



**Regionalna Dyrekcja Lasów
Państwowych w Lublinie**

PLAN URZĄDZENIA LASU DLA NADLEŚNICTWA Tomaszów

Na lata 2020–2029

wg stanu lasu w dniu 1 stycznia 2020

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY



**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Lublinie**

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Lublinie ul. Startowa 11, 20-352 Lublin
tel. (81) 744 58 20, faks (81) 744 24 58 sekretariat@lublin.buligl.pl www.lublin.buligl.pl NIP: 525-000-78-85

Program Ochrony Przyrody opracowała:

BULiGL O/Przemysł
TAKSATOR

mgr inż. Anna Bugno-Pogoda

Anna Bugno-Pogoda

Sprawdził: Kierownik Pracowni UL

Kierownik Pracowni
Szczegółowo-Urzędniczej - KSU Nr 1

mgr inż. Leszek Reizer

Leszek Reizer

Zaakceptował: Z-ca Dyrektora Oddziału w Przemysłu

Zastępca Dyrektora Oddziału

mgr inż. Borys Draus

Borys Draus

Dyrektor BULiGL Oddział w Przemysłu

Dyrektor Oddziału

mgr inż. Bogumił Dąbek

Bogumił Dąbek

Zadania ochronne dla obszarów Natura 2000 opracował:

mgr Tadeusz Miśta – kierownik Pracowni GS, taksator specjalista

mgr inż. Adrian Sadowy – z-ca kierownika Pracowni GS, taksator

mgr Tadeusz Fila – taksator specjalista

Spis treści

1	Wstęp	17
1.1	Cel, zakres, podstawy prawne i metodyka programu	17
1.2	Materiały źródłowe	18
2	Ogólna charakterystyka nadleśnictwa	20
2.1	Położenie nadleśnictwa	20
2.1.1	Położenie na tle podziału administracyjnego	20
2.1.2	Podział na obręby	23
2.1.3	Podział na leśnictwa	23
2.1.4	Położenie na tle regionalizacji przyrodniczo – leśnej (Zielony, Kliczkowska 2012)	25
2.1.5	Położenie na tle regionalizacji fizyczno – geograficznej (Solon i in. 2018)	26
2.1.6	Położenie na tle podziałów geobotanicznych	28
2.1.7	Położenie na tle regionalizacji klimatycznej Polski (Woś 1999)	29
2.2	Struktura użytkowania ziemi wg gmin w głównych grupach i kategoriach użytkowania	31
2.3	Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo – leśnej regionu i kraju z uwzględnieniem krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska	32
2.4	Ogólna charakterystyka drzewostanów	35
2.5	Ogólna charakterystyka kompleksów leśnych	36
3	Formy ochrony przyrody	37
3.1	Rezerваты przyrody	41
3.1.1	Rezerwat Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego	41
3.1.2	Rezerwat Księżostany	45
3.1.3	Rezerwat Łabunie	47
3.1.4	Rezerwat Skrzypny Ostrów	50
3.1.5	Rezerwat Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec	52
3.1.6	Rezerwat Przecinka	54
3.1.7	Rezerwat Zarośle	56
3.1.8	Rezerwat Jalinka	58
3.1.9	Rezerwat Machnowska Góra	60
3.2	Parki krajobrazowe i ich otuliny	72
3.2.1	Południoworoztoczański Park krajobrazowy	72
3.2.2	Krasnobrodzki Park Krajobrazowy	76
3.2.3	Otulina Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego	78
3.2.4	Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej – otulina	79
3.3	Inne obszary o charakterze ochronnym	80
3.3.1	Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze”	80
3.3.2	Geopark „Kamienny Las na Roztoczu” - projektowany	82
3.4	Obszary Natura 2000	84
3.4.1	Obszar specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011	84
3.4.2	Obszar specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012	93
3.4.3	Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Łabuńki PLB060013	98
3.4.4	Obszar specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017	101
3.4.5	Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021	107
3.4.6	Specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025	115
3.4.7	Specjalny obszar ochrony siedlisk Zarośle PLH060028	123
3.4.8	Specjalny obszar ochrony siedlisk Żurawce PLH060029	132
3.4.9	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070	140
3.4.10	Specjalny obszar ochrony siedlisk Łabunie PLH060080	146
3.4.11	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085	153
3.4.12	Specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Górnej Sieniochy PLH060086	157
3.4.13	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088	160
3.4.14	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089	166
3.4.15	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093	175
3.5	Obszary Natura 2000 występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów	193

3.5.1	Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Szyszły PLB060018	193
3.5.2	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dobużek PLH060039	197
3.5.3	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Łąki nad Szyszłą PLH060042	199
3.5.4	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Doliny Łabuńki i Topornicy PLH060087	202
3.6	Pomniki przyrody	204
3.7	Użytki ekologiczne	209
3.8	Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów	211
4	Walory przyrodniczo – leśne	221
4.1	Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego	221
4.1.1	Rzeźba terenu	221
4.1.2	Warunki klimatyczne	221
4.1.3	Ogólna charakterystyka gleb	221
4.1.4	Warunki hydrologiczne	221
4.2	Zestawienie ekosystemów wodno-błotnych	222
4.3	Charakterystyka drzewostanów	222
4.3.1	Zestawienie siedliskowych typów lasu	222
4.3.2	Bogactwo gatunkowe	223
4.3.3	Struktura piętrowa	224
4.3.4	Pochodzenie drzewostanów	225
4.3.5	Charakterystyka zespołów leśnych	225
4.3.6	Drzewostany ponad 100 - letnie	227
4.3.7	Lasy ochronne	227
4.3.8	Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF)	228
4.3.9	Ekosystemy referencyjne	233
4.4	Zestawienie występujących na terenie nadleśnictwa typów siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony na obszarach specjalnej ochrony ptaków	234
4.5	Zestawienie zadrzewień na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo	241
4.6	Zespoły pałacowo-parkowe	251
4.7	Ciekawe obiekty przyrody nieożywionej	252
4.8	Obiekty kultury materialnej	253
4.9	Ekologiczna ocena stanu lasu	264
4.9.1	Borowacenie	267
4.9.2	Monotypizacja	267
4.9.3	Neofityzacja	268
4.9.4	Drewno martwe	268
5	Zagrożenia środowiska leśnego	271
6	Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych	274
7	Edukacyjna rola Programu Ochrony Przyrody	278
8	Rekreacja i turystyka	289
9	Plan działań	291
10	Wykaz map stanowiących załącznik do Programu Ochrony Przyrody	319
11	Literatura	320
12	Kronika	323
13	Tabele do uzupełnienia	333
14	Załączniki	337

Spis tabel

Tabela 1.	Położenie gruntów nadleśnictwa na tle podziału administracyjnego kraju	20
Tabela 2.	Zestawienie powierzchni gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów z podziałem na obręby	23
Tabela 3.	Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Tomaszów wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania zgodnie z podziałem administracyjnym kraju w zaokrągleniu do m ² (skrót z tabeli nr I)	31
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Tomaszów wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania w zaokrągleniu do arów (skrót z tabeli nr I)	32
Tabela 5.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa (według wzoru nr 1a)	35
Tabela 6.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (wg wzoru nr 1b).....	35
Tabela 7.	Zestawienie obiektów objętych ochroną przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów	37
Tabela 8.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru nr 3)	64
Tabela 9.	Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwach (wg wzoru nr 4)	67
Tabela 10.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Ostoja Tyszkowiecka oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Ostoja Tyszowiecka PLB060011)	86
Tabela 11.	Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków	87
Tabela 12.	Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)	90
Tabela 13.	Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	90
Tabela 14.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Roztocze oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Roztocze PLB060012).....	96
Tabela 15.	Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków	97
Tabela 16.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Górnej Łabuńki oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Łabuńki PLB060013)	100

Tabela 17.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Zlewnia Górnej Huczwy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017)	103
Tabela 18.	Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków	104
Tabela 19.	Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)	105
Tabela 20.	Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	105
Tabela 21.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Sołokiji oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Sołokiji PLB060021)	111
Tabela 22.	Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków	112
Tabela 23.	Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)	114
Tabela 24.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Dolina Sieniochy i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)	117
Tabela 25.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Sieniochy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków wg SDF	117
Tabela 26.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	118
Tabela 27.	Wykaz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	118
Tabela 28.	Zadania ochronne określone w PZO dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	119
Tabela 29.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Zarośle i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)	124
Tabela 30.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Zarośle PLH060028 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	126
Tabela 31.	Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla SOO Zarośle PLH060028 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	126

Tabela 32.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF).....	134
Tabela 33.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Żurawce oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF) 134	
Tabela 34.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	135
Tabela 35.	Wykaz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	135
Tabela 36.	Zadania ochronne określone w PZO dla SOO Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).	136
Tabela 37.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF).....	141
Tabela 38.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Borowa Góra PLH060070 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków wg PZO.....	141
Tabela 39.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów) 142	
Tabela 40.	Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	142
Tabela 41.	Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	143
Tabela 42.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF).....	147
Tabela 43.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Łabunie oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF) 147	
Tabela 44.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	149
Tabela 45.	Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	149
Tabela 46.	Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla SOO Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	150
Tabela 47.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF).....	154

Tabela 48.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Bródek oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF) 154
Tabela 49.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów) 156
Tabela 50.	Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Bródek PLH060085 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)..... 156
Tabela 51.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)..... 158
Tabela 52.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Siniochy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)..... 159
Tabela 53.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Kazimierówka i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)..... 161
Tabela 54.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Kazimierówka oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)..... 161
Tabela 55.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów) 162
Tabela 56.	Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)..... 162
Tabela 57.	Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla OZW Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)..... 163
Tabela 58.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)..... 168
Tabela 59.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Minokąt oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF) 168
Tabela 60.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)..... 169
Tabela 61.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)..... 178
Tabela 62.	Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)..... 179

Tabela 63. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)	180
Tabela 64. Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	180
Tabela 65. Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru mającego znaczenie dla Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).....	181
Tabela 66. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Szyszły oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Szyszły PLB060018)	195
Tabela 67. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)	198
Tabela 68. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dobużek oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)	198
Tabela 69. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)	200
Tabela 70. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Łąki nad Szyszłą oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)	201
Tabela 71. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)	203
Tabela 72. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Doliny Łabuńki i Topornicy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF).....	203
Tabela 73. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 5a).....	204
Tabela 74. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na terenie Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 7a).....	210
Tabela 75. Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz grzybów (wg wzoru nr 11)..	211
Tabela 76. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 12).....	215
Tabela 77. Chronione gatunki ryb, płazów i gadów mogące występować na terenie Nadleśnictwa Tomaszów	216

Tabela 78.	Chronione gatunki ptaków lęgowych mogące występować na terenie i w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów	216
Tabela 79.	Chronione gatunki ssaków mogące występować na terenie i w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów	220
Tabela 80.	Zestawienie obszarów wodno-błotnych w Nadleśnictwie Tomaszów	222
Tabela 81.	Zestawienie siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Tomaszów	222
Tabela 82.	Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (wg wzoru nr 13)	223
Tabela 83.	Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury (wg wzoru nr 14).....	224
Tabela 84.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (wg wzoru nr 15).....	225
Tabela 85.	Relacje między typami siedliskowymi lasu a zespołami leśnymi w Nadleśnictwie Tomaszów	226
Tabela 86.	Zestawienie powierzchni drzewostanów ponad 100 – letnich w Nadleśnictwie Tomaszów	227
Tabela 87.	Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w Nadleśnictwie Tomaszów	227
Tabela 88.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów) – wg inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych w LP 2006/2007 – dane zweryfikowane podczas prac terenowych w 2018 przez BULiGL Oddział w Lublinie	235
Tabela 89.	Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, prace taksacyjne, PZO dla obszarów Natura 2000).....	237
Tabela 90.	Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, PZO dla obszarów Natura 2000)	238
Tabela 91.	Wykaz gatunków ptaków z Załącznika nr 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, PZO dla obszarów Natura 2000).....	239
Tabela 92.	Zestawienie zbiorcze zadrzewień w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru nr 17)	241
Tabela 93.	Wykaz obiektów przyrody nieożywionej na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 18).....	252
Tabela 94.	Zestawienie ciekawszych obiektów kultury materialnej na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów	255
Tabela 95.	Zestawienie powierzchni [ha] według typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych (wg wzoru nr 21)	264

Tabela 96.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (wg wzoru nr 20)	265
Tabela 97.	Zestawienie powierzchni [ha] wg borowacenia (wg wzoru 22)	267
Tabela 98.	Zestawienie powierzchni [ha] wg neofityzacji (wg wzoru nr 24)	268
Tabela 99.	Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Tomaszów – Tabela XXI z Instrukcji Urządzania Lasu	269
Tabela 100.	Zestawienie miąższości drewna martwego na siedliskach przyrodniczych w Nadleśnictwie Tomaszów.....	270
Tabela 101.	Zbiorcze zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru XXIII Instrukcji Urządzania Lasu)	291
Tabela 102.	Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Tomaszów lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie (Tabela XXII Instrukcji Urządzania Lasu)	293
Tabela 103.	Wykaz pomników przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów zatwierdzonych po 1.01.2020 r.333	
Tabela 104.	Wykaz stwierdzonych chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Tomaszów (po 1.01.2020 r).	335

Spis rycin

Rycina nr 1	Gminy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów	21
Rycina nr 2	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie	22
Rycina nr 3	Nadleśnictwo Tomaszów – podział na obręby	24
Rycina nr 4	Nadleśnictwo Tomaszów – podział na leśnictwa.....	25
Rycina nr 5	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010	26
Rycina nr 6	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji fizyczno - geograficznej...27	
Rycina nr 7	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji geobotanicznej Polski.....29	
Rycina nr 8	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji klimatycznej Polski	30
Rycina nr 9	Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle sieci ECONET-PL.....	34
Rycina nr 10	Zasięg form ochrony przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów	39
Rycina nr 11	Położenie rezerwatu przyrody Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego w Nadleśnictwie Tomaszów	41
Rycina nr 12	Położenie rezerwatu przyrody Księżostany w Nadleśnictwie Tomaszów	45
Rycina nr 13	Położenie rezerwatu przyrody Łabunie w Nadleśnictwie Tomaszów	47
Rycina nr 14	Położenie rezerwatu przyrody Skrzypty Ostrów w Nadleśnictwie Tomaszów	50
Rycina nr 15	Położenie rezerwatu przyrody Las lipowy w Uroczysku Bukowiec w Nadleśnictwie Tomaszów	52
Rycina nr 16	Położenie rezerwatu przyrody Przecinka w Nadleśnictwie Tomaszów	54
Rycina nr 17	Położenie rezerwatu przyrody Zarośle w Nadleśnictwie Tomaszów.....	56
Rycina nr 18	Położenie rezerwatu przyrody Jalinka w Nadleśnictwie Tomaszów	58
Rycina nr 19	Położenie rezerwatu przyrody Machnowska Góra w Nadleśnictwie Tomaszów	60
Rycina nr 20	Położenie Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego w Nadleśnictwie Tomaszów	72
Rycina nr 21	Położenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną w Nadleśnictwie Tomaszów	76
Rycina nr 22	Położenie otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej w Nadleśnictwie Tomaszów	79
Rycina nr 23	Obszar Transgenicznego Rezerwatu Biosfery „Roztocze” w zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	81
Rycina nr 24	Obszar projektowanego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczu” w zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	83
Rycina nr 25	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszkowiecka PLB060011 w Nadleśnictwie Tomaszów	84
Rycina nr 26	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012 w Nadleśnictwie Tomaszów	93
Rycina nr 27	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Łabuńki PLB060013 w Nadleśnictwie Tomaszów	98
Rycina nr 28	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 w Nadleśnictwie Tomaszów	101
Rycina nr 29	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021 w Nadleśnictwie Tomaszów	107
Rycina nr 30	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Sieniochy PLH060025 w Nadleśnictwie Tomaszów	115

Rycina nr 31	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Zarośle PLH060028 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	123
Rycina nr 32	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Żurawce PLH060029 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	132
Rycina nr 33	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	140
Rycina nr 34	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Łabunie PLH060080 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	146
Rycina nr 35	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	153
Rycina nr 36	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Górnej Siniochy PLH060086 w Nadleśnictwie Tomaszów	157
Rycina nr 37	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	160
Rycina nr 38	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	166
Rycina nr 39	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	175
Rycina nr 40	Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Szyszły PLB060018 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	193
Rycina nr 41	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dobużek PLH060039 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	197
Rycina nr 42	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Łąki nad Szyszłą PLH060042 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	199
Rycina nr 43	Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Doliny Łabuńki i Topornicy PLH060087 w Nadleśnictwie Tomaszów.....	202
Rycina nr 44	Udział siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Tomaszów.....	223

Spis fotografii

Fot. 1. Głazy narzutowe.....	43
Fot. 2. Stanowisko ciemńycy czarnej w rezerwacie Łabunie	48
Fot. 3. Rezerwat Zarośle wiosną	57
Fot. 4. Stanowisko storczyka purpurowego na terenie rezerwatu	61
Fot. 5. Fragment pomnika przyrody nieożywionej „Skałki na szczycie Wzgórza Wapielnia”.....	208
Fot. 6. Dęby będące pomnikami przyrody nieopodal leśniczówki w Siedliskach	208
Fot. 7. Użytek ekologiczny „Stawy w Tarnawatce”	209
Fot. 8. Zespół pałacowo-parkowy Łabunie (źródło: www.zabytek.pl/pl/obiekty/labunie-zespol-palacowo-parkowy)	251
Fot. 9. Krzyż upamiętniający miejsce bitwy jaką stoczyły wojska polskie dowodzone przez hetmana Jana Sobieskiego, późniejszego króla Jana III ze sprzymierzeńcami wojsk tureckich – Tatarami w 1672 roku.....	253
Fot. 10. Krzyż Niepodległości.	253
Fot. 11. Bunkier z sowieckich umocnień Linii Mołotowa.....	254
Fot. 12. Miejsce pamięci.....	279
Fot. 13. Cyprysniki błotne	282
Fot. 14. Przy kapliczce Nad źródłem	283
Fot. 15. Drewniana figura św. Jana Gwalberta	285
Fot. 16. Arboretum	284

1 Wstęp

1.1 Cel, zakres, podstawy prawne i metodyka programu

Obszary leśne są znaczącym składnikiem krajobrazu, a stanowiąc naturalne środowisko wielu gatunków roślin i zwierząt, odgrywają ważną rolę w ochronie przyrody. Jednocześnie odznaczają się swoistą odrębnością wielu aspektów funkcjonowania.

Podstawą działania PGL Lasy Państwowe są zapisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Dokument ten określa zadania oraz podstawowe zasady funkcjonowania Lasów Państwowych. Szczególną uwagę zwraca na prowadzenie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej zgodnie z zasadami: powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów oraz powiększania zasobów.

Znaczna część form ochrony przyrody, oraz gatunków flory i fauny występujących w Polsce to gatunki leśne lub związane z lasem, znajduje się na gruntach zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe. Stąd też, dla współczesnego wielofunkcyjnego leśnictwa ochrona przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego są jego integralną częścią, a formę i zakres określają ustawowe akty prawne, oraz wytyczne i przepisy branżowe.

Główne cele w tym względzie to:

- zabezpieczanie obszarów, obiektów i gruntów objętych różnymi formami ochrony przyrody, będących w zarządzie Lasów Państwowych;
- zachowanie w dobrym stanie siedlisk i gatunków objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, na terenie Lasów Państwowych;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej w oparciu o ideę trwałego i zrównoważonego rozwoju, z zachowaniem różnorodności biologicznej;
- dbałość o pozaprodukcyjne funkcje lasów;
- propagowanie idei ochrony lasu oraz roli lasów i leśnictwa, poprzez edukację ekologiczną społeczeństwa [Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na lata 2014-2030].

Program ochrony przyrody w nadleśnictwie jest wykonywany w celu:

- a) poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji – genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym;
- b) zinventaryzowania i zobrazowania warunków przyrodniczych oraz zagrożeń przyrody nadleśnictwa na tle regionu i kraju;
- c) ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych kompleksów leśnych;

- d) wskazania kolejnych obiektów przyrodniczych do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ochrony;
- e) doskonalenia gospodarki leśnej i sprawowania ochrony przyrody;
- f) preferowania technologii prac leśnych przyjaznych środowisku przyrodniczemu;
- g) uświadomienia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- h) umożliwienie w przyszłości wykonywania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasu i środowiska przyrodniczego;
- i) ochrony zabytków kultury materialnej w lasach;
- j) opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego.

Plan urządzenia lasu nadleśnictwa, łącznie z Programem Ochrony Przyrody to dokument planistyczny na poziomie lokalnym, w którym ujmuje się kompleksowo zagadnienia gospodarki leśnej na gruntach zarządzanych przez Lasy Państwowe. Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Tomaszów na lata 2020-2029 jest aktualizacją Programu z ubiegłego dziesięciolecia.

Został on wykonany zgodnie z aktami wymienionymi poniżej:

- § 110-112 (pkt 3. rozdz. IV) części I Instrukcji urządzania lasu zatwierdzonej do użytku służbowego zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. (CILP Warszawa 2012 r.);
- „Instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”, zatwierdzonej do użytku służbowego 28.05.1996 r.;
- obowiązujące uregulowania prawne w zakresie ochrony przyrody;
- obowiązujące w LP wytyczne dotyczące zakresu ochrony przyrody;
- postanowienia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Tomaszów na lata 2020-2029 zwołanej w dniu 7 lipca 2017 r.;
- ustalenia Narady Techniczno-Gospodarczej dla Nadleśnictwa Tomaszów w dniu 10.12.2019 r.

1.2 Materiały źródłowe

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Tomaszów, został opracowany w ramach Planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Tomaszów na okres 01.01.2020 - 31.12.2029 r. i jest jego integralną częścią.

Do opracowania „Programu....” wykorzystano materiały zebrane podczas prac terenowych przez taksatorów Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemysłu oraz materiały udostępnione przez pracowników Nadleśnictwa Tomaszów (w tym dokumentację z corocznych przeglądów form ochrony przyrody w nadleśnictwie), Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska

w Lublinie, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie, a także urzędów miast i gmin położonych w zasięgu działania nadleśnictwa. Ponadto wykorzystano materiały dotyczące danego terenu opublikowane w czasopismach naukowych. Jak również dane niepublikowane udostępnione przez organizacje (np. PZW). Źródła, jakie zostały wykorzystane przy opracowaniu programu, zamieszczono w spisie literatury na końcu opracowania.

Zakres Programu Ochrony Przyrody został ustalony na posiedzeniu Komisji Założeń Projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów na lata 2020-2029, która odbyła się w siedzibie nadleśnictwa w dniu 07 lipca 2017 roku.

2 Ogólna charakterystyka nadleśnictwa

2.1 Położenie nadleśnictwa

2.1.1 Położenie na tle podziału administracyjnego

Nadleśnictwo Tomaszów w obecnym kształcie funkcjonuje od 1 stycznia 1973 roku na podstawie Zarządzenia nr 59 Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 14.11.1972 r. oraz Zarządzenia nr 42 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 10.02.1995 r. w sprawie określenia terytorialnego zasięgu działania nadleśnictwa.

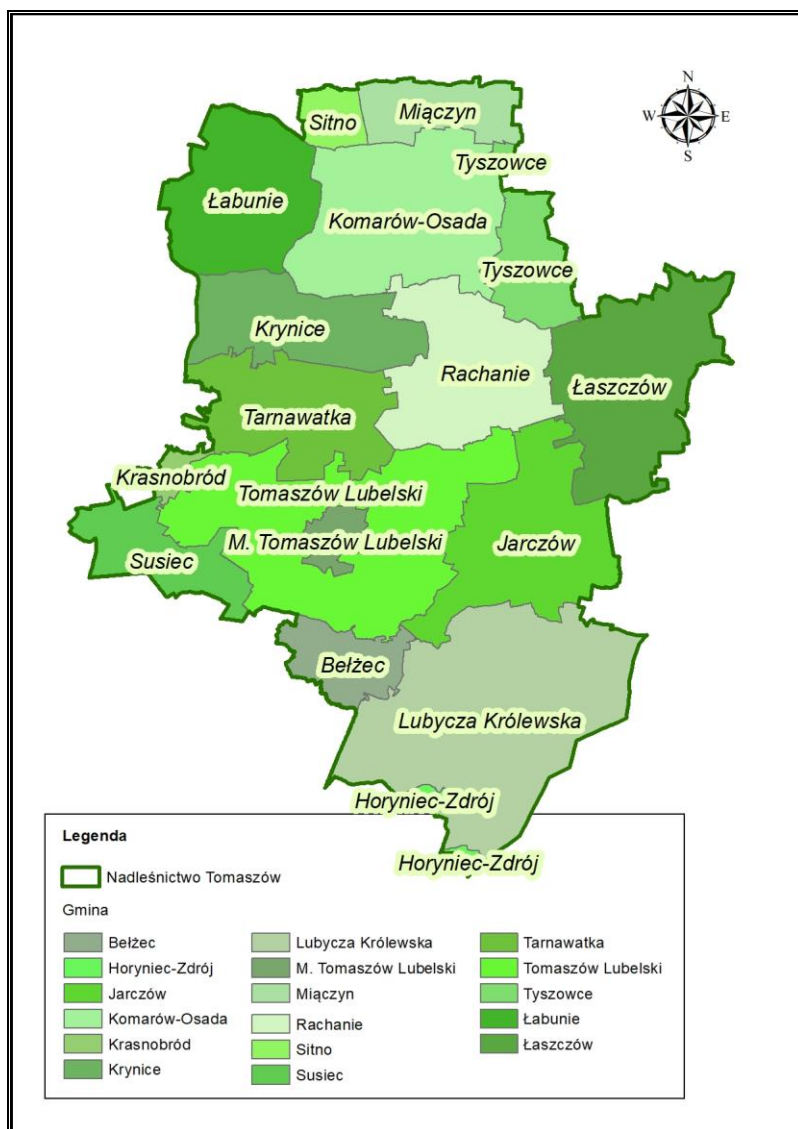
Siedziba nadleśnictwa znajduje się w Tomaszowie Lubelskim przy ul. Mickiewicza 1 (kod pocztowy 22-600 Tomaszów Lubelski, tel.: (084) 664 24 58, fax.: (084) 665 88 71, e-mail: tomaszow@lublin.lasy.gov.pl, strona internetowa: www.tomaszow@lublin.lasy.gov.pl).

W odniesieniu do podziału administracyjnego kraju, położenie nadleśnictwa przedstawia się następująco:

Tabela 1. Położenie gruntów nadleśnictwa na tle podziału administracyjnego kraju

Województwo	Powiat	Gmina	Obręby ewidencyjne
lubelskie	tomaszowski	Tomaszów Lubelski Miasto	Miasto Tomaszów Lubelski
		Tomaszów Lubelski Obszar wiejski	Jeziernia, Łaszczówka, Kolonia Łaszczówka, Majdan Górny, Pasieki, Podhorce, Przeorsk, Rabinówka, Rogóżno, Kolonia Rogóżno, Ruda Wołoska, Ruda Żelazna, Sabaudia, Szarowola, Typin, Ulów
		Bełzec	Bełzec, Chyże, Kolonia Święcie, Kolonia Szalenik, Brzeziny, Żyłka
		Jarczów	Gródek, Jarczów, Kolonia Jarczów II, Koryhynie, Nedeżów, Wola Gródecka, Kolonia Wola Gródecka
		Krynice	Budy Dzierążyńskie, Dzierążnia, Huta Dzierążyńska, Krynice, Majdan Susiec, Kolonia Partyzanty, Polany, Romanówka, Zaboreczno, Zadnoga, Żwiartów
		Lubycza Królewska Miasto	Miasto Lubycza Królewska
		Lubycza Królewska Obszar wiejski	Dęby, Hrebenne, Huta Lubycza, Kniазie, Kornie, Łazowa, Potoki, Ruda Żurawiecka, Siedliska, Stary Machnów, Teniatyska, Zatyle
		Łaszczów Obszar wiejski	Dobużek, Kolonia Dobużek, Hopkie, Kolonia Łaszczów, Ratyczów, Wólka Pukarzowska
		Rachanie	Grodysławice, Kolonia Grodysławice, Józefówka, Pawtówka, Rachanie, Siemierz, Werechanie, Kolonia Zwiartówek
		Susiec	Grabowica, Kunki, Łasochy, Łosiniec, Łuszczacz, Maziły, Ciotusza Nowa, Wólka Łosiniecka, Zawadki
	Tarnawatka	Dąbrowa Tarnawacka, Huta Tarnawacka, Pańków, Tarnawatka, Tymin, Wieprzów Ordynacki, Wieprzów Tarnawacki, P. G. Ryb. Tarnawatka	
	Tyszowce Obszar wiejski	Soból, Perespa, Marysin	
zamojski	Komarów-Osada	Dub, Huta Komarowska, Janówka, Zubowice, Kadłubiska, Komarów Wieś, Krzywostok, Księżostany, Kolonia Księżostany, Swaryczów, Sniatycze, Kolonia Tomaszówka, Kolonia	

Województwo	Powiat	Gmina	Obręby ewidencyjne
			Tuczapy, Wolica Brzozowa, Wolica Śniatycka
		Krasnobród Obszar wiejski	Zielone
		Łabunie	Barchaczów, Brudek, Dąbrowa Łabuńska, Reforma Łabunie, Mocówka, Ruszów, Wólka Łabuńska
		Miączyn	Kotlice, Niewirków, Kolonia Niewirków
		Sitno	Cześniaki, Kolonia Cześniaki
podkarpackie	lubaczowski	Horyniec-Zdrój	Werchata, Prusie



Rycina nr 1 Gminy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów

Szczegółowe granice zasięgu działania Nadleśnictwa Tomaszów znajdują się na mapach topograficznych w skali 1: 50 000, które stanowią załącznik do Planu Urządzenia Lasu.

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Tomaszów wynosi **1254,30 km²** (Zarządzenie Nr 80 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie określenia

zasięgu terytorialnego nadleśnictw nadzorowanych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Lublinie).

Szczegółowe zestawienie powierzchni znajduje się w tabeli I zamieszczonej w elaboracie Planu Urządzenia Lasu.



Rycina nr 2 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie

2.1.2 Podział na obręby

Tabela 2. Zestawienie powierzchni gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów z podziałem na obręby

Obręb	Powierzchnia leśna [ha]	Powierzchnia nieleśna – [ha]	Ogółem [ha]	Pow. objęta planowaniem urządzeniowym [ha]
Lubycza Królewska [1]	8217,13 8157,48*	178,64 178,64*	8395,77 8336,12*	8336,12
Tomaszów [2]	10145,59 9870,46*	499,56 486,60*	10645,15 10357,06*	10357,06
Ogółem	18362,72 18027,94*	678,20 665,24*	19040,92 18693,18*	18693,18

Powierzchnia wyliczona przez program Taks Wykaz 3.10.2

* - powierzchnie bez współwłasności

W Nadleśnictwie Tomaszów występuje **347,74** ha gruntów we współwłasności. Działki współwłasnościowe w większości zlokalizowane są w obrębie Tomaszów – 288,09 ha, w obrębie Lubycza Królewska powierzchnia współdziałów to 59,65 ha. Zgodnie z KZP działki współwłasnościowe nie zostały objęte planowaniem urządzeniowym.

2.1.3 Podział na leśnictwa

Nadleśnictwo Tomaszów podzielone jest na 15 leśnictw:

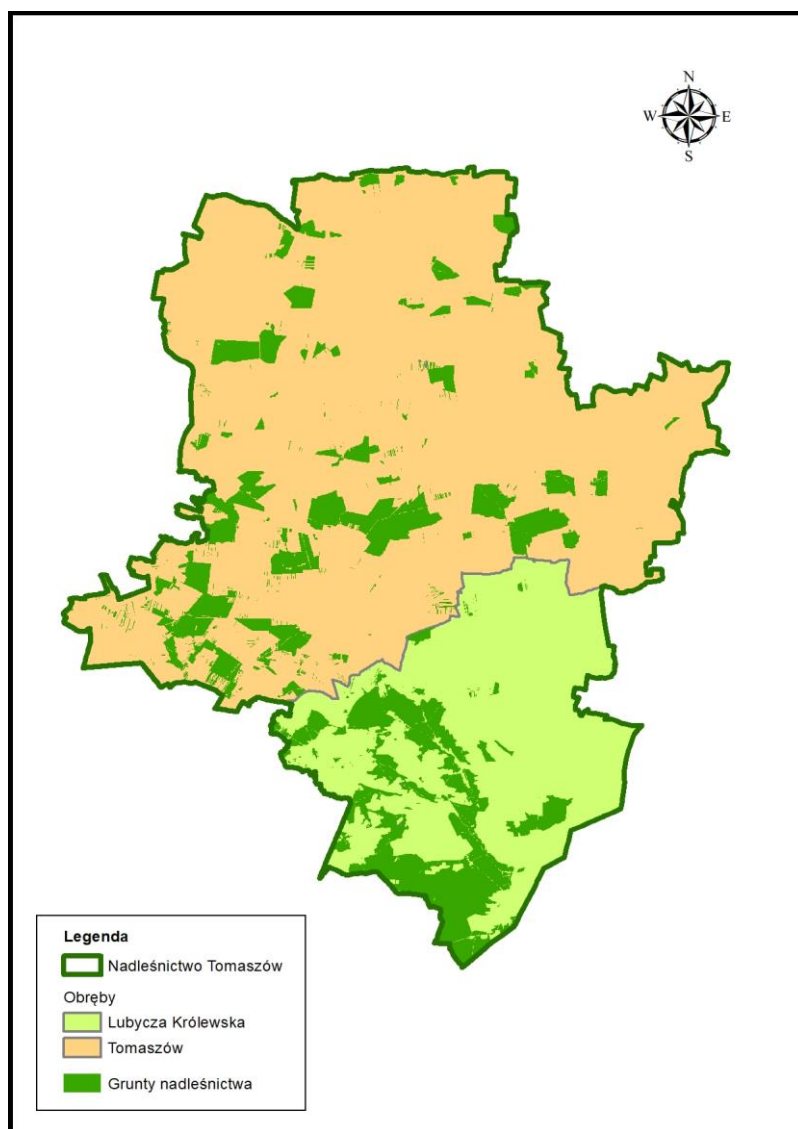
- Obręb Lubycza Królewska [1]:

- Bełzec [1]
- Bełzec Szkółka [2]
- Leliszka [8]
- Lubycza Królewska [9]
- Potoki [12]
- Siedliska [14]
- Święcie [16]

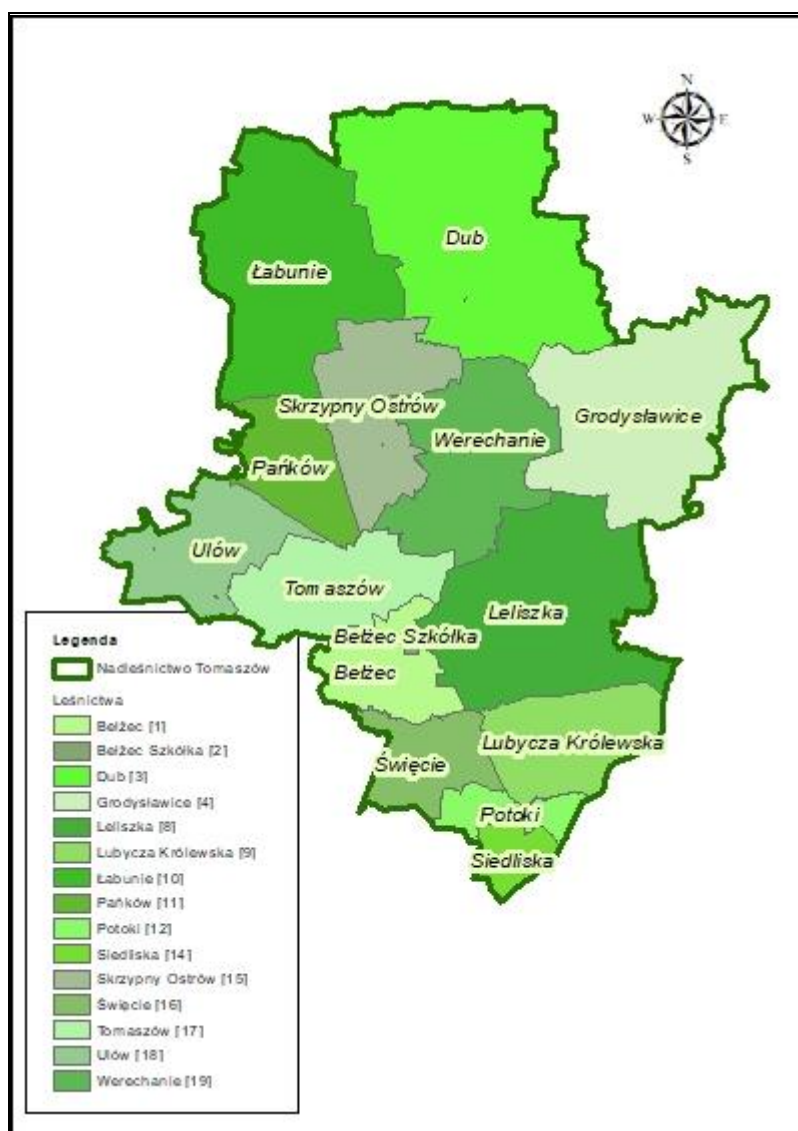
- Obręb Tomaszów [2]:

- Dub [3]
- Grodysławice [4]
- Łabunie [10]
- Pańków [11]
- Skrzypny Ostrów [15]
- Tomaszów [17]
- Ulów [18]
- Werechanie [19].

Szczegółowa lokalizacja: numery oddziałów i powierzchnia leśnictw znajduje się w Elaboracie Planu Urządzenia Lasu.



Rycina nr 3 Nadleśnictwo Tomaszów – podział na obręby



Rycina nr 4 Nadleśnictwo Tomaszów – podział na leśnictwa

2.1.4 Położenie na tle regionalizacji przyrodniczo – leśnej (Zielony, Kliczkowska 2012)

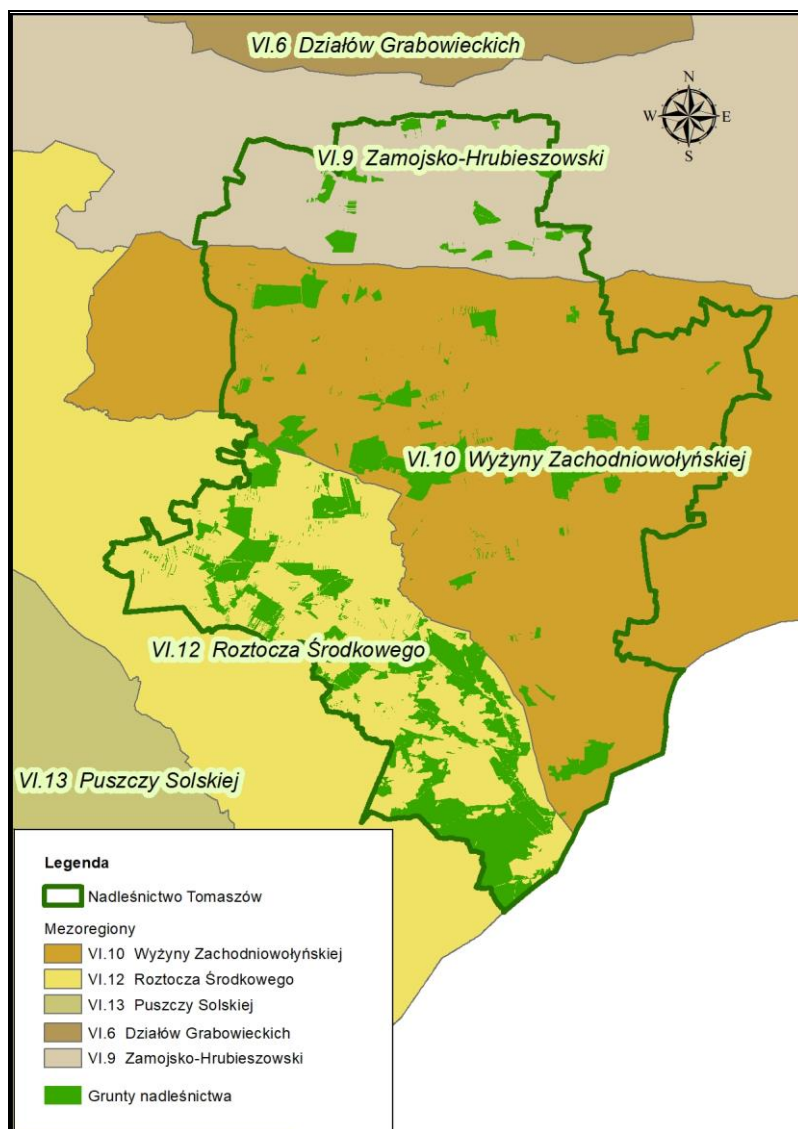
Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski położenie Nadleśnictwa Tomaszów przedstawia się następująco:

VI Kraina Małopolska

Mezoregion Zamojsko-Hrubieszowski (VI.9);

Mezoregion Wyżyny Zachodniowołyńskiej (VI.10);

Mezoregion Roztocza Środkowego (VI.12).



Rycina nr 5 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski 2010¹

2.1.5 Położenie na tle regionalizacji fizyczno – geograficznej (Solon i in. 2018)

Nadleśnictwo Tomaszów na tle podziału regionalnego Europy usytuowane jest w następujących jednostkach:

provincji – Wyżyny Polskie (34)

podprovincji – Wyżyna Lubelsko-Lwowska (343)

makroregionu – Wyżyna Lubelska (343.1)

mezoregionu – Kotlina Zamojska (343.19)

makroregionu – Roztocze (343.2)

mezoregionu – Roztocze Środkowe (343.22)

mezoregionu – Roztocze Wschodnie (343.23)

¹ Zielony R. Kliczkowska A. *Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010*. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa

provincji – Wyżyny Ukraińskie (85)

podprovincji – Wyżyna Wołyńsko-Podolska (851)

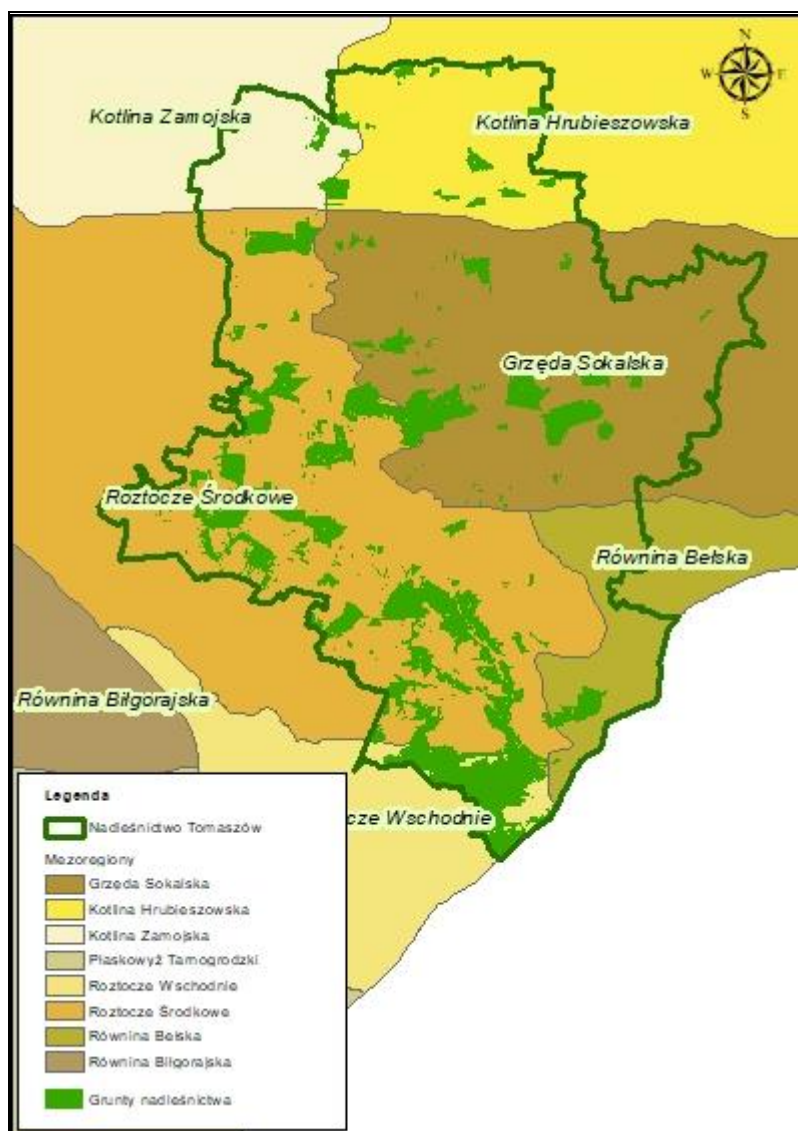
makroregionu – Wyżyna Wołyńska (851.1)

mezoregionu – Kotlina Hrubieszowska (851.12)

mezoregionu – Grzęda Sokalska (851.13)

makroregionu – Kotlina Pobuża (Małe Polesie) (851.2)

mezoregionu – Równina Bełzka (851.21)



Rycina nr 6 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji fizyczno - geograficznej²

² Solon i in. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporar spatial data. Geographia Polonica. Volume 91. Issue 2, pp.143-170.

2.1.6 Położenie na tle podziałów geobotanicznych

Według podziału geobotanicznego Polski (Matuszkiewicz 2008) teren Nadleśnictwa Tomaszów znajduje się na obszarze:

Dział Wyżyn Południowopolskich (C)

C.9. Kraina Roztoczańska;

C.9.2. Okręg Roztocza Środkowego i Południowego;

C.9.2.a Zwierzyniecki;

C.9.2.b Narolski;

C.9.3. Okręg Izbicko-Tomaszowski;

C.9.3.a Starozamojsko-Grabowiecki;

C.9.3.b Łabuńsko-Zawadzki;

C.9.3.c Woźuczynski;

Dział Wołyński (D),

D.1. Kraina Zachodniowołyńska;

D.1.2. Okręg Hrubieszowsko-Zamojski

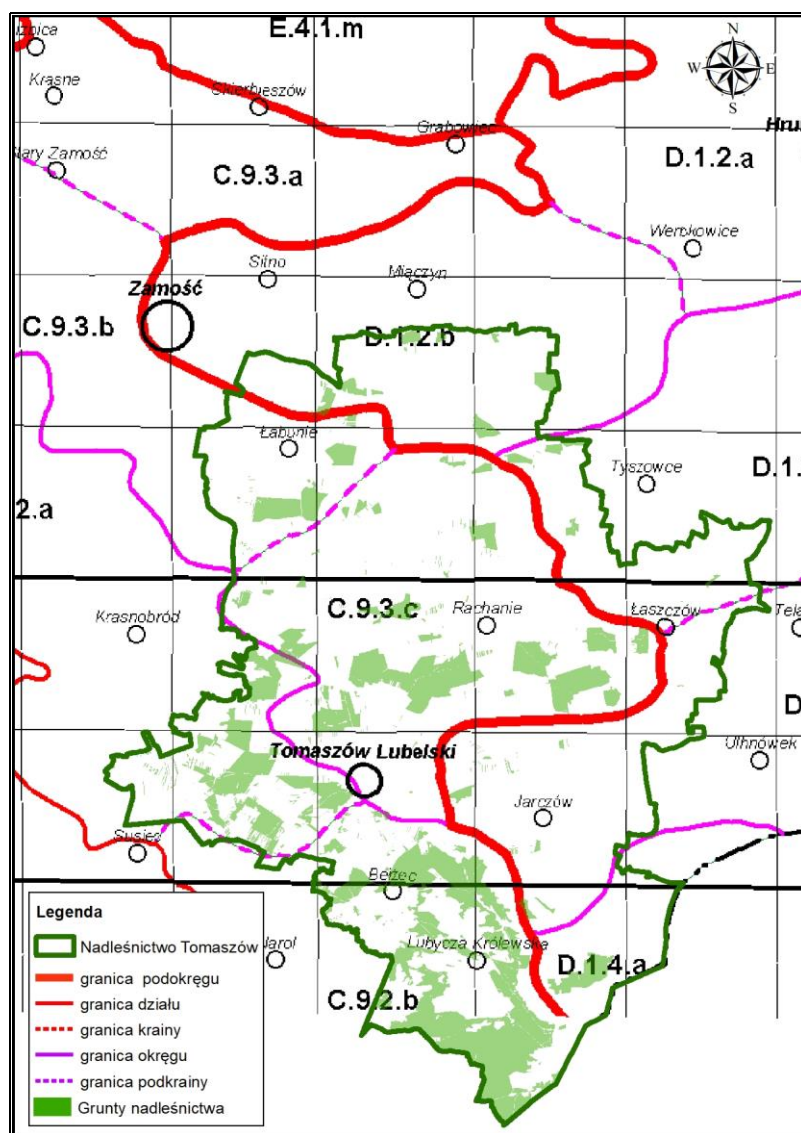
D.1.2.a Hrubieszowski

D.1.2.b Międzyński

D.1.3. Okręg Grzędy Sokalskiej

D.1.3.a Tyszowiecki

D.1.3.b Ulhnowski



Rycina nr 7 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji geobotanicznej Polski³

2.1.7 Położenie na tle regionalizacji klimatycznej Polski (Woś 1999)

Nadleśnictwo Tomaszów położone jest w obszarze jednego regionu klimatycznego wg Wosia (1999):

- **Region Zamojsko-Przemyski (R-XXVIII).**

Region Zamojsko-Przemyski (R-XXVIII) obejmuje swym zasięgiem część wschodnią Wyżyny Lubelskiej, Roztocze, Płaskowyż Tarnogrodzki i wschodni skraj Pogórza Karpackiego. Jego granice są wyraźnie zarysowane. Mniej wyraźny fragment granicy zachodniej wskazuje na znaczniejsze podobieństwo stosunków klimatycznych tego regionu do klimatu Regionu Sandomierskiego.

³ Matuszkiewicz J. M. 2008. *Regionalizacja geobotaniczna Polski*, IGiPZ PAN, Warszawa

W porównaniu z innymi regionami, notuje się tu najmniejszą liczbę dni z pogodą umiarkowanie ciepłą, jest ich w roku około 122 oraz jednocześnie z dużym zachmurzeniem (ok. 38 dni). Rzadziej pojawiają się dni chłodne, których jest średnio w roku około 30. Wśród nich z opadem jest tylko 18, a z dużym zachmurzeniem i opadem 12. Najmniej liczne, w porównaniu z resztą kraju, są dni z typem pogody 220 (pogoda umiarkowanie ciepła, z dużym zachmurzeniem, bez opadu), 221 (pogoda umiarkowanie ciepła, z dużym zachmurzeniem, z opadem) i 121 (pogoda chłodna, z dużym zachmurzeniem, z opadem).



Rycina nr 8 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle regionalizacji klimatycznej Polski⁴

⁴ Woś A. 1999. *Klimat Polski*. PWN.

2.2 Struktura użytkowania ziemi wg gmin w głównych grupach i kategoriach użytkowania

Pod względem podziału gruntów na grupy użytków struktura gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów przedstawia się następująco:

Tabela 3. Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Tomaszów wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania zgodnie z podziałem administracyjnym kraju w zaokrągleniu do m² (skrót z tabeli nr I)

Podział administracyjny kraju	Grupa, rodzaj użytku i kategoria użytkowania								Ogółem
	Lasy – razem	Grunty zadrz. i zakrz.	Użytki rolne – razem	Grunty pod wodami – razem	Użytki ekologiczne – razem	Tereny różne – razem	Grunty zabud. i zurban. – razem	Nieużytki – razem	
Gmina Powiat Województwo	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bełżec	752,0799	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,4213	2,8337	759,3349
Jarczów	1228,1705	0,00	5,2447	0,00	0,00	0,00	0,2453	66,3256	1299,9861
Krynice	426,3345	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,6538	426,9883
Lubycza Królewska Miasto	5329,6705	1,9054	15,3561	0,6063	25,30000	0,00	0,3479	92,9044	5466,0906
Lubycza Królewska Obsz. wiejski	36,9045	0,00	1,7163	0,00	0,00	0,00	0,00	1,2213	39,8421
Łaszczów Obszar wiejski	414,9136	0,00	3,7712	0,00	0,00	0,00	0,4189	7,1746	426,2783
Rachanie	1569,5831	0,00	9,6072	0,00	0,00	0,00	0,2116	1,6105	1581,0124
Susiec	659,7843	0,00	1,389	0,00	0,00	0,00	2,0378	5,7718	668,9829
Tarnawatka	1902,9283	0,00	20,266	0,1576	332,2003	0,00	2,6868	15,7689	2274,0079
Tomaszów Lubelski Miasto	41,4564	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	41,4564
Tomaszów Lubelski Obsz. wiejski	2871,4767	0,00	3,9957	0,0796	0,9600	0,2437	0,9414	6,8568	2884,5539
Tyszowice Obszar wiejski	180,7633	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0237	0,5417	181,3287
Powiat tomaszowski	15414,0656	1,9054	61,3462	0,8435	358,4603	0,2437	11,3347	201,6631	16049,8624
Komarów Osada	436,1035	0,7339	9,5859	0,00	1,7404	0,00	0,00	0,00	448,1637
Krasnobród Obszar wiejski	95,6005	0,00	4,5092	0,00	0,00	0,00	0,00	1,7717	101,8814
Łabunie	1050,8252	0,00	3,9819	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1054,8071
Miączyn	309,5500	0,00	1,4956	0,00	0,00	0,00	0,00	5,6395	316,6851
Sitno	135,3988	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	135,3988
Powiat zamojski	2027,478	0,5800	19,5726	0,00	0,00	0,00	0,00	9,1516	2056,9361
Województwo lubelskie	17441,5436	2,4854	80,9188	0,8435	358,4603	0,2437	11,3347	210,8147	18106,7986
Horyniec-Zdrój	586,0806	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	586,0806
Powiat lubaczowski	586,0806	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	586,0806
Województwo podkarpackie	586,0806	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	586,0806
RAZEM	18027,6242	2,4854	81,0727	0,8435	358,4602	0,2437	11,3347	210,8147	18692,8791

Powierzchnia z rejestru gruntów (bez współwłasności)

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w Nadleśnictwie Tomaszów wg grup i rodzajów użytków i kategorii użytkowania w zaokrągleniu do arów (skrót z tabeli nr 1)

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Obwód Lubycza Królewska	Obwód Tomaszów	Razem Nadleśnictwo
	Powierzchnia [ha]		
1. Lasy – razem	8157,48	9870,46	18027,94
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione	1,91	0,73	2,64
3. Użytki rolne – razem	18,13	62,82	80,95
4. Grunty pod wodami - razem	0,69	0,16	0,85
5. Użytki ekologiczne - razem	25,30	333,14	358,44
6. Tereny różne – razem	0,00	0,24	0,24
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	5,03	6,31	11,34
8. Nieużytki - razem	127,58	83,20	210,78
OGÓŁEM	8336,12	10357,06	18693,18

Powierzchnia z rejestru gruntów (bez współwłasności)

Do opracowania przyjęto powierzchnię według tabeli nr 4 – 18693,18 ha, a podział gruntów nadleśnictwa według tabeli nr 2 niniejszego opracowania – powierzchnia leśna 18027,94 ha, powierzchnia nieleśna 665,24 ha.

2.3 Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo – leśnej regionu i kraju z uwzględnieniem krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska

Nadleśnictwo Tomaszów zarządza lasami Skarbu Państwa na obszarze 3 powiatów, 18 gmin i 2 miast: Tomaszów Lubelski i Lubycza Królewska.

Tereny o wysokich walorach przyrodniczych nadleśnictwa zostały objęte ochroną w formie rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000, pomników przyrody i użytków ekologicznych.

Na terenie nadleśnictwa znajduje się 9 rezerwaty przyrody: Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego, Księżostany, Łabunie, Skrzyzny Ostrów, Las lipowy w Uroczysku Bukowiec, Przecinka, Zarośle, Jalinka, Machnowska Góra.

Na gruntach nadleśnictwa zlokalizowane są 2 parki krajobrazowe: Południoworoztoczański Park Krajobrazowy oraz Krasnobrodzki Park Krajobrazowy.

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Tomaszów występuje 19 obszarów Natura 2000 w tym:

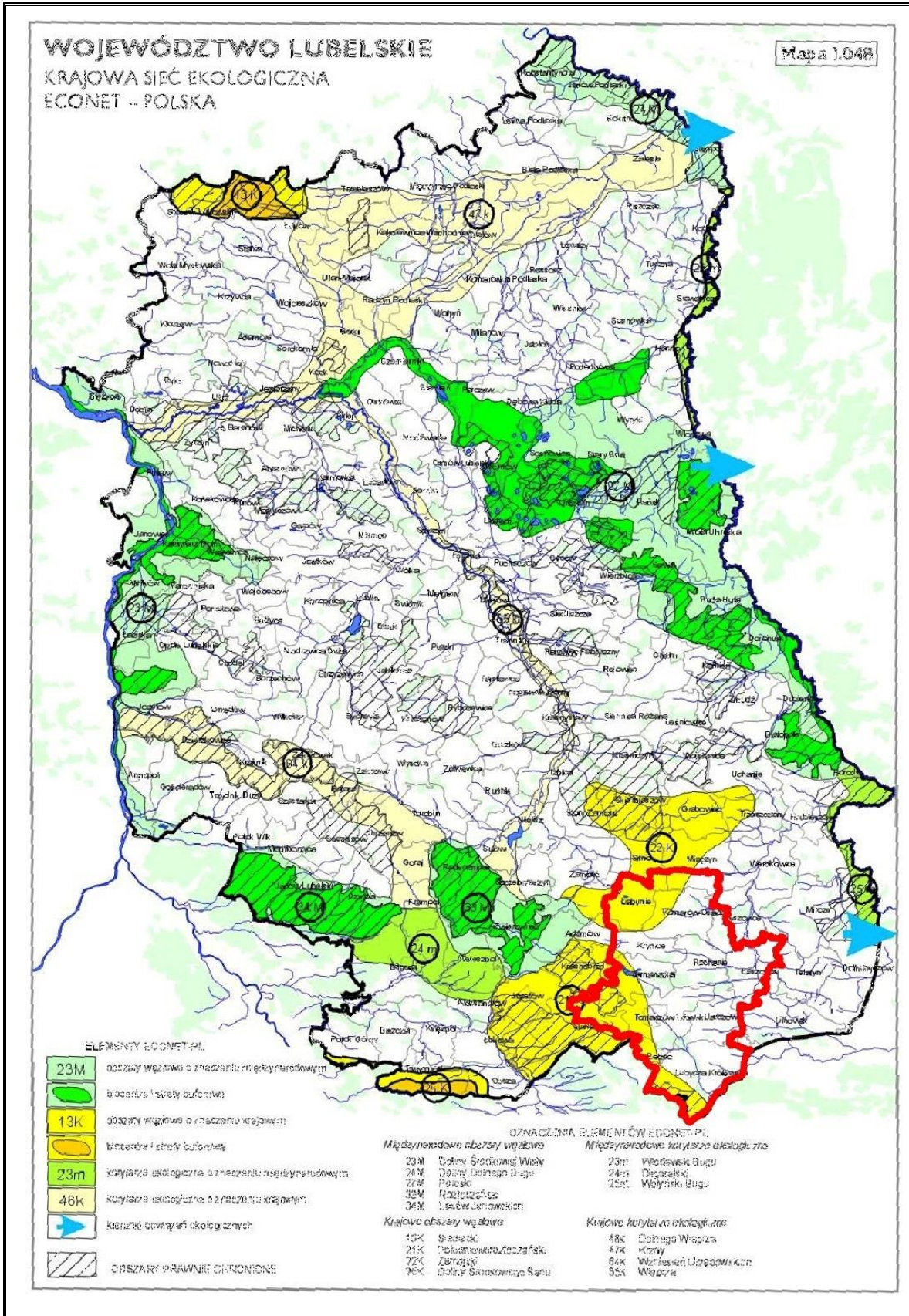
1. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060011 Ostoja Tyszowiecka,
2. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060012 Roztocze,
3. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060013 Dolina Górnej Łabuńki,
4. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060017 Zlewnia Górnej Huczwy,
5. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060018 Dolina Szyszły,
6. Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – PLB060021 Dolina Sołokiji,

7. Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – PLH060025 Dolina Sieniochy,
8. Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – PLH060028 Zarośle,
9. Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – PLH060029 Żurawce,
10. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060039 Dobużek,
11. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060042 Łąki nad Szyszłą,
12. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060070 Borowa Góra,
13. Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – PLH060080 Łabunie,
14. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060085 Bródek,
15. Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 – PLH060086 Dolina Górnej Siniochy,
16. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060087 Doliny Łabuńki i Topornicy,
17. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060088 Kazimierówka,
18. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060089 Minokąt,
19. Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – PLH060093 Uroczyska Roztocza Wschodniego.

Na gruntach nadleśnictwa wyznaczone zostały użytki ekologiczne na łącznej powierzchni **332,95** ha.

Na obszarze lasów nadleśnictwa wyznaczono wyłączone drzewostany nasienne, gospodarcze drzewostany nasienne, które odgrywają dużą rolę w nasiennictwie, selekcji i hodowli lasu. Zapewniają one wyselekcjonowany, najwyższej jakości i miejscowego pochodzenia materiał genetyczny wykorzystywany do tworzenia kolejnych pokoleń lasów.

Według opracowanego w 1995 r. projektu Krajowej Sieci Ekologicznej **ECONET PL** – będącego elementem Europejskiej Sieci Ekologicznej – obszarów przyrodniczych powiązanych przestrzennie i funkcjonalnie oraz stanowiących o dziedzictwie przyrodniczym Europy w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów, znajduje się obszar węzłowy rangi krajowej: 21K - Południoworoztoczański obejmujący swoim zasięgiem południowo-zachodnią część nadleśnictwa oraz 22K - Zamojski obejmujący swoim zasięgiem północno-zachodnią część nadleśnictwa.



Rycina nr 9 Położenie Nadleśnictwa Tomaszów na tle sieci ECONET-PL⁵

⁵ Liro A. red. 1998. *Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska*. Fundacja IUCN Poland. Warszawa

2.4 Ogólna charakterystyka drzewostanów

Ogólną charakterystykę drzewostanów Nadleśnictwa Tomaszów na tle RDLP Lublin i jednostek przyrodniczo leśnych przedstawiają tabele poniżej:

Tabela 5. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów nadleśnictwa (według wzoru nr 1a)

Jednostka	Średni wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział % siedlisk borowych	Udział % gatunków iglastych
Obręb Lubycza Królewska	76	284	3,8	26,0	71,9
Obręb Tomaszów	80	323	4,0	10,7	46,1
Nadleśnictwo Tomaszów	79	305	3,9	17,6	57,7
RDLP Lublin*	67	272	8,83	70,7	69,8
Lasy Państwowe (LP)*	64	272	8,64	50,4	68,4

*źródło – „Wyniki aktualizacji stanu powierzchni i zasobów drzewnych w LP na dzień 1.01.2018 r.” BULIGL. 2019.

Lasy Nadleśnictwa Tomaszów charakteryzują się wyższym średnim wiekiem oraz wyższym przeciętnym przyrostem w odniesieniu do LP oraz RDLP Lublin. Przeciętny zapas w nadleśnictwie wynosi 305 m³/ha i jest wyższy w porównaniu z przeciętnym zapasem w RDLP i LP. Udział siedlisk borowych jest niższy niż w RDLP i LP.

Tabela 6. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (wg wzoru nr 1b)

Obiekt, nazwa: obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji / nazwa rezerwatu	Średni wiek [lat]	Średnia zasobność [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
1	2	3	4	5	6	7
Rezerwaty	Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego	55	319,0	5,8	-	100
	Księżostany	92	416,2	5,3	-	-
	Łabunie	93	496,4	5,3	-	65,4
	Skrzypny Ostrów	160	451,0	2,8	-	-
	Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec	130	297,0	2,3	-	-
	Przecinka	135	510,0	3,8	-	-
	Zarośle	131	637,9	4,9	-	100
	Jalinka	230	379,0	1,6	-	-
	Machnowska Góra	-	-	-	-	-
Razem	110	504,2	4,6	-	49,9	
Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA	Lasy wodochronne	74	292,2	3,9	32,9	56,5
	Lasy cenne fragm. przyrody	88	282,6	3,2	1,4	35,2
	Lasy ostoje zwierząt	84	332,9	4,0	40,4	83,6
	Lasy glebochronne	81	255,6	3,2	2,1	57,3
	Razem lasy ochronne	78	287,4	3,7	20,8	60,1
	Lasy gospodarcze	75	283,8	3,8	30,2	81,2
	Lasy rezerwatowe	230	379,0	1,6	-	-
	Razem obręb	76	284	3,8	26,0	71,9
Obręb TOMASZÓW	Lasy wodochronne	77	298,5	3,9	23,3	60,2
	Lasy cenne fragm. Przyrody	89	346,5	3,9	0,3	21,9
	Lasy glebochronne	82	303,9	3,7	3,7	20,9
	Lasy w miastach i wokół miast	82	346,7	4,2	6,0	20,2
	Lasy nasienne	133	510,9	3,8	-	7,5

Obiekt, nazwa: obręb, nadleśnictwa	Grupa funkcji / nazwa rezerwatu	Średni wiek [lat]	Średnia zasobność [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
1	2	3	4	5	6	7
	Razem lasy ochronne	84	326,6	3,9	6,9	32,1
	Lasy gospodarcze	75	311,3	4,2	14,8	58,3
	Lasy rezerwatowe	109	506,0	4,6		50,6
	Razem obręb	80	323	4,0	10,7	46,1
Nadleśnictwo TOMASZÓW	Lasy wodochronne	75	294,2	3,9	29,9	57,7
	Lasy cenne fragm. Przyrody	89	326,6	3,7	0,7	26,0
	Lasy ostoje zwierząt	84	332,9	4,0	40,4	83,6
	Lasy glebochronne	82	276,7	3,4	2,8	41,4
	Lasy w miastach i wokół miast	82	346,7	4,2	6,0	20,2
	Lasy nasienne	133	510,9	3,8		7,5
	Razem lasy ochronne	81	309,4	3,8	13,0	44,4
	Lasy gospodarcze	75	298,3	4,0	22,0	69,1
	Razem nadleśnictwo bez rezerwatów	79	303,7	3,8	15,9	53,2
	Razem nadleśnictwo	79	305	3,9	17,6	57,7

2.5 Ogólna charakterystyka kompleksów leśnych

W skład nadleśnictwa wchodzi 505 kompleksów leśnych o bardzo zróżnicowanej powierzchni. Największy kompleks zajmuje powierzchnię 4636,52 ha. Najliczniejszą grupę stanowią kompleksy o powierzchni nieprzekraczającej 1 ha. Liczbę kompleksów podano w znaczeniu przyrodniczym, a nie ilościowym działów geodezyjnych zaewidencjonowanych przez służby geodezyjne. Kompleksy leśne Nadleśnictwa Tomaszów sąsiadują z lasami innej własności, wśród których znajdują się pojedyncze działki będące w stanie posiadania nadleśnictwa.

Liczba i wielkość kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru nr 2)

Wielkość kompleksu [ha]	Nadleśnictwo Tomaszów		
	ilość [szt.]	powierzchnia [ha]	długość granic [km]
1	2	3	4
do 1,00 ha	331	126,80	211,90
1,01 do 5,00 ha	94	186,32	258,70
5,01 do 20,00 ha	24	230,92	115,80
20,01 do 100,00 ha	30	1537,18	164,30
100,01 do 200,00 ha	7	902,42	47,90
200,01 do 500,00 ha	13	4778,62	279,50
500,01 do 2000,00 ha	5	6294,40	272,50
ponad 2000,00 ha	1	4636,52	318,30
Razem	505*	18693,18	1668,90

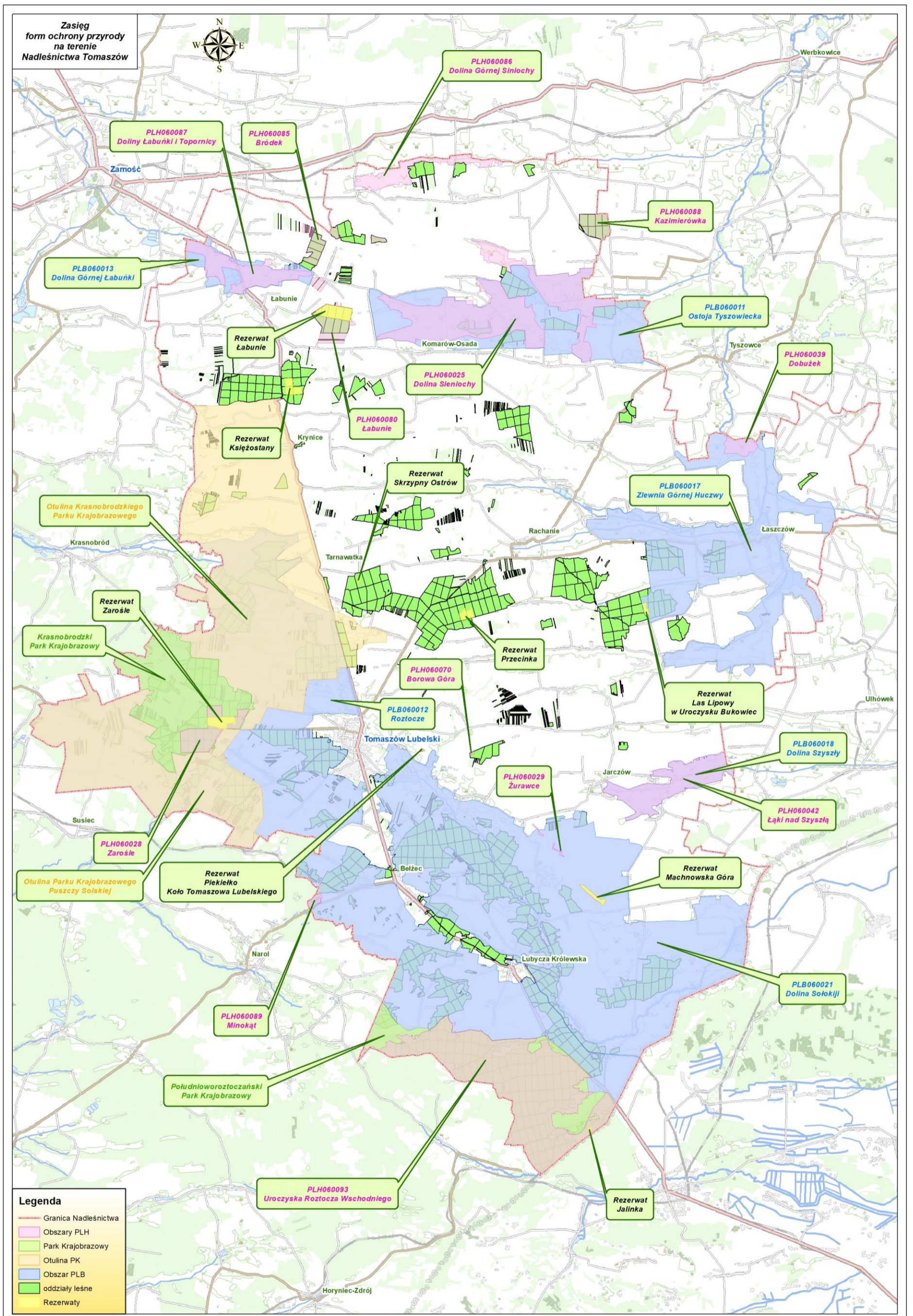
*20 m - maksymalna odległość między kompleksami, które tworzą jeden kompleks

3 Formy ochrony przyrody

Tabela 7. Zestawienie obiektów objętych ochroną przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów

Rodzaj obiektu	Powierzchnia ogólna ilość [ha/szt.]	Powierzchnia, ilość na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Tomaszów [ha/szt.]				Razem [ha/szt.] (w zasięgu działania n-ctwa)
		Ogółem	w tym:			
			Leśna zalesiona i niezalesiona	Związana z gospodarką leśną	Nieleśna	
1	2	3	4	5	6	7
Rezerваты Przyrody	302,59 / 9	302,05 / 9	272,18 / 9	4,57 / 5	25,30 / 1	302,59 / 9
Parki Krajobrazowe	30206,00 / 2	4305,25 / 2 17,76*	4161,07 / 2 15,00*	122,25 / 2 0,16*	21,93 / 2 2,60*	6757,68 / 2
Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB	150198,70 / 6	12951,37 / 5 143,40*	12064,02 / 5 131,02*	330,38 / 5 12,08*	556,97 / 3 0,30*	51030,09 / 6
Obszary mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 PLH	16186,71 / 14	3956,18 / 10 7,22*	3808,30 / 9 7,22*	111,89 / 8	35,99 / 6	8833,41 / 14
Użytki ekologiczne	467,21 / 5	332,95 / 2	- / -	- / -	332,95 / 2	467,21 / 5
Strefy ochronne wokół miejsca bytowania i rozrodu zwierząt podlegających ochronie gatunkowej	1105,23 / 23	1105,23 / 23 1,15*	1088,63 / 23 1,15*	- / -	16,60 / 7	1105,23 / 23
Istniejące pomniki przyrody	6 szt.	1 pomnik grupowy: grupa 23 dębów szypułkowych w leśnictwie Siedliska; 2 pomniki pojedyncze: Dąb Aleksander i Dąb Siemowit; 3 pomniki powierzchniowe: Źródło w Potokach, Źródło w Sołokijach, Skałki na szczycie Wzgórza Wapielna.				

* - powierzchnia gruntów we współwłasnościach

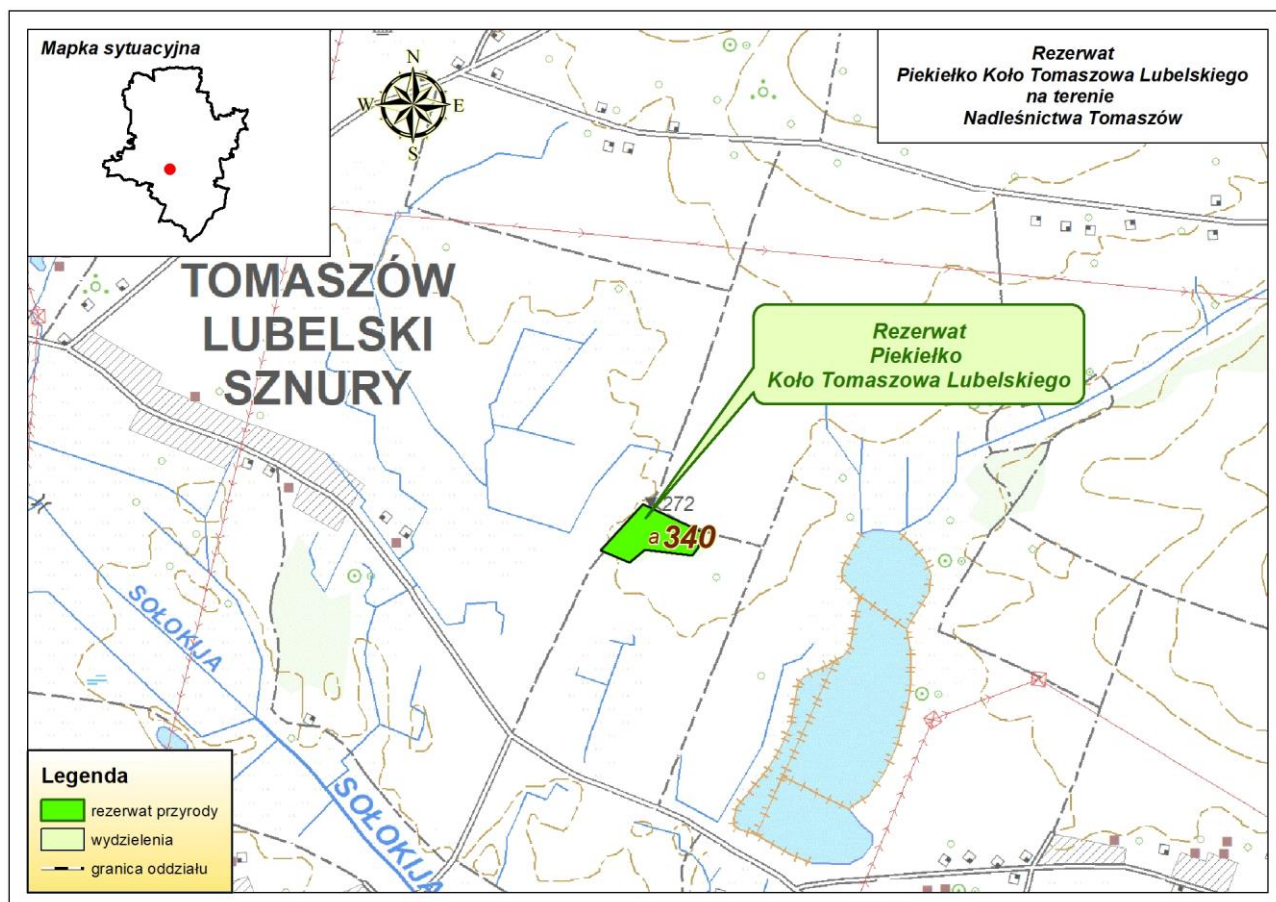


Rycina nr 10 Zasięg form ochrony przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów

3.1 Rezerваты przyrody

Na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów znajduje się 9 rezerwatów przyrody: Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego, Księżostany, Łabunie, Skrzypny Ostrów, Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec, Przecinka, Zarośle, Jalinka, Machnowska Góra. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa nie występują dodatkowe rezerваты.

3.1.1 Rezerwat Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego



Rycina nr 11 Położenie rezerwat przyrody Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 lipca 1962 r. w sprawie uznania za rezerваты przyrody (MP z 1962 r. Nr 60, poz. 287).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – 1,24 ha; aktualnie (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi 2,25 ha. Opis granic zawarty w Zarządzeniu („Granice rezerwat u biegną od północy, wschodu i południa rowem, od zachodu zaś drogą z Łaszczówki do Majdanu Górnego”) pokrywa się z granicą wydzielenia leśnego. Prawdopodobnie w zarządzeniu omyłkowo podano mniejszą powierzchnię.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Tomaszów, oddz.: 340a.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Tomaszów Lubelski, obręb ewidencyjny Łaszczówka dz. ew. nr 281/1. Powierzchnia działki ewidencyjnej – 2,2548 ha.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych dużego skupienia głazów narzutowych, przyniesionych przez lodowiec, o wyjątkowo dużych rozmiarach.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: przyrody nieożywionej (**N**),

typ: geologiczny i glebowy (**PGg**),

podtyp: skał, minerałów, osadów, gleb i wydym (**smg**);

typu ekosystemu – typ: skalny (**ESk**),

podtyp: innych skał (**si**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Przedmiotem ochrony jest duże skupienie głazów narzutowych, przyniesionych przez lodowiec, o wyjątkowych dużych rozmiarach. Ich liczba na terenie rezerwatu wynosi około 70 szt., przy czym największe skupienie obserwuje się w zachodniej części rezerwatu. Rezerwat jest objęty ochroną ścisłą.

Dawniej sądzono że głazy zostały przyniesione przez lodowiec z okolic Chełma i Rejowca. W świetle najnowszych badań głazy są oderwanymi fragmentami miejscowych piaskowców wieku sarmackiego. Mają kształt płaskich bloków utworzonych z piaskowców średnio- i drobnoziarnistych, wśród których występują zwięzłe i bardzo odporne na procesy niszczące warstwy kalcytowe. Głazy charakteryzują się pokaźnymi rozmiarami, największe z nich mają do 10 m obwodu. Badania archeologiczne wykazały również pewną regularność ustawienia bloków, co sugeruje, że miejsce to mogło być miejscem prasłowiańskiego kultu. Obecnie teren rezerwatu porośnięty jest drzewostanem sosnowym, który ze względu na ochronę ścisłą nie był poddawany żadnym zabiegom pielęgnacyjnym. W wyniku tego głazy zostały przysłonięte przez drzewostan i dobrze rozwinięty podszyt, przez co stały się one słabo widoczne, a ich układ nieczytelny.



Fot. 1. Głazy narzutowe

Dotychczasowe metody ochrony: Ostatnie prace mające na celu przeprowadzenie działań ochronnych miały miejsce w 2015-2016 oraz 2019 r.

Wykonano następujące prace:

- odsłonięcie głazów narzutowych poprzez wycinkę pojedynczych drzew jarzębu, czereśni, sosny i głogu, zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie - ok. 9 drzew;
- odsłonięcie głazów narzutowych poprzez usunięcie zalegającej na nich biomasy w postaci gałęzi - ok. 10 mp;
- odsłonięcie głazów narzutowych poprzez usunięcie warstwy ściółki i gleby mineralnej, która przez lata gromadziła się na i wokół głazów, powodując ich częściowe lub niejednokrotnie - prawie całkowite zasłonięcie - ok. 20 m³;
- odsłonięcie głazów narzutowych poprzez okresowe wykaszanie krzewów i roślinności zielnej ok 0,1 ha.

Zabiegi te przeprowadzono na podstawie Zarządzenia Nr 66/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 03 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu „Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego”.

Ponadto na podstawie Zarządzenia nr 65/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie wyznaczenia szlaku pieszego w rezerwacie przyrody „Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego” wykonano następujące prace:

- usunięcie ok. 20 drzew w ramach wyznaczenia ścieżki do ruchu pieszego;
- ustawienie przy trasie szlaku drewnianych kierunkowskazów oraz tablic informacyjnych.

W roku 2019 na podstawie Zarządzenia Nr 22 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 01 kwietnia 2019 r. zmieniającego zarządzenie Nr 66/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 03 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego” usunięto drzewa zaatakowane przez kornika ostrozębego o masie 17,36 m³ oraz odsłonięto głązy narzucone poprzez wykoszenie krzewów i roślinności zielnej na powierzchni ok. 0,1 ha.

Zagrożenia zewnętrzne:

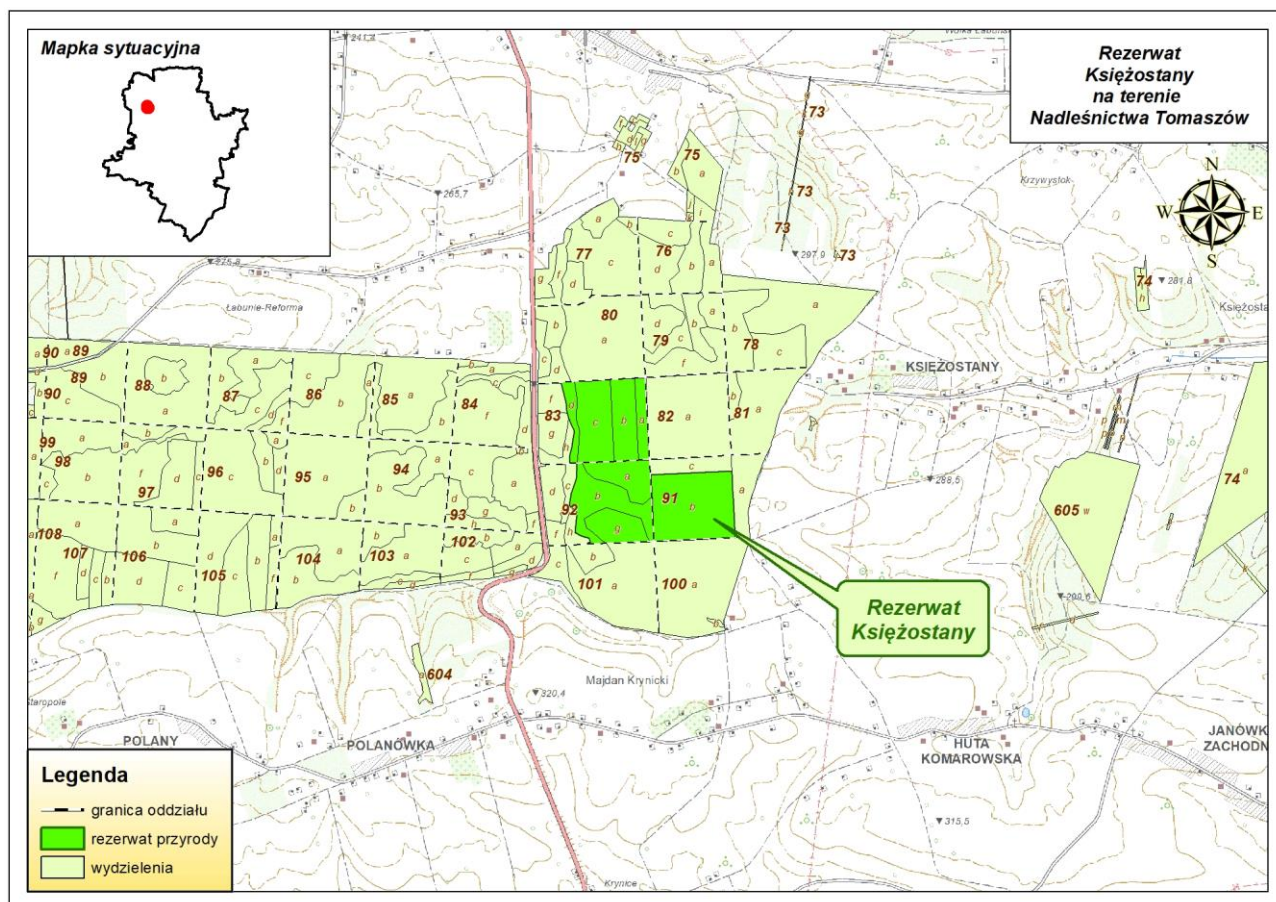
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Brak.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony. Zadania ochronne dla rezerwatu zostały ustanowione na mocy Zarządzenia Nr 22 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 01 kwietnia 2019 r. zmieniającego zarządzenie Nr 66/15 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 03 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego”. Zadania ochronne zostały ustanowione na 5 lat. Załącznik nr 2 do zarządzenia określa szczegółowo rodzaje zadań ochronnych, które mają być realizowane na obszarze rezerwatu. Polegają one na odsłonięciu głązów poprzez wycinkę pojedynczych drzew, usunięcie zalegającej na nich biomasy w postaci gałęzi oraz usunięcie warstwy ściółki i gleby mineralnej, która przez lata gromadziła się na i wokół głązów, powodując ich częściowe lub prace całkowite zasłonięcie, a także odsłonięcie głązów poprzez okresowe (przynajmniej raz w roku w okresie letnik) wykaszanie krzewów i roślinności zielnej. Ponadto zadaniem ochronnym jest identyfikowanie drzew zasiedlonych przez kornika ostrozębego i sukcesywne ich usuwanie oraz prowadzenie monitoringu kornika ostrozębego na obszarze rezerwatu.

3.1.2 Rezerwat Księżostany



Rycina nr 12 Położenie rezerwatu przyrody Księżostany w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Lubelskiego z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2004 r. Nr 3, poz. 32).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **50,55** ha aktualnie (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **50,55** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Łabunie oddz.: 83a,b,c,d,~a,~b,~c,~d; 91b,~c; 92a,b,g,~a,~b.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat zamojski, gmina Łabunie, obręb ewidencyjny Reforma Łabunie dz. ew. nr 275/2, 285/2, 286.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych podgórskiej formy buczyny karpackiej ze starodrzewiem bukowym na północno-wschodniej granicy zwartego zasięgu.

Przedmiot ochrony: podgórska forma buczyny karpackiej ze starodrzewiem bukowym.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: leśny (**L**),

typ: fitocenotyczny (**PFi**),

podtyp: zbiorowisk leśnych (**zl**);

typu ekosystemu – typ: leśny i borowy (**EL**),

podtyp: lasów górskich i podgórskich (**Igp**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat stanowi fragment kompleksu leśnego położonego na kulminacji północnej krawędzi Roztocza Tomaszowskiego o wysokości 310 m n.p.m. na linii wododziałowej zlewni Wieprza i Bugu. W rezerwacie występuje zespół żyźnej buczyny karpackiej w formie podgórskiej (*Dentario glandulosae-Fagetum*). W domieszce występują lipa drobnolistna *Tilia cordata*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, grab pospolity *Carpinus betulus*, olsza czarna *Alnus glutinosa*, klon zwyczajny *Acer platanoides*, jawor *Acer pseudoplatanus*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* i wiąz górski *Ulmus glabra*.

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza, polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

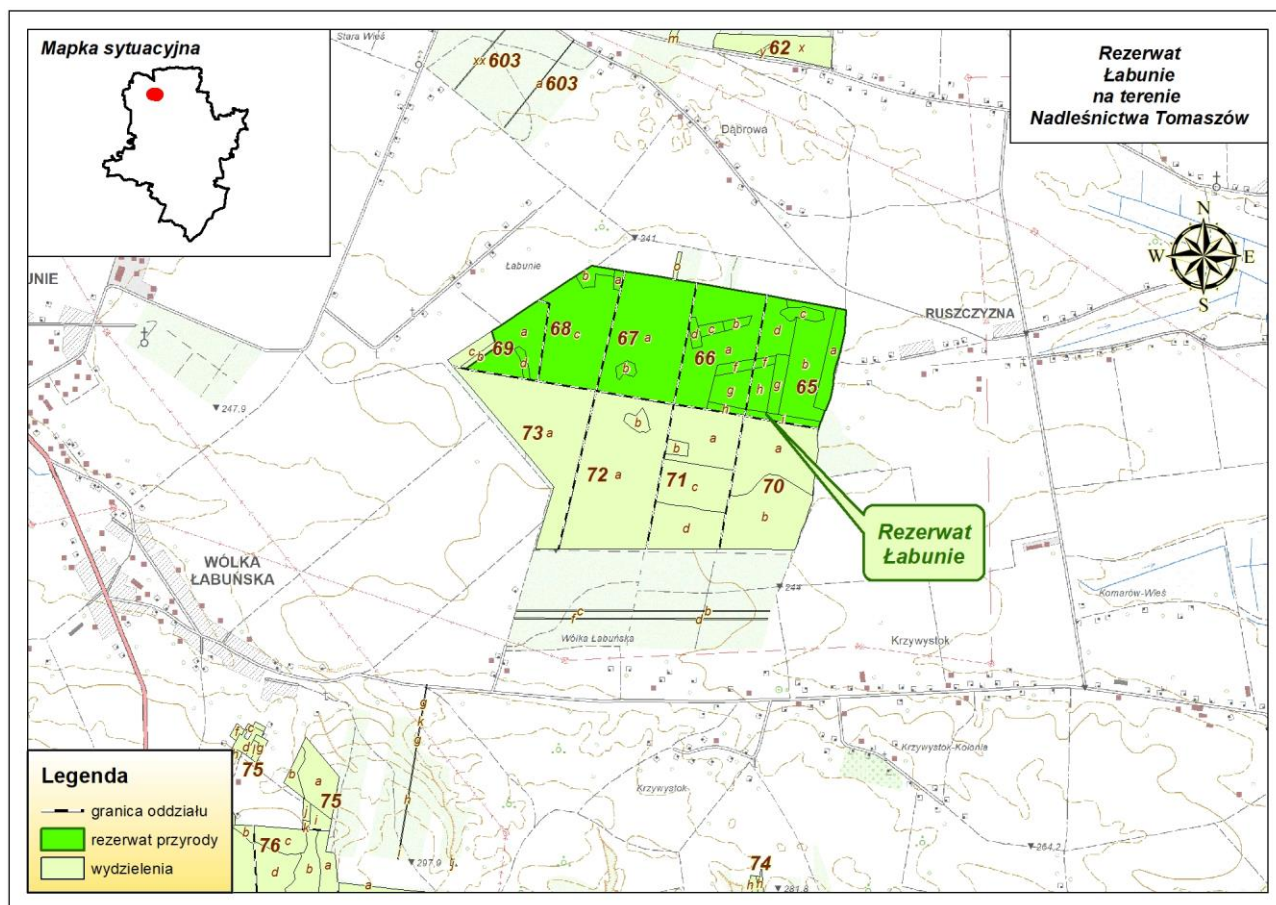
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Brak.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony i zadań ochronnych.

3.1.3 Rezerwat Łabunie



Rycina nr 13 Położenie rezerwatu przyrody Łabunie w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 listopada 1959 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP z 1959 r. Nr 97 poz. 526).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **108,54** ha aktualnie (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **108,55** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie do Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Łabunie oddz.: 65, 66, 67, 68, 69a,d.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat Zamojski, gmina Łabunie, obręb ewidencyjny Dąbrowa Łabuńska dz. ew. nr 194, 195, 196, 197, 198.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska roślinności stepowej.

Przedmiot ochrony: roślinność stepowa.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: stepowy (**St**),

typ: fitocenotyczny (**PFi**),

podtyp: zbiorowisk nieleśnych (**zn**);

typu ekosystemu – typ: łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (**EŁ**),

podtyp: pastwisk (**ps**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat o powierzchni obejmuje las grądowy z przewagą sztucznie wprowadzonej sosny *Pinus sylvestris*. Ponadto występują: grab pospolity *Carpinus betulus*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*. W miejscach, gdzie drzewostan jest przerzedzony lub na obrzeżach płatów nieleśnych wykształciły się zespoły ciepłych zarośli *Peucedanetum cervariae-Coryletum* lub rzadziej *Ligustro-Prunetum* (zarośla tarninowo – ligustrowe). Na terenie rezerwatu znajduje się m. in. stanowisko ciemńycy czarnej *Veratrum nigrum*, goryczki krzyżowej *Gentiana cruciata*, obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus*. Rezerwat „Łabunie” wchodzi w skład obszaru Natura 2000 PLH060080 Łabunie.



Fot. 2. Stanowisko ciemńycy czarnej w rezerwacie Łabunie

Dotychczasowe metody ochrony:

W roku 2012 wykoszono roślinność zielną oraz selektywnie usunięto krzewy na podstawie Zarządzenia Nr 5 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 19.09.2012 r. Następnie w 2013 r. powtórzono zabieg wykaszania na podstawie Zarządzenia Nr 36/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 03.07.2013 r. W 2019 r. przeprowadzono działania ochronne na mocy Zarządzenia Nr 26 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 12.04.2019 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Łabunie”. Usunięto krzewy, podrost drzew, jeżynę i nawłóć które zarastały stanowiska ciemniżycy czarnej na powierzchni 2,60 ha. Pozyskaną biomasę wywieziono poza obszar rezerwatu.

Zagrożenia zewnętrzne:

Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Nadmierne zacienienie oraz sukcesją drzew i krzewów na obszarze enklaw śródleśnych, stanowiących siedliska ciemniżycy czarnej.

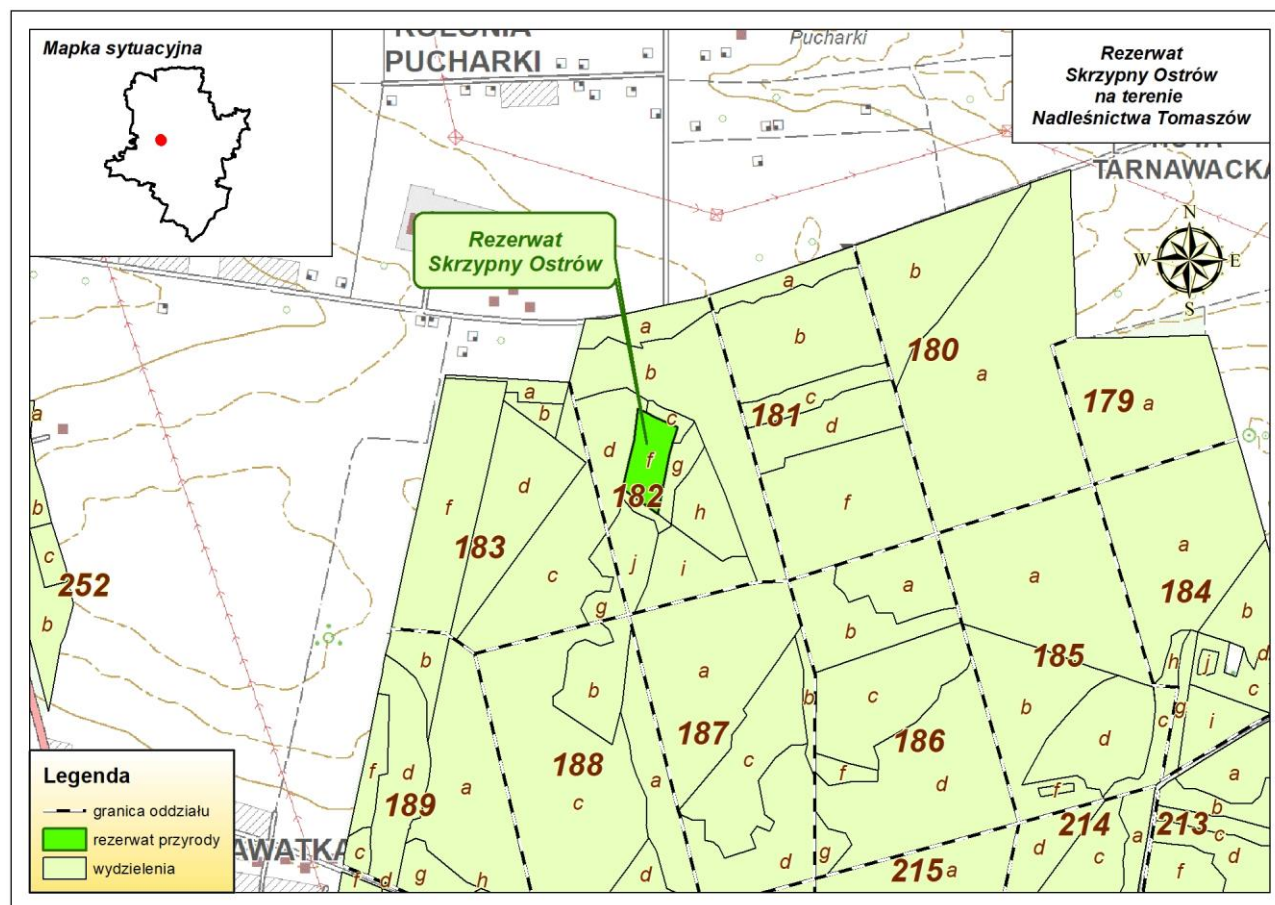
Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony.

Dodatkowe informacje:

RDOŚ w Lublinie decyzją WPN.6400.5.2018.MpR zezwolił na zbiór nasion ciemniżycy czarnej (*Veratrum nigrum* L.) będącej pod ochroną ścisłą przez Leśny Bank Genów w Kostrzycy w ramach „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035” w celu ochrony *ex situ* najrzadszych przedstawicieli rodzimej flory poprzez zabezpieczenie materiału genetycznego w banku nasion. W dniu 29.05.2018 r. Nadleśnictwo Tomaszów podpisało oświadczenie, zgodę na realizację przez Polską Akademię Nauk ogrodu Botanicznego - Centrum Zachowania Bioróżnorodności Biologicznej w Powsinie na terenie rezerwatu „Łabunie” zadań w ramach Projektu „FlorIntegral - zintegrowana ochrona *in situ* i *ex situ* rzadkich, zagrożonych i priorytetowych gatunków flory na terenie Polski w ramach programu operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020” (działania z zakresu restytucji gatunku ciemniżycy czarna *Veratrum nigrum*).

W dniu 25.02.2019 r. pomiędzy Nadleśnictwem Tomaszów a Polską Akademią Nauk zawarto porozumienie w związku z realizacją projektu pn.: „FlorIntegral - zintegrowana ochrona *in situ* i *ex situ* rzadkich, zagrożonych i priorytetowych gatunków flory na terenie Polski” współfinansowanego ze środków Osi Priorytetowej 2.4 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020, w części dotyczącej wykonania zadania HRP nr 1.3.2 pt.: „Restytucja gatunku ciemniżycy czarna *Veratrum nigrum*” na terenie Rezerwatu Przyrody „Łabunie”, którego grunty pozostają w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów, oddziały leśne 65, 66, 67, 68 (działki ewidencyjne nr 195, 196, 197 i 198).

3.1.4 Rezerwat Skrzypny Ostrów



Rycina nr 14 Położenie rezerwatu przyrody Skrzypny Ostrów w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 7 października 1967 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP z 1967 r. Nr 61 poz. 291).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **1,77** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **2,21** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Skrzypny Ostrów oddz.: 182f.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Tarnawatka, obręb ewidencyjny Wieprzów Tarnawacki dz. ew. nr 491.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu starego lasu mieszanego naturalnego pochodzenia ze stanowiskiem modrzewia polskiego.

Przedmiot ochrony: stanowisko modrzewia polskiego.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:
przedmiotu ochrony – rodzaj: florystyczny (**FI**),
typ: florystyczny (**PFI**),
podtyp: krzewów i drzew (**kd**);
typu ekosystemu – typ: leśny i borowy (**EL**),
podtyp: lasów nizinnych (**Ini**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat stanowi cenny obiekt przyrodniczy ze względu na stanowisko modrzewia polskiego *Larix polonica*, który jest endemicznym podgatunkiem występującym licznie tylko w Górach Świętokrzyskich. Modrzew polski *Larix polonica* rosnący w rezerwacie osiąga imponujące rozmiary – wysokość ok. 37 metrów i pierśnicę ok. 70 cm. Dominującym zbiorowiskiem jest żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum*, która tutaj jest postacią mniej typową, odchyloną w kierunku niżowych grądów. Około 15 km na wschód od rezerwatu przebiega granica zwartego występowania buka *Fagus sylvatica*, a ok. 3 km na wschód granica zasięgu jodły *Abies alba*. Również wschodnia granica występowania modrzewia polskiego *Larix polonica* przebiega w pobliżu rezerwatu.

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

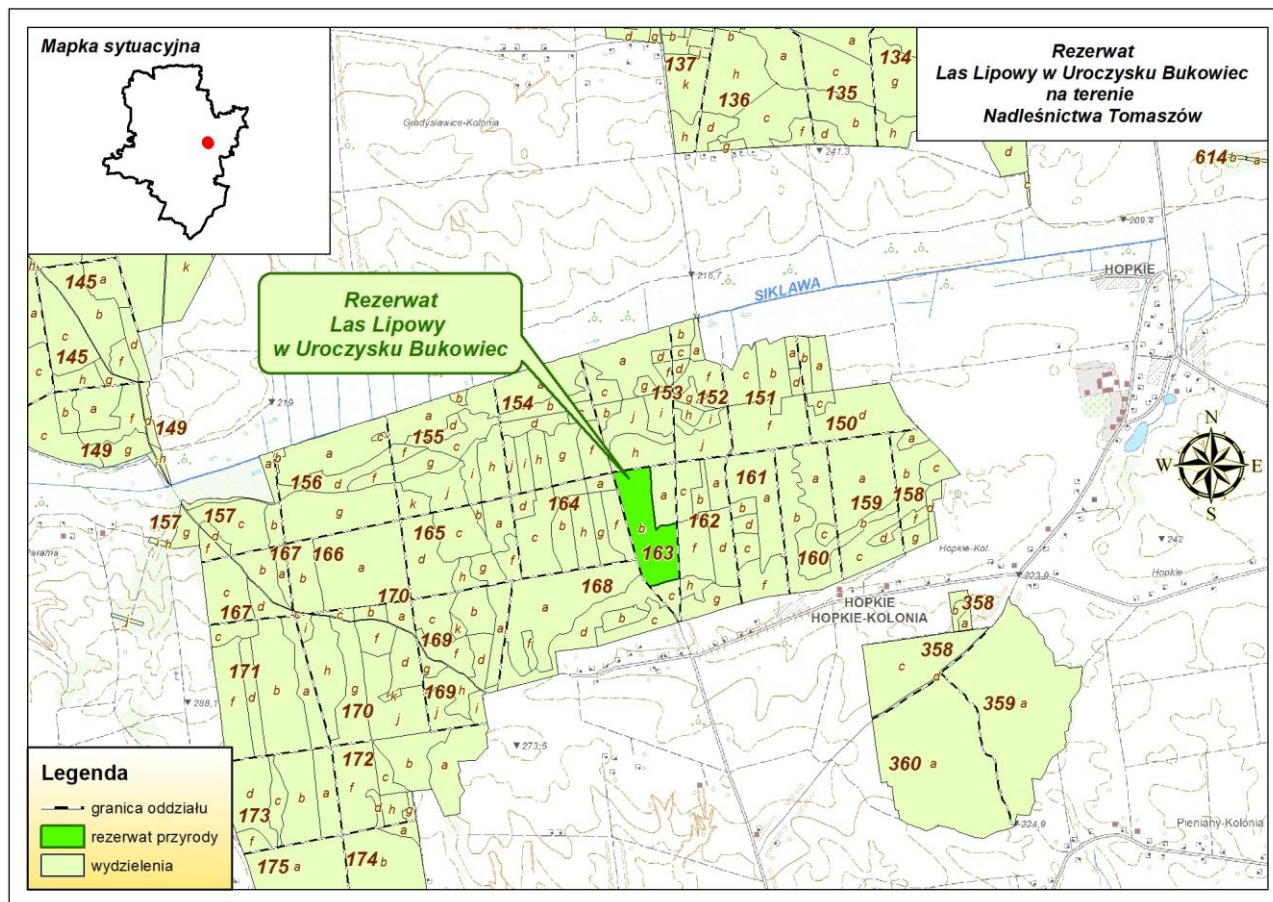
Nadmierne zacienianie dna lasu, co uniemożliwia powstanie naturalnego odnowienia modrzewia polskiego. Nadmierna ekspansja buka.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony.

Dodatkowe informacje:

Ustanowiono zadania ochronne dla rezerwatu Zarządzeniem Nr 40 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 14.06.2019 r.

3.1.5 Rezerwat Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec



Rycina nr 15 Położenie rezerwatu przyrody Las lipowy w Uroczysku Bukowiec w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 7 października 1967 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (MP z 1967 r. Nr 60 poz. 285).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **12,41** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **11,93** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Grodysławice oddz.: 163b,~a,~b,~c,~d,~f.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Jarczów, obręb ewidencyjny Wola Gródecka dz. ew. nr 178.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu lipowego pochodzenia naturalnego.

Przedmiot ochrony: fragment lasu lipowego pochodzenia naturalnego.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: leśny (**L**),

typ: fitocenotyczny (**PFi**),

podtyp: zbiorowisk leśnych (**zl**);

typu ekosystemu – typ: leśny i borowy (**EL**),

podtyp: lasów mieszanych nizinnych (**Imn**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat jest cennym obiektem ze względu na występowanie starodrzewiu dębowo-lipowego. Ważnym elementem drzewostanu jest również buk *Fagus sylvatica*, ponieważ występuje tutaj przy wschodniej granicy swego zasięgu. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym na terenie rezerwatu jest grąd subkontynentalny w odmianie typowej *Tilio-Carpinetum typicum*. Na terenie rezerwatu rośnie ponad 120 gatunków roślin.

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

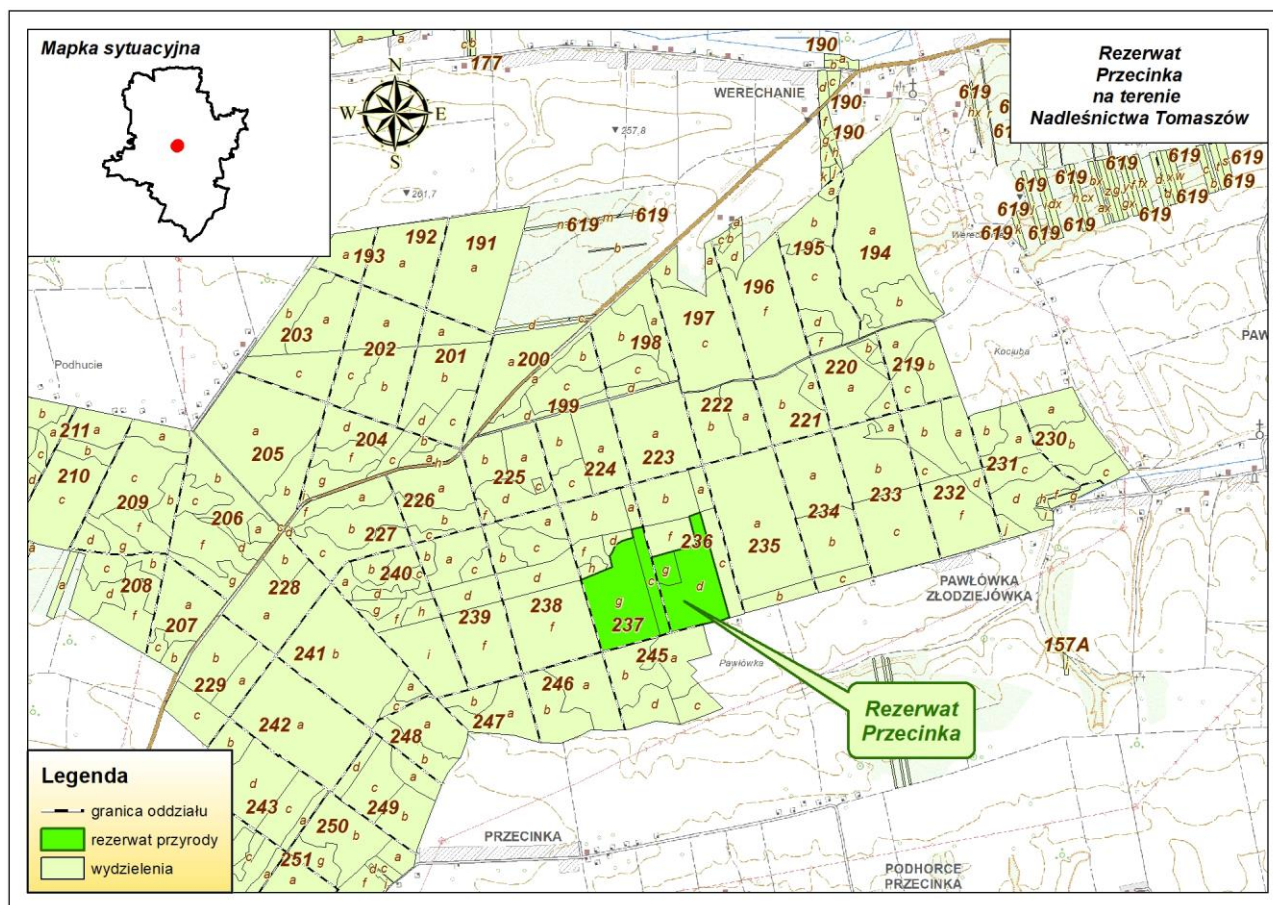
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Ekspansja innych gatunków drzew (Db, Bk, Gb, Brz), które uniemożliwiają wzrost naturalnemu odnowieni lipy. Powolny proces wydzielania się starszych egzemplarzy lip pochodzenia naturalnego.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony i zadań ochronnych.

3.1.6 Rezerwat Przecinka



Rycina nr 16 Położenie rezerwatu przyrody Przecinka w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Zarządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. Woj. Lub. z 1998 r. Nr 161 poz. 1098).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **32,91** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **32,55** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Werechanie oddz.: 236d,g,~d,~h; 237c,g,~f,~h,~k,~l,~m.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Rachanie, obręb ewidencyjny Werechanie, dz. ew. nr 2603, 2604.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych starodrzewia bukowego z licznymi sędziwymi o okazałych rozmiarach drzewami.

Przedmiot ochrony: starodrzew bukowy.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: leśny (**L**), typ: fitocenotyczny (**PFi**),

podtyp: zbiorowisk leśnych (**zl**);

typu ekosystemu – typ: leśny i borowy (**EL**),

podtyp: lasów nizinnych (**lni**).

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat obejmuje dobrze zachowane fragmenty żyznej buczyny karpackiej w formie podgórskiej *Dentario glandulosae – fagatum*, która na omawianym terenie ma charakter wyraźnie ekstrazonalny. Występuje tylko przy szczególnej kombinacji warunków środowiska. Buczyna ta jest postacią mniej typową, odchyłona w kierunku niżowych lasów liściastych typu grądowego. W drzewostanie panuje buk *Fagus sylvatica*, liczną domieszkę stanowi grab *Carpinus betulus*, nieliczną domieszkę stanowi lipa drobnolistna *Tilia cordata*, jawor *Acer pseudoplatanus*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, klon zwyczajny *Acer platanoides* oraz sosna pospolita *Pinus sylvestris*. Poza żyzną buczyną karpacką w rezerwacie występuje również niewielki płat ładu typowego *Tilio-Carpinetum typicum*.

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

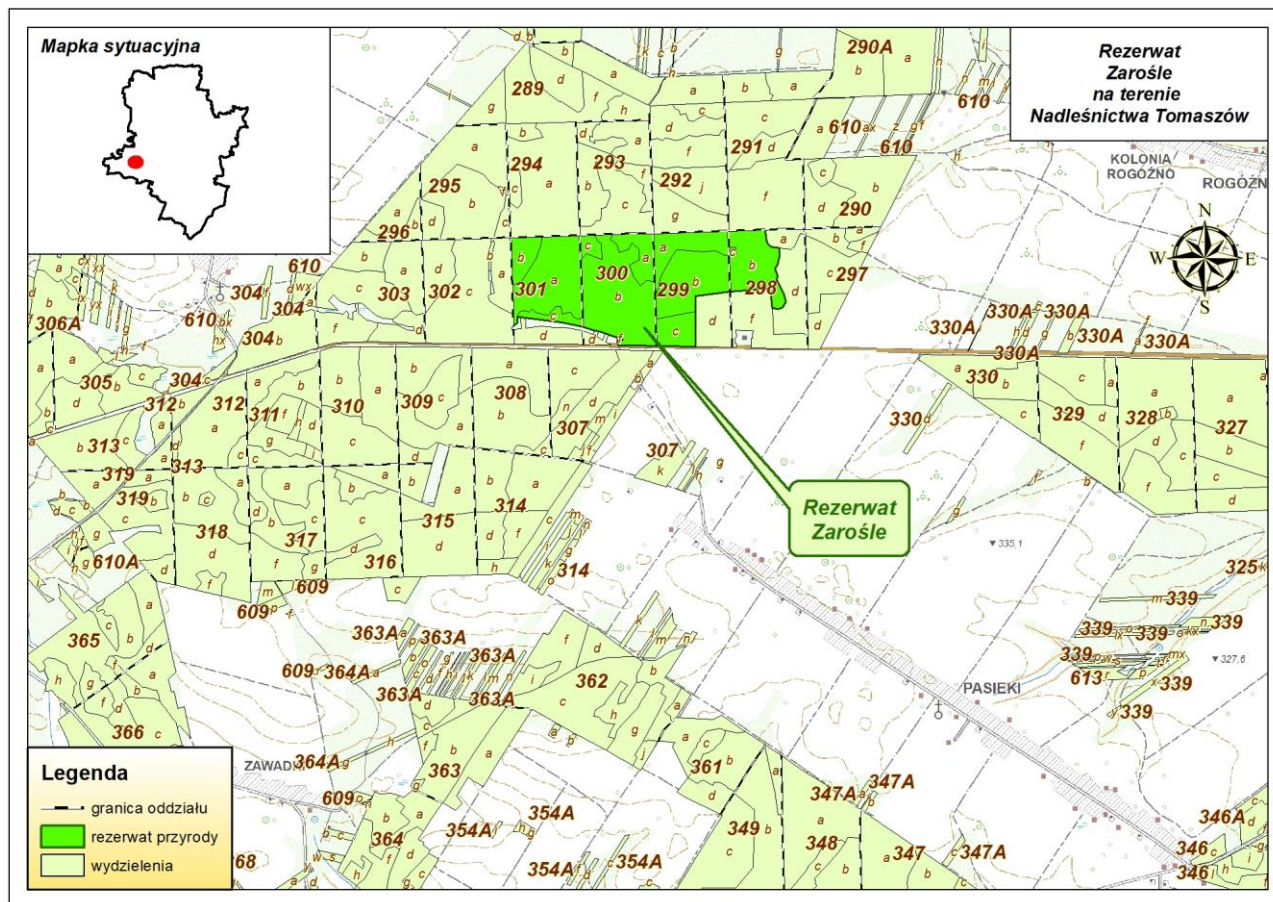
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Brak.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony i zadań ochronnych.

3.1.7 Rezerwat Zarośle



Rycina nr 17 Położenie rezerwatu przyrody Zarośle w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 21 grudnia 1998 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. z 1998 r. Nr 161, poz. 1103).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **64,02** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **64,91** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Tomaszów, leśnictwo Ulów oddz.: 298b,c,~a; 299a,b,c,~a,~b,~c; 300a,b,c,~a,~b,~c,~d,~f,~g,~h; 301a,b,c,~a,~b,~c.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Tomaszów Lubelski, obręb ewidencyjny Ulów, dz. ew. nr 661, 663, 664, 665/1.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych lasów jodłowo-bukowych z gatunkami roślin rzadkich i chronionych.

Przedmiot ochrony: las jodłowo-bukowy z gatunkami roślin rzadkich i chronionych.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: leśny (L),

typ: nie określono w akcie prawnym (-),

podtyp: nie określono w akcie prawnym (-);

typu ekosystemu – typ: nie określono w akcie prawnym (-),

podtyp: nie określono w akcie prawnym (-).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Teren rezerwatu porasta drzewostan jodłowo-bukowy w większości naturalnego pochodzenia. Główne zespoły roślinne to żyzna buczyna karpacka *Dentario glandulosae-Fagetum* (występuje w formie zdegradowanej) oraz wyżynny jodłowy bór mieszany *Abietetum polonicum*. Ponadto w składzie drzewostanu znajdziemy sosnę pospolitą *Pinus sylvestris*, świerka pospolitego *Picea abies*, lipę drobnolistną *Tilia cordata*. W rezerwacie rosną m.in.: wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, bez koralowy *Sambucus racemosa*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, czartawa drobna *Circaea alpina* i starzec Fuchsa *Senecio fuchsi*. W granicach rezerwatu znajdują się gospodarcze i wyłączone drzewostany nasienne.



Fot. 3. Rezerwat Zarośle wiosną

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

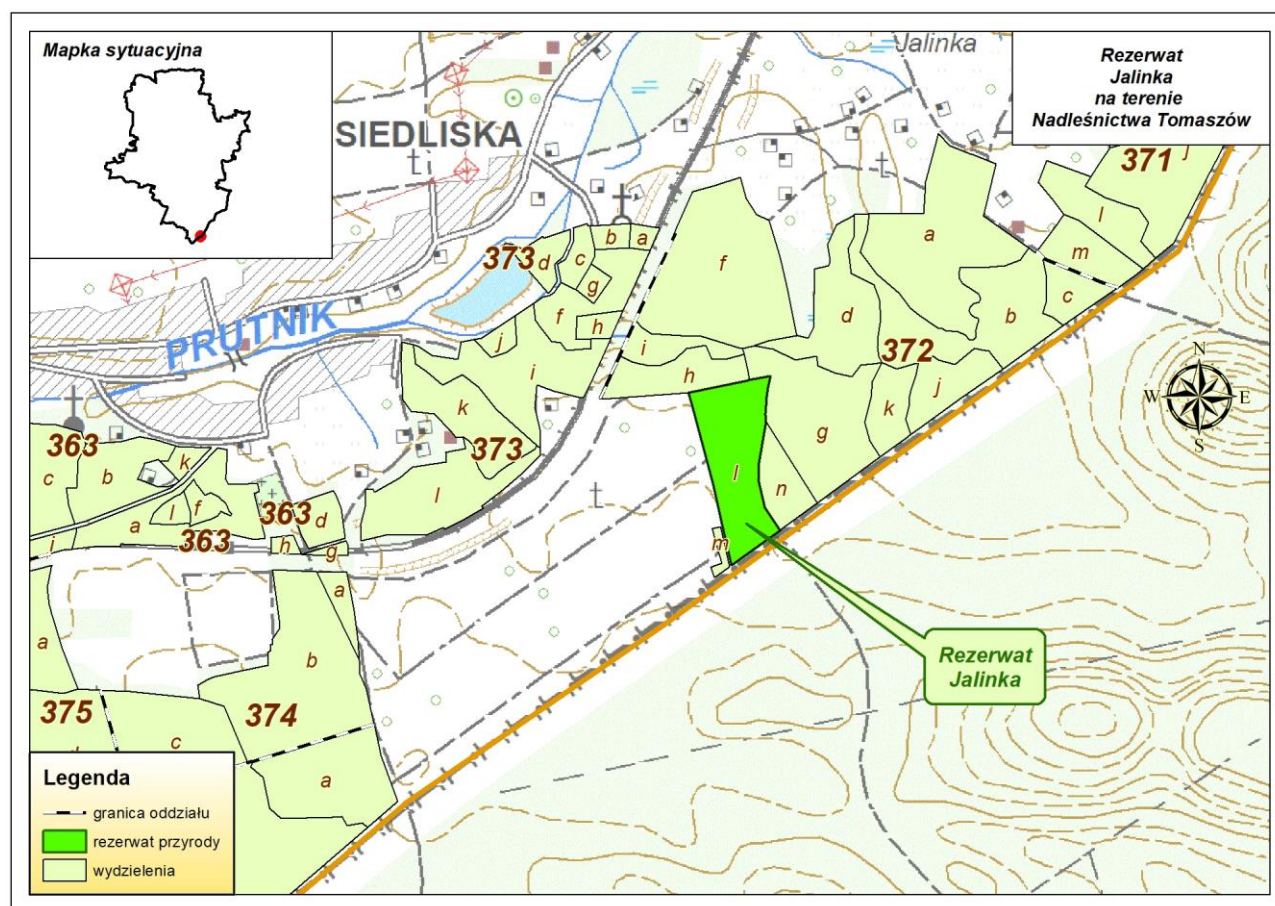
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Wydzielanie się pojedynczych, starszych egzemplarzy jodły i zmniejszający się udział nasion. Nadmierne zarastanie młodego pokolenia jodły oraz presja zwierzyny, zgryzającej młode pokolenie.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony i zadań ochronnych.

3.1.8 Rezerwat Jalinka



Rycina nr 18 Położenie rezerwatu przyrody Jalinka w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Rozporządzenie Nr 105 Wojewody Lubelskiego z dnia 26 maja 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2000 r. Nr 16, poz. 340).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **3,80** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **3,80** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Lubycza Królewska, leśnictwo Siedliska oddz.: 372l.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Lubycza Królewska, obręb ewidencyjny Siedliska, dz. ew. nr 560.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego zbiorowiska z udziałem jodły (*Tilio-Carpinetum abietosum*), rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin oraz fragmentami skamieniałych drzew trzeciorzędowych w glebie.

Przedmiot ochrony: las jodłowo-bukowy z gatunkami roślin rzadkich i chronionych.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:

przedmiotu ochrony – rodzaj: leśny (**L**),

typ: fitocenotyczny (**PFi**),

podtyp: zbiorowisk leśnych (**zl**);

typu ekosystemu – typ: leśny i borowy (**EL**),

podtyp: lasów nizinnych (**Ini**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Rezerwat przyrody Jalinka funkcjonuje w obrębie Południoworostoczańskiego Parku Krajobrazowego. Został utworzony w celu zachowania fragmentu naturalnego lasu grądowego z udziałem jodły, w miejscu najpłytszej i największej koncentracji unikatowych, bezcennych pokładów drzew skrzemieniałych. Wśród siedlisk leśnych dominuje zespół *Tilio-Carpinetum abietosum* z udziałem starodrzewu dębowego w wieku ponad 200 lat. W rezerwacie występują m.in.: zachyłka Roberta *Phegopteris robertiana*, wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, marzanka wonna *Galium odoratum*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, podkolan biały *Platanthera bifolia*.

Dotychczasowe metody ochrony: Ochrona konserwatorska zachowawcza polegająca na obserwacji naturalnych procesów zachodzących w ekosystemie oraz corocznym przeglądzie stanu rezerwatu. W ciągu ostatnich 10 lat nie prowadzono działań ochronnych.

Zagrożenia zewnętrzne:

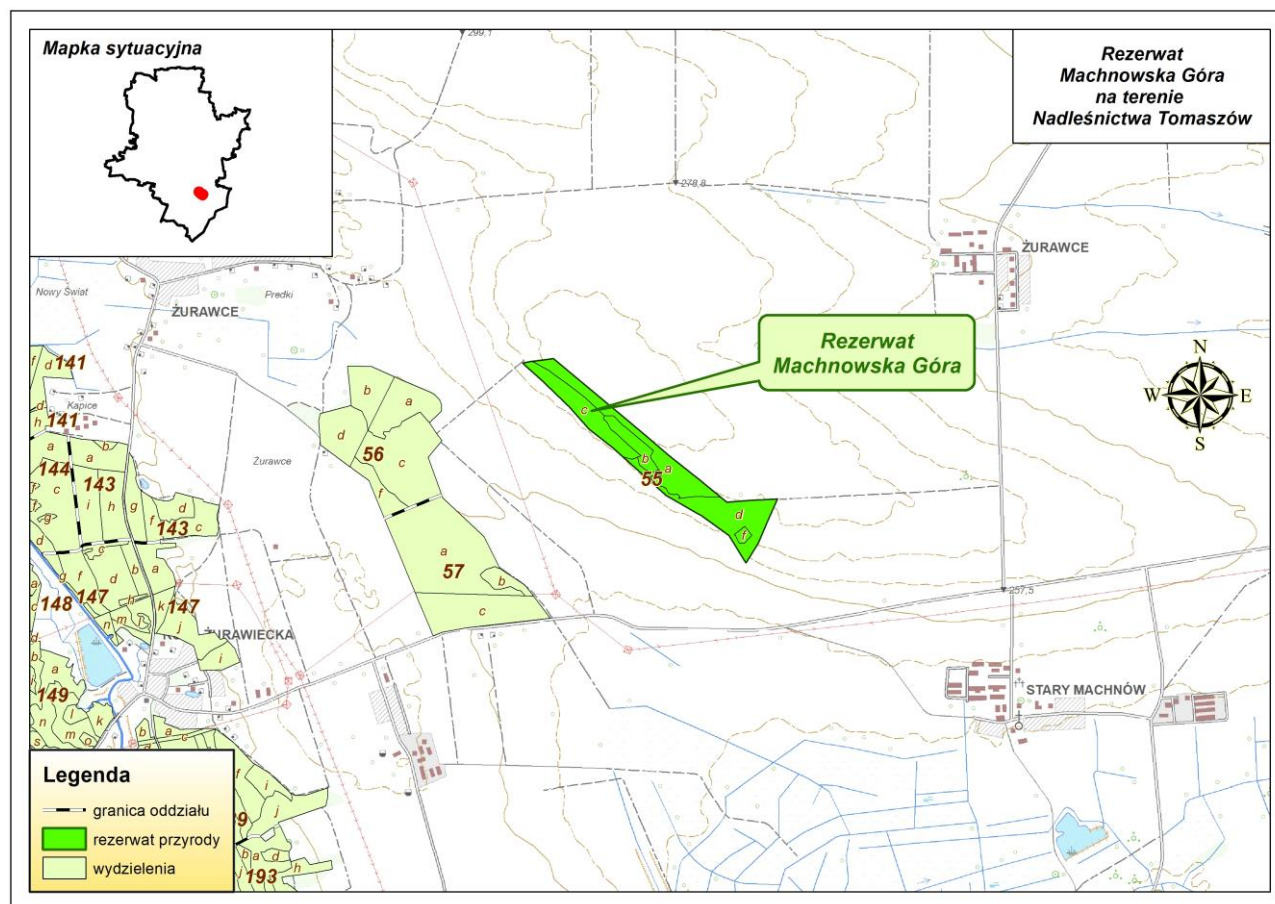
Brak.

Zagrożenia wewnętrzne:

Brak.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony i zadań ochronnych.

3.1.9 Rezerwat Machnowska Góra



Rycina nr 19 Położenie rezerwatu przyrody Machnowska Góra w Nadleśnictwie Tomaszów

Podstawa prawna: Rozporządzenie Nr 81 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2003 r. Nr 213, poz. 4044).

Powierzchnia: wg aktu utworzenia – **25,30** ha, aktualnie na gruntach nadleśnictwa (wg PUL na lata 2020-2029) wynosi **25,30** ha.

Położenie: Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, obręb Lubycza Królewska, leśnictwo Leliszka oddz.: 55a,b,c,d,f.

Położenie administracyjne: województwo lubelskie, powiat tomaszowski, gmina Lubycza Królewska, obręb ewidencyjny Stary Machnów, dz. ew. nr 51.

Cel ochrony: zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk kserotermicznych z licznymi chronionymi gatunkami flory i fauny.

Przedmiot ochrony: zbiorowiska kserotermiczne z licznymi chronionymi gatunkami flory i fauny.

Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu wg dominującego:
przedmiotu ochrony – rodzaj: stepowy (**St**),
typ: biocenotyczny i fizjocenotyczny (**PBf**),
podtyp: biocenozy naturalnych i półnaturalnych (**bp**);
typu ekosystemu – typ: łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (**EŁ**),
podtyp: pastwisk (**ps**).

Rodzaj rezerwatu wg Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

Celem utworzenia rezerwatu było zachowanie roślinności kserotermicznej i populacji storczyka purpurowego *Orchis purpurea*. Na terenie rezerwatu dominują zbiorowiska muraw kserotermicznych z klasy ciepłolubnych muraw o charakterze stepowym *Festuco-Brometea*. Występuje tu wiele rzadkich i chronionych gatunków roślin: goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*, storczyk purpurowy *Orchis purpurea*, szafirek miękkolistny *Muscari comosum*, obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*. Rezerwat „Machnowska Góra” wchodzi w skład obszaru Natura 2000 PLH060080 Żurawce.



Fot. 4. Stanowisko storczyka purpurowego na terenie rezerwatu

Dotychczasowe metody ochrony:

W 2011-2012 r. Klub Przyrodników ze Świebodzina na podstawie Zarządzenia Nr 4 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 11.10.2010 r. oraz Zarządzenia Nr 1 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 30.03.2011 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu wykonał takie prace jak: całkowita wycinka drzew i krzewów na powierzchni 2,5 ha; przerzedzenie zarośli jałowca przez wycięcie niektórych osobników na powierzchni 1,4 ha; wykoszenie odrostów krzewów i drzew na powierzchni 2,7 ha; wyrwanie samosiewu robinii akacjowej na powierzchni 0,05 ha.

W 2016 r. na podstawie Zarządzenia Nr 61/2015 4 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 09.11.2015 r. wykonano następujące prace związane z realizacją ochrony czynnej: wycinka odrostów drzew i krzewów z obszaru murawy kserotermicznej na łącznej powierzchni 5,1 ha (oddz. 55d); usunięcie siewek sosny pospolitej z obszaru murawy kserotermicznej poprzez wyrwanie na powierzchni 1 ha (oddz. 55a); wycinka robinii akacjowej w zwarciu 100% w środkowej części rezerwatu od strony północnej na powierzchni około 0,6 ha (oddz. 55a).

Zagrożenia zewnętrzne:

Brak drogi dojazdowej w zarządzie LP do rezerwatu, dojazd do rezerwatu wyłącznie po drogach własności prywatnej. Rezerwat stanowi enklawę wśród gruntów rolnych innej własności, na których stosuje się opryski chemiczne oraz nawozy mineralne.

Zagrożenia wewnętrzne:

Sukcesja tarniny i innych drzew i krzewów na stanowiskach roślin kserotermicznych. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie ekspansywnego gatunku – barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*.

Rezerwat nie posiada aktualnie Planu ochrony.

Dodatkowe informacje:

RDOŚ w Lublinie decyzją WPN.6400.5.2018.MPR zezwolił na zbiór nasion dziewięciśła popłocholistnego *Carlina onopordifolia* (objętego ochroną ścisłą) przez przedstawicieli Leśnego Banku Genów w Kostrzycy w ramach „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035” w celu ochrony *ex situ* najrzadszych przedstawicieli rodzimej flory poprzez zabezpieczenie materiału genetycznego w banku nasion. W dniu 20.10.2017 r. Nadleśnictwo Tomaszów podpisało Porozumienie o współpracy z RDOŚ w Lublinie w związku z realizacją przez RDOŚ projektu „Ochrona różnorodności biologicznej w rezerwach przyrody województwa lubelskiego” w latach 2019-2022, dotyczącego planowanych zadań ochronnych, polegających na wycięciu odrostów krzewów i drzew na obszarze murawy kserotermicznej, jednakże działania na podstawie powyższego porozumienia nie będą realizowane (pismo RDOŚ w Lublinie znak WPN.081.2.9.2017.MO.1 z dnia 08.06.2018 r.).

Ponadto realizowane są działania związane z realizacją zadań ochronnych zawartych w PZO dla obszaru Natura 2000 „Żurawce” PLH060029, na podstawie Porozumienia o współpracy zawartego pomiędzy RDOŚ w Lublinie a Nadleśnictwem Tomaszów z dnia 15.06.2016 r. dotyczącego realizacji przez RDOŚ projektu „Lubelska Natura 2000 – wdrażanie planów zadań ochronnych”. Rezerwat znajduje się w ww. obszarze.

Tabela 8. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru nr 3)

Lp	Nr rej. RDOŚ	Nazwa rezerwatu	MP / Dz Urz. Woj Nr Poz.	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu Wg dominującego		Powierzchnia [ha]		Powierzchnia [ha] objęta ochroną		Ważniejsze		Powierzchnia [ha] wg pul na lata 2020 - 2029		Uwagi
				Obr. Oddz. Poddział	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu ekosystemu	MP	Planu ochronny	Ścisłą	Czynną wg pul na lata 2020 - 2029	Zbiorowiska, zespoły roślinne	Grupy zwierząt	Leśna	Nieleśna	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	17	18
1	1165	Piekietko koło Tomaszowa Lubelskiego	MP z 1962 r. Nr 60 Poz. 287	Tomaszów 340a	Gmina: Tomaszów Lubelski Leśnictwo: Tomaszów	Rodzaj: przyrody nieożywionej N Typ: geologiczny i glebowy PGg Podtyp: skał, minerałów, osadów, gleb i wydm smg	Typ: skalny ESk Podtyp: innych skał si	1,24	-	2,25	-	-	-	2,25	-	Rez. nie posiada planu ochrony
2	910	Księżostany	Dz. Urz. Woj. Lub. Z 2004 r. Nr 3, poz. 32	Tomaszów 83a,b,c,d,~a,~b,~c,~d; 91b,~c; 92a,b,g,~a,~b.	Gmina: Łabunie Leśnictwo: Łabunie	Rodzaj: leśny L Typ: fitocenotyczny PFi Podtyp: zbiorowisk leśnych zl	Typ: lesny i borowy EL Podtyp: lasów górskich i podgórskich lgp	50,55	-	-	50,55	<i>Dentario glandulosae-Fagetum</i>	ptaki ssaki	50,55	-	Rez. nie posiada planu ochrony
3	1164	Łabunie	MP z 1959 r. Nr 97 Poz. 526	Tomaszów 65, 66, 67, 68, 69a,d,~a.	Gmina: Łabunie Leśnictwo: Łabunie	Rodzaj: stepowy St Typ: fitocenotyczny PFi Podtyp: zbiorowisk nieleśnych zn	Typ: łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zarostowy EŁ Podtyp: pastwisk ps	108,54	-	-	108,55	<i>Peucedanetum cervariae-Coryletum, Ligudtro-Prunetum</i>	ptaki ssaki	108,55	-	Rez. nie posiada planu ochrony

Nadleśnictwo Tomaszów - Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nr rej. RDOŚ	Nazwa rezerwatu	MP / Dz Urz. Woj Nr Poz.	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu Wg dominującego		Powierzchnia [ha]		Powierzchnia [ha] objęta ochroną		Ważniejsze		Powierzchnia [ha] wg pul na lata 2020 - 2029		Uwagi
				Obr. Oddz. Poddział	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu ekosystemu	MP	Planu ochronny	Ścisłą	Czynną wg pul na lata 2020 - 2029	Zbiorowiska, zespoły roślinne	Grupy zwierząt	Leśna	Nieleśna	
4	246	Skrzypny Ostrów	MP z 1967 r. Nr 61 Poz. 291	Tomaszów 182f	Gmina: Tarnawatka Leśnictwo: Skrzypny Ostrów	Rodzaj: florystyczny FI Typ: florystyczny PFI Podtyp: zbiorowisk nieleśnych zn	Typ: lesny i borowy EL Podtyp: lasów nizinnych lni	1,77	-	-	2,21	<i>Dentario glandulosae-Fagetum</i>	ptaki ssaki	2,21	-	Rez. nie posiada planu ochrony
5	1155	Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec	MP z 1967 r. Nr 60 Poz. 285	Tomaszów 163b,~a,~b,~c,~d,~f.	Gmina: Jarczów Leśnictwo: Grodysławice	Rodzaj: leśny L Typ: fitocenotyczny PFI Podtyp: zbiorowisk leśnych zl	Typ: lesny i borowy EL Podtyp: lasów mieszanых nizinnych lmn	12,41	-	-	11,93	<i>Tilio-Carpinetum typicum</i>	ptaki ssaki	11,93	-	Rez. nie posiada planu ochrony
6	706	Przecinka	Dz. Urz. Woj. Lub. z 1998 r. Nr 161, poz. 1098	Tomaszów 236d,g,~d,~h;237c,g,~f,~h,~k,~l,~m.	Gmina: Rachanie Leśnictwo: Werechanie	Rodzaj: leśny L Typ: fitocenotyczny PFI Podtyp: zbiorowisk leśnych zl	Typ: lesny i borowy EL Podtyp: lasów nizinnych lni	32,91	-	-	32,55	<i>Dentario glandulosae-Fagetum, Tilio-Carpinetum typicum</i>	ptaki ssaki	32,55	-	Rez. nie posiada planu ochrony
7	718	Zarośle	Dz. Urz. Woj. Lub. z 1998 r. Nr 161, poz. 1103	Tomaszów 298b,c,~a; 299a,b,c,b,~a,~b~c; 300a,b,c,~a,~b,~c,~d,~f,~g,~h; 301a,b,c,~a,~b,~c.	Gmina: Tomaszów Lubelski Leśnictwo: Ulów	Rodzaj: leśny L Typ: - Podtyp: -	Typ: - Podtyp: -	64,02	-	-	64,91	<i>Dentario glandulosae-Fagetum, Abietetum polonicum</i>	ptaki ssaki	64,91	-	Rez. nie posiada planu ochrony

Nadleśnictwo Tomaszów - Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nr rej. RDOŚ	Nazwa rezerwatu	MP / Dz Urz. Woj Nr Poz.	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu Wg dominującego		Powierzchnia [ha]		Powierzchnia [ha] objęta ochroną		Ważniejsze		Powierzchnia [ha] wg pul na lata 2020 - 2029		Uwagi
				Obr. Oddz. Poddział	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu ekosystemu	MP	Planu ochronny	Ścisłą	Czynną wg pul na lata 2020 - 2029	Zbiorowiska, zespoły roślinne	Grupy zwierząt	Leśna	Nieleśna	
8	753	Jalinka	Dz. Urz. Woj. Lub. z 2000 r. Nr 16, poz. 340	Lubycza Królewska 372I	Gmina: Lubycza Królewska obszar wiejski Leśnictwo: Siedliska	Rodzaj: leśny L Typ: fitocenotyczny PFi Podtyp: zbiorowisk leśnych zl	Typ: leśny i borowy EL Podtyp: lasów nizinnych lni	3,80	-	-	3,80	<i>Tilio Carpinetum abietetosum</i>	ptaki ssaki	3,80	-	Rez. nie posiada planu ochrony
9	1089	Machnowska Góra	Dz. Urz. Woj. Lub. z 2003 r. Nr 213, poz. 4044	Lubycza Królewska 55a,b,c,d,f.	Gmina: Lubycza Królewska obszar wiejski Leśnictwo: Leliszka	Rodzaj: stepowy St Typ: biocenotyczny i fizjoce-notyczny PBf Podtyp: biocenoz naturalnych i półnaturalnych bp		25,30	-	-	25,30	<i>Festuco-Brometea</i>	ptaki ssaki	-	25,30	Rez. nie posiada planu ochrony
Razem powierzchnia								300,54		2,25	299,80			276,75	25,30	

* powierzchnia na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów

Tabela 9. Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwach (wg wzoru nr 4)

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	Proponowane	
1.	Piekietko koło Tomaszowa Lubelskiego	Skupienie głazów narzutowych, przyniesionych przez lodowiec, o wyjątkowych dużych rozmiarach. Ich liczba na terenie rezerwatu wynosi około 70 szt., przy czym największe skupienie obserwuje się w zachodniej części rezerwatu.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych dużego skupienia głazów narzutowych, przyniesionych przez lodowiec, o wyjątkowo dużych rozmiarach.	-	Brak	W ograniczonym zakresie.	2015-2016 r. - odsłonięcie głazów narzutowych poprzez wycinkę pojedynczych drzew jarzębu, czereśni, sosny i głogu, zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie - ok. 9 drzew; - odsłonięcie głazów narzutowych poprzez usunięcie zalegającej na nich biomasy w postaci gałęzi - ok. 10 mp; - odsłonięcie głazów narzutowych poprzez usunięcie warstwy ściółki i gleby mineralnej, która przez lata gromadziła się na i wokół głazów, powodując ich częściowe lub niejednokrotnie - prawie całkowite zasłonięcie - ok. 20 m ³ ; - odsłonięcie głazów narzutowych poprzez okresowe wy-	Utrzymywanie dotychczasowych metod ochrony. Monitoring występowania kornika ostrożnego. Usuwanie drzew zasiedlonych i wywóz poza teren rezerwatu.	-

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	Proponowane	
							<p>kaszanie krzewów i roślinności zielnej ok. 0,1 ha.</p> <p>2019 r. -usunięcie drzew zaatakowanych przez kornika ostrozębne o masie 17,36 m³; - odsłonięcie głązów narzutowych poprzez okresowe wykaszanie krzewów i roślinności zielnej ok. 0,1 ha.</p>		
2.	Księżostany	Podgórska forma buczyny karpackiej ze starodrzewiem bukowym.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych podgórskiej formy buczyny karpackiej ze starodrzewiem bukowym na północno-wschodniej granicy zwartego zasięgu.	-	Brak.	W pełni możliwy.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	-	-
3.	Łabunie	Roślinność stepowa.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych stanowiska roślinności stepowej.	Nadmierne zacinienie oraz sukcesja drzew i krzewów na obszarze enklaw śródleśnych, stanowiących siedliska ciemniżycy czarnej. Sukcesja roślin-	Nadmierne zacinienie oraz sukcesja drzew i krzewów na obszarze enklaw śródleśnych, stanowiących siedliska ciemniżycy czarnej. Sukcesja roślin-	W ograniczonym zakresie.	<p>2012 r. - wykoszenie roślinności zielnej oraz selektywne usunięcie krzewów. 2019 r. - usunięcie krzewów, pod-</p>	<p>Kontynuacja poprzednich działań ochronnych.</p> <p>Monitoring występowania kornika ostrozębne-go. Usuwanie drzew zasiedlo-</p>	projekt „FlorIntegral - zintegrowana ochrona <i>in situ</i> i <i>ex situ</i> rzadkich, zagrożonych i priorytetowych gatunków flory na terenie Polski” współfinansowanego ze środków Osi Priorytetowej 2,4

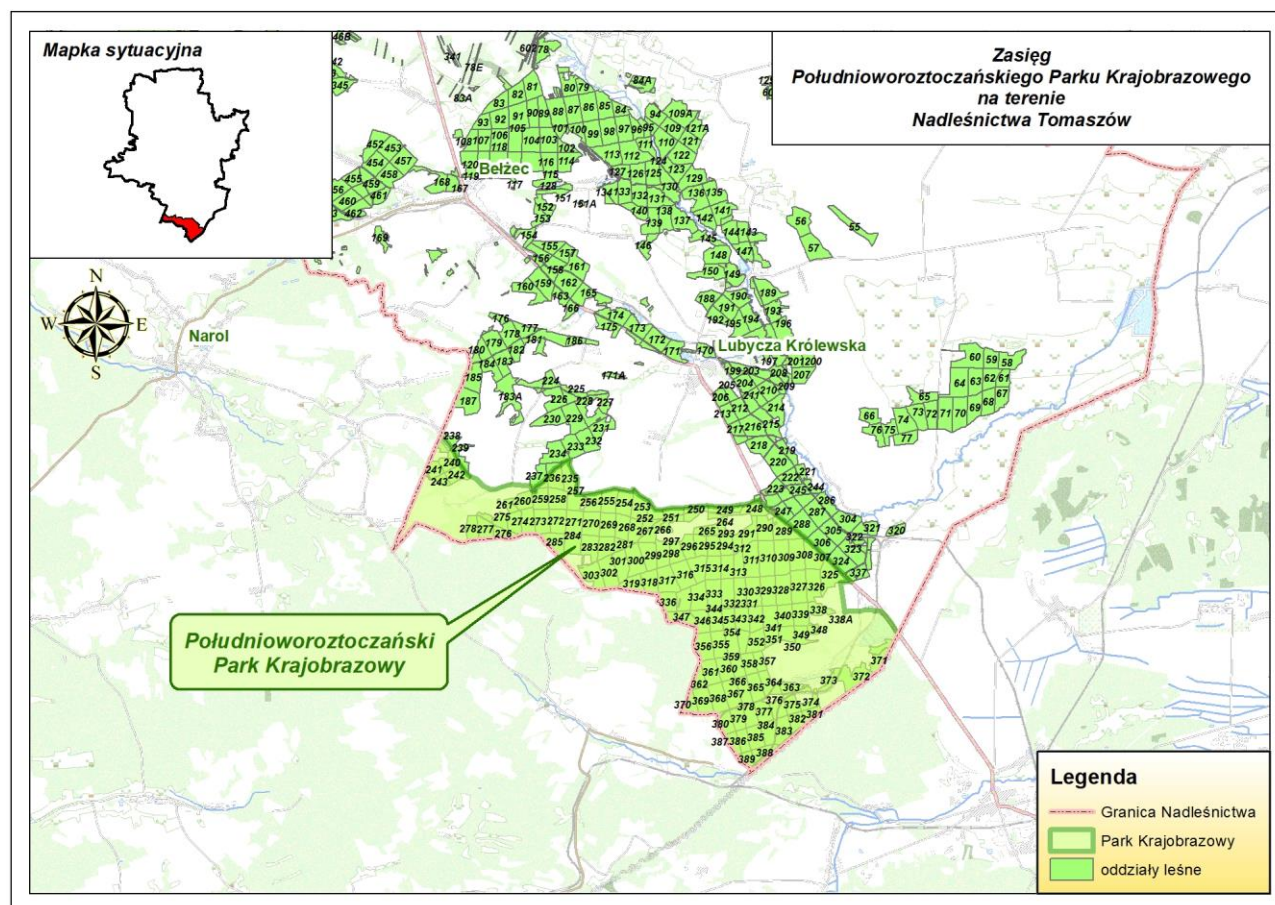
Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	Proponowane	
				ności drzewiastej i krzewiastej.	ności drzewiastej i krzewiastej.		rostu drzew, jeżyny i nawłoci zarastających stanowiska ciemniżycy czarnej.	nych i wywóz poza teren rezerwatu.	Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 w części dotyczącej wykonania zadania HRP nr 1.3.2 pt.: „Restytucja gatunku ciemniżycy czarna <i>Veratrum nigrum</i> ” na terenie Rezerwatu Przyrody „Łabunie”, którego grunty pozostają w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów, oddziały leśne 65, 66, 67, 68 (działki ewidencyjne nr 195, 196, 197 i 198).
4.	Skrzypny Ostrów	Stanowisko modrzewia polskiego.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu starego lasu mieszanego naturalnego pochodzenia ze stanowiskiem modrzewia polskiego	Nadmierna ekspansja buka.	Nadmierne zacięnianie dna lasu, co uniemożliwia powstanie naturalnego odnowienia modrzewia polskiego. Nadmierna ekspansja buka.	W ograniczonym zakresie.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	-	W trakcie obowiązywania PUL realizowane będzie Zarządzenie Nr 40 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 14.06.2019 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Skrzypny Ostrów.
5.	Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec	Fragment lasu lipowego pochodzenia naturalnego.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu lipowego pochodzenia naturalnego.	Ekspansja innych gatunków drzew (Db, Bk, Gb, Brz), które uniemożliwiają wzrost naturalnemu odnowieni lipy.	Ekspansja innych gatunków drzew (Db, Bk, Gb, Brz), które uniemożliwiają wzrost naturalnemu odnowieni lipy. Powolny proces wydzielania się	W ograniczonym zakresie.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	Ograniczenie ekspansji gatunków drzew które uniemożliwiają prawidłowy rozwój naturalnego odnowienia lipy.	-

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	Proponowane	
					starszych egzemplarzy lip pochodzenia naturalnego.				
6.	Przecinka	Starodrzew bukowy.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych starodrzewia bukowego z licznymi sędziwymi o okazałych rozmiarach drzewami.	-	Brak.	W pełni możliwy.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	-	-
7.	Zarośle	Las jodłowo-bukowy z gatunkami roślin rzadkich i chronionych.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych lasów jodłowo-bukowych z gatunkami roślin rzadkich i chronionych.	-	Wydzielanie się pojedynczych, starszych egzemplarzy jodły i zmniejszający się udział nasion. Nadmierne zarastanie młodego pokolenia jodły oraz presja zwierzyny, zgryzającej młode pokolenie.	W pełni możliwy.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	Zabezpieczenie odnowienia jodłowego przez zwierzyną (pakułami). Pielęgnowanie młodego pokolenia jodłowego. Monitoring występowania kornika ostrozębnego. Usuwanie drzew zasiedlonych i wywóz poza teren rezerwatu.	-
8.	Jalinka	Zbiorowisko roślinne z udziałem jodły <i>Tilio-Carpinetum abietosum</i> .	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego zbiorowiska z udziałem jodły (<i>Tilio-Carpinetum abietosum</i>), rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin oraz fragmentami	-	Brak.	W pełni możliwy.	W ciągu 10 ostatnich lat nie prowadzono działań ochronnych.	-	-

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotychczasowe	Proponowane	
			skamieniałych drzew trzeciorzędowych w glebie.						
9.	Machnowska Góra	Zbiorowiska kserotermiczne z licznymi chronionymi gatunkami flory i fauny.	Zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk kserotermicznych z licznymi chronionymi gatunkami flory i fauny.	Sukcesja tarniny i innych drzew i krzewów na stanowiskach roślin kserotermicznych.	Sukcesja tarniny i innych drzew i krzewów na stanowiskach roślin kserotermicznych. Rezerwat stanowi enklawę wśród gruntów rolnych innej własności, na których stosuje się opryski chemiczne oraz nawozy mineralne. Stwierdzono występowanie gatunku inwazyjnego - barszczu Sosonowskiego <i>Heracleum sosnowskyi</i> .	W ograniczonym zakresie.	2011-2012; 2016 - wycinka drzew i krzewów, - usuwanie siewek sosny pospolitej i robinii, - przerzedzenie zarośli jałowca, - wycinka robinii akacyjowej. 2019 - realizacja zadań ochronnych zawartych w PZO dla obszaru Natura 2000 „Żurawce” PLH060029	Kontynuacja poprzednich działań ochronnych.	-

3.2 Parki krajobrazowe i ich otuliny

3.2.1 Południoworoztoczański Park krajobrazowy



Rycina nr 20 Położenie Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego w Nadleśnictwie Tomaszów

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Tomaszów znajduje się Południoworoztoczański Park Krajobrazowy. Został on utworzony na mocy Uchwały Nr VII/40/89 WRN w Przemysłu z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie utworzenia Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Przemyskiego Nr 13 poz. 105 z 1989 r.) oraz Rozporządzenia Nr 2 Wojewody Zamojskiego z dnia 22 stycznia 1991 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego pod nazwą Południoworoztoczański Park Krajobrazowy (Dz. Urz. Woj. Zamojskiego Nr 5, poz. 47 z 1991 r.)

Przebieg granic parku określa Rozporządzenie Nr 36 Wojewody Lubelskiego z dnia 26 lipca 2004 roku (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2004 r. Nr 147 poz. 2085) oraz Uchwała Nr XXXIX/790/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 3630).

Powierzchnia Parku: 20816 ha

Położenie administracyjne: Gminy – Horyniec-Zdrój, Narol, Lubycza Królewska.

Powierzchnia otuliny: nie ustalono

Położenie administracyjne otuliny: nie ustalono

Położenie fizjograficzne: Roztocze Wschodnie

Plan ochrony: opracowywany na okres 20 lat – Rozporządzenie Nr 60/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 10 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego.

Celem ochrony Parku jest:

I. dla ochrony przyrody nieożywionej:

- 1) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym;
- 2) podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
- 3) ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi;
- 4) udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej;
- 5) osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

II. dla ochrony przyrody ożywionej:

1) dla ochrony szaty roślinnej:

- a) zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych;
- b) zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
- c) ograniczanie procesu neofityzacji flory; d) zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów.

2) dla ochrony fauny:

- a) zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
- b) zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych;
- c) zachowanie korytarzy ekologicznych;
- 3) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów.

III. dla ochrony dóbr kultury:

- 1) zachowanie i ochrona zabytków kultury materialnej, a zwłaszcza dworów, kościołów, młynów, kapliczek przydrożnych;
- 2) zachowanie i udostępnianie miejsc pamięci narodowej oraz śladów historii regionu, w szczególności udokumentowanych stanowisk archeologicznych;

- 3) zachowanie charakterystycznych cech architektury wiejskiej: budownictwa drewnianego, z kamieni wapiennych;
- 4) zachowanie i udostępnianie parków miejskich i wiejskich (podworskich);
- 5) utrzymanie i przywracanie tradycji lokalnych i zachowanych elementów kultury wiejskiej;
- 6) porządkowanie rodzimego krajobrazu kulturowego polegające m.in. na ochronie i restauracji jego charakterystycznych elementów;
- 7) udostępnianie istniejących zasobów kulturowych dla celów naukowych, krajoznawczych i edukacyjnych.

IV. dla ochrony walorów krajobrazu:

- 1) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej;
- 2) zachowanie różnorodnych odsłoneń geologicznych oraz wychodni skalnych;
- 3) zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i wiązaniami ekologicznymi.

W granicach Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego znajdują się następujące oddziały lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Potoki: 248 c-n,~f-~j; 249 a-l,~a-~g; 250 a-f,~a-~b; 251 a-f,~a-~b; 252 a-f,~a-~a; 253 a-h,~a-~d; 254 a-d,~a-~i; 255 a-c,~a-~h; 264 a-f,~a-~c; 265 a-d,~a-~d; 266 a-g,~a-~f; 267 a-d,~a-~h; 268 a-h,~a-~c; 269 a-f,~a-~c; 281 a-f,~a-~c; 282 a-j,~a-~c; 289 a-i,~a-~d; 290 a-f,~a-~i; 291 a-f,~a-~i; 292 a-g,~a-~g; 293 a-h,~a-~j; 294 a-f,~a-~f; 295 a-h,~a-~g; 296 a-g,~a-~g; 297 a-h,~a-~f; 298 a-d,~a-~h; 299 a-f,~a-~g; 300 a-j,~a-~g; 301 a-i,~a-~d; 302 a-i,~a-~i; 303 a-j,~a-~g; 307 a-r,~a-~h; 308 a-i,~a-~d; 309 a-d,~a-~h; 310 a-f,~a-~g; 311 a-f,~a-~j; 312 a-b,~a-~d; 313 a-d,~a-~h; 314 a-f,~a-~h; 315 a-g,~a-~h; 316 a-g,~a-~h; 317 a-j,~a-~h; 318 a-g,~a-~f; 319 a-f,~a-~d; 325 a-l,~a-~i; 326 a-h,~a-~i; 335 a-d,~a-~g; 336 a-g,~a-~g; 347 a-f,~a-~d;
- leśnictwo Siedliska: 327 a-j,~a-~d; 328 a-g,~a-~f; 329 a-m,~a-~i; 330 a-j,~a-~j; 331 a-g,~a-~d; 332 a-d,~a-~d; 333 a-i,~a-~f; 334 a-g,~a-~d; 338 a-d,~a-~d; 338A a-b; 339 a-d,~a-~h; 340 a-b,~a-~g; 341 a-d,~a-~g; 342 a-c,~a-~g; 343 a-d,~a-~c; 344 a-c,~a-~d; 345 a-f,~a-~g; 346 a-c,~a-~g; 348 a-b,~a-~b; 349 a-c,~a-~d; 350 a-c,~a-~d; 351 a-b,~a-~f; 352 a-c,~a-~n; 353 a-b,~a-~j; 354 a-f,~a-~f; 355 a-i,~a-~h; 356 a-f,~a-~i; 357 a-c,~a-~d; 358 a-g,~a-~g; 359 a-d,~a-~d; 360 a-f,~a-~f; 361 a-g,~a-~c; 362 a-b,~a-~c; 363 a-l,~a-~d; 364 a-m,~a-~f; 365 a-h,~a-~g; 366 a-i,~a-~g; 367 a-j,~a-~f; 368 a-d,~a-~h; 369 a-g,~a-~d; 370 a-d,~a-~f; 371 a-m; 372 a-n,~a-~i; 373 a-l,~a-~g; 374 a-c,~a-~b; 375 a-d,~a-~a; 376 a-k,~a-~c; 377 a-l,~a-~d; 378 a-f,~a-~c; 379 a-c,~a-~a; 380 a-i,~a-~f; 381 a-b,~a-~c; 382 a-d,~a-~c; 383 a-i,~a-~k; 384 a-g,~a-~b; 385 a-i,~a-~d; 386 a-d,~a-~d; 387 a-g,~a-~d; 388 a-b,~a-~d; 389 a-f,~a-~f;
- leśnictwo Świącie: 235 a-c,~a-~c-~j; 236 c-d,~f-~j; 237 h,~f; 238 b-d; 240 a-g,~a-~f; 241 a-g,~a-~c; 242 a-d,~a-~c; 243 a-d,~a-~d; 256 a-i,~a-~d; 257 a-b,~a-~f; 258 a-g,~a-~j;

259 a-g,~a~i; 260 a-b,~a~c; 261 a-g,~a~c; 270 a-g,~a~f; 271 a-g,~a~d; 272 a-d,~a~i;
273 a-i,~a~d; 274 a-h,~a~i; 275 a-g,~a~i; 276 a-h,~a~g; 277 a-i,~a~g; 278 a-f,~a~b;
283 a-j,~a~i; 284 a-h,~a~i; 285 a-o,~a~i

o łącznej powierzchni **3052,34** ha (14,66%) w tym leśna 2945,05 ha (14,15%),
związana z gospodarką leśną 96,39 ha (0,46%), nieleśna 10,90 ha (0,05%).

Park obejmuje całą polską część Roztocza Południowego, zwanego także Roztoczem Wschodnim, z najwyższymi na polskim Roztoczu wzniesieniami Wielkiego Działu i Krągłego Gora-ja (oba o wysokości 390 m n.p.m.). Jest to teren o silnie urozmaiconej rzeźbie. Głównymi rysami rzeźby są krawędzie, zrównania wierzchowinowe i wzgórza ostańcowe, które charakteryzują się spłaszczonymi wierzchołkami oraz stromymi zboczami, poprzecinanymi licznymi suchymi dolinami, wąwozami i jarami. Duże zgrupowanie tych form występuje w okolicy Huty Lubyckiej. Zbudowane z piasków zachowały się dzięki czapie ochronnej z wapieni rafowych oraz dzięki licznym przewarstwieniom piaskowym, które są najbardziej odpornymi skałami Roztocza.

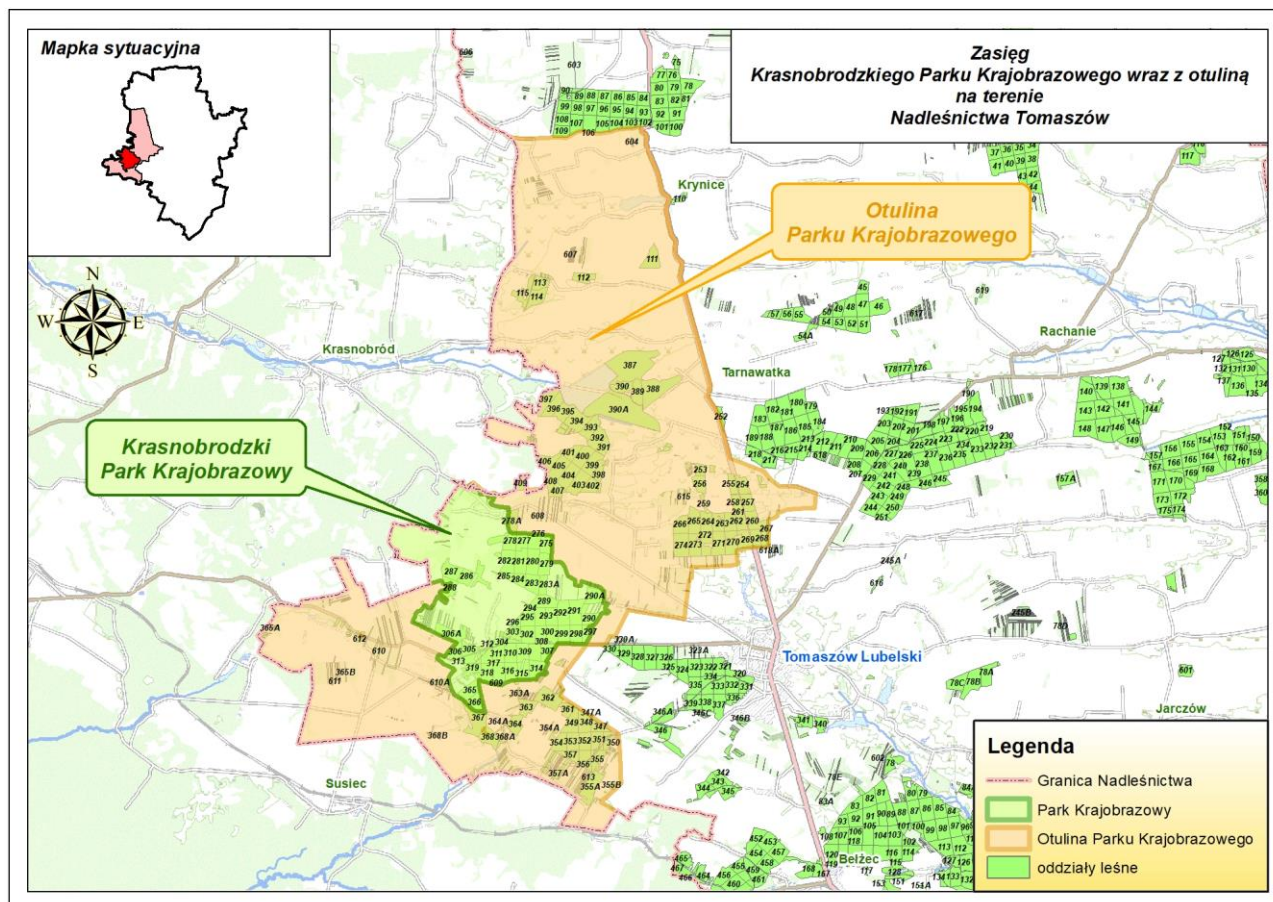
Niezwykłą osobliwością geologiczną Parku, a zarazem atrakcją przyrodniczą i turystyczną, są skamieniałe drzewa znajdujące się w okolicy wsi Siedliska. Są to skamieniałości powstałe w trzeciorzędzie, przesycone krzemionką, przy czym zachowały kształt i formę fragmentów pni drzew z dobrze widoczną korą i czytelnymi słojami. Jest to największe skupisko tego typu szczątków w Polsce. Interesujące są również wychodnie wapiennych skał. Te najbardziej okazałe to: „Diabelski Kamień” pod Dahanami oraz „Świątynia Słońca”, czyli grupa malowniczych gładów koło Nowin Horynieckich.

Sieć rzeczna Parku jest uboga. Teren PPK odwadniany jest górnymi odcinkami systemów rzecznych: Tanwi, Raty, Sołotwy, Świdnicy, Brusienki oraz Gnojnika. Rzeki te rozdzielają wododziały różnego rzędu. Linia tego działu od strony południowo-wschodniej przebiega w obszarze przygranicznym wzniesieniami w rejonie Dziewięcierza, a następnie liniami grzbietowymi w kierunku NNW. Po południowo-zachodniej stronie pozostają dopływy Lubaczówki, a po stronie wschodniej Rata z dopływami. Na północ od Nowin Horynieckich zbiegają się działy wodne Lubaczówki i Tanwi.

Na terenie PPK znajdują się: dwa rezerваты przyrody „Źródła Tanwi” i „Sołokija”; 10 użytków ekologicznych; stanowisko dokumentacyjne „Świątynia Słońca”; 16 pomników przyrody żywej; pomnik przyrody nieożywionej „Diabelski Kamień”.

Zadania zawarte w planie ochrony PPK (rozdział 5 § 25) z zakresu Ochrony Zasobów Leśnych są, realizowane przez nadleśnictwo.

3.2.2 Krasnobrodzki Park Krajobrazowy



Rycina nr 21 Położenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną w Nadleśnictwie Tomaszów

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Tomaszów znajduje się również Krasnobrodzki Park Krajobrazowy. Został on utworzony na mocy Uchwały Nr XXVII/175/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zamościu z dnia 11 maja 1988 r. w sprawie utworzenia Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego i parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej (Dz. Urz. Woj. Zamojskiego nr 10 poz. 75 z 1988 r.)

Przebieg granic parku oraz jego otuliny określa Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Lubelskiego z dnia 14 kwietnia 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2005 r. Nr 83 poz. 1685).

Powierzchnia Parku: 9390 ha

Położenie administracyjne: gminy - Susiec, Józefów, Adamów, Krasnobród, Tomaszów Lubelski.

Powierzchnia otuliny: 30794

Położenie administracyjne otuliny: gminy – Adamów, Krasnobród, Józefów, Susiec, Krynice, Tarnawatka, Tomaszów Lubelski.

Położenie fizjograficzne: Rostocze Środkowe

Plan ochrony: nie opracowano

Celem ochrony Parku jest: zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska.

W granicach Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego znajdują się następujące oddziały lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Ulów: 275 a,~a~b; 276 a-b,~a; 277 a-c,~a~b; 278 a-f,~a; 278A h-n,~h~l; 279 a-d,~a~b; 280 a-k,~a~h; 281 a-j,~a~h; 282 a-g,~a~d; 283 a-d,~a~b; 283A a; 284 a-d,~a~c; 285 a-c,~a~d; 286 a-f,~a~c; 287 a-ax,~a; 288 a-g,i-k,m,~a~b,~d~f,~h; 289 a-l,~a~f; 290 a-h; 290A a-h,k,~b~f; 291 a-g,~a~d; 292 a-j,~a~g; 293 a-f,~a~g; 294 a-c,~a~d; 295 a-f,~a~d; 296 a-b,~a~b; 297 a-d,~a~b; 298 a-f,~a~f; 299 a-d,~a~d; 300 a-f,~a~h; 301 a-d,~a~c; 302 a-d,~a~h; 303 a-f,~a~d; 304 a-f,~a~c; 305 a-l,~a~b; 306 a-c,~a~d; 306A a-n,r-ax,cx-jx,mx-ox,~a~f; 307 c-d,j,m-n,~a; 308 a-c,~a~b; 309 a-d,~a; 310 a-c,~a~b; 311 a-i,~a~c; 312 a-d,~a~b; 313 a-c,~a~b; 314 a-f,h,j,l,~a~b; 315 a-b,d,~a~d; 316 a-d,~a~c; 317 a-g,~a~c; 318 a-f,~a~c; 319 a-i,~a~d; 365 a-i,~a; 366 a-g,~a~c; 610~a;

o łącznej powierzchni **1252,91** ha (13,34%) w tym leśna 1216,02 ha (12,95%), związana z gospodarką leśną 25,86 ha (0,28%), nieleśna 11,03 ha (0,12%).

Grunty we współwłasnościach stanowią 17,76 ha a ich lokalizacja to:

- leśnictwo Ulów: 608a-h,l-m,p; 610ax,ay,bx,c,cx-lx,wx,xx,yx,a,zx,~a; 610Aa-h.

Krasnobrodzki Park Krajobrazowy obejmuje swoim zasięgiem partię najwyższych wzniesień Roztocza Środkowego, przekraczających wysokość 350 m n.p.m. oraz fragment doliny górnego Wieprza. Na północnym zachodzie Park graniczy z otuliną Roztoczańskiego Parku Narodowego, na południu zaś otulina Parku styka się z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Solskiej.

Największą rzeką, dość ubogiego w wody, Parku jest Wieprz. Rzece towarzyszą piękne podzboczowe źródła. Najbardziej malownicze i najwydajniejsze źródła – w Hutkach, Husinach i przy Kaplicy „Na Wodzie” – objęte są ochroną jako pomniki przyrody. W wodach Wieprza, oprócz licznych gatunków ryb, spotkać można także raki.

O dawnej aktywności geologicznej na terenie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego świadczy wyjątkowo malowniczy i urozmaicony krajobraz. Charakterystyczne są wychodnie skalne w formie ostańców na szczytach roztoczańskich wzniesień. Największe skupiska skałek znajdują się na wzgórzu Wapielnia (387 m n.p.m.) – najwyższym wzniesieniu Roztocza Środkowego – oraz na wzgórzu Kamień (348 m n.p.m.).

W dolinie Wieprza możemy spotkać piaszczyste wydmy o parabolicznym kształcie, sięgające wysokość nawet do 20 m i długość do 1,5 km. Inną, ciekawą formą rzeźby Parku są suche doliny tworzące dwa systemy: jeden z nich występuje w okolicach Krasnobrodu i związany jest z doliną Wieprza, natomiast drugi występuje w południowo-zachodniej części Parku i związany

jest z doliną górnego Sopotu. Z kolei na terenach pokrytych przez płyty lessu utworzyły się głębokie wąwozy. Znajdują się one w okolicach wsi Zielone.

Na terenie KPK znajdują się: dwa rezerваты przyrody „Zarośle” i „Święty Roch”; 1 użytek ekologiczny; 10 pomników przyrody.

3.2.3 Otulina Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego

Otulina KPK ma za zadanie zabezpieczać Park przed szkodliwym działaniem czynników zewnętrznych. Jest położona na terenie gmin: Adamów, Krasnobród, Józefów, Suszec, Krynice, Tarnawatka, Tomaszów Lubelski.

Powierzchnia, jaką zajmuje to 30794 ha i w swoim zasięgu obejmuje łąki, zadrzewienia oraz lasy państwowe i niepaństwowe. Szczegółowy przebieg granic otuliny opisuje Rozporządzenie nr 10 Wojewody Lubelskiego z dnia 14 kwietnia 2005 r.

W granicach otuliny Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego znajdują się następujące oddziały Nadleśnictwa Tomaszów:

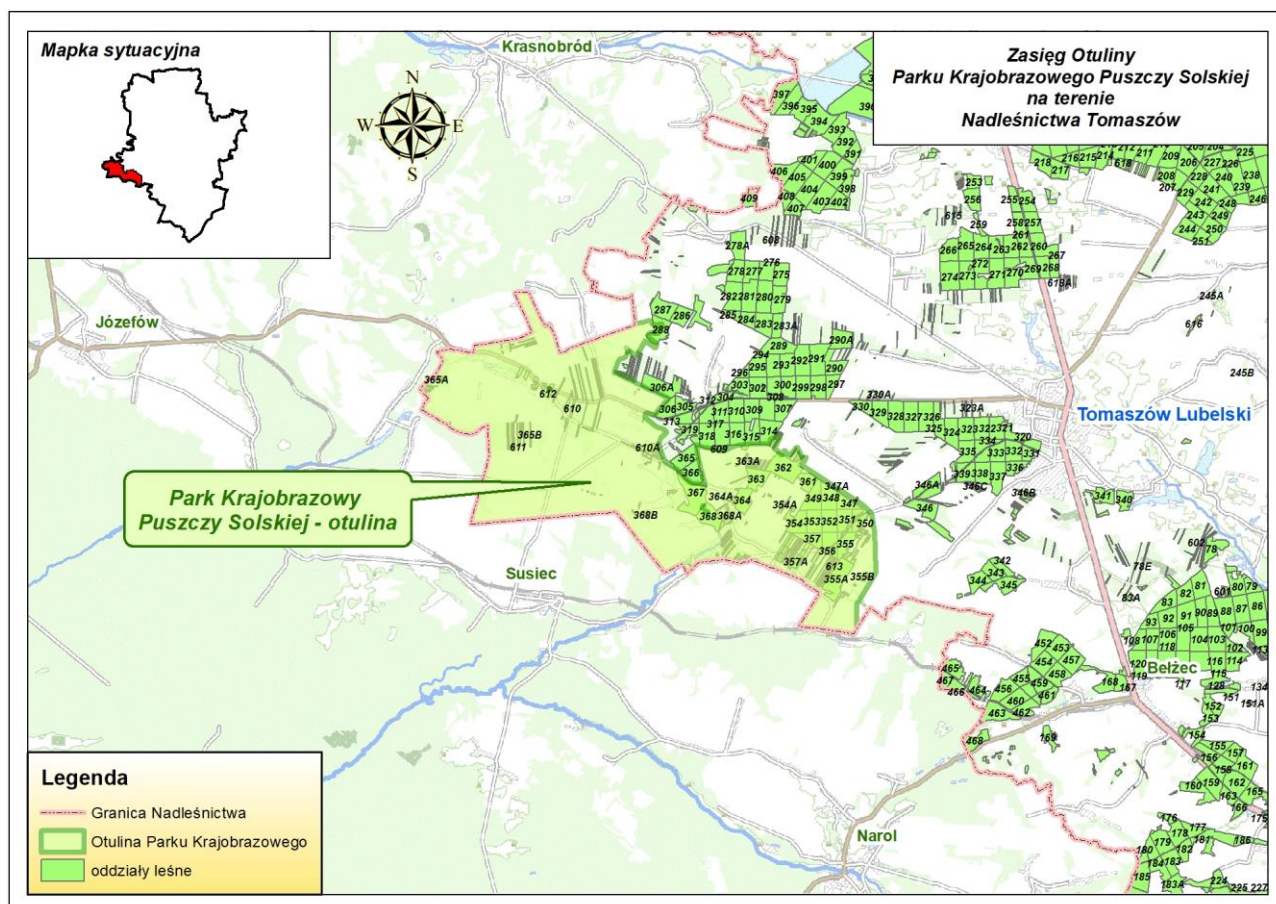
- leśnictwo Łabunie: 109 c-ix; 111 a-b; 112 a-y,~a; 113 a-j,~a; 114 a-f,~a~b; 115 a-i,~a~d;
- leśnictwo Pańków: 253 a-n,~a~d; 254 a-j,~a~c; 255 a-b,~a; 256 a-s,~a~d; 257 a-g,~a~b; 258 a-h; 259 a-d,~a~c; 260 a-h,~a~g; 261 a-n,~a~b; 262 a-c,~a; 263 a-f,~a~b; 264 a-c,~a; 265 a-f,~a~d; 266 a-f,~a; 267 a-d,~a~d; 268 a-g,~a~h; 269 a-f,~a~d; 270 a-j,~a~g; 271 a-m,~a~f; 272 a-h,~a~h; 273 a-g,~a~d; 274 a-s,w,y-cx,~a~d; 387 a-m,~a~b; 388 a-s,~a; 389 a-l,~a~d; 390 a-n,~a~i; 390A a-i; 391 a-i,~a; 392 a-h,~a~l; 393 a-i,~a~i; 394 a-w,~a~k; 395 a-g,~a~h; 396 a-j,~a~i; 397 a-g,~a~g; 398 a-p,~a~i; 399 a-f,~a~c; 400 a-f,~a~c; 401 a,~a~c; 402 a-g,~a~f; 403 a-g,~a~c; 404 a-i,~a~f; 405 a-d,~a~d; 406 a-n,~a~d; 407 a-i,~a~b; 408 a-f,~a~d; 409 a-h,~a~b;
- leśnictwo Skrzypny Ostrów: 217 j;
- leśnictwo Ulów: 278A a-g,~a~g; 290 i; 290A i-j,l-x,~a; 297 f; 307 a-b,f-i,k-l,~b~i; 314 g,i,m-n;
- leśnictwo Tomaszów: 362f,k.

Powierzchnia gruntów nadleśnictwa w otulinie Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego – **1629,38** ha (5,29%) w tym leśna: 1232,39 ha (4,00%), związana z gospodarką leśną 27,64 ha (0,09%) nieleśna 369,35 ha (1,20%).

Grunty we współwłasnościach stanowią 25,92 ha a ich lokalizacja to:

- leśnictwo Łabunie: 604a; 605j-k,s-t,y; 607a;
- leśnictwo Pańków: 615a-z,ax-nx; 618Aa-b;
- leśnictwo Ulów: 608i-r; 610k-l,x-y,sx-tx.

3.2.4 Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej – otulina



Rycina nr 22 Położenie otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej w Nadleśnictwie Tomaszów

W zasięgu terytorialnego działania Nadleśnictwa Tomaszów znajduje się otulina Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej. Przebieg granic parku oraz jego otuliny określa Rozporządzenie Nr 26 Wojewody Lubelskiego z dnia 21 lipca 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 2005 r. Nr 172 poz. 2980) oraz Uchwała Nr XXXIX/789/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2013 r. poz. 3630).

Powierzchnia Parku: 28895 ha

Położenie administracyjne: gminy Susiec, Aleksandrów, Józefów, Narol, Cieszanów, Łukowa i Obsza.

Powierzchnia otuliny: 16552 ha

Położenie administracyjne otuliny: gminy – Aleksandrów, Susiec, Obsza, Józefów i Łukowa

Położenie fizjograficzne: Roztocze Środkowe

Plan ochrony: nie opracowano

Celem ochrony Parku jest: zachowanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska.

W granicach otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej znajdują się następujące oddziały Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Tomaszów: 347 a-c; 347A a-c; 348 a-c,~a~b; 349 a-c,~a~b; 350 a-f,~a~b; 351 a-f,~a~g; 352 a-f,~a~c; 353 a-d,~a~c; 354 a-i,~a~c; 354A a-i; 355 a-l,~a~g; 355A a-i,~a~b; 355B a-dx,~a~b; 356 a-i,~a~d; 357 a-c,~a~c; 357A a-ax,ay,bx,by,cx,cy,dx,dy,fx-zx,~a~f; 361 a-d,~a; 362 a-d,g-j,l-n,~a~b; 363 a-h,~a; 363A a-p; 364 a-i,~a;
- leśnictwo Ulów: 288 h,l,~c,~g; 306A o-p,bx,kx-lx; 314 k,o; 315 c; 364A a-g,~a; 365 j-m,~b; 365A a-j; 365B a-k; 367 a-j,~a~c; 368 a-g,~a~c; 368A a-ix,~a~c; 368B a-r,~a; 612~a~c.

Powierzchnia gruntów nadleśnictwa w otulinie Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej – **588,19** ha (3,55%) w tym leśna: 575,89 ha (3,48%), związana z gospodarką leśną 8,60 ha (0,05%), nieleśna 3,70 ha (0,02%).

Grunty we współwłasnościach stanowią 74,68 ha a ich lokalizacja to:

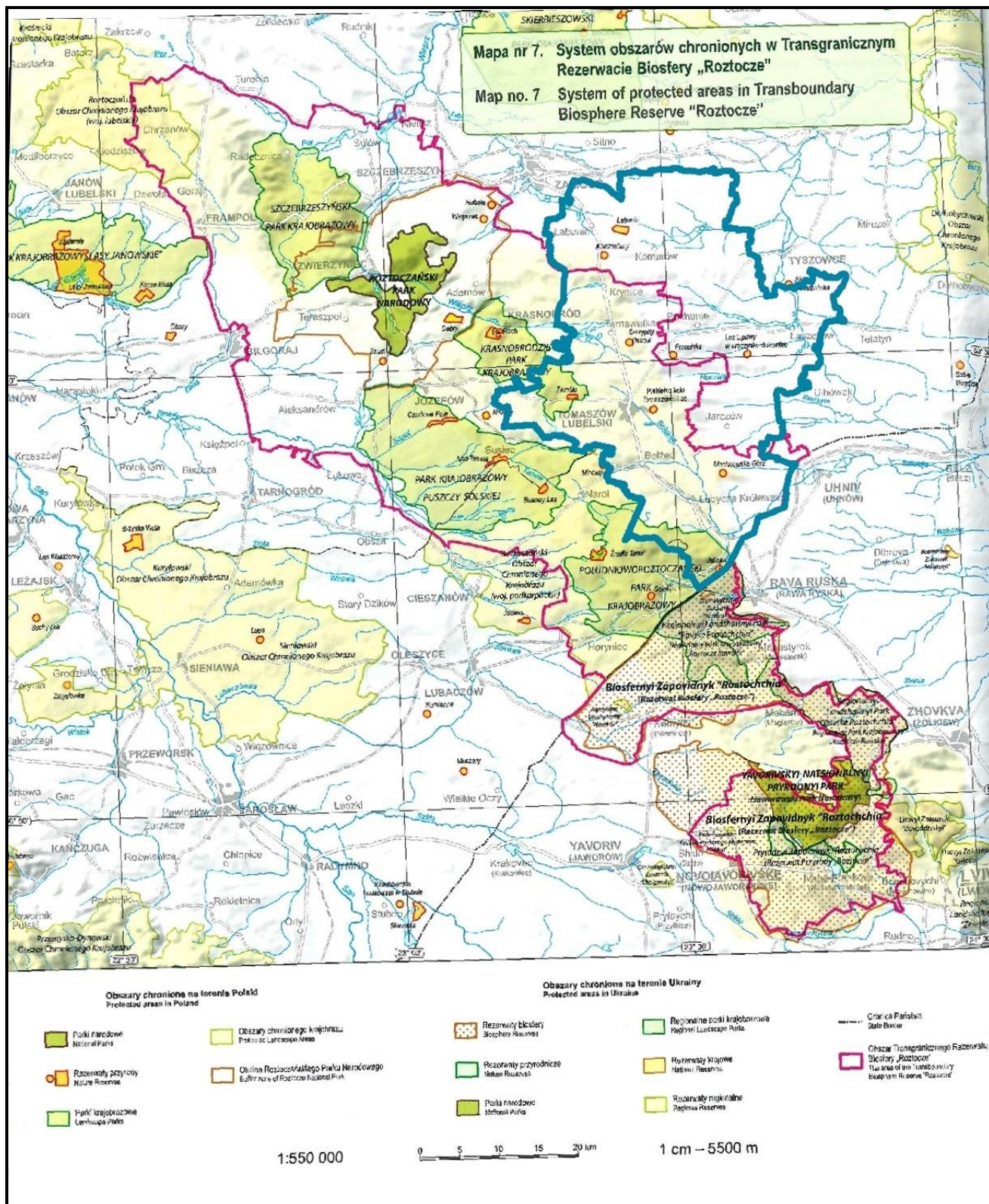
- leśnictwo Tomaszów: 613a-b,d-j,w,ax;
- leśnictwo Ulów: 609a-j,k,n,o,r-w, 610a-b,d-j,m-w, by-cy,nx,ox-rx; 610Ai-t; 611a; 612a-z,ax-rx,~a~c.

3.3 Inne obszary o charakterze ochronnym

3.3.1 Transgraniczny Rezerwat Biosfery „Roztocze”

Na zlecenie Wojewody Lubelskiego w 2003 r. zespół ekspertów pod kierunkiem prof. T. J. Chmielewskiego rozpoczął prace nad dokumentacją Rezerwatu Biosfery Roztocze – Puszcza Solska. Równoległe prace projektowe prowadzone były na Ukrainie. Z uwagi na fakt wstąpienia Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 roku i rozpoczęcia wdrażania w Polsce Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 prace nad utworzeniem Rezerwatu w polskiej części Roztocza zostały wstrzymane. Po stronie ukraińskiej Rezerwat Biosfery „Roztochya” powołany został w 2011 roku. W 2013 roku powrócono do idei utworzenia Rezerwatu pod nazwą Transgraniczny Rezerwat Biosfery (TRB) „Roztocze” i podjęto prace nad znowelizowanym projektem uwzględniającym w swoich granicach obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Administracyjnie, w granicach państwa polskiego zlokalizowany jest w woj. lubelskim i podkarpackim obejmując swoim zasięgiem powiaty: janowski, zamojski, biłgorajski, tomaszowski i lubaczowski oraz powiat jaworowski i żółkiewski na Ukrainie. Swoim zasięgiem obejmuje system obszarów chronionych Roztocza: Roztoczański Park Narodowy, 18 rezerwatów przyrody, 4 parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 w tym 4 obszary specjalnej ochrony ptaków i 15 obszarów ochrony siedlisk, obszary funkcjonalnie z nim powiązane oraz Rezerwat Biosfery „Roztochya” na Ukrainie.

Międzynarodowy Zespół Ekspertów UNESCO na sesji w Paryżu w dniach 25-28 lutego 2019 roku pozytywnie rekomendował utworzenie TRB Roztocze. Decyzja o ustanowieniu Roztocza transgranicznym rezerwatem biosfery podjęta została na 31 Sesji Posiedzenia Plenarnego Programu Człowiek i Przyroda UNESCO, która odbyła się w Paryżu w dniach 17-21 czerwca 2019 roku.



Rycina nr 23 Obszar Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Roztocze” w zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów

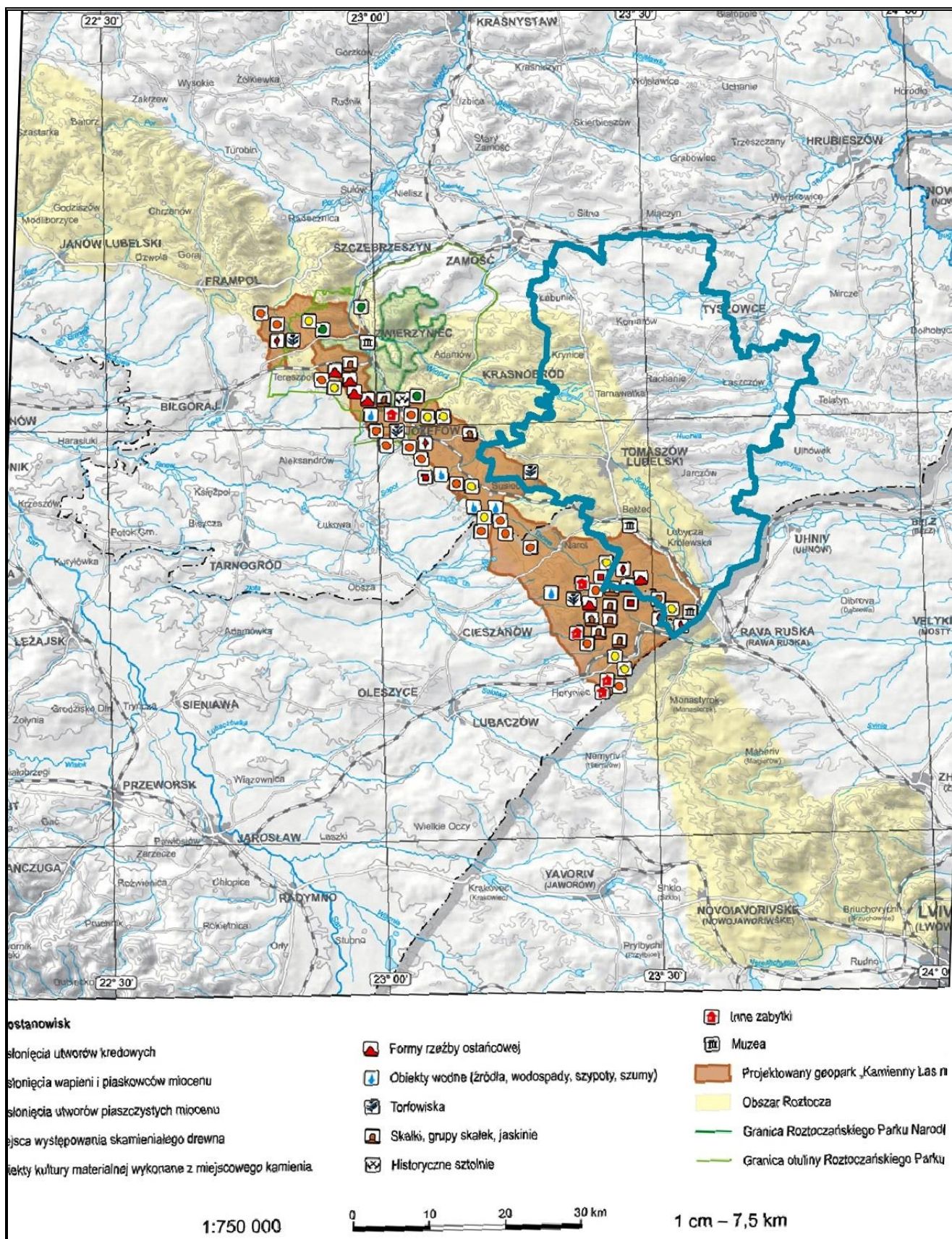
3.3.2 Geopark „Kamienny Las na Roztoczu” - projektowany

Geoparki to rekomendowana przez UNESCO, niemająca odpowiednika w polskim prawie, forma organizacyjna mająca na celu z jednej strony zabezpieczenie wartości geologicznych, z drugiej zaś ich promocję w powiązaniu z lokalnymi strategiami rozwoju. Założeniem jest, aby formy rzeźby i odsłonięcia występujące na ich terenie wykorzystywane były do celów edukacyjnych w zakresie nauk o Ziemi. Poza tym to także obszary rozwoju turystyki, w których szczególny nacisk kładzie się na dziedzictwo geologiczne regionu.

Projektowany Geopark „Kamienny Las na Roztoczu” ma podkreślić bogatą georóżnorodność regionu. Obejmuje on najciekawszą pod względem przyrodniczym część Roztocza. Położony jest na obszarze województwa lubelskiego w powiatach: zamojskim, biłgorajskim i tomaszowskim oraz podkarpackiego w powiecie: lubaczowskim, obejmuje znaczny fragment zachodniej części Roztocza Wschodniego, południowy odcinek Roztocza Środkowego oraz niewielki fragment Roztocza Zachodniego, zajmując powierzchnię około 640 km². Na jego terenie położone są fragmenty obszarów chronionych Roztoczańskiego Parku Narodowego (głównie jego otulina), Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego, Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Puszczy Solskiej oraz Południworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego.

Dziedzictwo geologiczne Roztocza stanowią odsłonięcia geologiczne, stanowiska ze skamieniałościami, wzgórza ostańcowe i twarzielcowe, doliny rzeczne i wąwozy lessowe, wydmy, jaskinie oraz liczne skałki. W celu wyeksponowania budowy geologicznej Roztocza opisano ponad 160 geostanowisk (stanowisk geologicznych). Symbolem i główną atrakcją Geoparku są fragmenty skrzemieniałego drewna, będące szczególną osobliwością Roztocza, unikatową w skali światowej. Występują one w stosunkowo wąskim pasie, głównie w strefie krawędziowej od okolic Gorajca po Lwów, najliczniej na polach wokół wsi Siedliska. Stanowią one największe tego typu skupisko fosyliów w Polsce. W wyniku przeprowadzonych analiz anatomicznych fragmentów pni i konarów fosylnego drewna stwierdzono, że należy ono do gatunku *Taxodioxydon taxodii*, zbliżonego do występującego współcześnie cyprysnika błotnego.

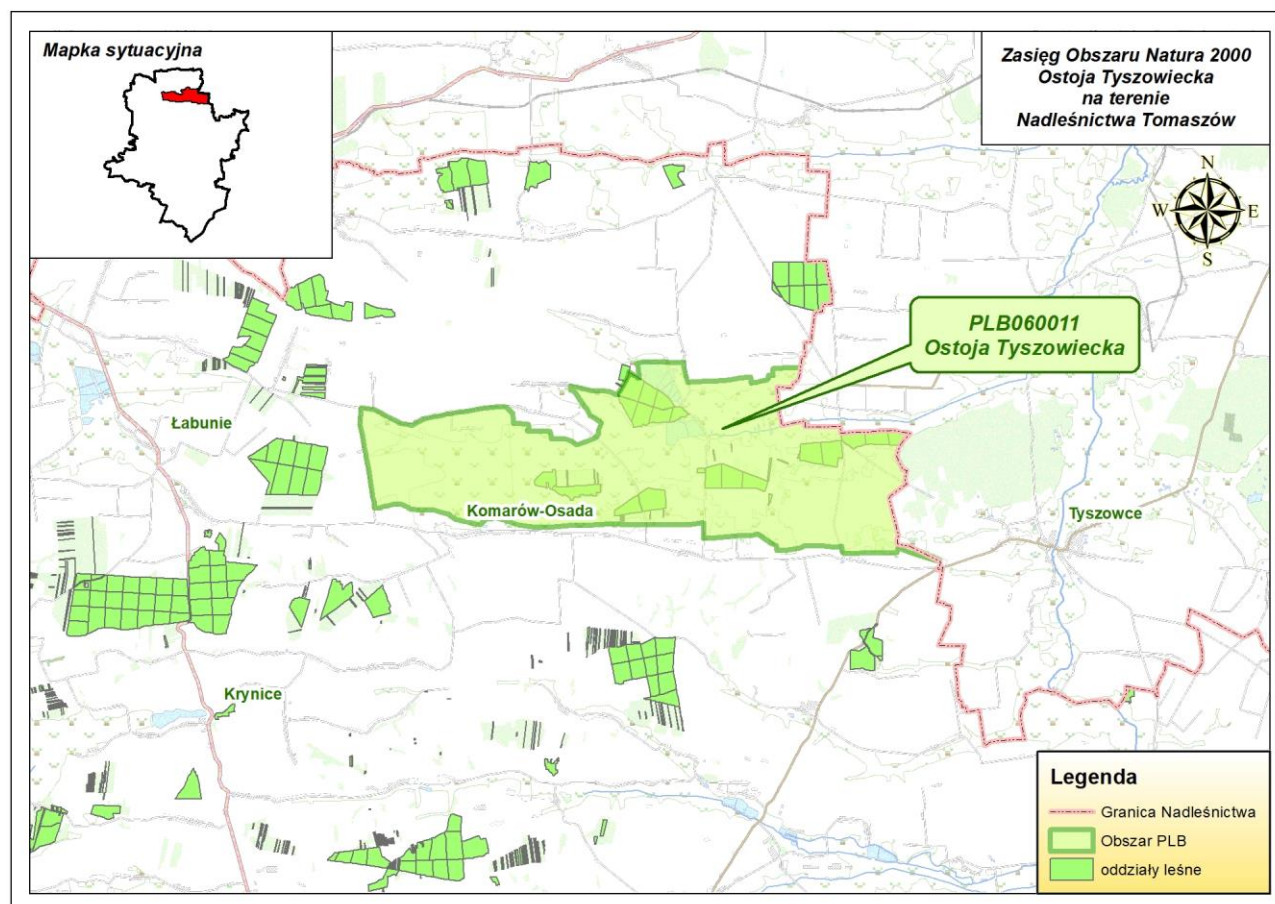
W Geoparku planuje się utworzenie centrum edukacyjnego w Siedliskach, gdzie obecnie funkcjonuje muzeum z ekspozycją skrzemieniałego drzewa.



Rycina nr 24 Obszar projektowanego Geoparku „Kamienny Las na Roztoczu” w zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów

3.4 Obszary Natura 2000

3.4.1 Obszar specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011



Rycina nr 25 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. DZ. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 11029,41 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 4587,17 ha (41,59% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **460,23** ha (4,17% pow. obszaru) w tym leśna 451,37 ha (4,09%), związana z gospodarką leśną 5,69 ha (0,05%), nieleśna 3,17 ha (0,03%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Ostoja Tyszowiecka PLB060011		
	[ha]	[%]
Ogólna	11029,41	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	11029,41	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	4587,17	41,59
W zasięgu Nadleśnictwa Mircze	6442,24	58,41

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 znajdują się następujące oddziały i wydzielienia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Dub: 17 a-c; 18 a-j,~a; 19 a-l,n-r,~a~c; 20 a-c,~a~d; 21 a-c,~a; 22 a-h,~a~c; 23 a-c,~a; 24 a-d,~a; 25 a-f,~a~c; 26 a-f,~a~d; 27 a-f,~a~d; 28 a-j,~a~g; 29 a-m,~a; 30 a-d,~a; 31 a-g,~a; 32 a-h,~a; 33 a-j,~a; 63 a; 64 a-l.

Opis obszaru. Rozległy obszar obejmujący całą dolinę rzeki Sieniochy i środkowy odcinek doliny Huczwy. Teren charakteryzuje się mozaiką siedlisk. Obniżenia w dolinie wypełnione są torfami występującymi na utworach kredowych lub piaszczystych. Obszar występowania utworów piaszczystych porośnięty jest borami. Na żyzniejszych siedliskach występują lasy grądowe, a na terenach podmokłych (w bezpośrednim sąsiedztwie dolin rzecznych) - olsy. W górnym biegu Sieniochy znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (Dub i Swaryczów), na których prowadzona jest gospodarka rybacka. Niewielki kompleks stawów znajduje się też na wschód od Tyszowiec. Duża część torfowisk stale lub okresowo podmokłych, jest nieużytkowana i porośnięta turzycowiskami, pozostała zaś to ekstensywnie użytkowane łąki. Część torfowisk leżących w dolinie Sieniochy jest eksploatowana - prowadzi się ręczne wydobycie torfu. W granicach obszaru występują znaczne obszary zabudowy wiejskiej.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. Na obszarze występuje co najmniej 24 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Na liście wszystkich stwierdzonych tu ptaków znajduje się 148 gatunków (w tym 119 lęgowych). W okresie lęgowym stwierdzono występowanie następujących gatunków: około 5% populacji krajowej rybitwy białowąsej (PCK), powyżej 2% populacji krajowej dzięcioła białoszyjego, co najmniej 1% populacji krajowej dubelta (PCK) i podróżniczka (PCK) oraz stosunkowo licznie (C7) zielonkę (PCK), kokoszkę i muchołówkę białoszyją. Występuje co najmniej 8 gatunków roślin z listy Czerwonej Księgi i dodatkowe 4 gatunki z listy roślin chronionych. Spośród występujących tu kręgowców najciekawszym jest suseł perełkowy *Spermophilus suslicus* (zachodni skraj zasięgu gatunku). Spotykanych jest kilka gatunków owadów z listy Czerwonej Księgi.

Tabela 10. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Ostoja Tyszkowiecka oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Ostoja Tyszowiecka PLB060011)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	D			
A056	<i>Anas clypeata</i>	plaskonos	D			
A052	<i>Anas crecca</i>	cyraneczka	D			
A055	<i>Anas querquedula</i>	cyranka	D			
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	C	B	B	B
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzaika	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bał	D			
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowasa	A	B	B	B
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	D			
A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	blotniak stawowy	D			
A084	<i>Circus pygargus</i>	blotniak łąkowy	D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	B	C	C
A036	<i>Cygnus olor</i>	łabędź niemy	D			
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	dzięcioł białogrzbiety	D			
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	D			
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszyi	B	B	B	B
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	mucholówka białoszyja	C	B	C	C
A320	<i>Ficedula parva</i>	mucholówka mała	D			
A125	<i>Fulica atra</i>	łyśka	D			
A153	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	D			
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	B	B	A	B
A123	<i>Gallinula chloropus</i>	kokoszka	D			
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	orzełek włochaty	A	B	A	A
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bęczek	C	B	C	C
A156	<i>Limosa limosa</i>	rycyk	D			
A246	<i>Lullula arborea</i>	lerka	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podróżniczek	C	B	A	B
A230	<i>Merops apiaster</i>	żoła	B	C	C	C
A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	D			
A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	C	B	C	C
A005	<i>Podiceps cristatus</i>	perkoz dwuczuby	D			
A006	<i>Podiceps grisegena</i>	perkoz rdzawoszyi	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	C	B	C	C
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	C	B	C	C
A118	<i>Rallus aquaticus</i>	wodnik	D			
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	D			
A004	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	perkozek	D			
A162	<i>Tringa totanus</i>	krawawodziób	D			

W toku inwentaryzacji ornitologicznej obszaru przeprowadzonej podczas prac nad Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Ostoja Tyszowiecka stwierdzono występowanie następujących gatunków ptaków obszarze na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów:

Tabela 11. Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków

Kod	Nazwa		Liczba obserwacji (stanowisk)
	łacińska	polska	
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	2
A122	<i>Crex crex</i>	deracz	1
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	3

Jak wynika z powyższej tabeli na gruntach nadleśnictwa na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Ostoja Tyszowiecka stwierdzono występowanie trzech gatunków będących przedmiotem ochrony w obszarze. Jednak obserwacja derkacza została zanotowana w wydzieleniu będącym lasem (leśnictwo Dub, oddz. 29I), a przylegające działki nieleśne nie zostały ujęte w PZO w wykazie lokalizacji, w jakich należy prowadzić działania ochronne. Stąd gatunek ten nie został ujęty w tab. 14 oraz innych tabelach od niej pochodnych.

A089 orlik krzykliwy *Clanga pomarina*

Charakterystyka gatunku

Wymiary: długość ciała 61–66 cm, rozpiętość skrzydeł 145–168 cm. Masa ciała samca 1,4 kg (1,2–1,5 kg), samicy 1,6 kg (1,3–2,2 kg). Jest najmniejszym gatunkiem z rodzaju *Aquila*, stosunkowo niewiele większy od myszołowa. Samica jest nieznacznie większa od samca, jednak w terenie rozróżnienie płci jest zwykle niemożliwe. Skrzydła są stosunkowo długie i szerokie, ogon krótki (ok. 2/3 szerokości skrzydła). W locie, w czasie krążenia i szybowania skrzydła są nieznacznie wygięte łukowato w dół. Patrząc od przodu, końcówki skrzydeł, tzw. palce, są znacznie mniej wyeksponowane niż u innych orłów. Ubarwienie ciała mniej więcej jednolite, ciepłobrazowe, o zmiennej tonacji w zależności od osobnika, jak i stopnia zniszczenia upierzenia. Gatunek terytorialny, monogamiczny. Wykazuje silne przywiązanie do miejsca lęgowego. Dojrzałość płciową prawdopodobnie osiąga w 3–4 roku życia. Na tereny lęgowe w Polsce najczęściej powraca około połowy kwietnia, rzadko już w marcu. Gniazda zakłada na drzewach, zwykle na obrzeżu lasu. Jako drzewa gniazdowe wybiera różne gatunki (świerk, dąb, buk, olsza, brzoza, sosna i inne), z różną częstością w różnych rejonach, co może odzwierciedlać dostępność danego gatunku w drzewostanie, choć obserwuje się pewne preferencje w stosunku do świerka czy jodły. Orlik krzykliwy zakłada gniazda na drzewach w lasach liściastych i mieszanych, położonych w pobliżu mokradeł, wilgotnych łąk lub zróżnicowanych terenów rolniczych urozmaiconych śródpolnymi zabagnieniami. Gnieździ się zarówno w dużych kompleksach leśnych, np. w Puszczy Białowieskiej, Puszczy Piskiej, jak i na terenach półotwartych, gdzie fragmenty drzewostanów otoczone są mozaiką zróżnicowanego krajobrazu rolniczego [Gromadzki M. (red) 2004. Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I)].

Orlik krzykliwy na gruntach nadleśnictwa w obszarze był obserwowany na 2 stanowiskach. Miejsce obserwacji stanowiły obecne strefy ochrony gatunkowej.

A122 derkacz *Crex crex*

Charakterystyka gatunku

Wymiary: długość ciała 24–29 cm, rozpiętość skrzydeł 41–49 cm, masa ciała 138–155 g. Samce cięższe od samic. Pióra wierzchu dorosłego derkacza są w środku czarne, jasno obwiedzione na zewnątrz, co tworzy charakterystyczny łuskowaty wzór. Boki głowy i szyi niebieskoszare, wzdłuż oka biegnie rdzawy pas. Rdzawobrzazowe złożone skrzydła są bardzo dobrze widoczne u stojącego ptaka oraz w locie. Derkacz bardzo niechętnie zrywa się do lotu. Gdy to jednak uczyni, łatwo go rozpoznać po jednolicie rdzawobrzazowych skrzydłach oraz opuszczonych długich nogach. Najczęściej i najłatwiej można stwierdzić obecność derkacza po jego głosie godowym, który może być słyszany nawet z odległości jednego kilometra. Głos jest twardy, dwusylabowy i brzmi jak „crex-crex” lub „der-der”. Derkacz jest gatunkiem aktywnym przez całą dobę. Wiosną szczyt aktywności godowej przypada na godziny przedwieczorne oraz nocne. W tym czasie ptaki intensywnie odzywają się. Jest gatunkiem dość towarzyskim, zwłaszcza wiosną i latem. Jedynie samice samotnie wysiadują jaja i wodzą pisklęta. Derkacz zasiedla otwarte i półotwarte tereny z żyznymi, podmokłymi, ekstensywnie użytkowanymi łąkami oraz turzycowiska. Licznie występuje w dolinach rzecznych, okolicach strumieni, bagien, na obrzeżach wrzosowisk oraz łąk ze stagnującą wodą lub z niewielkimi oczkami wodnymi. Rzadziej zasiedla użytkiwnie, nieprzesuszone łąki, pastwiska oraz uprawy zbóż lub rzepaku [Gromadzki M. (red) 2004. Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I)].

Derkacz na gruntach nadleśnictwa w obszarze był obserwowany na 1 stanowisku. Miejsce obserwacji stanowił las gospodarczy w pobliżu użytków zielonych. Działki te nie znalazły się w PZO w wykazie lokalizacji, w jakich należy prowadzić działania ochronne.

A072 trzmielojad *Pernis apivorus*

Charakterystyka gatunku

Średniej wielkości drapieznik, mniej więcej wielkości myszołowa. Wymiary: długość ciała 51–57 cm, rozpiętość skrzydeł 113–136 cm, masa ciała 450–1050 g. Trzmielojada charakteryzuje bardzo duża zmienność ubarwienia związana z wiekiem, płcią i zmiennością osobniczą, od osobników czysto białych na spodzie do niemal czarnych. Trzmielojad jest gatunkiem terytorialnym. Do lęgów przystępuje w wieku dwóch lat. W rewirach lęgowych pojawia się w końcu kwietnia lub na początku maja. Gniazda buduje zwykle co roku na nowo, w koronach drzew, zarówno liściastych, jak i iglastych, często na bocznych konarach. Niekiedy zajmuje gniazda po myszołowie czy jastrzębiu albo po ptakach krukowatych. Gniazdo jest zwykle obficie przybrane zielonymi gałązkami, ale nie jest to regułą. Trzmielojad zasiedla różnego rodzaju drzewostany, preferując stare drzewostany liściaste i mieszane, chociaż występuje również w borach. Wydaje się, iż ważnym dla trzmielojada czynnikiem siedliskowym jest rozległość obszaru leśnego. Pewne dane wskazują, że trzmielojad preferuje lasy o powierzchni powyżej 250 ha, rzadko tylko zasiedlając zadrzewienia o powierzchni mniejszej niż 50 ha. Istotna jest jednak obecność w sąsiedztwie lasów terenów otwartych, a w komplek-

sach leśnych – polan [Gromadzki M. (red) 2004. Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I)].

Trzmielojad na gruntach nadleśnictwa w obszarze był obserwowany na 3 stanowiskach. Miejsce obserwacji stanowił las gospodarczy, las wodochronny oraz las gospodarczy w obszarze PLB060011 Ostoja Tyszowiecka.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Tyszowiecka PLB060011 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 30 grudnia 2014 r. poz. 4690).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 12. Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	8
1.	A089	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	2	strefa ochrony	NIE
2.	A122	derkacz	<i>Crex crex</i>	1	las gospodarczy w pobliżu użytków zielonych	NIE
3.	A072	trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>	3	las gospodarczy, las wodochronny, las gospodarczy w obszarze PLB060011 Ostoja Tyszowiecka	NIE

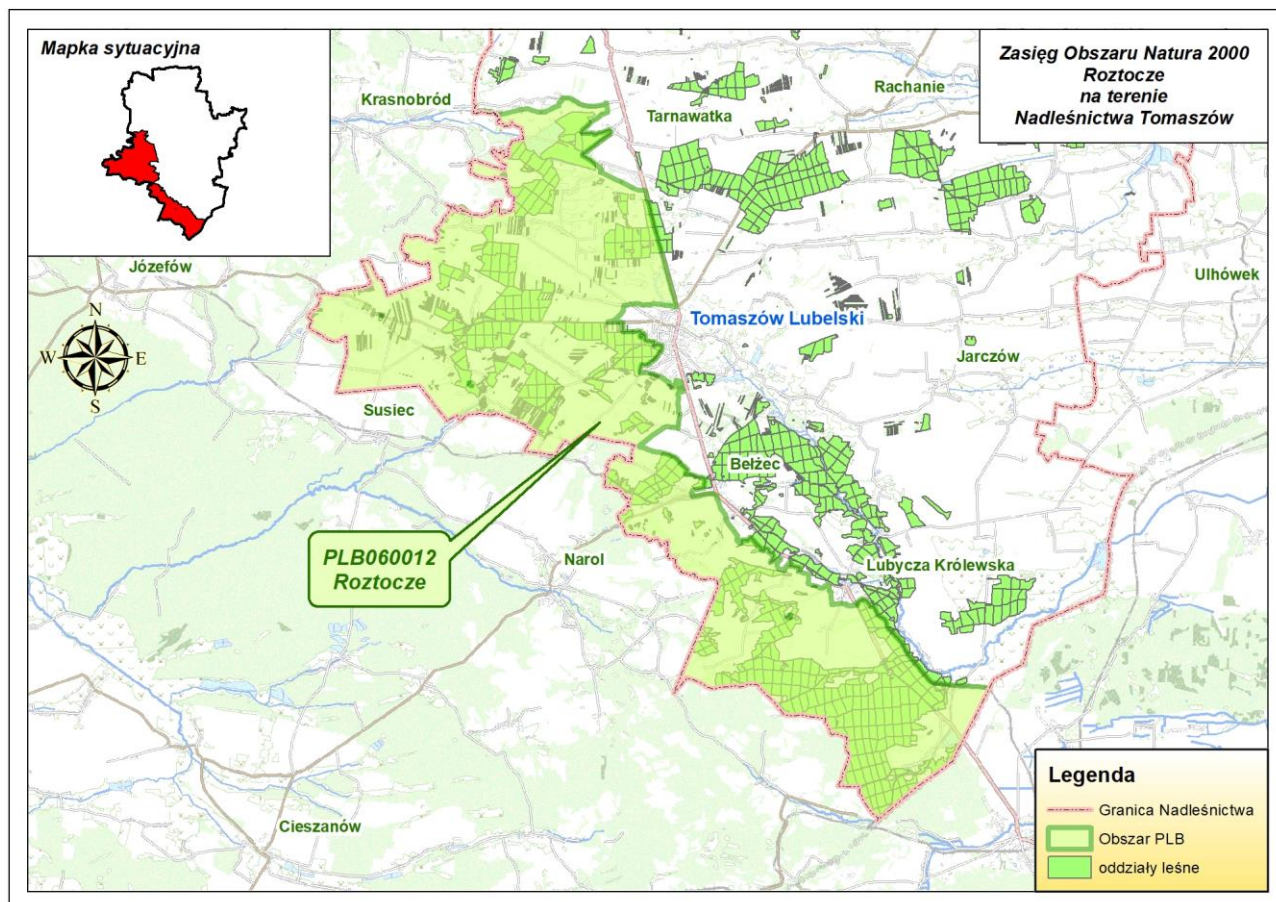
Tabela 13. Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Ostoja Tyszowiecka PLB060011 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz., wydzielnie/ powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1.	orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i> A089 B	Obr. Tomaszów les. Dub – 23c, 28a liczba obserwacji – 2 (w strefach ochrony) W obszarze znajdują się dwie strefy ochrony – załącznik nr 1: strefa nr 4 i 5.	Istniejące: Brak istniejących istotnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą generować konieczność podejmowania działań ochronnych. Potencjalne: Zarastanie terenów otwartych (trzcina, szuwarami wielkotarczycowymi, krzewami) - głównie łąk i ugorów w procesie sukcesji oraz brak wypasu zwierząt gospodarskich co dodatkowo może podtrzymywać procesy sukcesyjne.	Utrzymanie populacji na poziomie około 10 par. Zachowanie otwartego charakteru siedlisk użytkowanych jako łąki i pastwiska (będące żerowiskiem gatunku) o powierzchni około 4300 ha. Utrzymanie otwartego charakteru oraz obecnego przeznaczenia agrocenoz o powierzchni około 3400 ha.	Nie przewiduje się działań ochronnych z zakresu ochrony czynnej zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz., wydzielnie/ powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
2.	trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> A072 C	Obr. Tomaszów les. Dub – 18f, 24c, 64l liczba obserwacji - 3	Istniejące: Brak istniejących istotnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą generować konieczność podejmowania działań ochronnych. Potencjalne: - zarastanie terenów otwartych (trzcina, szuwarami wielkoturzycowymi, krzewami) - głównie łąk i ugorów w procesie sukcesji oraz brak wypasu zwierząt gospodarskich co dodatkowo może podtrzymywać procesy sukcesyjne; - zmiana struktury użytkowania – przekształcanie terenów łąkowych w uprawy leśne; - zmniejszanie powierzchni drzewostanów w starszym wieku, preferowanych do zakładania gniazd (dotyczy lasów prywatnych), a także niepokojenie i płoszenie podczas prac leśnych oraz zubożenie bazy pokarmowej wskutek stosowania środków chemicznych; - potencjalne poszukiwanie i eksploatacja gazu i ropy naftowej w obszarach występowania tych złóż w obszarze i jego sąsiedztwie – powodująca zmniejszenie powierzchni żerowisk oraz	Utrzymanie w obszarze Natura 2000 populacji na poziomie ponad 11 par. Zachowanie otwartego charakteru siedlisk użytkowanych jako łąki i pastwiska (będące żerowiskiem gatunku) o powierzchni około 4300 ha. Utrzymanie otwartego charakteru oraz obecnego przeznaczenia agrocenoz o powierzchni około 3400 ha.	Nie przewiduje się działań ochronnych z zakresu ochrony czynnej zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz., wydzielnie/ powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>łęgowisk (dotyczy zwłaszcza rozbudowy infrastruktury związanej z wydobyciem i przesyłem / transportem wydobytego surowca);</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeznaczenie obszarów do lokalizacji odnawialnych źródeł energii uzyskiwanej z farm wiatrowych i paneli fotowoltaicznych. Ogranicza to powierzchnię żerowisk oraz generuje zagrożenie kolizji z turbinami; - kolizje przelatujących ptaków (podczas: powrotu z żerowisk, sezonowych dyspersji, migracji) z liniami napowietrznymi; - odwadnianie terenów podmokłych powodujące degradację siedliska jako żerowisko lub łęgowisko, pogłębiające deficyt wodny spowodowany wykonanymi przed laty melioracjami; - presja drapieżników – ssaków drapieżnych, głównie kun – plądrowanie łęgów, chwytanie i zabijanie młodych i dorosłych osobników. 			

3.4.2 Obszar specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012



Rycina nr 26 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. DZ. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 103503,33 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 25595,88 ha (24,73% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **8588,48** ha (8,30% pow. obszaru) w tym leśna 7955,27 ha (7,69%), związana z gospodarką leśną 215,26 ha (0,21%), nieleśna 417,95 ha (0,40%),
- powierzchnia gruntów we współwłasnościach – 122,35 ha.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Roztocze PLB060012		
	[ha]	[%]
Ogólna	103503,33	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	48239,36	46,61
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	25595,88	24,73
W zasięgu Nadleśnictwa Józefów	10902,94	10,53
W zasięgu Nadleśnictwa Zwierzyniec	37336,42	36,07
W zasięgu RDLP Krosno	21193,14	20,48
W zasięgu Nadleśnictwa Narol	11221,54	10,84
W zasięgu Nadleśnictwa Lubaczów	9971,60	9,63
W zasięgu Roztoczańskiego Parku Narodowego	8474,95	8,19

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012 znajdują się następujące oddziały i wydzielania Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Bełzec: 160 a-k,~a~c; 168 a-g,~a; 169 a-gx,~a~d; 452 a-c,~a~f; 453 a,~a~c; 454 a-d,~a~c; 455 a-c; 456 a-c,~a~f; 457 a,~a~b; 458 a-h,~a~i; 459 a-i,~a~d; 460 a-f,~a~h; 461 a-k,~a~c; 462 a-f,~a~i; 463 a-h,~a~b; 464 a-g,~a; 465 a-h,~a~d; 466 a-b,~a~b; 467 a-b,~a~b; 468 a-j,~a~b;
- leśnictwo Lubycza Królweska: 205 a-b,~a; 206 a-h,~a~i; 212 a-g,~a~c; 213 a-d,~a~d; 216 a-g,~a~f; 217 a-g,~a~c; 218 a-f,~a~d; 220 a-g,~a~i; 222 a-i,~a~c; 223 a-f,~a~h; 245 a-h,~a~c; 246 a-k,~a~f; 247 a-l,~a~g; 287 a-j,~a~h; 288 a-j,~a~g;
- leśnictwo Potoki: 248 a-n,~a~j; 249 a-l,~a~g; 250 a-f,~a~b; 251 a-f,~a~b; 252 a-f,~a; 253 a-h,~a~d; 254 a-d,~a~i; 255 a-c,~a~h; 264 a-f,~a~c; 265 a-d,~a~d; 266 a-g,~a~f; 267 a-d,~a~h; 268 a-h,~a~c; 269 a-f,~a~c; 281 a-f,~a~c; 282 a-j,~a~c; 289 a-i,~a~d; 290 a-f,~a~i; 291 a-f,~a~i; 292 a-g,~a~g; 293 a-h,~a~j; 294 a-f,~a~f; 295 a-h,~a~g; 296 a-g,~a~g; 297 a-h,~a~f; 298 a-d,~a~h; 299 a-f,~a~g; 300 a-j,~a~g; 301 a-i,~a~d; 302 a-i,~a~i; 303 a-j,~a~g; 305 a-k,~a~i; 306 a-f,~a~j; 307 a-r,~a~h; 308 a-i,~a~d; 309 a-d,~a~h; 310 a-f,~a~g; 311 a-f,~a~j; 312 a-b,~a~d; 313 a-d,~a~h; 314 a-f,~a~h; 315 a-g,~a~h; 316 a-g,~a~h; 317 a-j,~a~h; 318 a-g,~a~f; 319 a-f,~a~d; 322 a-k,~a~n; 323 a-j,~a~l; 324 a-m,~a~f; 325 a-l,~a~i; 326 a-h,~a~i; 335 a-d,~a~g; 336 a-g,~a~g; 337 a-o,~a~b; 347 a-f,~a~d;

- leśnictwo Siedliska: 327 a-j,~a--d; 328 a-g,~a--f; 329 a-m,~a--i; 330 a-j,~a--j; 331 a-g,~a--d; 332 a-d,~a--d; 333 a-i,~a--f; 334 a-g,~a--d; 338 a-d,~a--d; 338A a-b; 339 a-d,~a--h; 340 a-b,~a--g; 341 a-d,~a--g; 342 a-c,~a--g; 343 a-d,~a--c; 344 a-c,~a--d; 345 a-f,~a--g; 346 a-c,~a--g; 348 a-b,~a--b; 349 a-c,~a--d; 350 a-c,~a--d; 351 a-b,~a--f; 352 a-c,~a--n; 353 a-b,~a--j; 354 a-f,~a--f; 355 a-i,~a--h; 356 a-f,~a--i; 357 a-c,~a--d; 358 a-g,~a--g; 359 a-d,~a--d; 360 a-f,~a--f; 361 a-g,~a--c; 362 a-b,~a--c; 363 a-l,~a--d; 364 a-m,~a--f; 365 a-h,~a--g; 366 a-i,~a--g; 367 a-j,~a--f; 368 a-d,~a--h; 369 a-g,~a--d; 370 a-d,~a--f; 371 a-m; 372 a-n,~a--i; 373 a-l,~a--g; 374 a-c,~a--b; 375 a-d,~a; 376 a-k,~a--c; 377 a-l,~a--d; 378 a-f,~a--c; 379 a-c,~a; 380 a-i,~a--f; 381 a-b,~a--c; 382 a-d,~a--c; 383 a-i,~a--k; 384 a-g,~a--b; 385 a-i,~a--d; 386 a-d,~a--d; 387 a-g,~a--d; 388 a-b,~a--d; 389 a-f,~a--f;
- leśnictwo Świącie: 171A a-d,~a--b; 176 a-g; 177 a-g,~a--c; 178 a-j,~a--d; 179 a-f,~a--g; 180 a-k,~a--i; 181 a-m,~a--d; 182 a-f,~a; 183 a-f,~a--b; 183A a-g,~a--m; 184 a-h,~a--d; 185 a-j,~a--d; 186 a-g,~a; 187 a-j,~a--f; 224 a-j,~a--g; 225 a-c,~a--c; 226 a-h,~a--d; 227 a-h,~a--h; 228 a-i,~a--h; 229 a-h,~a--g; 230 a-c,~a--b; 231 a-d,~a--d; 232 a-h,~a--d; 233 a-i,~a--c; 234 a-g,~a--d; 235 a-d,~a--j; 236 a-d,~a--j; 237 a-i,~a--f; 238 a-d; 239 a-h,~a--c; 240 a-g,~a--f; 241 a-g,~a--c; 242 a-d,~a--c; 243 a-d,~a--d; 256 a-i,~a--d; 257 a-b,~a--f; 258 a-g,~a--j; 259 a-g,~a--i; 260 a-b,~a--c; 261 a-g,~a--c; 270 a-g,~a--f; 271 a-g,~a--d; 272 a-d,~a--i; 273 a-i,~a--d; 274 a-h,~a--i; 275 a-g,~a--i; 276 a-h,~a--g; 277 a-i,~a--g; 278 a-f,~a--b; 283 a-j,~a--i; 284 a-h,~a--i; 285 a-o,~a--i;
- leśnictwo Pańków: 253 a-n,~a--d; 255 a-b,~a; 256 a-s,~a--d; 258 a-h; 259 a-d,~a--c; 261 a-n,~a--b; 262 a-c,~a; 263 a-f,~a--b; 264 a-c,~a; 265 a-f,~a--d; 266 a-f,~a; 269 a-f,~a--d; 270 a-j,~a--g; 271 a-m,~a--f; 272 a-h,~a--h; 273 a-g,~a--d; 274 a-cx,~a--d; 387 a-m,~a--b; 388 a-s,~a; 389 a-l,~a--d; 390 a-n,~a--i; 390A a-i; 391 a-i,~a; 392 a-h,~a--l; 393 a-i,~a--i; 394 a-w,~a--k; 395 a-g,~a--h; 396 a-j,~a--i; 397 a-g,~a--g; 398 a-p,~a--i; 399 a-f,~a--c; 400 a-f,~a--c; 401 a,~a--c; 402 a-g,~a--f; 403 a-g,~a--c; 404 a-i,~a--f; 405 a-d,~a--d; 406 a-n,~a--d; 407 a-i,~a--b; 408 a-f,~a--d; 409 a-h,~a--b;
- leśnictwo Tomaszów: 320 a-f,~a--h; 321 a-i,~a--p; 322 a-j,~a--h; 323 a-i,~a--g; 323A a-g,i; 324 a-i,~a--h; 325 a-k,~a--c; 326 a-g,~a--f; 327 a-d,~a--f; 328 a-f,~a--g; 329 a-f,~a--d; 330 a-g,~a--c; 330A a-i; 331 a-j,~a--b; 332 a-b,~a--c; 333 a-g,~a--f; 334 a-k,~a--c; 335 a-f,~a--f; 336 a-i,~a--d; 337 a-k,~a--i; 338 a-g,~a--d; 339 a-mx,~a--f; 342 a-d,~a; 343 a-b,~a--b; 344 a-f,~a--c; 345 a-f; 346 a-t,~a--f; 346A a-g,~a; 346B a-cx; 346C a-h; 347 a-c; 347A a-c; 348 a-c,~a--b; 349 a-c,~a--b; 350 a-f,~a--b; 351 a-f,~a--g; 352 a-f,~a--c; 353 a-d,~a--c; 354 a-i,~a--c; 354A a-i; 355 a-l,~a--g; 355A a-i,~a--b; 355B a-dx,~a--b; 356 a-i,~a--d; 357 a-c,~a--c; 357A a-ax,ay,bx,by,cx,cy,dx,dy,fx-zx,~a--f; 361 a-d,~a; 362 a-n,~a--b; 363 a-h,~a; 363A a-p; 364 a-i,~a;
- leśnictwo Ulów: 320 a-f,~a--h; 321 a-i,~a--p; 322 a-j,~a--h; 323 a-i,~a--g; 323A a-g,i; 324 a-i,~a--h; 325 a-k,~a--c; 326 a-g,~a--f; 327 a-d,~a--f; 328 a-f,~a--g; 329 a-f,~a--d; 330 a-g,~a--c; 330A a-i; 331 a-j,~a--b; 332 a-b,~a--c; 333 a-g,~a--f; 334 a-k,~a--c; 335 a-f,~a--f;

336 a-i,~a~d; 337 a-k,~a~i; 338 a-g,~a~d; 339 a-mx,~a~f; 342 a-d,~a; 343 a-b,~a~b; 344 a-f,~a~c; 345 a-f; 346 a-t,~a~f; 346A a-g,~a; 346B a-cx; 346C a-h; 347 a-c; 347A a-c; 348 a-c,~a~b; 349 a-c,~a~b; 350 a-f,~a~b; 351 a-f,~a~g; 352 a-f,~a~c; 353 a-d,~a~c; 354 a-i,~a~c; 354A a-i; 355 a-l,~a~g; 355A a-i,~a~b; 355B a-dx,~a~b; 356 a-i,~a~d; 357 a-c,~a~c; 357A a-ax,ay,bx,by,cx,cy,dx,dy,fx-zx,~a~f; 361 a-d,~a; 362 a-n,~a~b; 363 a-h,~a; 363A a-p; 364 a-i,~a.

Grunty we współwłasnościach:

- leśnictwo Bełzec: 602c-g;
- leśnictwo Pańków: 615;
- leśnictwo Tomaszów: 613;
- leśnictwo Ulów: 608; 609; 610; 610A; 611a; 612.

Opis obszaru. Rozległy obszar obejmujący Lasy Zwierzyniecko-Kosobudzkie oraz całe Roztocze środkowe i Południowe. Roztocze to pas łagodnych wzniesień ciągnących się z północnego-zachodu na południowy-wschód. Około 70% powierzchni stanowią lasy, między którymi występują wąskie pasy pól uprawnych oraz wsie i niewielkie miasta. Znaczna część lasów ma charakter zbliżony do naturalnego. Dominują bory sosnowe, ale też spory udział mają mieszane bory jodłowe i buczyna karpacka. Sieć wód powierzchniowych jest dość uboga. Główną rzeką jest Wieprz. Ponadto z południowych stoków Roztocza spływają w kierunku Kotliny Sandomierskiej Tanew, Sopot i Szum. W dolinach Wieprza, Sołokiji i Topornicy znajdują się stawy rybne.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. W ostoi występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: dzięcioł biało-grzbiety (PCK), dzięcioł zielonosiwy, puchacz (PCK), puszczyk uralski (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje bocian biały i orlik krzykliwy (PCK), a także przepiórka (c. 1% populacji krajowej). Stawy Tarnawatka są ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki (ok. 1000 par) oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki (ok 8000 osobników).

Tabela 14. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Roztocze oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Roztocze PLB060012)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A223	<i>Aegolius funereus</i>	włochatka	C	B	B	B
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	D			
A255	<i>Anthus campestris</i>	świergotek polny	D			
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	C	B	C	C
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	C	C	C	C
A104	<i>Bonasa bonasia</i>	jarząbek	D			

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	D			
A215	<i>Bubo bubo</i>	puchacz	C	B	C	C
A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	C	C	C	C
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowąsa	C	C	C	C
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	C	C	C	C
A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	C	B	C	C
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	blotniak stawowy	D			
A082	<i>Circus cyaneus</i>	blotniak zbożowy	D			
A084	<i>Circus pygargus</i>	blotniak łąkowy	D			
A207	<i>Columba oenas</i>	siniak	C	C	C	C
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	C	C	C
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	dzięcioł białogrzbisty	B	B	C	B
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	C	A	B	B
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszyi	C	C	B	C
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	C	C	C	C
A027	<i>Egretta alba</i>	czapla biała	D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	D			
A103	<i>Falco peregrinus</i>	sokół wędrowny	D			
A099	<i>Falco subbuteo</i>	kobuz	C	C	C	C
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchotówka białoszyja	B	B	B	B
A320	<i>Ficedula parva</i>	muchotówka mała	C	B	C	C
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	D			
A127	<i>Grus grus</i>	żraw	D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	D			
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	orzełek włochaty	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	C	C	C	C
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	C	C	C	C
A246	<i>Lullula arborea</i>	lerka	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podrózniczek	D			
A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	D			
A261	<i>Motacilla cinerea</i>	pliszka górską	C	C	C	C
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	B	B	C	C
A234	<i>Picus canus</i>	dzięcioł zielonosiwy	C	B	C	B
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	D			
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	D			
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	C	C	C	C
A220	<i>Strix uralensis</i>	puszczyk uralski	C	B	C	C
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	C	C	C	C

W toku inwentaryzacji ornitologicznej obszaru przeprowadzonej podczas prac nad projektem Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Roztocze PLB060012 stwierdzono występowanie następujących gatunków ptaków występujących w tym obszarze na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów:

Tabela 15. Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków

Kod	Nazwa		Liczba obserwacji (stanowisk)
	łacińska	polska	
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	1
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	1
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	1
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	1

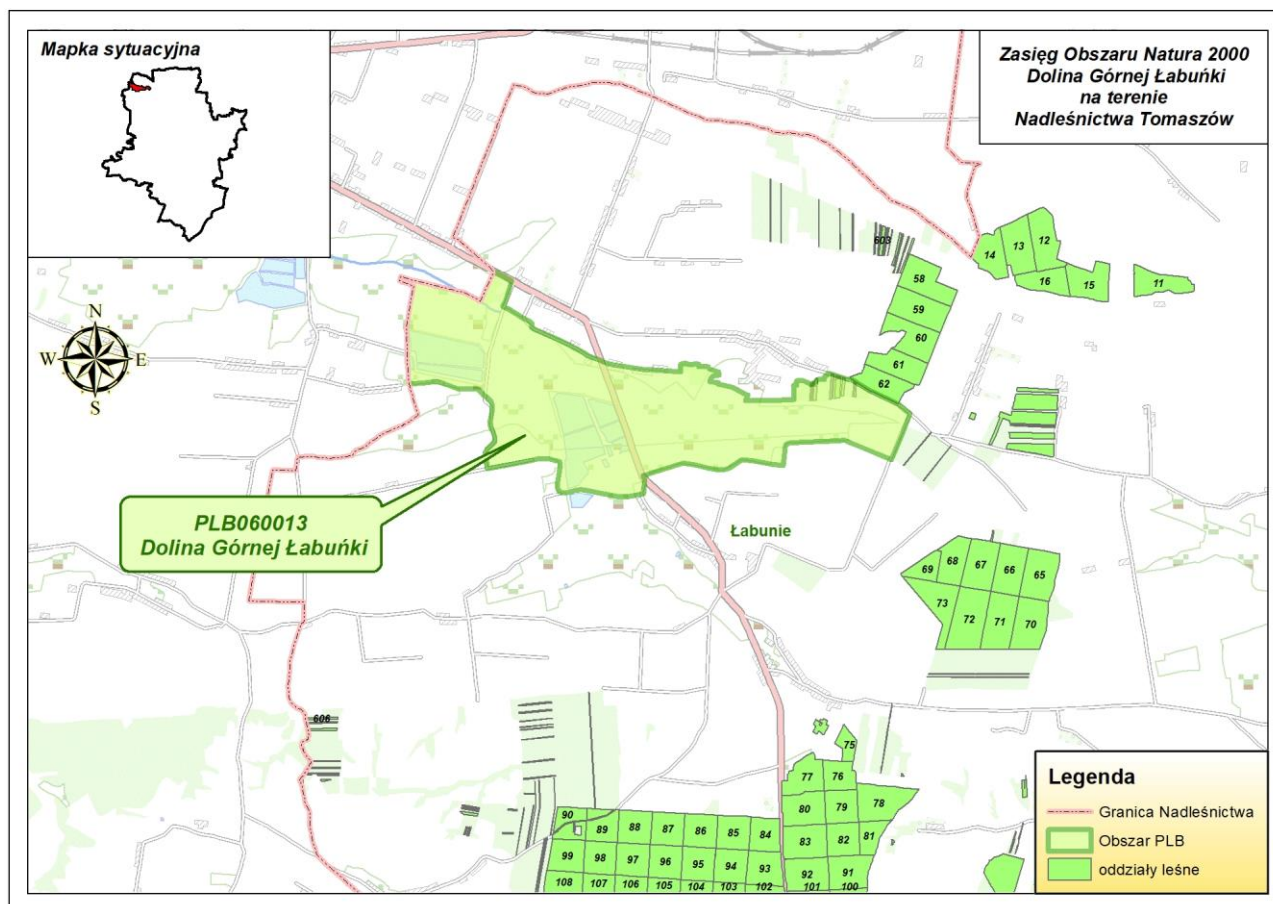
Kod	Nazwa		Liczba obserwacji (stanowisk)
	łacińska	polska	
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	dzięcioł białogrzbisty	7
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	24
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszy	1
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	22
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	mucholówka białoszyja	56
A320	<i>Ficedula parva</i>	mucholówka mała	4
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	2
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsior	8
A234	<i>Picus canus</i>	dzięcioł zielonosiwy	9
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	2

Jak wynika z powyższej tabeli na gruntach nadleśnictwa na terenie obszaru Natura 2000 Roztocze stwierdzono występowanie 14 gatunków będących przedmiotem ochrony w obszarze.

Obszar na dzień dzisiejszy ma sporządzoną dokumentację planu zadań ochronnych. Obszar nie posiada PZO.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Roztoczański Park Narodowy.

3.4.3 Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Łabuńki PLB060013



Rycina nr 27 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Łabuńki PLB060013 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. Dz. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 1906,98 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 851,32 ha (44,64% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **0,99** ha (0,05% pow. obszaru) w tym leśna 0,94 ha (0,05%), związana z gospodarką leśną 0,05 ha (0,003%),
- powierzchnia gruntów we współwłasnościach – 5,62 ha.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Dolina Górnej Łabuńki PLB060013			
	[ha]		[%]
Ogólna	1906,98		100,00
W zasięgu RDLP Lublin	1906,98		100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	851,32		44,64
W zasięgu Nadleśnictwa Zwierzyniec	1055,66		55,36

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Górnej Łabuńki PLB060013 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Łabunie: 62 c,i,z-cx.

Grunty we współwłasnościach:

- leśnictwo Łabunie: 603d-f,cx-tx,cy.

Opis obszaru. Ostoja położona jest w mezoregionie Padół Zamojski, na południe od Zamościa. Obejmuje górną część rzeki Łabuńka, która jest dopływem Wieprza. Ostoję od południa otaczają pola uprawne i zabudowania wiejskie. Od północy ograniczona jest zabudową Zamościa oraz sąsiadujących wsi. Zasadniczą część ostoi stanowią łąki pokrywające dolinę rzeki. Przed melioracjami, miały one charakter torfowisk węglanowych, o czym świadczy charakterystyczna roślinność oraz gleby nawapienne. Rzeka Łabuńka na całej długości jest uregulowana i pogłębiona. Brzegi są faszynowane, miejscami porośnięte nasadzonymi topolami. Obrzeża pora-

stają zakrzewienia wierzbowe. Naturalne łągi nie zachowały się. Rangę przyrodniczą ostoi podnosią trzy kompleksy stawów rybnych (w Pniówku, Blonka i w Łabuniach). Powierzchnia stawów waha się od 60-100 ha i prowadzona jest tam średnio intensywna gospodarka rybacka. Niewielką część ostoi stanowią pola uprawne, a główne uprawy to pszenica, buraki cukrowe i ziemniaki. Lasy w ostoi to wyłącznie kilku- lub kilkunastoarowe drągowiny sosnowe, posadzone na skraju łąk lub tuż przy zabudowaniach wiejskich.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. W ostoi Dolina Górnej Łabuńki stwierdzono występowanie co najmniej 24 lęgowych gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 3 gatunków (derkacza, dubelta i dzięcioła białoszyjego) mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 13 spośród stwierdzonych tu gatunków zostało zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Dolina Łabuńki jest jedną z 10 najważniejszych ostoi dubelta w Polsce. Lasy są istotnym miejscem lęgów ptaków drapieżnych i sów oraz gawrona, którego liczebność na Zamojszczyźnie spada.

Tabela 16. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Górnej Łabuńki oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Łabuńki PLB060013)

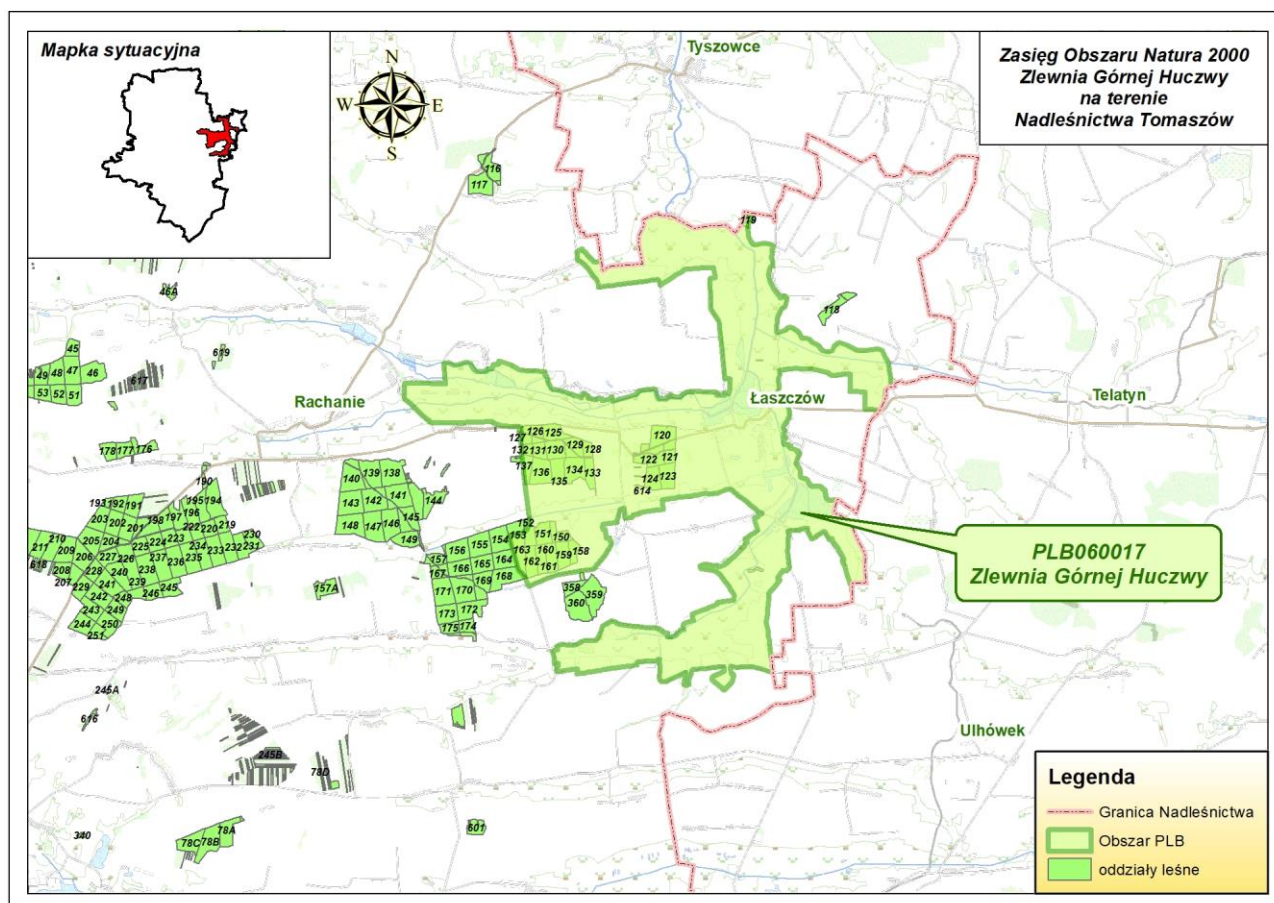
Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimiródek	D			
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	D			
A149	<i>Calidris alpina</i>	biegus zmienny	D			
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowąsa	D			
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	D			
A080	<i>Circaetus gallicus</i>	gadożer	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	blótniak stawowy	D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	A	C	C
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy	D			
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszyi	D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	D			
A103	<i>Falco peregrinus</i>	sokół wędrowny	D			
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	C	A	C	C
A127	<i>Grus grus</i>	żraw	D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	D			
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	D			
A177	<i>Larus minutus</i>	mewa mała	D			
A156	<i>Limosa limosa</i>	rycyk	C	C	C	C
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	D			
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	batalion	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	D			

W toku inwentaryzacji ornitologicznej obszaru przeprowadzonej podczas prac nad projektem Planu Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Łabuńki PLB060013 nie stwierdzono występowania wyżej wymienionych gatunków na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 1 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Łabuńki PLB060013 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1 grudnia 2014 r. poz. 3985). W PZO nie wyznaczono działań ochronnych, za wykonanie których odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Tomaszów.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.4.4 Obszar specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017



Rycina nr 28 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. Dz. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 6504,60 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 5489,90 ha (84,40% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **590,81** ha (9,08% pow. obszaru) w leśna 563,67 ha (8,66%), związana z gospodarką leśną 15,78 ha (0,24%), nieleśna 11,36 ha (0,17%),
- powierzchnia gruntów we współwłasnościach – 0,75 ha.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017		
	[ha]	[%]
Ogólna	6504,60	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	6504,60	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	5489,90	84,40
W zasięgu Nadleśnictwa Mircze	1014,70	15,60

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Grodysławice: 119 a-c; 120 a-s,~a; 121 a-f,~a~g; 122 a-r,~a~g; 123 a-l,~a~m; 124 a-f,~a~j; 125 a-g,~a~f; 126 a-c,~a~c; 127 a-l,~a~b; 128 a-b,~a~f; 129 a-h,~a~i; 130 a-g,~a~f; 131 a-h,~a~c; 132 a-d,~a~d; 133 a-d,~a~h; 134 a-h,~a~g; 135 a-d,~a~h; 136 a-h,~a~j; 137 a-b,h-k,~a~g; 150 a-d,~a~b; 151 a-f,~a~b; 152 a,f-j,~b~f; 153 b,h-j,~d~f; 158 a-g,~a~c; 159 a-d,~a~d; 160 a-c,~a~i; 161 a-f,~a~h; 162 a-h,~a~k; 163 a-c,~a~k; 359 b-c.
- Grunty we współwłasnościach:
- leśnictwo Grodysławice: 614a-d.

Opis obszaru. Obszar obejmuje zlewnię górnego biegu rzeki Huczwy oraz 2 kompleksy stawów rybnych: w Łaszczowie i Zimnie. Łąki w dolinie Huczwy i jej dopływów są w znacznym stopniu zmeliorowane i użytkowane jako łąki kośne, choć nie brak rozległych tutrzycowisk i niewielkich starorzeczy oraz pasów zakrzaczeń. Niewielkie fragmenty zlewni ulegają powtórnemu zabagnieniu. Na stawach prowadzi się intensywną gospodarkę rybacką. Stawy w Zimnie posiadają niewiele roślinności szuwarowej. Na stawach w Łaszczowie powierzchnia szuwarów jest znacznie większa.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. Występują co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja derkacza, zielonki i dzięcioła białoszyjnego. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), derkacz, dzięcioł białoszyi, zielonka (PCK); stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiąga bąk (PCK).

Tabela 17. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Zlewnia Górnej Huczwy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A295	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	rokitniczka	C	B	C	C
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	D			
A255	<i>Anthus campestris</i>	świergotek polny	D			
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	D			
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	D			
A084	<i>Circus pygargus</i>	błotniak łąkowy	D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	B	C	C
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	D			
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszyi	B	B	C	B
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchotówka białoszyja	C	B	C	B
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	C	C	C	C
A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	C	B	C	B
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podróżniczek	D			
A230	<i>Merops apiaster</i>	żołna	B	B	C	B
A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	D			
A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	D			
A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	ślepowron	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	D			
A234	<i>Picus canus</i>	dzięcioł zielonosiwy	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	C	B	C	C
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	B	B	C	B
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	D			

W toku inwentaryzacji ornitologicznej obszaru przeprowadzonej podczas prac nad Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zlewnia Górnej Huczwy stwierdzono występowanie następujących gatunków ptaków występujących w tym obszarze na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów:

Tabela 18. Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków

Kod	Nazwa		Liczba obserwacji (stanowisk)
	łacińska	polska	
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	mucholówka białoszyja	5

Jak wynika z powyższej tabeli na gruntach nadleśnictwa na terenie obszaru Natura 2000 Zlewnia Górnej Huczwy stwierdzono występowanie jednego gatunku będącego przedmiotem ochrony w obszarze. Lokalizacja obserwacji mucholówki białoszyjej nie pokrywa się z obszarem wdrażania działań ochronnych.

A321 mucholówka białoszyja *Ficedula albicollis*

Charakterystyka gatunku: Lokalnie liczny, zwykle nieliczny lub bardzo nieliczny gatunek lęgowy południowej i wschodniej części Polski. Występuje w starych drzewostanach liściastych (grądy, lęgi, buczyny). Wymaga obecności starych dziuplastych drzew liściastych, w których gniazduje. Brak danych ogólnego stanu zachowania gatunku w sieci Natura 2000 na podstawie wyników i raportowania monitoringu GIOŚ. W Zlewni Górnej Huczwy gniazduje liczniej w dwóch kompleksach leśnych w zachodniej części (Bukowiec i Sośnina). Zasiedla drzewostany liściaste (buczyny, grądy) oraz mieszane sosnowo-dębowe w liczbie 46 par, co stanowi 0,5-1,8 % populacji krajowej [Sikora i inni 2007]. Stan zachowania gatunku i jego siedlisk w obszarze oceniono na niezadowalający (U1). Zagrożenia dla populacji gatunku i jego siedlisk wiążą się z gospodarką leśną: usuwaniem drzew dziuplastych i prowadzeniem prac rębnych w okresie lęgowym (od początku maja do końca lipca). Potencjalne odmłodzenie drzewostanów (gatunek wymaga drzew dziuplastych o średnicy nie mniejszej niż 30 cm, aby odbywać lęgi) oraz nadmierne rozluźnienie struktury drzewostanów oraz gęsty podrost stanowi także zagrożenie dla mucholówki białoszyjej.

Mucholówka białoszyja na gruntach nadleśnictwa w obszarze była obserwowana na 5 stanowiskach. Miejsce obserwacji stanowiły drzewostany gospodarcze w wieku młodszym niż 70 lat, lub z dominacją gatunków iglastych.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 24 listopada 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 1 grudnia 2014 r. poz. 3980).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 19. Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)

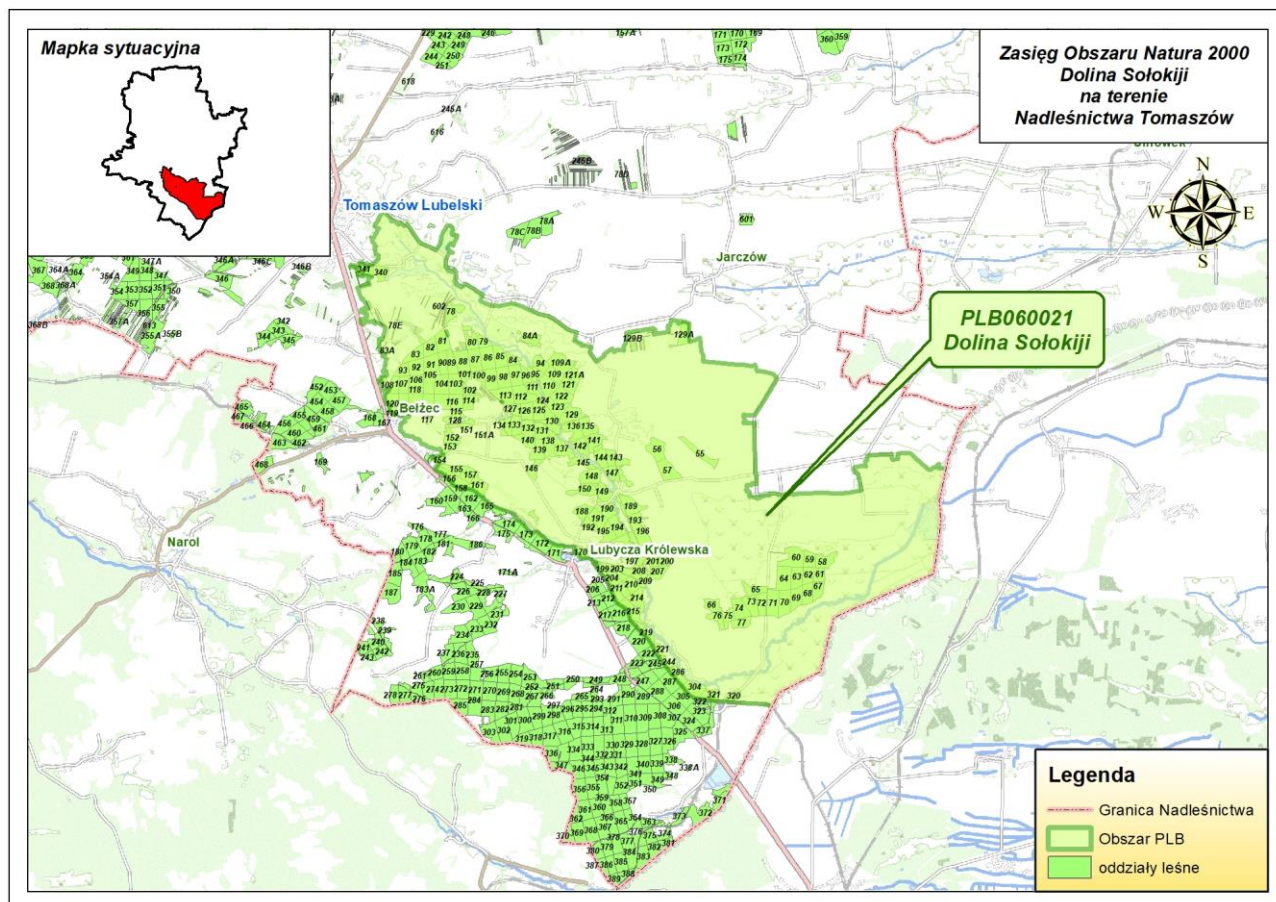
Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	8
1.	A321	mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	5	drzewostan gospodarczy	NIE

Tabela 20. Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz., wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1.	mucholówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> A321 B	Obr. Tomaszów les. Grodysławice – 120k, 130b, 158b, 159a, 162b (miejsce obserwacji podczas inwentaryzacji ornitologicznej obszaru).	Istniejące: Gospodarka leśna realizowana w dotychczasowym zakresie powoduje zagrożenie związane z następującymi działaniami: usuwaniem drzew dziuplastych (potencjalnych miejsc lęgowych gatunków) oraz prowadzeniem prac leśnych w okresie lęgowym (maj - lipiec). Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew zmniejsza ilość dostępnych miejsc lęgowych (dziuple, półdziuple) oraz zubaża baze	Utrzymanie w obszarze Natura 2000 populacji na poziomie – 46 par lub wyższym. Utrzymanie około 60% drzewostanów liściastych i mieszanych w wieku co najmniej 70 lat z przestojami drzew liściastych powyżej 100 lat.	Wykonywanie prac rębnych w znanych terytoriach, w okresie od 1 sierpnia do 20 kwietnia. Wykonywanie rębni gniazdowych w starych drzewostanach bukowych, grądowych i olchowych (w wieku > 80 lat) z pozostawianiem na zrębie pojedynczych drzew równomiernie rozmieszczonych lub biogrup. Pozostawianie wszelkich drzew dziuplastych. Obszar wdrażania: Nadleśnictwo Tomaszów, obręb Tomaszów, oddz.: 126-127, 130-131, 134-136, 153, 161-163. Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Tomaszów	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz., wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>pokarmową gatunku;</p> <p>- odmłodzenie drzewostanów liściastych, nadmierne rozluźnienie struktury drzewostanów oraz pozostawienie zbyt małych płątów starodrzewów – siedliska gatunku, może doprowadzać do zmniejszenia odpowiednich cech siedliska i jego spójności;</p> <p>- przeznaczenie obszarów do lokalizacji odnawialnych źródeł energii uzyskiwanej z farm wiatrowych oraz kolizje przelatujących ptaków z liniami napowietrznymi może powodować nadmierną śmiertelność ptaków podczas migracji. Nie zidentyfikowano obszarów szczególnie narażonych na oddziaływanie tych zagrożeń.</p>		<p>w porozumieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie</p>	

3.4.5 Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021



Rycina nr 29 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. Dz. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 13667,76 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 13667,76 ha (100% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **3310,86** ha (24,22% pow. obszaru) w tym leśna 3092,77 ha (22,63%), związana z gospodarką leśną 93,60 ha (0,68%), nieleśna 124,49 ha (0,91%),
- powierzchnia gruntów we współwłasnościach – 14,68 ha.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Dolina Sołokiji PLB060021		
	[ha]	[%]
Ogólna	13667,76	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	13667,76	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	13667,76	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Bełzec: 78 a-h,~a; 78E a-m; 81 a-f,~a~b; 82 a-g,~a~c; 83 a-d,~a~d; 83A a-c,~a; 88 a-h,~a~d; 89 a-d,~a~b; 90 a-d,~a~d; 91 a-b,~a~g; 92 a-c,~a~b; 93 a-c,~a~b; 101 a,~a~c; 102 a; 103 a-c,~a~c; 106 a-g,~a~i; 107 a-c,~a~d; 108 a-i,~a~c; 114 a-f,~a~d; 115 a-c,~a~h; 116 a-c,~a~c; 117 a-c,~a~c; 118 a-d,~a~f; 119 a-i,~a~i; 120 a,c,~a~i; 128 a-b,~a~c; 151 a-g,~a~c; 151A a; 152 a-d,~a~b; 153 a-h,~a~c; 154 a-c,f,k-l,~a,~c; 155 a-d,~a~f; 156 a-g,~a~d; 157 a-f,~a~b; 158 a-f,~a; 161 a-i,~a~b;
- leśnictwo Bełzec Szkołka: 104 a-d,~a~d; 105 a-f,~a~f;
- leśnictwo Leliszka: 55 a-f; 56 a-f,~a~g; 57 a-c,~a~g; 79 a-g,~a~f; 80 a-z,~a~k; 84 a-b,~a~c; 84A a-i; 85 a-j,~a~g; 86 a-f,~a~h; 87 a-g,~a~i; 94 a-b,~a~c; 95 a-i,~a~c; 96 a-c,~a~f; 97 a-i,~a~h; 98 a-j,~a~j; 99 a-r,~a~i; 100 a-h,~a~l; 109 a-b,~a~c; 109A a-i,~a; 110 a-f,~a~d; 111 a-h,~a~b; 112 a-k,~a~f; 113 a-gx,~a~j; 121 a-g,~a~b; 121A a-d,~a; 122 a-c,~a~b; 123 a-g,~a~f; 124 a-d,~a; 125 a-i,~a~c; 126 a-h,~a~c; 127 a-f,~a~d; 129 a-j,~a~j; 129A a-f,~a~c; 129B a-h; 130 a-k,~a~c; 131 a-h; 132 a-f,~a~b; 133 a-k,~a~b; 134 a-t,~a~c; 135 a-l,~a~g; 136 a-i,~a; 137 a-l,~a~c; 138 a-j,~a~h; 139 a-h,~a~d; 140 a-h,~a~c; 141 a-l,~a~k; 142 a-i,~a~d; 143 a-i,~a~b; 144 a-g,~a~f; 145 a-c,~a~b; 146 a-d,~a~d; 147 a-n,~a~n; 148 a-h,~a~d; 149 a-w,~a~d; 150 a-l,~a~h;
- leśnictwo Lubycza Królewska: 58 a-i,~a; 59 a-d,~a~c; 60 a-k,~a~b; 61 a-d,~a; 62 a-b,~a; 63 a-f,~a~f; 64 a-g,~a~c; 65 a-h,~a~c; 66 a-g,~a~c; 67 a-j,~a~b; 68 a-f,~a~b; 69 a-j,~a~j; 70 a-k,~a~h; 71 a-l,~a~h; 72 a-f,~a~c; 73 a-j,~a~g; 74 a-m,~a~f; 75 a-j,~a~b; 76 a-c,~a~b; 77 a-i,~a~d; 188 a-h,~a~d; 189 a-l,~a~i; 190 a-h,~a~b; 191 a-d,~a~c; 192 a-h,~a~c; 193 a-k,~a~i; 194 a-g,~a~c; 195 a-k,~a~f; 196 a-h,~a~f; 197 a-p,~a~c; 199 a-h,~a; 200 a-c,~a;

201 a-f,~a~c; 202 a-f,~a~c; 203 a-d,~a; 204 a-j,~a~f; 207 a-h,~a; 208 a-h,~a~c; 209 a-c,~a~d;
210 a-c,~a~g; 211 a-h,~a~d; 214 a-j,~a~c; 215 a-o,~a~b; 219 a-g,~a~b; 221 a-d,~a~b;
244 a-d,~a~b; 286 a-j,~a~c;

- leśnictwo Potoki: 304 a-m,~a; 320 a; 321 a-j,~a~f;

- leśnictwo Święcie: 170 a-i,~a~b; 173 k-o,~a~c,~f; 174 l,~d;

- leśnictwo Tomaszów: 340 b-j,~a~i; 341 a-k,n-y,~a~b.

Grunty we współwłasnościach:

- leśnictwo Bełzec: 602a-b,h-p,w,x;

- leśnictwo Leliszka: 601f-h,k-l,t,w,x.

Opis obszaru. Obszar leży w granicach mezoregionów: Roztocze Środkowe, Roztocze Wschodnie i Równina Bełska. Obejmuje dolinę rzeki Sołokija od Tomaszowa Lubelskiego do granicy z Ukrainą k. wsi Wierzbica. Sołokija płynie na przeważającej długości naturalnym, silnie meandrującym korytem. Do rzeki na odcinku roztoczańskim wpada kilka niewielkich strumieni zasilanych licznymi źródłami. Krajobraz ostoi jest zróżnicowany. W części roztoczańskiej (zachodniej), po prawej stronie doliny dominują rozległe, niewysokie i faliste płaskowyże w większości porośnięte lasami z enklawami pól i nielicznymi małymi miejscowościami. Od wschodu dolinę zamyka pasmo wzgórz – gdzie dominują grunty orne. Występują tu też zarośla i murawy kserotermiczne oraz niewielkie kompleksy leśne. Ten fragment ostoi jest jedną z ważniejszych ostoi fauny i flory stepowej na Lubelszczyźnie. Krajobraz wschodniej części obszaru znajdującego się w Kotlinie Bełskiej jest równinny. W tej części dolinę wypełniają rozległe, nieużytkowane łąki oraz ugory, z którymi od północnego zachodu graniczą intensywnie uprawiane pola. Istotnym rysem krajobrazu tego terenu są szpalery topól. Wsie są tutaj nieliczne, o charakterze niewielkich osad (dawne PGR-y). Tuż za granicą kraju, na Ukrainie z ostoją sąsiadują rozległe, podmokłe kompleksy leśne. Lasy zajmują ponad 1/4 powierzchni obszaru. Występują w mozaikowym układzie z gruntami rolnymi, głównie w prawej części doliny, pozostając w łączności ekologicznej z lasami Roztocza. Przeważają drzewostany sosnowe z domieszką drzew liściastych (głównie dębu, brzozy i olchy). W północno-zachodniej części ostoi znajduje się duży płat dąbrowy. Wzdłuż koryta rzeki zachowały się dosyć duże płaty łągów olchowo-jesionowych i wierzbowych, olsów oraz podmokłych borów sosnowych o znamionach borów bagiennych. Obszar obejmuje również kilka kompleksów stawów rybnych o powierzchni od 30 do 100 ha. Największe i zarazem o najbogatszej awifaunie znajdują się Korniach i Wierzbicy, na uwagę zasługują też stawy w Łaszczówce, Rudzie Wołoskiej i Zatyłu (w dwóch lokalizacjach). Poza tym znajduje się tu wiele mniejszych kompleksów stawów oraz niewielki zbiornik zaporowy na Sołokiji. Wschodnia część obszaru ze względu na żyzne gleby ma charakter rolniczy. Rolnictwo jest intensywne, uprawy to głównie monokultury pszenicy, kukurydzy (i sorga), rzepaku i cebuli. Na terenie obszaru znajduje się kilkanaście małych wsi zaś w części północno-wschodniej – fragment miasta Tomaszów Lubelski. W granicach obszaru znajduje się rezerwat przyrody „Machnowska Góra” obejmujący cenne siedliska kserotermiczne

oraz chroniące podobne siedliska - użytki ekologiczne Korhynie i Żurawce. Te trzy uroczyska składają się zarazem na obszar Natura 2000 Żurawce PLH060029. Obszar Dolina Sołokiji PLB060021 sąsiaduje bezpośrednio z trzema istniejącymi obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: od zachodu z obszarem Roztocze PLB060012, od wschodu z obszarem Dolina Szyszły PLB060018, zaś od północnego wschodu – z obszarem Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017. Ponadto, z obszarem sąsiaduje ostoja ptaków o randze międzynarodowej (IBA) – Ostoja Mircze. Obszary te tworzą wspólnie jednolity i zwarty system chroniący unikalne wartości przyrodnicze południowo-wschodniej Lubelszczyzny – obejmujące tereny leśne (powiązane z Roztoczem i Puszcą Solską, a dalej z Puszcza Sandomierską, Lasami Sieniawskimi), siedliska kserotermiczne, doliny rzeczne w układzie transgranicznym (dolinę Sołokiji i jej dopływy oraz zlewnię Huczwy) oraz żyzne agrocenozy łączące się z tożsamymi terenami na Ukrainie.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. W obszarze występuje 235 gatunków ptaków (145 lęgowych), z czego 67 wymienionych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (30 lęgowych) oraz 41 gatunków ujętych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (12 lęgowych). Populacje lęgowe 5 gatunków osiągają rangę kwalifikujących: bączka, derkacza, zielonki, rybitwy białowąsej i dzięcioła białoszyjnego. Bączek A022 - stan populacji lęgowej oraz siedlisk bączka oceniono jako właściwy. Gatunek występujący na większości kompleksów stawów w obszarze, w których warunki siedliskowe oraz sposób i zakres realizacji gospodarki rybackiej determinuje właściwy stan siedlisk lęgowych i żerowisk. Wielkość populacji jest prawdopodobnie niedoszacowana co wynika z behawioru gatunku oraz stosowanej metodyki podczas inwentaryzacji i monitoringu. Stan gatunku w kontekście populacji wynoszącej ponad 1% populacji krajowej oceniono jako właściwy. Stan siedlisk lęgowych – występowanie na stawach rozległych szuwarów trzcinowych, mannowych i pałkowych oceniono jako właściwy. Powyższe gwarantuje trwałe bytowanie bączka w długiej perspektywie czasowej. Zielonka A120 - gatunek występujący na wszystkich kompleksach stawów w obszarze, w których warunki siedliskowe oraz sposób i zakres realizacji gospodarki rybackiej determinuje właściwy stan siedlisk lęgowych i żerowisk. Stan gatunku w kontekście populacji wynoszącej ponad 1% populacji krajowej oceniono jako właściwy. Stan siedlisk lęgowych – występowanie na stawach rozległych szuwarów trzcinowych, mannowych i pałkowych oceniono jako właściwy. Powyższe gwarantuje trwałe bytowanie zielonki w długiej perspektywie czasowej. Derkacz A122 - gatunek występujący w terasach zalewowych wszystkich cieków obszaru, w znacznych zagęszczeniach. Wielkość populacji oceniono jako stan właściwy. Stan siedlisk lęgowych jest przeważnie właściwy: łąki użytkowane są ekstensywnie; lokalnie występują niewielkie zakrzewienia. W terasie zalewowej Sołokiji na zachód od stawów w Korniach – część optymalnych siedlisk derkacza, stanowiących łąki i ugory – została zaorana pod uprawę zbóż. Lokalnie następuje podtapianie terenów lęgowych wskutek obecności bobrów. Gatunek – przy zachowaniu diagnozy stanu aktualnego – będzie bytował w obszarze w długiej perspektywie czasowej. Rybitwa białowąsa A196 - gatunek gniazduje w obszarze nieregularnie – na stawach w Korniach i w Wierzbiicy. Lęgi w latach 2007-2012 notowano trzykrotnie. Nieregularność lęgów jest u tego gatunku dość

charakterystyczna. Stan siedlisk lęgowych i żerowisk (obejmujących stawy) – jest zadowalający. Na zbiornikach występuje roślinność zanurzona (rdestnice, rdest ziemnowodny) będąc podstawą do zakładania gniazd. Gatunek – przy zachowaniu diagnozy stanu aktualnego – będzie bytował w obszarze w długiej perspektywie czasowej z typową dla siebie nieregularnością. Dzieciół białoszy A429 - występuje w większości miejscowości obszaru – w zadrzewieniach wiejskich. Dostępność miejsc lęgowych i baza pokarmowa (m.in. znaczna ilość drzew owocowych oraz liściastych drzew rodzimych) ocenione są jako właściwe, co gwarantuje przetrwanie gatunku w obszarze w długiej perspektywie czasowej. Ponadto, obszar Natura 2000 Dolina Sołokiji PLB060021 jest bardzo ważnym szlakiem wędrowek bocianów

białych, gęsi i żurawi – zgrupowania przelatujących ptaków sięgają od 1000 do ponad 5000 osobników w okresie migracji w ciągu dnia. Z ciekawych gatunków stwierdzono w obszarze: kormorana małego, czapłę purpurową, czapłę nadobną, błotniaka stepowego, orlika grubodziobego, orła przedniego, orzełka, kurhannika, mornela, ostrygojada, szablodzioba, dzierlatkę.

Tabela 21. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Sołokiji oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Sołokiji PLB060021)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A229	<i>Alcedo atthis</i>	zimorodek	D			
A255	<i>Anthus campestris</i>	świergotek polny	D			
A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	orzeł przedni	D			
A090	<i>Aquila clanga</i>	orlik grubodzioby	D			
A404	<i>Aquila heliaca</i>	orzeł cesarski	D			
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	D			
A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa	D			
A060	<i>Aythya nyroca</i>	podgorzałka	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	D			
A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek	D			
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowąsa	C	C	C	C
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	D			
A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	D			
A080	<i>Circaetus gallicus</i>	gadożer	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	D			
A082	<i>Circus cyaneus</i>	błotniak zbożowy	D			
A083	<i>Circus macrourus</i>	błotniak stepowy	D			
A084	<i>Circus pygargus</i>	błotniak łąkowy	D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	C	C	C
A037	<i>Cygnus columbianus bewickii</i>	łabędź czarnodzioby	D			
A038	<i>Cygnus cygnus</i>	łabędź krzykliwy	D			
A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	dzięciół białogrzbiety	D			
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięciół średni	D			
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięciół białoszy	C	A	C	C
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięciół czarny	D			
A027	<i>Egretta alba</i>	czapla biała	D			
A026	<i>Egretta garzetta</i>	czapla nadobna	D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	D			
A511	<i>Falco cherrug</i>	raróg	D			

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A098	<i>Falco columbarius</i>	drzemlik	D			
A103	<i>Falco peregrinus</i>	sokół wędrowny	D			
A097	<i>Falco vespertinus</i>	kobczyk	D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	mucholówka białoszyja	D			
A153	<i>Gallinago gallinago</i>	kszyk	D			
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	D			
A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	D			
A092	<i>Hieraaetus pennatus</i>	orzełek włochaty	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	C	B	C	C
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	D			
A176	<i>Larus melanocephalus</i>	mewa czarnogłowa	D			
A177	<i>Larus minutus</i>	mewa mała	D			
A246	<i>Lullula arborea</i>	lerka	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podróżniczek	D			
A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	D			
A074	<i>Milvus milvus</i>	kania ruda	D			
A023	<i>Nycticorax nycticorax</i>	ślepowron	D			
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	D			
A393	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	kormoran mały	D			
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	batalion	D			
A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	siewka złota	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	C	C	C	C
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	D			
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	D			
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	D			
A166	<i>Tringa glareola</i>	łęczak	D			

W toku inwentaryzacji ornitologicznej obszaru przeprowadzonej podczas prac nad Planem Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Sołokiji PLB060021 stwierdzono występowanie następujących gatunków ptaków występujących w tym obszarze na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów:

Tabela 22. Gatunki ptaków stwierdzone na gruntach nadleśnictwa oraz liczba obserwacji tych gatunków

Kod	Nazwa		Liczba obserwacji (stanowisk)
	łacińska	polska	
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	1

Jak wynika z powyższej tabeli na gruntach nadleśnictwa na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Sołokiji stwierdzono występowanie jednego gatunku będącego przedmiotem ochrony w obszarze. Jednak gatunek ten nie został ujęty w Planie Zadań Ochronnych dla obszaru.

A120 zielonka *Porzana parva*

Charakterystyka gatunku: Niewielki ptak wielkości szpaka. Wymiary: długość ciała 18–20 cm, rozpiętość skrzydeł 34–39 cm. Masa ciała bardzo zmienna, w zależności od pory roku i płci: 30–72 g. Samiec na ogół jest cięższy od samicy. Różnice między płciami dotyczą również ubarwienia

upierzenia: u samca wierzch ciała włącznie z głową jest oliwkowobrunatny, boki głowy, szyi, pierś i brzuch są popielato niebieskawe, a pokrywy podogonowe i podbrzusze czarne, poprzecznie biało pręgowane. Samica jest jaśniejsza, wierzch ciała ma ubarwiony podobnie do samca, ale spód jest kremowy, z żółtawym, rzadziej rdzawym nalotem. Na wierzchu ciała występuje nieznaczne białe plamkowanie. Ptaki dorosłe mają zielonkawe nogi i żółtawozielonkawy dziób, czerwony u nasady. Aktywna głównie o zmierzchu i nocą. Dzień spędza ukryta w szuwarach i bardzo niechętnie zrywa się do lotu. Jako gatunek silnie terytorialny występuje w rozproszeniu. W trakcie wędrówek i zimowania najczęściej spotykano pojedyncze ptaki. Przyłot na lęgowiska następuje w połowie kwietnia, a wyjątkowo na początku tego miesiąca, jakkolwiek ostatnie ptaki przylatują jeszcze w maju. Jest gatunkiem terytorialnym. Największą aktywność wykazuje o zmierzchu i w nocy. Terytorialne samce najintensywniej odzywają się w 1. połowie maja. Mogą być wyprowadzane dwa lęgi w roku, w związku z tym składanie jaj może trwać od maja do końca lipca. Gniazdo zielonka zakłada w starych kępach trzciny, tuż nad wodą, ale niekiedy na wysokości 1,5 m. Zielonka występuje na wszelkich płytkich zbiornikach wodnych, zarówno naturalnych (starorzecza, jeziora), jak i sztucznych (stawy rybne, torfianki, glinianki, zbiorniki retencyjne) z pasem szuwaru. Występowanie zielonki jest uzależnione od poziomu wody zapewniającego nie tylko bezpieczeństwo lęgów, ale również odpowiednią bazę pokarmową. Można ją określić jako ptaka rozległych trzcinowisk lub zespołu pałki wodnej – optymalnie z oczkami wody. [Gromadzki M. (red) 2004. Ptaki. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 7 (część I)].

Zielonka na gruntach nadleśnictwa w obszarze była obserwowana na 1 stanowisku. Miejsce obserwacji stanowiło bagno z zadrzewieniem wierzbowym.

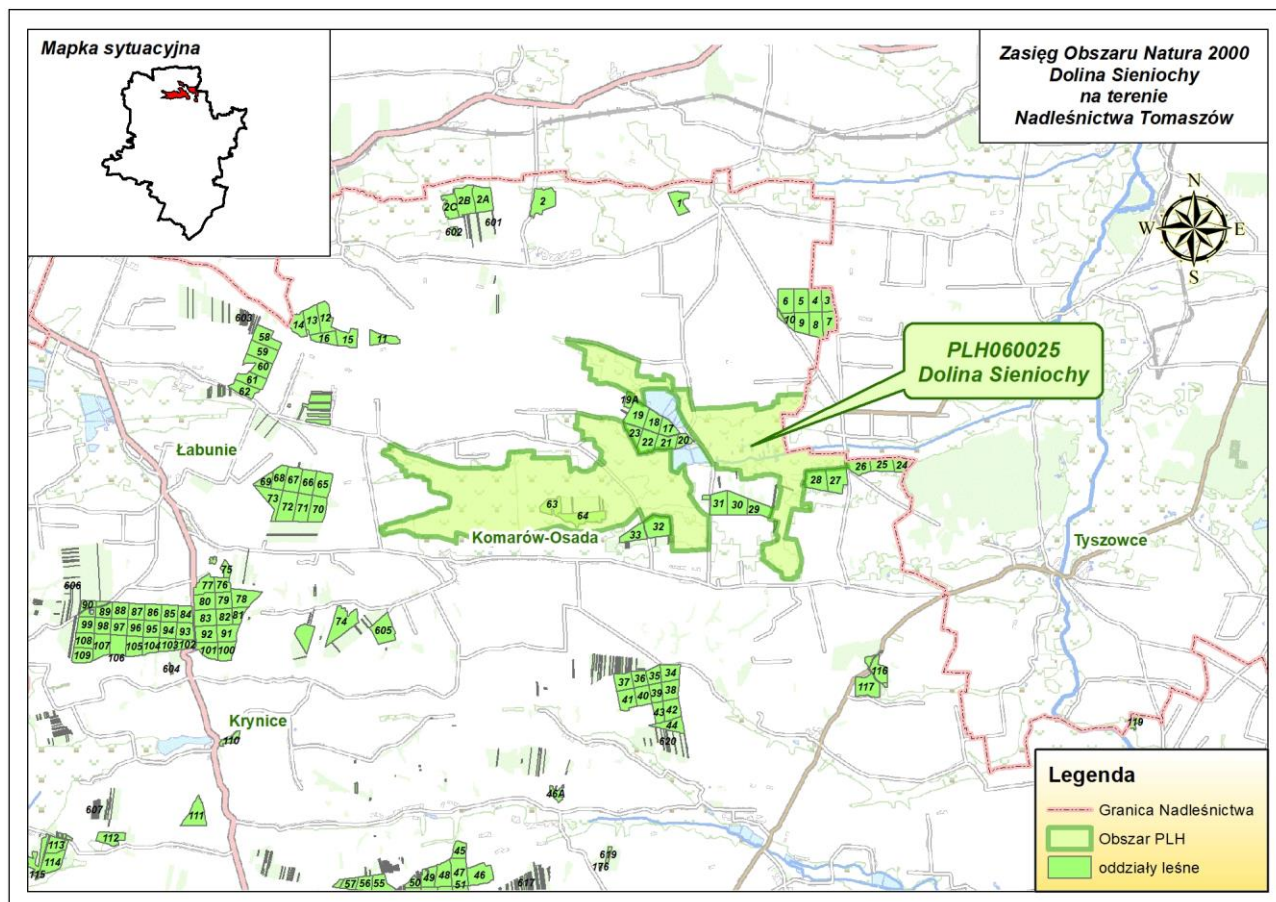
Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Sołokiji PLB060021 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 3 lipca 2014 r. poz. 2335).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 23. Wykaz gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków Dolina Sołokiji PLB060021 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów - dane z PZO dla obszaru)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	8
1.	A120	zielonka	<i>Porzana parva</i>	1	bagno z zadrzewieniem wierzbowym	NIE

3.4.6 Specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025



Rycina nr 30 Zasięg specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF oraz na podstawie dokumentacji Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Dolina Sieniochy PLH060025 w województwie lubelskim.

Status prawny

Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 12 str.383].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Sieniochy (PLH060025) (Dz. U. z 2017 r. poz 636).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 2693,09 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 2431,59 ha (90,29% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **55,74** ha (2,07% pow. obszaru) w tym leśna 54,00 ha (2,01%), związana z gospodarką leśną 0,15 ha (0,006%), nieleśna 1,59 ha (0,06%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Dolina Sieniochy PLH060025		
	[ha]	[%]
Ogólna	2693,09	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	2693,09	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	2431,59	90,29
W zasięgu Nadleśnictwa Mircze	261,50	9,71

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Dub: 19A a; 29 f; 32~a; 63 a; 64 a-l.

Opis obszaru

Obszar obejmuje dolinę rzeki Sieniochy od wsi Komarów (na zachodzie) do Czermno (na wschodzie). Znajdują się tu rozległe torfowiska przejściowe i nakredowe, w części użytkowane ekstensywnie (jako łąki kośne, eksploatacja torfu), w części nieużytkowane. Obszar obejmuje m.in. kompleks torfowiska k. Śniatycz.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Jeden z największych w Polsce (o powierzchni ok. 600 ha) kompleksów bardzo bogatych florystycznie łąk trzęślicowych. Ponadto występują tu bardzo rzadkie i dobrze wykształcone zbiorowiska: *Orchido-Schoenetum nigricans*, zbiorowisko z *Schoenus ferrugineus*, *Betulo-Salici repentis* i *Cladietum marisci*. Obszar obejmuje też dobrze zachowane torfowisko nakredowe w rejonie śniatycz. Występują tu największe dotychczas znane w Polsce populacje następujących gatunków flory: *Swertia perennis* ssp. *perennis*, *Gymnadenia conopsea* ssp. *densiphora*, oraz jedne z największych w Polsce populacji: *Angelica palustris* i *Liparis Loeselii*. *Swertia perennis* ssp. *perennis* ma tutaj jedyne obecnie znane stanowisko woj. lubelskim i jedno z 2 potwierdzonych obecnie w Polsce. Występuje 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Roślin: *Betula humilis*, *Schoenus nigricans* (jedyne stanowisko w woj. Lubelskim i jedno z kilku w Polsce), *Liparis loeseli*, *Angelica palustre*, *Dactylorhiza incarnata* ssp. *ochroleuca*. Obszar jest też ważny dla ochrony pięciu gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: *Maculinea telejus* (= *Phengaris telejus*), *Maculinea nausitous* (= *Phengaris nausithous*), *Coenonympha oedippus*, *Lycaena dispar* i *Lycaena helle*. Stanowisko motyla *Coenonympha oedippus* jest jednym z 4 obecnie znanych w Polsce stanowisk.

Przedmiotem ochrony na terenie ostoi Dolina Sieniochy PLH060025 są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 24. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Dolina Sieniochy i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				Wg PUL
1	2	3	4	5	6
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	A	A	A	1,35
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	B	C	nie stwierdzono
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	A	A	C	nie stwierdzono
7210*	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)	A	B	A	nie stwierdzono
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	A	A	A	nie stwierdzono

* - siedlisko priorytetowe

Tabela 25. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Sieniochy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków wg SDF

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
1617	<i>Angelica palustris</i>	starodub łąkowy	A	A	C	A	1
1903	<i>Liparis loeselii</i>	lipiennik Loesela	B	A	B	B	nie stwierdzono
Zwierzęta							
1071	<i>Coenonympha oedippus</i>	strzępotek edypus	A	A	A	A	nie stwierdzono
1060	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	C	A	C	B	1
4038	<i>Lycaena helle</i>	czerwończyk fioletek	C	B	C	C	nie stwierdzono
6179	<i>Phengaris nausithous</i>	modraszek nausitous	C	A	C	B	nie stwierdzono
6177	<i>Phengaris teleius</i>	modraszek telejus	C	A	C	B	nie stwierdzono

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Sieniochy PLH060025 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 15 stycznia 2015 r. poz. 174). Działania ochronne i ich zakres określony został w Załączniku nr 5 do zarządzenia w sprawie PZO Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 26. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia	Występowanie w nadleśnictwie	
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym	[ha]	Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	<i>Molinion</i>	nie	1,35	-	ŁIV
	Razem				1,35		

Tabela 27. Wykaz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1617	starodub łąkowy	<i>Angelica palustris</i>	1	zmiennowilgotna łąka trzęślicowa	TAK	NIE
2	1060	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	1	zmiennowilgotna łąka trzęślicowa	TAK	NIE

Tabela 28. Zadania ochronne określone w PZO dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Sieniochy PLH060025 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

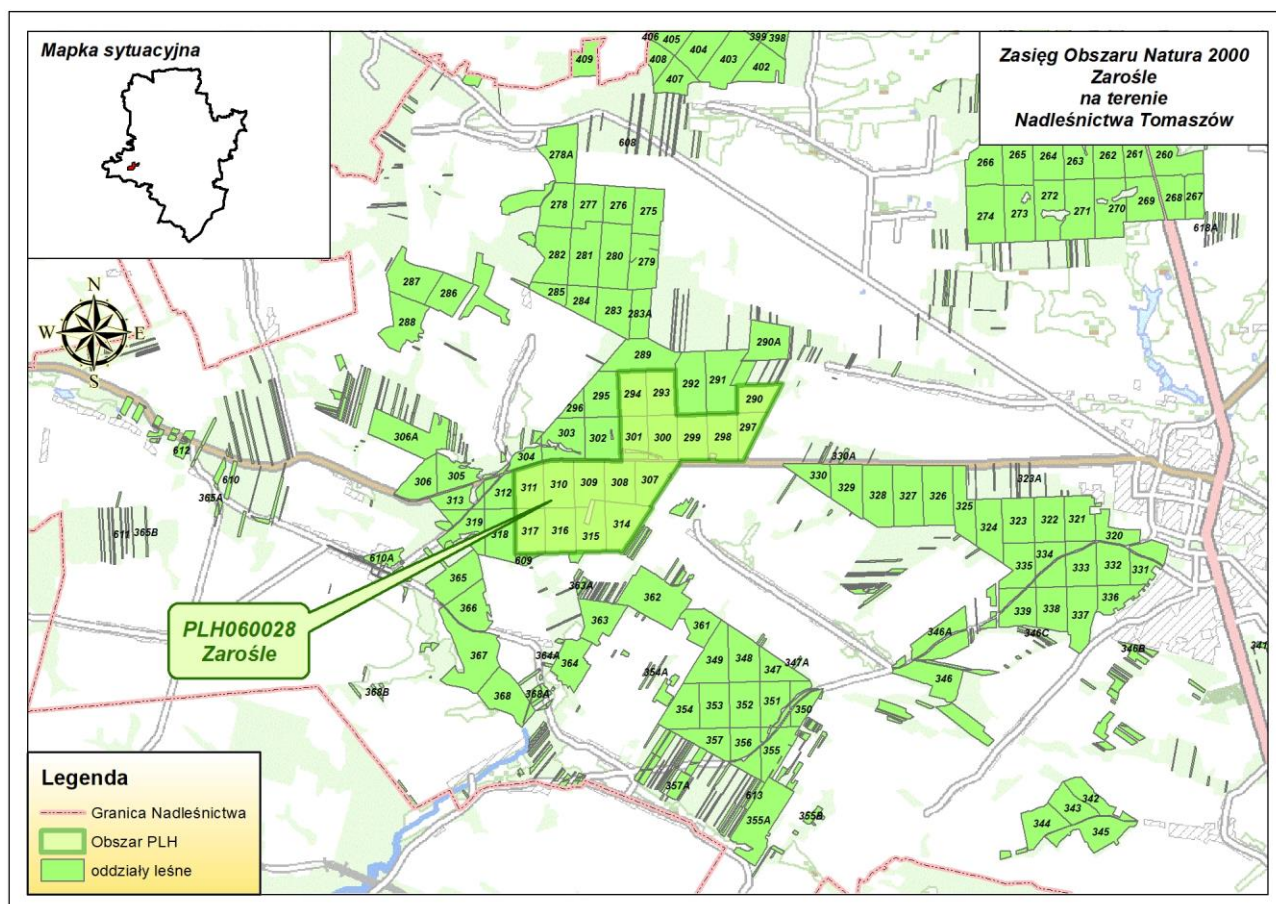
Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>) A	Obr. Tomaszów Wg PUL i PZO Les. Dub oddz.: 19Aa / 1,35 ha W pracach fitosocjologicznych wykonanych w 2018 r. siedlisko to nie zostało ujęte. Jest to nowo przyjęta działka, która obecnie znajduje się w zarządzie nadleśnictwa. Została wykonana dla niej ekspertyza przyrodnicza.	Istniejące: - utrudnieniach w dostępie właścicieli do łąk, związanych z obecnością bobra (<i>Castor fiber</i>) i jego aktywnością polegająca na piętrzeniu wód Sieniochy i innych cieków. utrudniona do nich dostępność powoduje zaniechanie użytkowania kośnego, a to ostatnie wywołuje zmiany w strukturze siedliska; - zaniechaniem użytkowania łąk w niższych położeniach względem dna doliny. Efekt procesu rozpoznawalny jest w przypadku płatów roślinności z bogatych w gatunki typowe dla siedliska (ale o zmniejszonym, często akcesorycznym udziale) i jednocześnie dużym udziale gatunków ekspansywnych (trzcina <i>Phragmites australis</i> , sardzica konopiasty <i>Eupatorium cannabinum</i> i in). Przyczyną procesu może być w pewnych sytuacjach wyżej opisane zagrożenie. Potencjalne: - biorąc pod uwagę bardzo ogólne informacje wyjściowe	Poprawa jakości wskaźnika „Ekspansywne gatunki roślin zielnych”, którego obniżone wartości są skutkiem zaniechania użytkowania niektórych płatów siedliska. Zachowanie właściwych wartości kluczowych wskaźników siedliska przyrodniczego (aktualnie będących w doskonałym stanie) w płatach łąk użytkowanych ekstensywnie (dwukośnych i jednośnych).		Les. Dub oddz.: 19Aa Eliminacja zagrożenia w ciągłości użytkowania łąk związanej z aktywnością życiową bobra (<i>Castor fiber</i>). Inwentaryzacja bobra w obszarze (tamy, żeremia, nory, zniszczone i uszkodzone groble i drogi, zalewiska). Działanie może być poprzedzone ankietami przeprowadzonymi w środowisku właścicieli i użytkowników łąk. Ustalenie możliwości przeniesienia populacji bobra na stanowiska zastępcze, na których efekty jego aktywności nie będą potencjalnie kolidować z gospodarką rolną, łąkarską, leśną (doliny rzek objęte ochroną rezerwatową, zbiorniki retencyjne, cieki w lasach nie pełniących funkcji gospodarczych itp.). Odłów bobrów i przeniesienie na stanowiska zastępcze przy niezbędnym udziale wyspecjalizowanej firmy. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie <u>Działania obligatoryjne:</u>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>na temat rozmieszczenia poszczególnych płatów siedliska przyrodniczego w obszarze, jak i brak informacji na temat historii zmian w charakterze siedliska, można tylko domniemywać, że obecność w obszarze płatów bardziej i mniej intensywnie użytkowanych jest efektem zmian o określonym kierunku (intensyfikacja, zaniechanie użytkowania, zmiany w użytkowaniu);</p> <p>- biorąc pod uwagę prawidłowości w rozmieszczeniu w obszarze gruntów użytkowanych jako łąki i grunty orne (grunty orne zajmują tereny bardziej wyniesione i znajdujące się w niewielkim oddaleniu od zabudowań, łąki - odwrotnie), za potencjalnie zagrożone uznano płaty łąk znajdujące się w sąsiedztwie gruntów ornych;</p> <p>- zagrożenie związane z możliwością zaniechania użytkowania łąk (powodem może być zanik zainteresowania właścicieli tą formą użytkowania, w niektórych sytuacjach wskutek innych uwarunkowań.</p>			<p>Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Właściciel lub posiadacz obszaru.</p> <p><u>Działania fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolno środowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Zarządca lub Posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
						<p>podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p><u>Monitoring:</u> Obserwacja zmian i reakcji siedliska na wprowadzone zabiegi ochronne. Określenie zachowania w wyniku zabiegów ochronnych powierzchni siedliska w obszarze. Wykonanie w najbardziej reprezentatywnych płatach siedliska zdjęć fitosocjologicznych o pow. 25 m² i dokonanie analizy w zakresie oceny wskaźników struktury i funkcji. Wskaźniki struktury i funkcji podlegające ocenie to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gatunki charakterystyczne, - gatunki ekspansywne roślin zielnych, - ekspansja krzewów i podrostu drzew. <p>Ponadto dla każdego zdjęcia ustalenie sposobu użytkowania (terminy koszenia). Wybór lokalizacji zdjęć fitosocjologicznych będzie poprzedzony przeglądem terenowym w trakcie realizacji planu w celu wytypowania powierzchni najlepiej reprezentujących stan zachowa-</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony (dla całego obszaru)	Cele działań ochronnych (dla całego obszaru)	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
						nia siedliska w obszarze uwzględniających jego lokalne zróżnicowanie, ilustrujące przemiany jakim ono podlega. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie
2	1617 starodub łąkowy <i>Angelica palustris</i> A	Obr. Tomaszów Les. Dub oddz.: 19Aa	Istniejące: brak Potencjalne: brak	Zachowanie charakterystycznych cech siedliska gatunku (aktualnie będących w doskonałym stanie) na wszystkich zidentyfikowanych stanowiskach gatunku.		Brak potrzeby formułowania specjalnych działań ochronnych o charakterze ochrony czynnej oraz modyfikacji metod gospodarowania. Ochrona populacji i siedliska gatunku w ramach działań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych 6410. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Właściciel lub Posiadacz obszaru.
3	1060 czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> B	Obr. Tomaszów Les. Dub oddz.: 19Aa	Istniejące: brak Potencjalne: brak	Zachowanie aktualnej struktury krajobrazu doliny, która jednak nie gwarantuje poprawy oceny wskaźników populacji gatunku, decydujących o niskiej ocenie stanu ochrony		Brak potrzeby formułowania specjalnych działań ochronnych o charakterze ochrony czynnej oraz modyfikacji metod gospodarowania. Ochrona populacji i siedliska gatunku w ramach działań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych 6410. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Właściciel lub Posiadacz obszaru.

3.4.7 Specjalny obszar ochrony siedlisk Zarośle PLH060028



Rycina nr 31 Zasięg specjalnego obszaru ochrony siedlisk Zarośle PLH060028 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 12 str.383].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Zarośle (PLH060028) (Dz. U. z 2019 r. poz. 2058).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 391,83 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 391,83 ha (100% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **384,79** ha (98,20% pow. obszaru) w tym leśna 374,49 ha (95,57%), związna z gospodarką leśną 8,45 ha (2,16%), nieleśna 1,85 ha (0,27%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Zarośle PLH060028		
	[ha]	[%]
Ogólna	391,83	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	391,83	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	391,83	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Zarośle PLH060028 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Ulów: 290 b-d; 293 a-f,~a~g; 294 a-c,~a~d; 297 a-f,~a~b; 298 a-f,~a~f; 299 a-d,~a~d; 300 a-f,~a~h; 301 a-d,~a~c; 307 a-f,i-j,m-n,~a,~h; 308 a-c,~a~b; 309 a-d,~a; 310 a-c,~a~b; 311 a-i,~a~c; 314 a-f,h,~a~b; 315 a-b,d,~a~d; 316 a-d,~a~c; 317 a-g,~a~c.

Opis obszaru

Obszar położony jest w obrębie mezoregionu Roztocze Tomaszowskie. Regionalizacja geobotaniczna lokalizuje go w obrębie krainy Roztocza i okręgu Roztocza Południowego. Północna część obszaru zajmuje fragment zrównania wierzchwinowego, natomiast południowa - wzniesienie o charakterze ostańca o wysokości 349,8 m n.p.m. Pomiędzy nimi rozciąga się rozległe obniżenie o charakterze suchej doliny. Teren w większości pokryty jest lasem.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Cenne przyrodniczo płaty naturalnych lasów bukowo-jodłowych, reprezentujących zespoły żyznej buczyny karpackiej, wyżynnego jodłowego boru mieszanego oraz fragmentów subkontynentalnego grądu lipowo-grabowego. O wysokich walorach przyrodniczych proponowanego obszaru decyduje obecność rozległych płatów starodrzewu jodłowego i powierzchni z naturalnymi odnowieniami tego gatunku oraz wielu roślin chronionych i rzadkich w regionie. Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

Przedmiotem ochrony na terenie obszaru Zarośle są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 29. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Zarośle i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa	3	4	5	6
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	A	A	A	nie stwierdzono

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	A	A	A	228,34
91P0	Wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	B	B	B	55,53

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar ma sporządzony zakres planu zadań ochronnych w ramach PUL.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 30. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Zarośle PLH060028 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia	Występowanie w nadleśnictwie	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym	[ha]	Typ siedliskowy lasu	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	NIE	228,34	LMwyżów, Lwyżów	-
2	91P0	Wyżynny jodłowy bór mieszany	<i>Abietetum polonicum</i>	NIE	55,53	LMwyżów	-
Razem					283,87		

Tabela 31. Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla SOO Zarośle PLH060028 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>) A	Obr. Tomaszów Les. Ulów oddz.: 290b,c, 293b,d, 294a,c, 297a,b,c,f, 298a,b,c, 299a,b,c, 300a,b,c, 301a,b, 307c,n, 308a,b, 309a,b,c, 310a, b, 311a,b,c,g, 314a,b, 315a, 316a,b, 317a /	Istniejące: - szkody powodowane przez zwierzynę łowną - ograniczenie odnowienia, zmiana składu gatunkowego odnowienia; - problematyczne gatunki - obecność w drzewostanie sosny i innych gatunków obcych dla siedliska;	1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 228,34 ha. 2. Utrzymanie występowania gatunków charakterystycznych z dopuszczeniem niewielkich zniekształceń do stanu typowego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „charakterystyczna kombinacja florystyczna”. 3. Utrzymanie powierzchni siedliska	Zmniejszenie udziału gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie. Należy sukcesywnie usuwać sosnę oraz inne gatunki niewłaściwe dla składu gatunkowego siedliska w ramach cięć pielęgnacyjnych i rębnych. <u>Obszar wdrażania:</u>	-

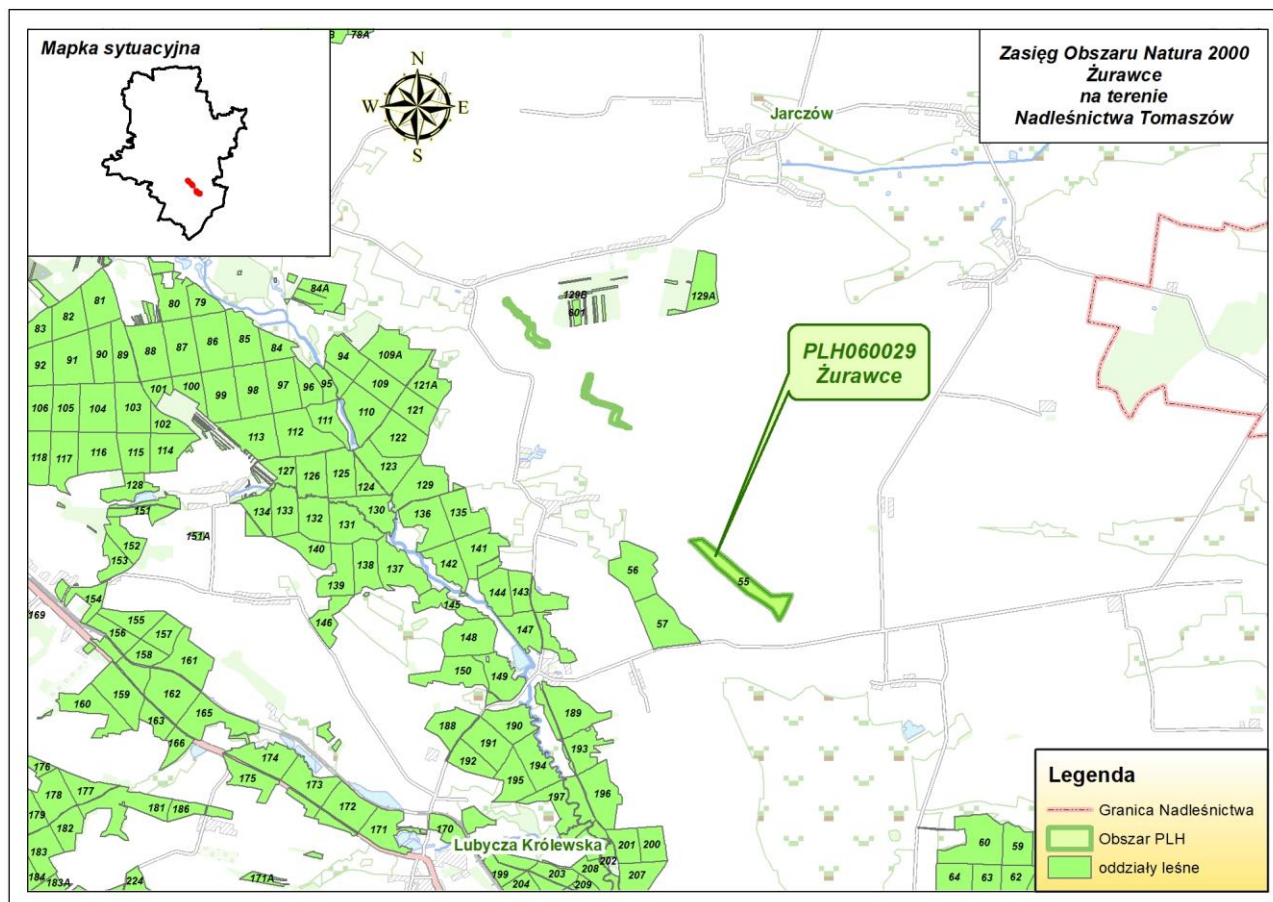
Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
		228,34 ha	<p>- zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska</p> <p>- niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami.</p> <p>Potencjalne:</p> <p>- usuwanie martwych i umierających drzew – zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem;</p> <p>- przeredzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby;</p> <p>- eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania- brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych;</p>	<p>pozbawionej obcych gatunków inwazyjnych w podszytcie i runie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inwazyjne gatunki obce w podszytcie i runie”.</p> <p>4. Dążenie do utrzymania siedliska pozbawionego gatunków ekspansywnych z dopuszczeniem występowania wyłącznie pojedynczych gatunków nitrofilnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ekspansywne gatunki rodzime w runie”.</p> <p>5. Zachowanie zróżnicowanej struktury pionowej i przestrzennej roślinności, z udziałem co najmniej 50 % powierzchni pokrytej przez zwarty drzewostan, z obecnością luk i prześwitleń – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „struktura pionowa i przestrzenność roślinności”.</p> <p>6. Utrzymania udziału drzew starszych niż 100 lat na co najmniej 10% powierzchni – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wiek drzewostanu”.</p> <p>7. Utrzymanie naturalnych odnowień drzewostanu na dotychczasowym poziomie, wykorzystywanie odnowień naturalnych w odnowieniu lasu oraz w lukach i prześwitleniach, co odpowiada ocenie FV wskaźnika</p>	<p>Obr. Tomaszów 293b, 294a, c, 299a, b, c, 300a, b, c, 301a, b, 309a, b, 310b, 311b, g, 314a, b, 315a, 316b, 317a</p> <p>Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa rozłożona w czasie przebudowa przy zastosowaniu rebni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego dostosowanego do grądu i jego identyfikatorów fitosocjologicznych.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 290b, 297a, c, f, 307c, 308a, 310a, 311c, 316a; Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odsłanianiu i pielęgnacji nalców i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy</p>	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			- szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrołomy, okiść, przymrozki. Zagrożenie w przypadku wielkopowierzchniowych szkód.	<p>„naturalne odnowienie drzewostanu”.</p> <p>8. Utrzymanie na co najmniej 99 % powierzchni siedliska gatunków typowych w drzewostanie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki obce w drzewostanie”.</p> <p>9. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna do co najmniej 20 m³/ ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „martwe drewno (łączone zasoby)”.</p> <p>10. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna wielkowymiarowego powyżej 5 szt./ ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „martwe drewno wielkowymiarowe”.</p> <p>11. Dążenie do zachowania drzew biocenotycznych w ilości co najmniej 20 szt./ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne)”.</p> <p>12. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym zniekształceń spowodowanych pozyskaniem drewna – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna”.</p>	<p>rozwojowej drzewostanu.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 290b, c, 293b, 294a, c, 297a, b, c, f, 298a, b, c, 299a, b, c, 300a, b, c, 301a, b, 307c, d, 308a, b, 309a, b, c, 310a, b, 311a, b, c, g, 314a, b, 315a, 316a, b, 317a; Zwiększenie udziału martwego drewna. Pozostawianie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	
2	91P0 Wyżynny jodłowy	Obr. Tomaszów Les. Ulów	Potencjalne: -szkody powodowane	1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 55,53 ha.	Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
	bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>) B	oddz.: 290d, 300d, 301c,d, 314d,f,h, 315d, 316c, 317c,d / 55,53 ha	przez zwierzynę łowną - ograniczenie odnowienia, zmiana składu gatunkowego odnowienia; - inne naturalne katastrofy (wiatrolomy, okiść, przy-mrozki) - brak naturalnego odnowienia jodły, zamieranie jodły; - eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych.	2. Utrzymanie typowej kombinacji florystycznej – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „charakterystyczna kombinacja florystyczna”. 3. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym obcych gatunków inwazyjnych, z dopuszczeniem sporadycznego występowania o łącznym pokryciu nieprzekraczającym 1% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „obce gatunki inwazyjne”. 4. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej gatunków ekspansywnych, z dopuszczeniem występowania gatunków spoza listy gatunków składających się na typową kombinację florystyczną o łącznym pokryciu poniżej 25% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych”. 5. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna odpowiadającego jakościowo strukturze drzewostanu, a ilościowo wynoszącego co najmniej 3% zasobności drzewostanu – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „obecność martwego drewna”. 6. Utrzymanie co najmniej 20% udziału objętości drzew starszych niż 100 lat – co odpowiada ocenie FV wskaźnika	z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa, rozłożona w czasie przebudowa przy użyciu rębni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego, dostosowanego do charakteru siedliska przyrodniczego i jego identyfikatorów fitosocjologicznych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 300d, 301d, 314f, 317d; Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odślanianiu i pielęgnacji nalo-tów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu. <u>Obszar wdrażania:</u> 300d, 301c, d, 314d, f, h, 315d, 316c, 317c, d <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja: obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				<p>„wiek drzewostanu”.</p> <p>7. Utrzymanie pokrycia gatunków spoza listy gatunków składających się na typową kombinację florystyczną, na poziomie nieprzekraczającym 10% – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „gatunki obce w drzewostanie”.</p> <p>8. Utrzymanie naturalnych odnowień drzewostanu o zwarcie przekraczającym 5% (pokryciu powierzchni ponad 5%) – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „naturalne odnowienia jodły”.</p> <p>9. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym nasadzeń gatunków niezgodnych z typowym składem boru jodłowego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „obecność nasadzeń drzew”.</p> <p>10. Utrzymanie występowania naturalnego odnowienia buka osiagającego zwarcie do 25 %, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „naturalne odnowienie buka”.</p> <p>11. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym zniekształceń spowodowanych pozyskaniem drewna – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna”</p>		

3.4.8 Specjalny obszar ochrony siedlisk Żurawce PLH060029



Rycina nr 32 Zasięg specjalnego obszaru ochrony siedlisk Żurawce PLH060029 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w sierpniu 2018 r. SDF i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującą, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 12 str.383].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Żurawce (PLH060029) (Dz. U. z 2017 r. poz 639).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 35,76 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 35,76 ha (100% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **25,30** ha (70,72% pow. obszaru) w tym leśna 0,00 ha, nieleśna 25,30 ha (70,72%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Żurawce PLH060029		
	[ha]	[%]
Ogólna	35,76	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	35,76	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	35,76	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Żurawce PLH060029 znajdują się następujące oddziały i wydzielienia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Leliszka: 55 a-f.

Opis obszaru

Ostoja składa się z 3 części. Pierwsza z nich zajmuje SW zbocza bezimiennego kredowego wzniesienia w pobliżu wsi Korhynie (306 m n.p.m.). Druga zajmuje W i SW zbocza wzniesienia „Góra Żurawce” (208,8 m n.p.m.). Trzeci fragment ostoi znajduje się na zboczu o ekspozycji S i SW wzniesienia „Machnowska Góra” (295 m n.p.m.). Zbocza wzniesienia w Korhyniach (ok. 306 m n.p.m.) objęte są ochroną jako użytek ekologiczny o powierzchni 5,74 ha. Spotykamy tu przede wszystkim zarośla jałowca pospolitego oraz kwietne murawy kserotermiczne, których największy płat występuje w południowo-wschodniej części użytku. Z powodu obecności gatunków z rodziny storczykowatych, murawy kserotermiczne w Korhyniach mają charakter priorytetowy. W pobliżu wsi Żurawce ochroną objęte jest zbocze wzgórza „Góra Żurawce” (299, 1 m n.p.m.), gdzie utworzono użytek ekologiczny na powierzchni 3,45 ha. Występują tu niewielkie powierzchnie kwietnych muraw kserotermicznych ze stanowiskami storczykowatych. Na wzniesieniu „Machnowska Góra” w pobliżu Machnowa Starego powołano w 2003 roku rezerwat przyrody o powierzchni 25,3 ha. Teren rezerwatu, znajdujący się w zarządzie Lasów Państwowych, odznacza się bardzo wysokimi walorami przyrodniczymi. Występują tu znaczne powierzchnie kwietnych muraw kserotermicznych oraz zarośla jałowca pospolitego w mozaice z nasadzeniami sosny zwyczajnej i czarnej. Gleby obszaru stanowią, średniogłębokie do płytkich, rędziny kredowe. Ostoja znajduje się w bliskim sąsiedztwie doliny rzeki Sołokiji, która przepływa ok. 3 km na SW od ostoi. Krajobraz najbliższego otoczenia ostoi jest typowo rolniczy (przede wszystkim uprawy pszenicy i rzepaku).

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Wartością przyrodniczą są tu murawy kserotermiczne z istotnymi stanowiskami storczyków.

Przedmiotem ochrony na terenie ostoi Żurawce są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 32. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				Wg PUL
1	2	3	4	5	6
5130	Formacje z jałowcem pospolitym (<i>Juniperus communis</i>) na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach	A	B	B	6,27
6210*	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>)	B	B	B	10,36

* siedliska priorytetowe

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Tabela 33. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Żurawce oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
2249	<i>Carlina onopordifolia</i>	dziewięcśl popłocholistny	B	A	A	A	nie stwierdzono
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	obuwik pospolity	B	A	C	A	1
Zwierzęta							
4030	<i>Colias myrmidone</i>	szlaczkoń szfraniec	C	B	C	B	1
2021	<i>Sicista subtilis</i>	smużka stepowa	A	B	B	A	1

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Żurawce PLH060029 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 13 kwietnia 2016 r. poz. 1521).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 34. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	5130	Formacje z jałowcem pospolitym (<i>Juniperus communis</i>) na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach	-	NIE	6,27	-	E-LS
2	6210	Murawy kserotermiczne	<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>	TAK	10,36	-	E-LS
Razem					16,63		

Tabela 35. Wykaz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	1	murawa kserotermiczna	TAK	NIE
2	4030	szlaczkoń szfraniec	<i>Colias myrmidone</i>	1	murawa kserotermiczna	TAK	NIE
3	2021	smużka stepowa	<i>Sicista subtilis</i>	1	murawa kserotermiczna	TAK	NIE

Tabela 36. Zadania ochronne określone w PZO dla SOO Żurawce PLH060029 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów).

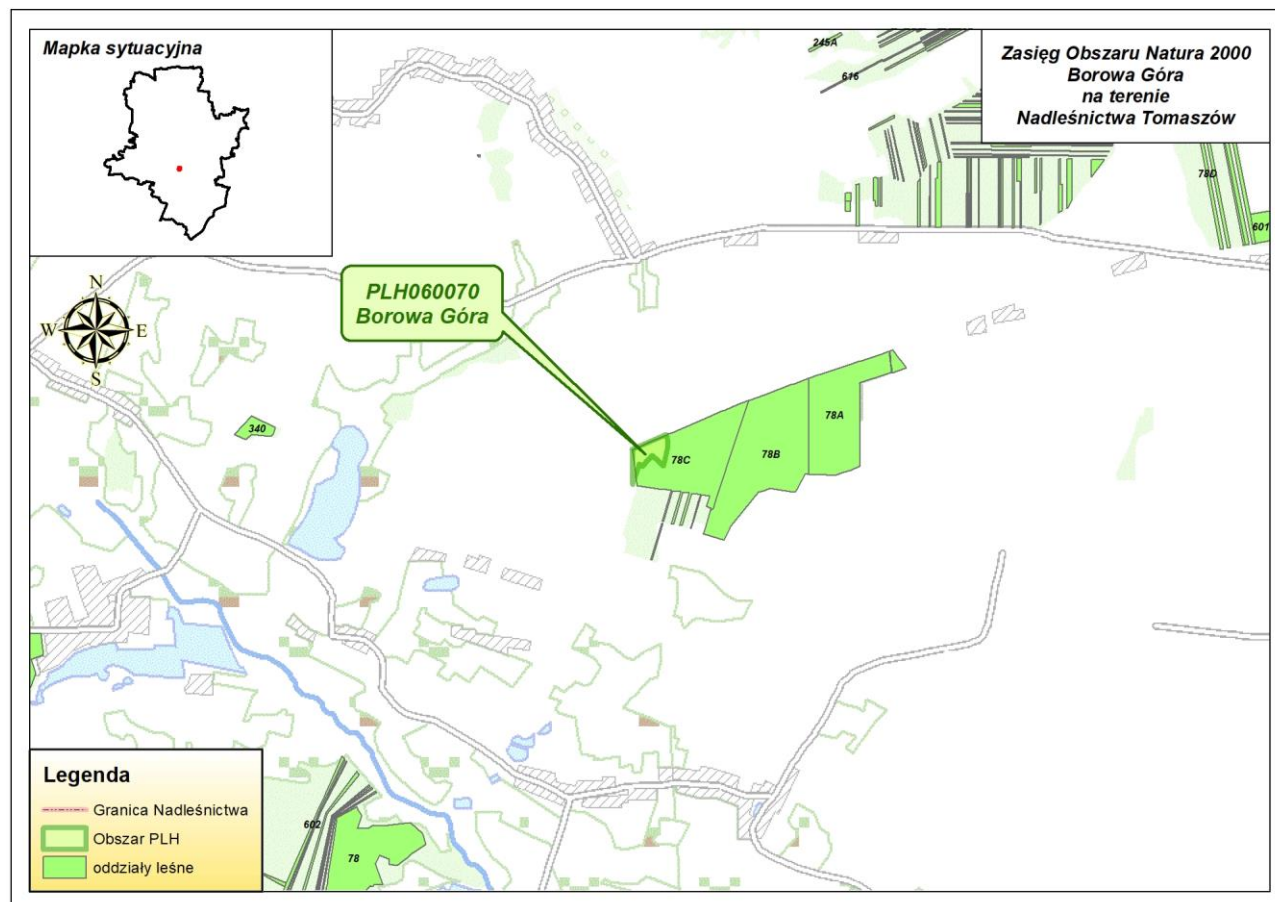
Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydziałe-nie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	5130 Formacje z jałowcem pospolitym (<i>Juniperus communis</i>) na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach B	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55c, f / 6,27 ha	Istniejące: - podorywanie / zaorywanie skrajnych płatów siedliska, które znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie pól uprawnych; - na terenie ostoi znajdują się dzikie wysypiska odpadów. Zaśmiecanie płatów siedliska; - wkraczanie gatunków drzewiastych i sukcesja w kierunku lasu. Potencjalne: - możliwość zalesiana odłogów i nieużytków; - możliwość eksploatacji skał wapiennych na terenie ostoi; - lokalizacja odwiertów lub gróg przejazdu przy poszukiwaniach gazu łupkowego, obszar znajduje się w obrębie koncesji Zwierzyniec.	Zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie tj. U1.		<u>Działania obligatoryjne:</u> Zachowanie inicjalnego charakteru siedliska. Utrzymanie mozaiki zarośli jałowca i muraw. <u>Działania fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu Rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, którego realizacja będzie zgodna z potrzebami ochrony siedliska. Uszczegółowienie wymogów: wypas - obsada zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 2,5 t/ha (5 DJP/ha); - sezon pastwiskowy – od 1 maja do 15 października. <u>Monitoring na stałych powierzchniach.</u> Badania należy przeprowadzić na przełomie czerwca i lipca, co najmniej, co 5 lat. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie
2	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion</i>)	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55a,b / 10,36 ha	Istniejące: - podorywanie / zaorywanie skrajnych płatów siedliska, które znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie pól uprawnych; - brak użytkowania mu-	Zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie tj. U1. Zahamowanie rozprzestrzeniania się roślinności zaroślowej, gatunków ekspansywnych i inwazyj-		Les. Leliszka oddz. 55b Usuwanie gatunków inwazyjnych w szczególności barszczu Sosnowskiego, trzcinnika piaskowego, nawłoci i robinii akacyjnej.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielnie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
	<i>septrionalis Festucion pallentis</i> B		<p>raw, a w konsekwencji zmiany sukcesyjne we florze brak wypasu sprzyja rozwojowi zarośli;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na terenie ostoi znajdują dzikie składowiska odpadów. Zaśmiecanie płatów siedliska; - wkraczanie niepożądanych gatunków krzewiastych i drzewiastych; - zarastanie muraw przez wielogatunkowe zarośla i gatunek ekspansywnej trawy rozłogowej – trzcinnik piaskowy <i>Calamagrostis epigejos</i>, nawłóć <i>Solidago spp.</i>, barszcz Sosnowskiego <i>Heracleum sosnowskyi</i>. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - możliwość zalesiania odłogów i nieużytków; - możliwość eksploatacji skał wapiennych na terenie ostoi; - poszukiwanie i wydobywanie ropy lub gazu - lokalizacja odwiertów lub dróg przejazdu przy poszukiwaniach gazu łupkowego, obszar znajduje się w obrębie koncesji Zwierzyniec. 	nynch.		<p><u>Działania obligatoryjne:</u> Zachowanie dotychczasowego, otwartego charakteru siedliska.</p> <p><u>Działania fakultatywne:</u> Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW nastawionego na ochronę muraw. Uszczegółowienie wymogów: Wypas · obsada zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 2,5 t/ha (5 DJP/ha) · sezon pastwiskowy – od 1 maja do 15 października</p> <p><u>Monitoring na stałych powierzchniach.</u> Badania należy przeprowadzić na przełomie czerwca i lipca, co najmniej, co 4 lata.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
3	1902 Obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> A	Obr. Lubicza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Istniejące: - zaśmiecanie siedlisk gatunku; - powtarzające się akty wandalizmu, polegające na wykopywaniu i wyrzucaniu storczyków; - wkraczanie gęstych wielogatunkowych zarośli na siedliska obuwika; - zarastanie muraw przez wielogatunkowe zarośla i gatunek ekspansywnej trawy rozłogowej – trzcinnik piaskowy <i>Calamagrostis epigejos</i> ; Potencjalne: - brak użytkowania muraw, a w konsekwencji zmiany sukcesyjnej we florze brak wypasu sprzyja rozwojowi zarośli, w których storczyk nie będzie miał dobrych warunków bytowania; - możliwość zalesiania odlogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.	Utrzymywanie optymalnych warunków świetlnych w miejscu występowania.	Dla Machnowskiej Góry nie określono.	Dla Machnowskiej Góry nie określono.
4	4030 Szlaczkoń Szafraniec <i>Colias Myrmidone</i> B	Obr. Lubicza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Istniejące: - wkraczanie niepożądanych gatunków krzewiastych i drzewiastych powodujące degradację siedliska. Potencjalne: - możliwość zalesiania	Utrzymywanie optymalnych warunków siedliskowych. Uaktualnienie informacji na temat występowania gatunku w obszarze.	-	<u>Monitoring na stałych powierzchniach</u> . Badania należy przeprowadzić, co najmniej 1 w trakcie obowiązywania PZO. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie</u> : RDOŚ w Lublinie

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielnie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			odłogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.			
5	2021 Smużka stepowa <i>Sicista subtilis</i> A	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Istniejące: - wkraczanie niepożądanych gatunków krzewiastych i drzewiastych powodujące degradację siedliska. Potencjalne: - możliwość zalesiania odłogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.	Utrzymywanie optymalnych warunków siedliskowych. Uaktualnienie informacji na temat występowania gatunku w obszarze.	-	<u>Monitoring na stałych powierzchniach.</u> Badania należy przeprowadzić na przełomie czerwca i lipca, co najmniej, co 4 lata. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie

3.4.9 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070



Rycina nr 33 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 3,30 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 3,30 ha (100% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **3,29** ha (99,67% pow. obszaru) w tym leśna 3,29 ha (99,67%). Istnieje potrzeba weryfikacji granicy obszaru.

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Borowa Góra PLH060070 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Leliszka: 78C b,d-f.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Borowa Góra PLH060070		
	[ha]	[%]
Ogólna	3,30	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	3,30	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	3,30	100,00

Opis obszaru

Obszar obejmuje fragment murawy kserotermicznej na skraju kompleksu leśnego. Położony jest w gminie Tomaszów Lubelski (powiat tomaszowski), na południe od wsi Chorążanka.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Na omawianym terenie występuje populacja obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* rosnącego w inicjalnej murawie kserotermicznej. Znajduje się tutaj także jedno z 5 w województwie lubelskim stanowisk storczyka purpurowego *Orchis purpurea*.

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Borowa Góra są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 37. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa	3	4	5	6
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	C	C	C	2,44

Tabela 38. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Borowa Góra PLH060070 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków wg PZO

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na grunach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	obuwik pospolity	C	B	C	C	2

Siedlisko przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar ma sporządzony zakres planu zadań ochronnych w ramach PUL.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 39. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie	
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym		Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	6210	Murawy kserotermiczne	<i>Festuco-Brometea</i>	TAK	2,44	Lwyżów	
	Razem				2,44		

Tabela 40. Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	2	Polana śródleśna z postępującą sukcesją.	TAK	NIE

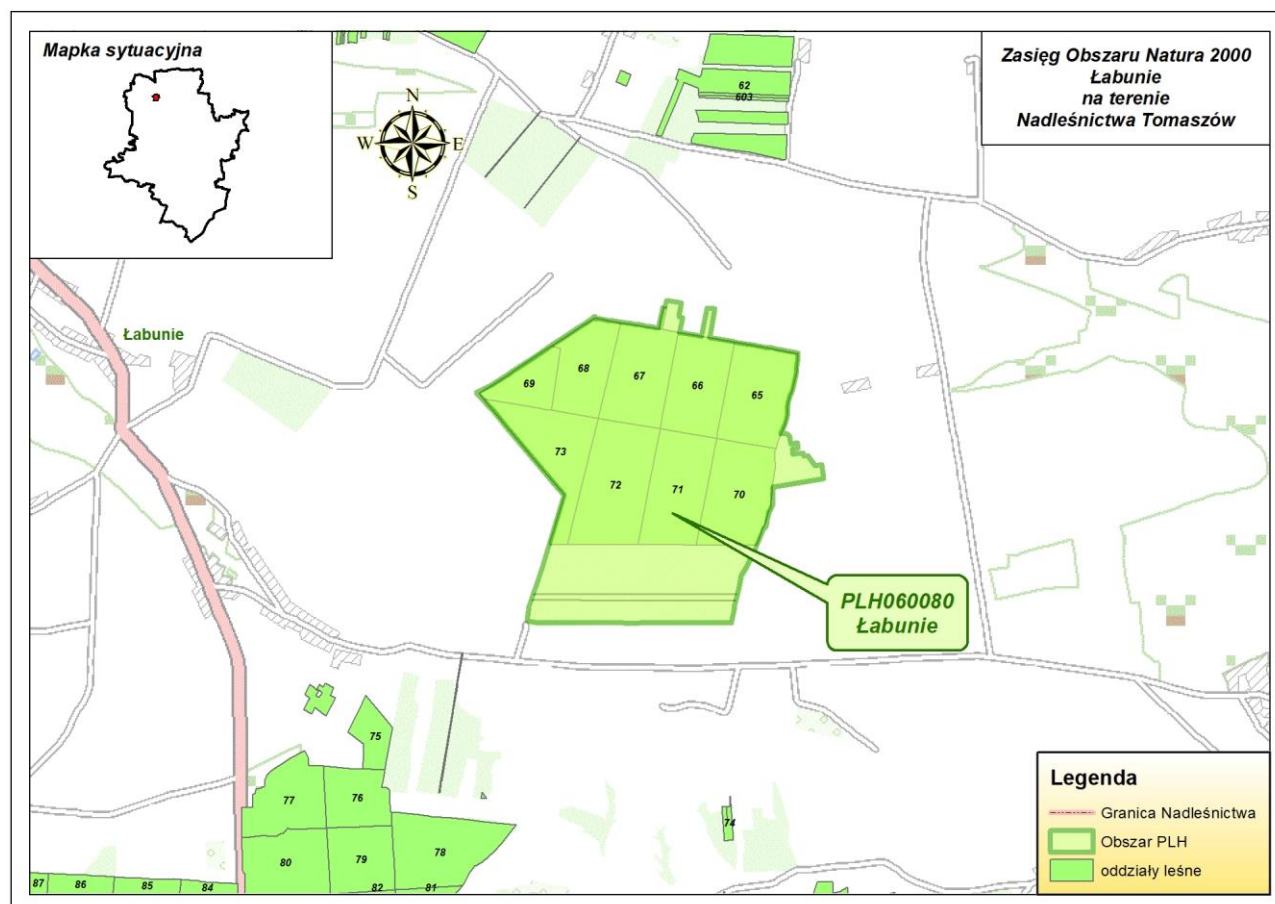
Tabela 41. Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Borowa Góra PLH060070 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielnie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	6210 Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>) C	Obr. Lubycza Królewska les. Leliszka oddz. 78C d,f / 2,44 ha	Istniejące: - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) - proces naturalny polegający na rozwoju krzewów i drzew na skutek braku użytkowania pasterskiego, intensywność umiarkowana, oddziaływanie o charakterze wewnętrznym. Potencjalne: - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak - przeprowadzenie odkraczania murawy bezpośrednio do granicy z użytkami rolnymi doprowadzi do zaniku strefy buforowej, która to powinna występować między gruntami użytkowymi rolniczo a murawą.	1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 2,44 ha. 2. Utrzymanie występowania gatunków charakterystycznych dla siedliska (roślin naczyniowych) w liczbie co najmniej pięciu – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki charakterystyczne”. 3. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej obcych gatunków inwazyjnych w podszycie i runie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „obce gatunki inwazyjne”. 4. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej gatunków ekspansywnych, z warunkowym dopuszczeniem pojedynczego występowania co najwyżej jednego gatunku – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych”. 5. Utrzymanie pokrycia drzew i krzewów co najwyżej na 10% powierzchni siedliska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ekspansja krzewów i podrostu drzew”. 6. Utrzymanie występowania co najmniej trzech gatunków storczyków – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „liczba		Poprawa stanu siedliska. Usunięcie drzew i krzewów – poprawa wskaźnika „Ekspansja krzewów i podrostu drzew” w drugim i piątym roku obowiązywania PUL. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Lubycza Królewska 78C d. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie. Zachowanie stanu siedliska. Koszenie płatów muraw kserotermicznych. W trzecim, szóstym i dziewiątym roku obowiązywania PUL. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Lubycza Królewska 78C d, f. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				gatunków storczykowatych”. 7. Utrzymanie strefy ekotonowej od strony pól uprawnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „zachowanie strefy ekotonowej”.		
	1902 obuwik popolity <i>Cypripedium calceolus</i> A	Obr. Lubicza Królewska les. Leliszka oddz. 78C d,f	Istniejące: - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak - usuwanie krzewów i drzew w murawach kserotermicznych powoduje odślonienie roślin i narażenie ich na nadmierną insolację, intensywność umiarkowana, oddziaływanie o charakterze wewnętrznym. - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) - proces naturalny polegający na rozwoju gatunków krzewów i drzew co prowadzi (w przypadku zbiorowisk zaroślowych i lasu) do nadmiernego ocienienia, intensywność umiarkowana, oddziaływanie o charakterze wewnętrznym. Potencjalne: Nie określono.	1. Utrzymanie kęp rozumianych jako miejsc występowania obuwika o więcej niż jednym pędzie, w liczbie co najmniej 2. 2. Dążenie do utrzymania udziału pędów generatywnych na poziomie co najmniej 15- 30% wszystkich pędów – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „liczba pędów generatywnych”. 3. Utrzymanie roślin w dobrym stanie zdrowotnym – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „stan zdrowotny”. 4. Utrzymanie potencjalnego siedliska gatunku na powierzchni 0,2 ha. 5. Utrzymanie zajętego siedliska gatunku na powierzchni 0,01 ha. 6. Utrzymanie małej fragmentacji siedlisk – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „fragmentacja siedliska”. 7. Dążenie do utrzymania warunków świetlnych poprzez ocienienie przez drzewa i krzewy w przedziale 25-40% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ocienienie przez drzewa i krzewy”. 8. Utrzymanie pokrycia gatunków konkurencyjnych poniżej 20% – co	Nie określono.	Nie określono.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				<p>odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokie byliny / gatunki ekspansywne / konkurencyjne”.</p> <p>9. Utrzymanie wysokości runi poniżej 50 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokość runi”.</p> <p>10. Utrzymanie grubości wojłoku poniżej 3 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wojłok”.</p> <p>11. Utrzymanie odkrytej gleby na 5% powierzchni siedliska potencjalnego i zajętego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „miejsca do kiełkowania”.</p>		

3.4.10 Specjalny obszar ochrony siedlisk Łabunie PLH060080



Rycina nr 34 Zasięg specjalnego obszaru ochrony siedlisk Łabunie PLH060080 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 września 2019 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Łabunie (PLH060080) (Dz. U. z 2019 r. poz 1990).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 311,41 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 311,41 ha (100% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **231,49** ha (74,34% pow. obszaru) w tym leśna 226,93 ha (72,87%), związana z gospodarkę leśną 4,56 ha (1,46%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Łabunie PLH060080		
	[ha]	[%]
Ogólna	311,41	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	311,41	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	311,41	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Łabunie PLH060080 znajdują się następujące oddziały i wydzielania Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Łabunie: 62 o; 65 a-i,~a~b; 66 a-h,~a; 67 a-b,~a; 68 a-c,~a; 69 a-d,~a; 70 a-b,~a~c; 71 a-d,~a~c; 72 a-b,~a~c; 73 a-f,~a~d.

Opis obszaru

Kompleks leśny położony we wsi Łabunie na południowy wschód od Zamościa. Północna część chroniona jako rezerwat przyrody „Łabunie”. Obecna szata roślinna to fitocenozy leśne o charakterze ciepłolubnego grądu, w miejscach gdzie zachowane były pozostałości muraw i większe skupienia ciemńycy czarnej prowadzi się zabiegi czynnej ochrony.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Jedno z najbogatszych stanowisk obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* w Polsce, a także jedno z czterech stanowisk w Polsce (najbogatsze) ciemńycy czarnej *Veratrum nigrum*. Większość powierzchni obszaru zajmuje siedlisko grądu subkontynentalnego. Występują tu także murawy kserotermiczne ze znaczącym udziałem storczyków (7 gatunków).

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Łabunie są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 42. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>)	D			nie stwierdzono
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	B	B	B	222,51

Tabela 43. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Łabunie oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
			Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
	łacińska	polska					
Rośliny							

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na grunach nadleśnictwa
			Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
	łacińska	polska					
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	obuwik pospolity	B	A	C	A	23

Siedlisko przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar ma sporządzony zakres planu zadań ochronnych w ramach PUL.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 44. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w specjalnym obszarze ochrony siedlisk Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie	
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym		Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	NIE	222,51	Lśw	-
	Razem				222,51		

Tabela 45. Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	23	Lśw	TAK	NIE

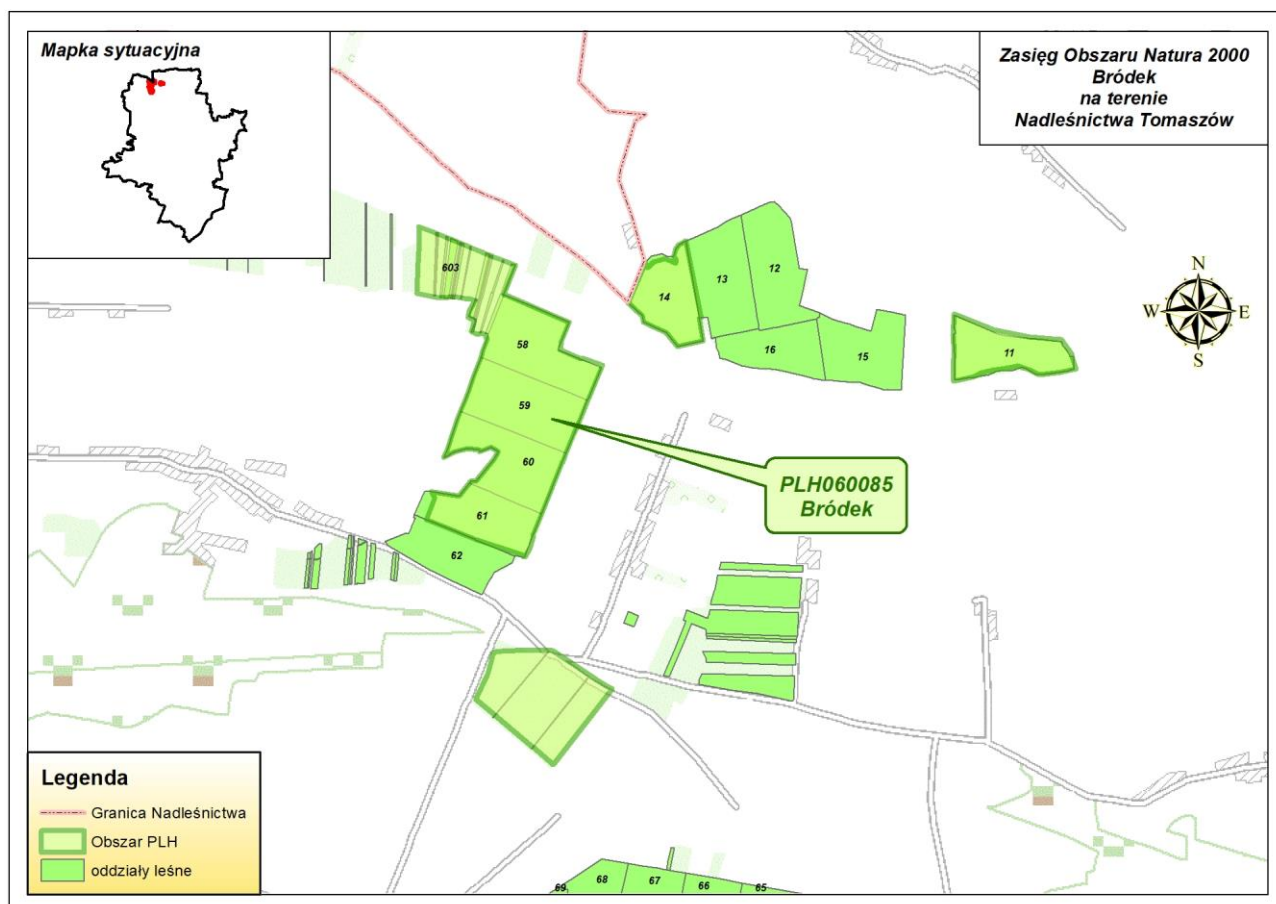
Tabela 46. Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla SOO Łabunie PLH060080 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) B	Obr. Tomaszów les. Łabunie oddz. 62o,65a,b,c,d,g,h,i; 66a,b,c,d,f,g,h; 67a; 68c; 69a,c; 70a,b; 71a,c,d; 72a,b; 73a,b,c,d , f / 222,51 ha	Istniejące: - szkody powodowane przez zwierzynę łowną; - problematyczne gatunki - obecność w drzewostanie sosny i innych gatunków obcych dla siedliska; - niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami. Potencjalne: - zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami rozkładającym się drewnem; - przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odślanianiem podatnej na erozję gleby; - eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania- brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach	1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 222,51 ha. 2. Utrzymanie występowania gatunków charakterystycznych z dopuszczeniem niewielkich zniekształceń do stanu typowego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „charakterystyczna kombinacja florystyczna”. 3. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej obcych gatunków inwazyjnych w podszycie i runie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie”. 4. Utrzymanie siedliska pozbawionego gatunków ekspansywnych z dopuszczeniem występowania wyłącznie pojedynczych gatunków nitrofilnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ekspansywne gatunki rodzime w runie”. 5. Zachowanie zróżnicowanej struktury pionowej i przestrzennej roślinności, z udziałem co najmniej 50 % powierzchni pokrytej przez zwarty drzewostan, z obecnością luk i prześwitleń – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „struktura pionowa i przestrzenna roślinności”. 6. Dążenie do wzrostu udziału drzew starszych niż 100 lat, przy zachowaniu co najmniej 50% udziału drzew starszych niż 50 lat – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „wiek drzewostanu”. 7. Utrzymanie naturalnych odnowień drzewostanu w lukach i prześwitleniach – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „naturalne odnowienie	Zmniejszenie udziału gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie. Należy sukcesywnie usuwać sosnę oraz inne gatunki niewłaściwe dla składu gatunkowego siedliska w ramach cięć pielęgnacyjnych i rębnych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65b, c, f, 66b, c, d, f, 67a, 68c, 69a, c, 71a, c Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odślanianiu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 70a, b, 71a, c, d, 72a, b,	Zapobieganie rozprzestrzenianiu się robinii akacjowej. Systematyczne wycinanie odrostów robinii w ramach prowadzonych zabiegów pielęgnacyjnych, utrzymywanie dużego zwarcia drzewostanu w bezpośrednim sąsiedztwie starszych osobników tego gatunku. Nie należy wycinać starszych osobników robinii, ponieważ spowoduje to bujny wzrost odrostów korzeniowych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 69c. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>pokłeskowych;</p> <p>- szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrolomy, okiść, przymrozki. Zagrożenie w przypadku wielkopowierzchniowych.</p>	<p>drzewostanu”.</p> <p>8. Dążenie do utrzymania co najmniej 90% udziału gatunków rodzimych w drzewostanie – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „gatunki obce w drzewostanie”.</p> <p>9. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna, do co najmniej 10 m³/ha – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „martwe drewno (łącznie zasoby)”.</p> <p>10. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna wielkowymiarowego do co najmniej 3 szt./ha – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „martwe drewno wielkowymiarowe”.</p> <p>11. Dążenie do zachowania drzew biocenotycznych w ilości co najmniej 20 szt./ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne)”.</p> <p>12. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym zniekształceń spowodowanych pozyskaniem drewna – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna”.</p>	<p>73a</p> <p>Zwiększenie udziału martwego drewna. Stopniowe pozostawianie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	
2.	1902 obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> A	Obr. Tomaszów les. Łabunie oddz. 65a,b,d,f,g; 66a,b,c,d,g,h; 67b; 68b,c; 69a; 71a; 73a.	Istniejące: - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) - proces naturalny polegający na rozwoju gatunków krzewów i drzew co prowadzi (w przypadku zbiorowisk zarosłowych i lasu) do nadmiernego ocienienia, intensywność umiarkowana, oddzia-	<p>1. Utrzymanie kęp rozumianych jako miejsc występowania obuwika o więcej niż jednym pędzie, w liczbie co najmniej 23.</p> <p>2. Utrzymanie udziału pędów generatywnych na poziomie co najmniej 15% wszystkich pędów – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „liczba osobników generatywnych”.</p> <p>3. Utrzymanie roślin w dobrym stanie zdrowotnym – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „stan zdrowotny”.</p>		<p>Poprawa warunków świetlnych. Usuwanie podszytu, głównie dereńia w miejscu występowania obuwika.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65a, b, d, f, 66a, b, c, d, g, h, 67b, 68b, c, 69a, 71a, 73a</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>tywanie o charakterze wewnętrznym. Potencjalne: Brak.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Utrzymanie potencjalnego siedliska gatunku na powierzchni do 1,5 ha. 5. Utrzymanie zajętego siedliska gatunku na powierzchni 1,15 ha. 6. Utrzymanie małej fragmentacji siedliska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „fragmentacja siedliska”. 7. Dążenie do poprawy warunków świetlnych poprzez utrzymanie ocienienia przez drzewa i krzewy w przedziale 25-40% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ocienienie przez drzewa i krzewy”. 8. Utrzymanie pokrycia gatunków konkurencyjnych poniżej 20% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokie byliny / gatunki ekspansywne / konkurencyjne”. 9. Utrzymanie wysokości runi poniżej 50 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokość runi”. 10. Utrzymanie grubości wołłoku poniżej 3 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wołłok”. 11. Utrzymanie odkrytej gleby na 5% powierzchni siedliska potencjalnego i zajętego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „miejsca do kiełkowania”. 		<p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie.</p> <p>Monitoring: Ocena stopnia ocienienia. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65a, b, d, f, 66a, b, c, d, g, h, 67b, 68b, c, 69a, 71a, 73a <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie.</p>

3.4.11 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085



Rycina nr 35 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 208,72 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 208,72 ha (100% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **142,87** ha (68,45% pow. obszaru) w tym leśna 140,87 ha (67,49%), związana z gospodarką leśną 2,00 ha (0,96%),
- powierzchnia we współwłasnościach – 7,22 ha.

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Bródek PLH060085		
	[ha]	[%]
Ogólna	208,72	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	208,72	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	208,72	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Bródek PLH060085 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Dub: 11 a-b; 14 a,~a,~c-~f.
- leśnictwo Łabunie: 58-61.

Grunty we współwłasnościach:

- leśnictwo Łabunie: 603a,c,g-z,ax-bx,xx.

Opis obszaru

Ostoja położona jest w strefie wododziałowej Huczwy (dopływu Bugu) i Łabuńki (dopływu Wieprza) pomiędzy Kotliną Hrubieszowską a Kotliną Zamojską. Ostoja obejmuje 4 kompleksy głównie łąk subkontynentalnych odmiany wołyńskiej *Tilio carpinetum* z licznym występowaniem gatunków ciepłolubnych.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Obszar obejmuje łąki z licznym występowaniem *Cypripedium calceolus* (ponad 1400 os.) i licznymi gatunkami rzadkimi i chronionymi. Populacja obuwika stanowi 3,5 - 4,7 % populacji wojewódzkiej i ponad 2% populacji krajowej.

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Bródek są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 47. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa	3	4	5	6
9170	Łąka środkowoeuropejska i subkontynentalna (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	A	B	B	87,76

Tabela 48. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Bródek oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	obuwik pospolity	B	B	C	A	9

Siedlisko przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar nie ma sporządzonego PZO ani zakresu planu zadań ochronnych w ramach PUL.
Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

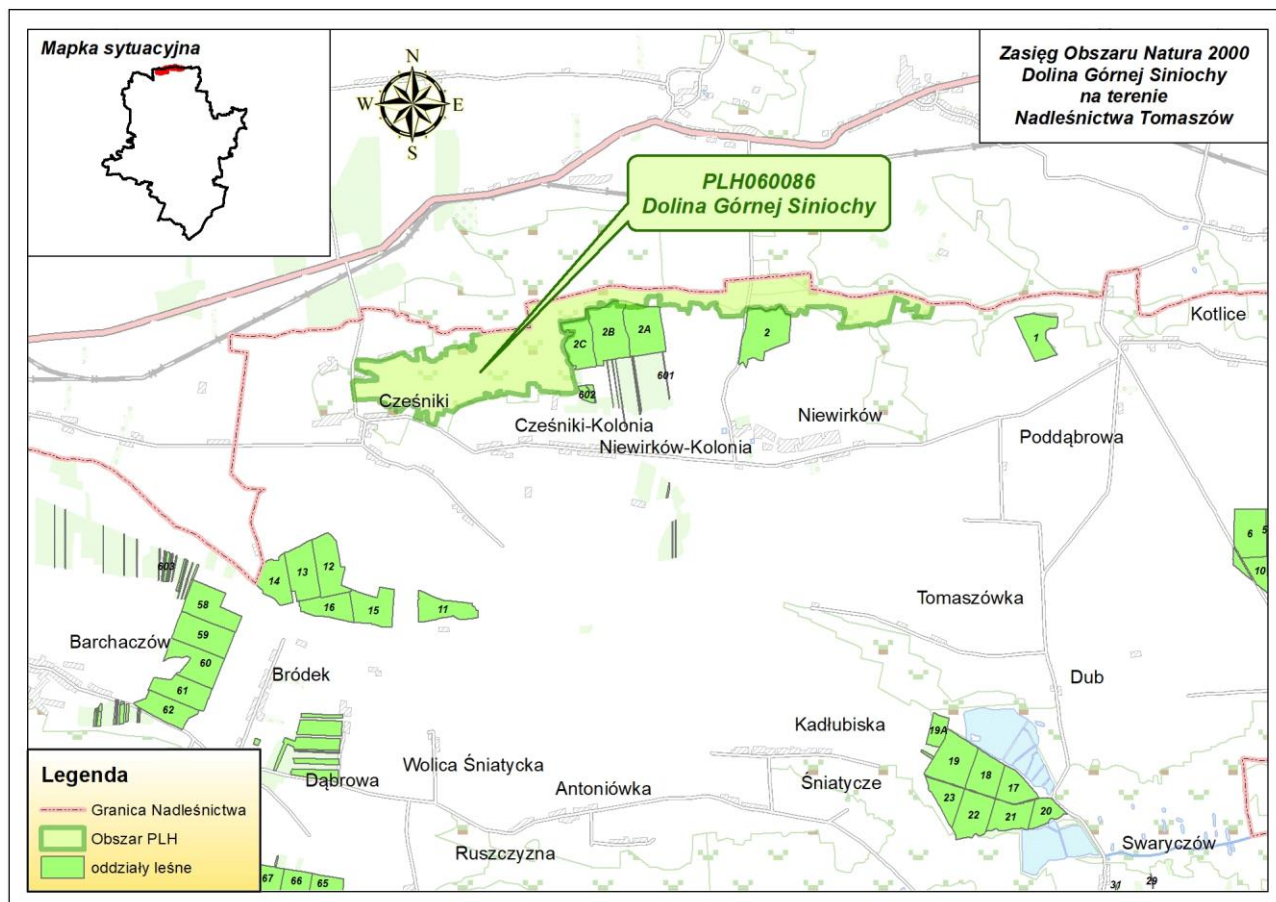
Tabela 49. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Bródek PLH060085 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie	
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym		Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	NIE	87,76	Lśw	-
	Razem				87,76		

Tabela 50. Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Bródek PLH060085 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	9	Lśw	TAK	NIE

3.4.12 Specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Górnej Sinochy PLH060086



Rycina nr 36 Zasięg specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Górnej Sinochy PLH060086 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obecnie, status prawny obszaru określa Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Górnej Sinochy (PLH060086) (Dz. U. z 2018 r. poz. 882).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 596,96 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 371,78 ha (62,28% pow. obszaru),

- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **2,08 ha** (0,35% pow. obszaru) w tym leśna 2,05 ha (0,34%), związana z gospodarką leśną 0,03 ha (0,005%),

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Dolina Górnej Sinniochy PLH060086		
	[ha]	[%]
Ogólna	596,96	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	596,96	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	371,78	62,28
W zasięgu Nadleśnictwa Strzelce	173,52	29,07
W zasięgu Nadleśnictwa Krasnystaw	51,66	8,65

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Dolina Górnej Sinniochy PLH060086 znajdują się następujące oddziały i wydzielienia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Dub: 2A a; 2B a,w,~a; 2Ck.

Opis obszaru

Ostoja położona jest w Kotlinie Hrubieszowskiej. Ostoja obejmuje rozległy górny odcinek doliny rzeki Sinniochy, dopływu Huczwy. Dolina rzeki Sinniochy od Cześnik (na zachodzie) do wsi Kotlice (na wschodzie) i Miączyn (na północy). Występują tu liczne źródła zasilające zmeliorowane łąki. W dolinie występują niewielkie wzniesienia (grądziki). W obrębie kompleksu łąk zachowały się niewielkie płyty łąk trzęślicowych *Molinietum medioeuropeum* oraz niewielki płat młaki niskoturzykowej z marzycą rudą *Schoenetum ferruginei*. Obszar rozległych torfowisk w większości użytkowany ekstensywnie (łąki kośne, eksploatacja torfu), po części nieużytkowany.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

W obrębie łąk bardzo licznie występuje starodub łąkowy *Ostericum palustre*. Jego populacja szacowana jest na 10 000 - 15 000 osobników. Powierzchnia siedlisk jest wprawdzie niewielka, ale młaki niskoturzykowe z marzycą rudą *Schoeneus ferrugines* są rzadkie. Stanowisko zapewnia lukę geograficzną w rozmieszczeniu tej odmiany siedliska. Występują tu również liczne rzadkie i chronione gatunki roślin. Z bezkręgowców stwierdzono występowanie 4 gatunków motyli zagrożonych wg. IUCN lub zamieszczonych w Konwencji Berneńskiej: *Maculinea telejus* (= *Phengaris telejus*), *Maculinea nausitous* (= *Phengaris nausithous*), *Lycaena dispar* i *Lycaena helle*.

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Dolina Górnej Sinniochy są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 51. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	B	B	B	nie stwierdzono

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	D			nie stwierdzono

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych. W PZO dla obszaru na gruntach w zarządzie nadleśnictwa nie oznaczono siedlisk przyrodniczych.

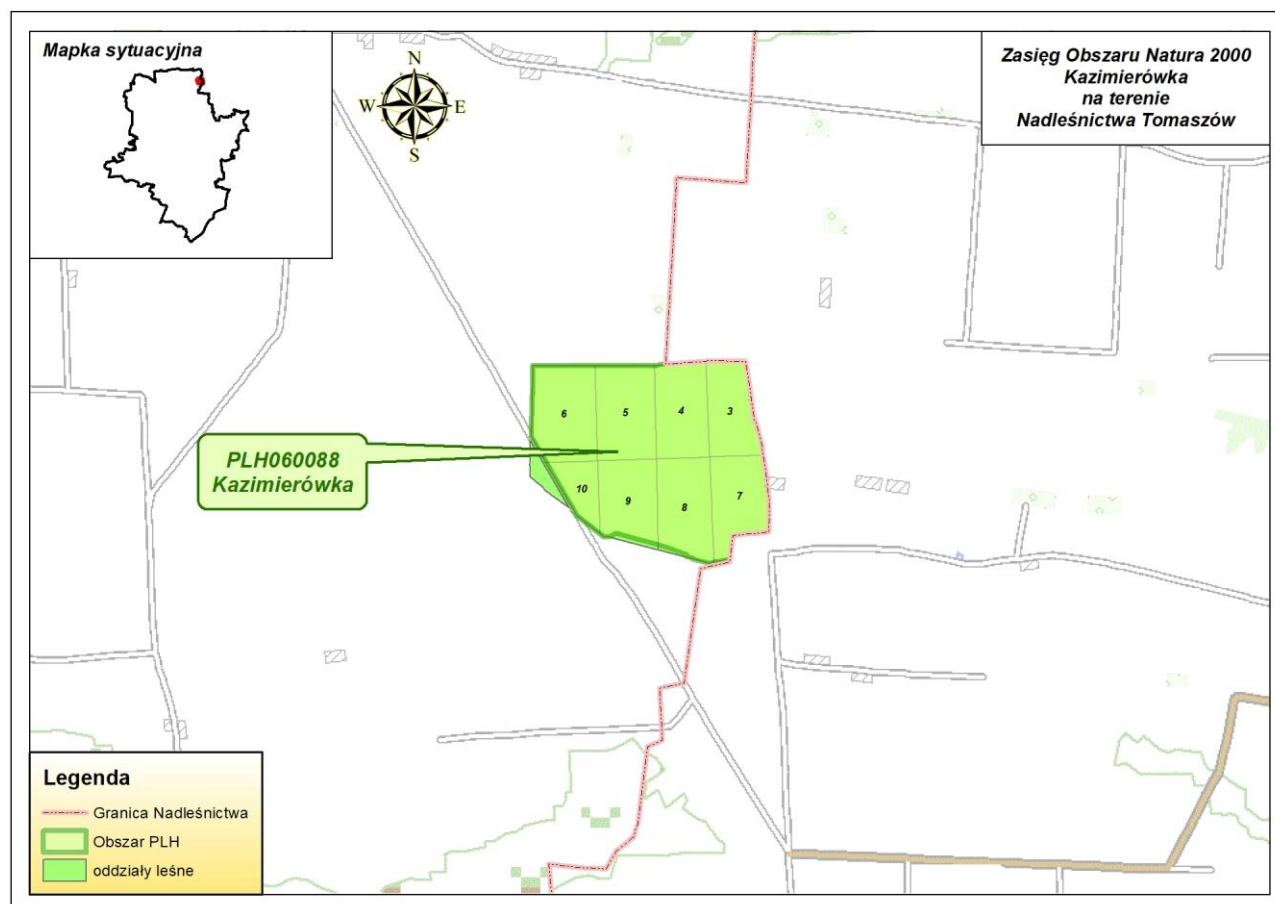
Tabela 52. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Siniochy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
1617	<i>Angelica palustris</i>	starodub łąkowy	B	A	C	A	nie stwierdzono
Zwierzęta							
1060	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	C	A	C	C	nie stwierdzono
4038	<i>Lycaena helle</i>	czerwończyk fioletek	C	B	C	C	nie stwierdzono
6179	<i>Phengaris nausithous</i>	modraszek nausitous	C	A	C	B	nie stwierdzono
6177	<i>Phengaris teleius</i>	modraszek telejus	C	A	C	B	nie stwierdzono

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 13 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Siniochy PLH060086 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 13 maja 2014 r. poz. 1941). W PZO nie wyznaczono działań ochronnych, za wykonanie których odpowiedzialne jest Nadleśnictwo Tomaszów.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.4.13 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088



Rycina nr 37 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 165,45 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 165,45 ha (100% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **165,41** ha (99,97% pow. obszaru) w tym leśna 162,58 ha (98,27%), związana z gospodarką leśną 2,43 ha (1,47%), nieleśna 0,40 ha (0,27%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Kazimierówka PLH060088		
	[ha]	[%]
Ogólna	165,45	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	165,45	100,00
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	165,45	100,00

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Kazimierówka PLH060088 znajdują się następujące oddziały i wydzielena Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo: Dub: 3 a-c; 4 a-g,~a; 5 a,~a; 6 a-c,~a; 7 a-d,~a; 8 a-c,f,~a~b; 9 a-c,~a~b; 10 a,~a~b.

Opis obszaru

Ostoja położona jest w obrębie Kotliny Hrubieszowskiej (Wyżyna Wołyńska). Obejmuje kompleks leśny, zdominowany przez grąd subkontynentalny odmiany wołyńskiej *Tilio carpinetum* z dębem i grabem o dość naturalnym charakterze.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Obszar obejmuje płat ładu subkontynentalnego z licznym występowaniem *Cypripedium calceolus* (ponad 1400 os.) i licznymi gatunkami rzadkimi i chronionymi.

Przedmiotem ochrony na terenie obszaru Kazimierówka są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 53. Typy siedlisk przyrodniczych występujących w obszarze Natura 2000 Kazimierówka i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha]
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	A	B	B	162,58

* siedliska priorytetowe

Tabela 54. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Kazimierówka oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na grunach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Rośliny							
1902	<i>Cypripedium calceolus</i>	obuwik pospolity	B	B	C	A	5

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar ma sporządzony zakres planu zadań ochronnych w ramach PUL.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 55. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie	
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym		Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>	NIE	162,58	Lśw	-
	Razem				162,58		

Tabela 56. Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000		Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7		8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	5	Lśw	TAK		NIE

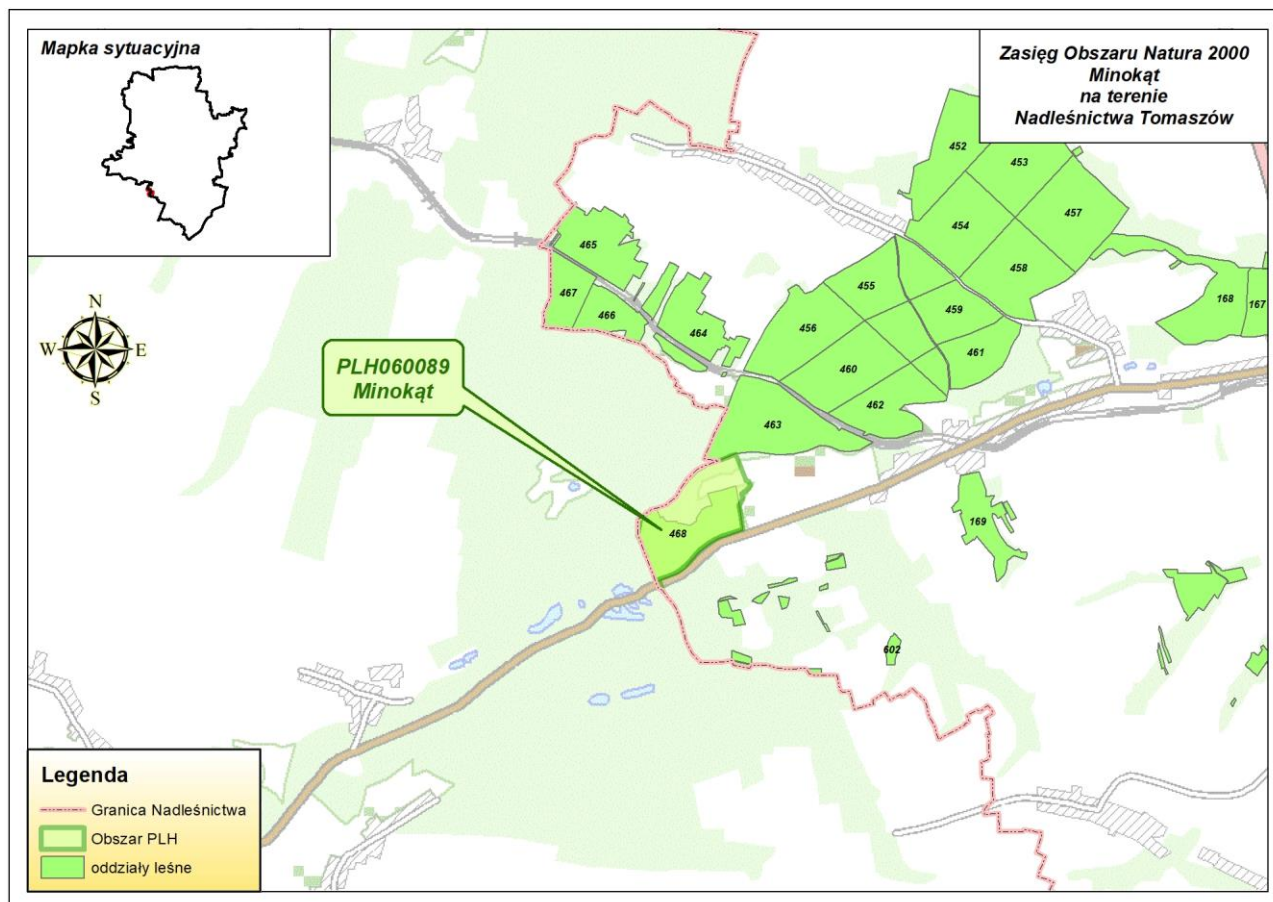
Tabela 57. Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla OZW Kazimierówka PLH060088 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	9170 Grąd środkowo-europejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) B	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 3a,b,c; 4a,b,c,d,f; 5a; 6a,b,c; 7a,b,c,d; 8a,b,c,f; 9a,b, 10a / 162,58 ha	Istniejące: - szkody powodowane przez zwierzynę łowną; - niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami. Potencjalne: - zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem; - przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby; - eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych; - szkody powodowane przez czynniki abiotyczne –	1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 162,58 ha. 2. Utrzymanie występowania gatunków charakterystycznych z dopuszczeniem niewielkich zniekształceń do stanu typowego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „charakterystyczna kombinacja florystyczna”. 3. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej obcych gatunków inwazyjnych w podszycie i runie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie”. 4. Utrzymanie siedliska pozbawionego gatunków ekspansywnych z dopuszczeniem występowania wyłącznie pojedynczych gatunków nitrofilnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ekspansywne gatunki rodzime w runie”. 5. Zachowanie jednolitego, starego drzewostanu bądź struktury zróżnicowanej ze zwartym starym drzewostanem zajmującym co najmniej 10% powierzchni – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „struktura pionowa i przestrzenna roślinności”. 6. Dążenie do wzrostu udziału drzew starszych niż 100 lat- przy zachowaniu co najmniej 50% udziału drzew starszych niż 50 lat – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „wiek drzewostanu”. 7. Utrzymanie naturalnych odnowień drzewostanu na dotychczasowym poziomie,	Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa, rozłożona w czasie przebudowa przy użyciu rębni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego, dostosowanego do charakteru siedliska przyrodniczego i jego identyfikatorów fitosocjologicznych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 3a, 4c, f, 7c, 8b, f. Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odsłanianiu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu.	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			wiatrolomy, okiść, przymrozki. Zagrożenie w przypadku wielkopowierzchniowych szkód.	<p>wykorzystywanie odnowień naturalnych w odnowieniu lasu oraz w lukach i prześwietleniach, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „naturalne odnowienie drzewostanu”.</p> <p>8. Utrzymanie na co najmniej 99% powierzchni siedliska gatunków typowych w drzewostanie – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki obce w drzewostanie”.</p> <p>9. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna do co najmniej 20 m³/ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „martwe drewno (łączne zasoby)”.</p> <p>10. Dążenie do zwiększenia zasobów martwego drewna wielkowymiarowego do co najmniej 3 szt./ha – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „martwe drewno wielkowymiarowe”.</p> <p>11. Dążenie do zachowania drzew biocenotycznych w ilości co najmniej 20 szt./ha – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „mikrosiedliska drzewne (drzewa biocenotyczne)”.</p> <p>12. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym zniekształceń spowodowanych pozyskaniem drewna – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna”.</p>	<p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 3a, b, c, 4a, b, c, d, f, 5a, 6a, b, c, 7a, b, c, d, 8a, b, c, f, 9a, b, 10a.</p> <p>Zwiększenie udziału martwego drewna. Stopniowe pozostawianie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	
2	1902 obuwik pospolicity <i>Cypripedium calceolus</i> A	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 8c,9b	Istniejące: Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) - proces naturalny polegający na rozwoju gatunków krzewów	<p>1. Utrzymanie kęp rozumianych jako miejsc występowania obuwika o więcej niż jednym pędzie, w liczbie co najmniej 5.</p> <p>2. Utrzymanie udziału pędów generatywnych na poziomie co najmniej 30% wszystkich pędów –</p>		Poprawa warunków świetlnych w miejscu występowania obuwika, w tym usuwanie podszytu.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/ powierzchnia/ liczebność	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PG LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			i drzew, prowadzący do nadmiernego ocienienia, intensywność umiarkowana, oddziaływanie o charakterze wewnętrznym. Potencjalne: brak.	co odpowiada ocenie FV wskaźnika „liczba osobników generatywnych”. 3. Utrzymanie roślin w dobrym stanie zdrowotnym – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „stan zdrowotny”. 4. Utrzymanie potencjalnego siedliska gatunku na powierzchni 0,2 ha. 5. Utrzymanie zajętego siedliska gatunku na powierzchni 0,5 ha. 6. Utrzymanie małej fragmentacji siedlisk – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „fragmentacja siedliska”. 7. Dążenie do poprawy warunków świetlnych poprzez ocienienie przez drzewa i krzewy w przedziale 25-40% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „ocienienie przez drzewa i krzewy”. 8. Utrzymanie pokrycia gatunków konkurencyjnych poniżej 20% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokie byliny / gatunki ekspansywne / konkurencyjne”. 9. Utrzymanie wysokości runi poniżej 50 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wysokość runi”. 10. Utrzymanie grubości wołoku poniżej 3 cm – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wołok”. 11. Utrzymanie odkrytej gleby na powyżej 5% powierzchni siedliska potencjalnego i zajętego – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „miejsca do kiełkowania”.		<u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 8c, 9b <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ Lublin Monitoring: Ocena stopnia ocienienia. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 8c, 9b <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ Lublin

3.4.14 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089



Rycina nr 38 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 177,92 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 33,13 ha (18,62% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **20,99** ha (11,80% pow. obszaru) w tym leśna 19,68 ha (11,06%), związana z gospodarką leśną 0,55 ha (0,31%), nieleśna 0,76 ha (0,43%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Minokąt PLH060089		
	[ha]	[%]
Ogólna	177,92	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	33,13	18,62
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	33,13	18,62
W zasięgu RDLP Krosno	144,79	81,38
W zasięgu Nadleśnictwa Narol	144,79	81,38

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Minokąt PLH060089 znajdują się następujące oddziały i wydzielienia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Bełzec: 468 a-j,~a--b.

Opis obszaru

Ostoja położona jest na Roztoczu Wschodnim w obrębie obniżenia znajdującego się pomiędzy wzgórzami kredowymi. Obniżenie wypełnione jest zwydmionymi piaskami. Pomiedzy wydmą a wzgórzami w zagłębieniach bezodpływowych utworzyły się zbiorniki wodne. Wzgórza kredowe porasta grąd *Tilio carpinetum*, oraz grąd z jodłą. W niższych położeniach stoków przykrytych piaskami wykształciły się bory jodłowe *Abietum polonicum*.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

W całym obszarze znajdują się eutroficzne zbiorniki wodne nad którymi wstępuje zalotka większa *Leucorinia pectoralis*. Figurują tam również torfowiska wysokie oraz torfowiska przejściowe z okalającymi borami bagiennymi.

Na niewielkim fragmencie obszaru znajdującym się na grauntach Nadleśnictwa Tomaszów wyżej wymienione wartości przyrodnicze nie występują.

Tabela 58. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha] wg PUL
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	B	B	B	0,04
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	A	B	B	nie stwierdzono
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	B	B	B	0,07
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	B	B	B	nie stwierdzono
91D0*	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	A	A	A	0,22
91P0	Wyżyny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	B	A	B	nie stwierdzono

* siedliska priorytetowe

Tabela 59. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Minokąt oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Zwierzęta							
1042	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	zalotka większa	C	A	C	B	nie stwierdzono

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Obszar nie ma sporządzonego PZO, natomiast ma sporządzony zakres planu zadań ochronnych w ramach PUL dla gruntów znajdujących się z zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 60. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Minokąt PLH060089 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>		NIE	0,04	-	bagno
2	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)		NIE	0,07	-	bagno
3	91D0*	Bory i lasy i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>	TAK	0,22	BMb	drzewostan
	Razem				0,33		-

Zakres planu zadań ochronnych określonych w ramach PUL dla OZW Minokąt PLH060089 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Obr. Lubycza Królewska les. Beżec oddz: 468j	Istniejące: Brak Potencjalne: Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 0,04 ha. 2. Utrzymanie dużej różnorodności fitocenotycznej zbiorowisk z obecnymi nymfeidami i elodeidami oraz drobnymi pleustofitami pokrywającymi nie więcej niż 50% powierzchni siedliska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „charakterystyczna kombinacja zbiorowisk”. 3. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej występowania gatunków obcych i inwazyjnych, za wyjątkiem moczarki kanadyjskiej <i>Elodea canadensis</i> – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki wskazujące na degenerację siedliska”. 4. Utrzymanie niewielkiego zabarwienia wody (woda słabo zielona, przezroczysto zielona lub przezroczysto brązowa) – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „barwa wody”. 5. Utrzymanie przezroczystości wody do głębokości co najmniej 1 metra (widzialność krążka Secchiego powyżej 1 metra) – co odpowiada ocenie U1 wskaźnika „przezroczystość wody”. 6. Utrzymanie odczynu wody pH w przedziale 6,5-7,9 – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „odczyn wody”. 	<p>Pozostawienie bez użytkowania.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	-
2	7140 Torfowiska	Obr. Lubycza Królewska	Istniejące: Brak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 0,07 ha. 	<p>Pozostawienie bez użytkowania.</p>	-

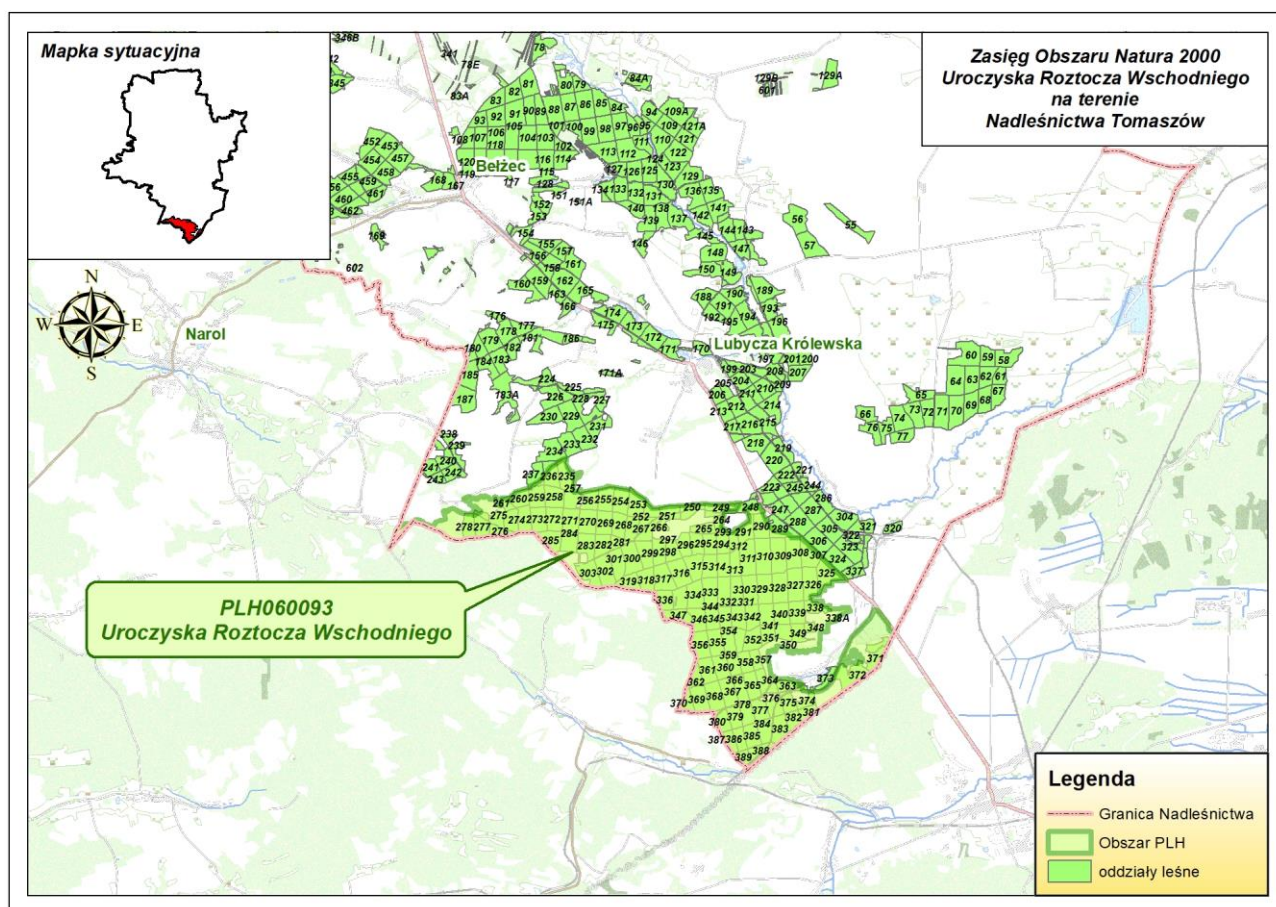
Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
	przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria- Caricetea</i>)	les. Bełzec oddz: 468 b (PNSW), k	Potencjalne: Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku. Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) – proces naturalny polegający na rozwoju krzewów i drzew. Zarastanie torfowisk roślinnością krzewiastą i drzewiastą powoduje zubożenie składu florystycznego torfowiska.	2. Utrzymanie występowania co najmniej 7 gatunków charakterystycznych z dopuszczeniem mniejszej liczby pod warunkiem pokrycia gatunków charakterystycznych na transekcie powyżej 50% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki charakterystyczne”. 3. Utrzymanie dominacji gatunków charakterystycznych dla siedliska z dopuszczeniem braku dominanta pod warunkiem przewagi gatunków charakterystycznych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki dominujące”. 4. Utrzymanie całkowitego pokrycia mchów powyżej 50%, przy zajęciu przez torfowce ponad 50% całkowitej powierzchni porośniętej przez wszystkie gatunki mchów – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „pokrycie i struktura gatunkowa mchów”. 5. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej obcych gatunków inwazyjnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „obecność gatunki inwazyjne”. 6. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej gatunków ekspansywnych, z warunkowym dopuszczeniem pojedynczych osobników – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych”. 7. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej krzewów i podrostu drzew, z warunkowym dopuszczeniem pojedynczych	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				<p>osobników – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „obecność krzewów i podrostu drzew”.</p> <p>8. Utrzymanie uwodnienia siedliska na poziomie nie niższym niż 10 cm poniżej powierzchni torfowiska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „odpowiednie uwodnienie”.</p> <p>9. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej oznak wydobycia torfu – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „pozyskanie torfu”.</p> <p>10. Utrzymanie powierzchni siedliska pozbawionej infrastruktury melioracyjnej mogącej negatywnie oddziaływać na siedlisko – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „melioracje odwadniające”.</p>		
3	91D0* Bory i lasy i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	Obr. Lubicza Królewska les. Bełżec oddz: 468 i	Istniejące: Brak Potencjalne: Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku.	<p>1. Utrzymanie siedliska w obszarze na powierzchni minimum 0,22 ha.</p> <p>2. Utrzymanie obecności minimum 60% listy gatunków charakterystycznych dla siedliska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki charakterystyczne”.</p> <p>3. Utrzymanie dominacji gatunków charakterystycznych dla siedliska – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki dominujące”.</p> <p>4. Utrzymanie siedliska pozbawionego obcych gatunków inwazyjnych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „inwazyjne gatunki obce w runie”.</p> <p>5. Utrzymanie siedliska pozbawionego rodzimych gatunków ekspansywnych roślin ziel-</p>	<p>Pozostawienie bez użytkowania.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	-

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				<p>nych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych”.</p> <p>6. Utrzymanie właściwego „bagiennego” uwodnienia – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „uwodnienie”.</p> <p>7. Utrzymanie co najmniej 20% objętościowego udziału drzew starszych niż 100 lat – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „wiek drzewostanu”.</p> <p>8. Utrzymanie gatunków typowych geograficznie w drzewostanie na poziomie co najmniej 99% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki obce geograficznie w drzewostanie”.</p> <p>9. Utrzymanie gatunków typowych ekologicznie w drzewostanie na poziomie co najmniej 90% – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „gatunki obce ekologicznie w drzewostanie”.</p> <p>10. Utrzymanie dominacji mchów i torfowców w runie o normalnym zróżnicowaniu – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „występowanie mchów torfowców”.</p> <p>11. Utrzymanie występowania naturalnych krzewinek – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „występowanie charakterystycznych krzewinek”.</p> <p>12. Utrzymanie naturalnej i zróżnicowanej pionowej struktury roślinności – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „pionowa struktura roślinności”.</p> <p>13. Utrzymanie siedliska w stanie pozbawionym śladów zniszczenia runa i gleby w skutek po-</p>		

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
				<p>zyskania drewna oraz innych zniekształceń – co odpowiada ocenie FV wskaźników „zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna” i „inne zniekształcenia”.</p> <p>14. Utrzymanie obfitego odnowienia naturalnego gatunkami właściwymi dla podtypu siedliska, co odpowiada ocenie FV wskaźnika „naturalne odnowienie lasu”.</p>		
4	1042 Zalotka większa <i>Leucorhina-pectoralis</i>	Obr. Lubicza Królewska les. Bełżec oddz: 468 j,k	Istniejące: Brak Potencjalne: Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie siedliska gatunku na powierzchni co najmniej 0,08 ha. 2. Utrzymanie występowania co najmniej 2 gatunków (taksonów) roślin, z których występowaniem związana jest wysoka liczebność i zagęszczenie zalotki większej – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „występowanie określonych gatunków (taksonów) roślin”. 3. Utrzymanie dogodnego siedliska dla gatunku na co najmniej 50% całej powierzchni siedliska (zbiornika i torfowiska) – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „udział roślinności dogodnej dla gatunku”. 4. Utrzymanie naturalnego otoczenia na co najmniej 25% powierzchni przyległych terenów ze znikomym udziałem obszarów intensywnie użytkowanych – co odpowiada ocenie FV wskaźnika „jakość otoczenia (antropopresja)”. 		<p>Uzupełnienie wiedzy o gatunku.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ w Lublinie</p>

3.4.15 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093



Rycina nr 39 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w sierpniu 2018 r. SDF i odnosi się do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 5809,99 ha (wg SDF),
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 3366,82 ha (57,95% pow. obszaru),
- powierzchnia gruntów nadleśnictwa w obszarze – **2924,22** ha (11,80% pow. obszaru) w tym leśna 2824,41 ha (48,61%), związana z gospodarką leśną 93,72 ha (1,62/1%), nieleśna 6,09 ha (0,10%).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 – Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093		
	[ha]	[%]
Ogólna	5809,99	100,00
W zasięgu RDLP Lublin	3366,82	57,95
W zasięgu Nadleśnictwa Tomaszów	3366,82	57,95
W zasięgu RDLP Krosno	2443,08	42,05
W zasięgu Nadleśnictwa Narol	865,64	14,90
W zasięgu Nadleśnictwa Lubaczów	1577,44	27,15

Położenie

W zasięgu obszaru specjalnej ochrony siedlisk Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 znajdują się następujące oddziały i wydzielenia Nadleśnictwa Tomaszów:

- leśnictwo Potoki: 248 h,j-l,n,~h,~j; 249 a-f,i-l,~a~c,~g; 250 a-f,~a~b; 251 a-f,~a~b; 252 a-d,~a; 253 a-g,~a~d; 254 a-c,~b~i; 255 a-c,~a~h; 264 a-f,~a~c; 265 a-d,~a~d; 266 a-g,~a~f; 267 a-d,~a~h; 268 a-h,~a~c; 269 a-f,~a~c; 281 a-f,~a~c; 282 a-j,~a~c; 289 g-i,~b~d; 290 b-f,~a~c,~f~i; 291 a-f,~a~i; 292 a-g,~a~g; 293 a-h,~a~j; 294 a-f,~a~f; 295 a-h,~a~g; 296 a-g,~a~g; 297 a-h,~a~f; 298 a-d,~a~h; 299 a-f,~a~g; 300 a-j,~a~g; 301 a-i,~a~d; 302 a-i,~a~i; 303 a-j,~a~g; 307 a-l,~c,~f~h; 308 a-h,~b~d; 309 a-d,~a~h; 310 a-f,~a~g; 311 a-f,~a~j; 312 a-b,~a~d; 313 a-d,~a~h; 314 a-f,~a~h; 315 a-g,~a~h; 316 a-g,~a~h; 317 a-j,~a~h; 318 a-g,~a~f; 319 a-f,~a~d; 325 a-j,~a~g; 326 a-h,~a~i; 335 a-d,~a~g; 336 a-g,~a~g; 347 a-f,~a~d;

- leśnictwo Siedliska: 327 a-j,~a~d; 328 a-g,~a~f; 329 a-m,~a~i; 330 a-j,~a~j; 331 a-g,~a~d; 332 a-d,~a~d; 333 a-i,~a~f; 334 a-g,~a~d; 338 a-d,~a~d; 338A a-b; 339 a-d,~a~h; 340 a-b,~a~g; 341 a-d,~a~g; 342 a-c,~a~g; 343 a-d,~a~c; 344 a-c,~a~d; 345 a-f,~a~g; 346 a-c,~a~g; 348 a-b,~a~b; 349 a-c,~a~d; 350 a-c,~a~d; 351 a-b,~a~f; 352 a-c,~a~n; 353 a-b,~a~j; 354 a-f,~a~f; 355 a-i,~a~h; 356 a-f,~a~i; 357 a-c,~a~d; 358 a-g,~a~g; 359 a-d,~a~d; 360 a-f,~a~f; 361 a-g,~a~c; 362 a-b,~a~c; 363 a-c,i,j,l,~a,~d; 364 a-m,~a~f; 365 a-h,~a~g; 366 a-i,~a~g; 367 a-j,~a~f; 368 a-d,~a~h; 369 a-g,~a~d; 370 a-d,~a~f; 371 a-m; 372 a-n,~a~i; 374 a-c,~a~b; 375 a-d,~a; 376 a-k,~a~c; 377 a-l,~a~d; 378 a-f,~a~c; 379 a-c,~a; 380 a-i,~a~f; 381 a-b,~a~c; 382 a-d,~a~c; 383 a-i,~a~k; 384 a-g,~a~b; 385 a-i,~a~d; 386 a-d,~a~d; 387 a-g,~a~d; 388 a-b,~a~d; 389 a-d,~a~f;

- leśnictwo Świącie: 235 a-c,~a,~c~j; 236 c-d,~f~j; 237 h-i,~f; 256 a-i,~a~d; 257 a-b,~a~f; 258 a-g,~a~j; 259 a-g,~a~i; 260 a-b,~a~c; 261 a,c-g,~a~c; 270 a-g,~a~f; 271 a-g,~a~d;

272 a-d,~a~i; 273 a-i,~a~d; 274 a-h,~a~i; 275 a-g,~a~i; 276 a-h,~a~g; 277 a-i,~b~g;
278 a-d,~a~b; 283 a-j,~a~i; 284 a-h,~a~i; 285 a-o,~a~i.

Opis obszaru

Według podziału fizycznogeograficznego obszar położony jest w prowincji Wyżyny Polskie, w podprowincji Wyżyna Lubelsko-Lwowska, w makroregionie Rostocze, w mezoregionie Rostocze Wschodnie. Według regionalizacji geobotanicznej omawiany obszar położony jest w Obszarze Europejskich Lasów Liściastych i Mieszanych, w prowincji Środkowoeuropejskiej, w dziale Wyżyn Południowopolskich, w Krainie Rostoczańskiej, w okręgu Rostocza Środkowego i Południowego, podokręgu Narolskim. Obszar, zaliczany do Rostocza Wschodniego, zbudowany jest z osadów kredowych i trzeciorzędowych. Brak tutaj lessów, a cała powierzchnia to mioceńskie piaskowce oraz wapienie i osady wapienne przecięte dolinami cieków wodnych. Kulminacja Wielkiego Działu i wzniesień Długi Goraj i Krągły Goraj zbudowana jest ze skał mioceńskich. Pokrywają je gliny morenowe i polodowcowe piaski. Na wzniesieniach wytworzyły się gleby brunatne, miejscami rędziny, a także gleby rdzawe i bielcowe. Sieć wodną tworzą niewielkie cieki, z których największymi w granicach obszaru są: potok Rata, będący lewym dopływem Bugu oraz potok Prutnik, będący prawym dopływem Słotwiny. Obszar Uroczyska Rostocza Wschodniego jest terenem źródłiskowym wielu małych cieków, które swoje źródła mają wśród wzniesień. Potok Prutnik jest głównym źródłem zasilania w wodę stawów w Hrebennem. Na części potoków, które nie posiadają nazwy, tworzą się małe, urokliwe, śródleśne stawki. Obszar charakteryzuje się dużym urozmaiceniem topograficznym. Wśród przyległych obniżeń wyodrębniają się wzniesienia osiągające w swych kulminacjach ponad 390 m n.p.m. Najwyższe wzniesienia tego obszaru to Wielki Dział (390,4 m n.p.m.) oraz Krągły Goraj i Długi Goraj (391,5 m n.p.m.). Zbocza wzniesień z reguły są łagodne, chociaż zdarzają się dosyć strome. Wzniesienia przedzielone są głębokimi parowami. W południowo wschodniej części obszaru teren łagodnie się obniża, by w okolicach Hrebennego i Siedlisk stać się równinnym krajobrazem. Według koncepcji sieci korytarzy ekologicznych. Obszar Rostocza Wschodniego, poprzez międzynarodowy Korytarz Południowo-Centralny (KPdC), uzyskuje ekologiczne połączenie z Borami Dolnośląskimi na zachodzie kraju, a bliżej z Puszcą Świętokrzyską na zachód od Wisły. Od tego korytarza głównego (międzynarodowego) rozchodzą się korytarze lokalne umożliwiające migracje zwierząt pomiędzy terenami leśnymi Rostocza. Obszar znajduje się na trasie przebiegu Korytarza Wschodniego (KW), który łączy tereny leśne, położone wzdłuż wschodniej granicy kraju z Korytarzem Północno-Centralnym (KPnC), między innymi z Puszcą Białowieską. Korytarze lokalne łączą Obszar z Puszcą Solską (poprzez Werchratę, Wolę Wielką w kierunku Huty Różanieckiej) oraz obszarem Horyniec. W strukturze użytkowania terenu dominują tereny leśne – zajmują około 86% ogólnej powierzchni Obszaru. Tereny rolne to tylko 13% ogólnej powierzchni Obszaru. Dominującym kierunkiem działalności jest gospodarka leśna. Tereny leśne to głównie powojenne nasadzenia sosny pospolitej na ubogich gruntach, więc inne siedliska - buczyny, grądy i łęgi zachowały się

na relatywnie niewielkiej powierzchni. Działalność pozarolnicza i pozaleśna w obrębie Obszaru to przede wszystkim nieliczne przyjmujące gości gospodarstwa agroturystyczne. W okolicy Hrebenego znajduje się duży kompleks stawów hodowlanych. Obszar Uroczyska Roztocza Wschodniego jest miejscem atrakcyjnym turystycznie, zwłaszcza dla miłośników fortyfikacji, którzy przyjeżdżają w ten teren, by obejrzeć pozostałość Rawsko – Ruskiego Rejonu Umocnionego, wchodzącego w skład Linii Mołtowa. Innym rejonem często odwiedzanym ze względu na atrakcję geologiczną, jaką stanowią skrzemieniałe trzeciorzędowe drzewa jest rezerwat przyrody „Jalinka”. Przez obszar Uroczyska Roztocza Wschodniego poprowadzono atrakcyjne dla turystów szlaki piesze i rowerowe. W zachodniej części obszaru znajduje się użytek ekologiczny „Kobyłe Jezioro” z unikatową florą i fauną torfowiska wysokiego. Obszar położony jest w granicach Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego. Objęty jest również ochroną w ramach Obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze PLB060012.

Tabela 61. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach nadleśnictwa i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna	Powierzchnia siedliska na gruntach N-ctwa [ha] wg PUL
Kod	Nazwa				
1	2	3	4	5	6
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	D			nie stwierdzono
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	D			nie stwierdzono
9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	D			nie stwierdzono
9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	B	B	B	663,13
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	C	C	C	1,29
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	C	C	C	nie stwierdzono
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	D			nie stwierdzono

* siedliska priorytetowe

Siedliska przyrodnicze wykazane przez nadleśnictwo w bazie INVENT były przedmiotem terenowych prac fitosocjologicznych, w ramach których zweryfikowano typy siedlisk przyrodniczych.

Tabela 62. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU				Liczba stanowisk na gruntach nadleśnictwa
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie	
Zwierzęta							
1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	mopek	C	B	C	B	13
1188	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	C	B	C	C	nie stwierdzono
1352	<i>Canis lupus</i>	wilk	C	B	C	B	5
1337	<i>Castor fiber</i>	bóbr europejski	C	B	C	C	1
1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	zgniotek cynobrowy	D				nie stwierdzono
1083	<i>Lucanus cervus</i>	jelonek rogacz	C	B	A	B	1
1355	<i>Lutra lutra</i>	wydra	C	B	C	C	nie stwierdzono
1361	<i>Lynx lynx</i>	ryś	C	B	C	C	1
1323	<i>Myotis bechsteinii</i>	nocek Bechsteina	C	B	C	B	nie stwierdzono
1324	<i>Myotis myotis</i>	nocek duży	C	B	C	B	12
1326	<i>Plecotus auritus</i>	gacek brunatny	D				2
1166	<i>Triturus cristatus</i>	traszka grzebienia- sta	C	B	C	C	1

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 23 października 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 27 października 2014 r. poz. 2818).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

Tabela 63. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha]	Występowanie w nadleśnictwie Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodniczego	Nazwa łacińska siedliska przyrodniczego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	9130	Żyzne buczyny	<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>	NIE	663,13	LMwyżśw, Lwyżśw,	-
2	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	NIE	1,29	Lw	-
Razem					664,42		-

Tabela 64. Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk)	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000		Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7		8
1	1308	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	13	w pobliżu bunkrów w leśnictwie Święce	TAK		NIE
2	1352	wilk	<i>Canis lupus</i>	5	teren leśnictwa Potoki, Siedliska, Święce	TAK		TAK
3	1337	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	1	LMwyżśw, przy źródliku	TAK		NIE
4	1083	jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	1	LMśw	TAK		NIE
5	1361	ryś	<i>Lynx lynx</i>	1	teren leśnictwa Siedliska	TAK		NIE
6	1324	nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	12	w pobliżu bunkrów w leśnictwie Święce	TAK		NIE
7	1326	gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	2	w pobliżu bunkrów w leśnictwie Święce	NIE		NIE
8	1166	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	1	Lwyż	TAK		NIE

Tabela 65. Zadania ochronne określone w PZO dla obszaru mającego znaczenie dla Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów)

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczba bność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
1	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>) B	Wg PUL Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 297c,f; 298b,d; 300c,d; 301a; 313c; 314f; 315d,f; 316f,g; 317c,d,g; 318f; 319b; 326h; 335a,c; 347a,f; les. Siedliska oddz. 327h,j; 328d,f,g; 329l; 330d,i,j; 331d,f,g; 332b,c,d; 333a,c,d,f,h,i; 334b,d,f,g; 338a,b; 339a,b,c,d; 340a,b; 341a,b,c,d; 342a,b,c; 343a,b,c,d; 344a,b,c; 345a,b,c,d,f; 346a,b,c; 349a; 350a,b,c; 351a,b; 352a,b,c; 353a,b; 354a,b,c,d,f; 355a,c,f,i; 356a,b; 359a; 360a; 361a,c,d; 362a,b; 368d; 369b,d,f,g; 370a; 380a,c / 663,13 ha Wg PZO Obr. Lubycza Królewska les. Potoki	<u>Istniejące:</u> Szkody powodowane przez zwierzynę łowną. Obecność w drzewostanie sosny i innych gatunków obcych dla siedliska. Niedobór obumierających drzew i martwych drzew skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne - wiatrołomy, okiść, przymrozki. <u>Potencjalne:</u> Zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumieraniem podatnej na erozję gleb. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształceniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby.	Poprawa stanu ochrony – zwiększenie udziału martwego drewna, w tym grubowymiarowego (w odniesieniu do średnich wartości uzyskanych na stanowiskach monitoringowych, czyli 6,6 m ³ , w tym 1,3 kłody o wymiarach >3 m długości > 50 cm grubości/ha) oraz starych obumierających drzew, ograniczenie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska.	les. Potoki oddz. 297c,f; 298b,d; 300c,d; 301a; 313c; 314f; 315d,f; 316f,g; 317c,d,g; 318f; 319b; 326h; 335a,c; 347a,f; les. Siedliska oddz. 327h,j; 328d,f,g; 329l; 330d,i,j; 331d,f,g; 332b,c,d; 333a,c,d,f,h,i; 334b,d,f,g; 338a,b; 339a,b,c,d; 340a,b; 341a,b,c,d; 342a,b,c; 343a,b,c,d; 344a,b,c; 345a,b,c,d,f; 346a,b,c; 349a; 350a,b,c; 351a,b; 352a,b,c; 353a,b; 354a,b,c,d,f; 355a,c,f,i; 356a,b; 359a; 360a; 361a,c,d; 362a,b; 368d; 369b,d,f,g; 370a; 380a,c Stosowanie w gospodarce leśnej typów drzewostanu właściwych dla siedliska. Usuwanie obcych siedliskowo i geograficznie gatunków drzew (gł. sosny pospolitej i modrzewia) w trakcie cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Dostosowanie gospodarki leśnej do specyfiki siedliska i poprawa wskaźników decydujących o jego stanie ochrony. Na gruntach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego należy przyjąć:	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczba bność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
		<p>oddz. 297c,f; 298 b,d; 300c-d; 301a; 313c; 314f; 315d-f; 316f-g; 317c-d,g; 318f; 319b; 335a,c; 347a,f; les. Siedliska</p> <p>oddz. 327h,j; 328d-g; 330d,i-j; 331d-g; 332 b-d; 333a,c-f,h-i; 334 b,d-g; 338a-b; 339a-d; 340a-b; 341a-d; 342a-c; 343a-d; 344 a-c; 345a-f; 346a-c; 349a; 350a-c; 351a-b; 352a-c; 353a-b; 354 a-f; 355a,c,f,i; 356 a-b; 359a; 360a; 361a,c-d; 362a-b; 368 d; 369b,d-g; 370a; 380a,c</p> <p>Prace fitosocjologiczne na potrzeby PUL zostały przeprowadzone w 2018 r. Konieczna jest weryfikacja PZO.</p>			<ul style="list-style-type: none"> - zasadę pozostawiania do naturalnego rozpadu co najmniej 5% powierzchni reprezentatywnego drzewostanu objętego użytkowaniem rębny lub 5% masy z chwili rozpoczęcia rębni; -potrzebę zwiększenia ilości martwego drewna w ekosystemach leśnych (konsekwentnie pozostawianie pojedynczych starych drzew lub niewielkich grup, które zapewniają w przyszłości odpowiednie zasoby drewna martwego, w tym grubowymiarowego; pozostawione drzewa powinny reprezentować gatunki właściwe dla siedliska przyrodniczego; -możliwie najszersze stosowanie rębni częściowych (II) i stopniowych (IV), w szczególności częściowej gniazdowej (IID) i stopniowej udoskonalonej (IVD); - długi i bardzo długi okres odnowienia (ok. 40 lat); - przeciętny wiek rębności dla buka – 120 lat; - preferowanie odnowienia naturalnego; - pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródłiskowymi; w ramach działania należy pozostawić fragmenty reprezentatywne dla siedliska przyrodniczego; szczegółowy zasięg działania zostanie wskazany w ramach najbliższej rewizji 	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
					<p>planów urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów</p>	
2	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) C	<p>Wg PUL Obr. Lubycza Królewska les. Siedliska oddz. 372k / 1,29 ha Wg PZO nie stwierdzono</p> <p>Prace fitosocjologiczne na potrzeby PUL zostały przeprowadzone w 2018 r. Konieczna jest weryfikacja PZO.</p>	<p><u>Istniejące:</u> Szkody powodowane przez zwierzynę łowną. Obecność w drzewostanie sony i innych gatunków obcych dla siedliska. Niedobór obumierających drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkiem mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrolomy, okiść, przymrozki.</p> <p><u>Potencjalne:</u> Zubożenie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkowań może przekształceniem innych warstw lasu, zubożeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby.</p>	<p>Poprawa stanu ochrony – zwiększenie udziału martwego drewna, w tym grubowymiarowego (w odniesieniu do średnich wartości uzyskanych na stanowiskach monitoringowych, czyli 6,5 m³/ha, w tym 1 kłody o wymiarach : >3m długości > 50cm grubości /ha) oraz starych obumierających drzew, ograniczenie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska, rozbudowanie struktury wiekowej drzewostanów, poprawa zgodności składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi.</p>	<p>les. Siedliska oddz. 372k</p> <p>Stosowanie w gospodarce leśnej typów drzewostanów właściwych dla siedliska. Usuwanie obcych siedliskowo i geograficznie gatunków drzew (gł. Sosny pospolitej i modrzewia) w trakcie ciec pielęgnacyjnych i rębnych. Dostosowanie gospodarki leśnej do specyfiki siedliska i poprawa wskaźników decydujących o jego stanie ochrony. Na gruntach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego należy przyjąć: - zasadę pozostawiania do naturalnego rozpadu co najmniej 5% powierzchni reprezentatywnego drzewostanu objętego użytkowaniem rębny lub 5% masy z chwili rozpoczęcia rębni; - potrzebę zwiększania ilości martwego drewna w ekosystemach leśnych (konsekwentnie pozostawienie pojedynczych starych drzew lub niewielkich grup, które zapewniają w przyszłości odpo-</p>	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
					<p>wiednie zasoby drewna martwego, w tym grubowymiarowego; pozostawione drzewa powinny reprezentować gatunki właściwe dla siedliska przyrodniczego);</p> <ul style="list-style-type: none"> - możliwe najszersze stosowanie rębni częściowych (II) i stopniowych (IV), w szczególności częściowej gniazdowej (IID) i stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVD); - długi i bardzo długi okres odnowienia (ok. 40 lat); - przeciętny wiek rębności dla dębu – 140 lat, dla grabu – 80 lat; - preferowanie odnowienia naturalnego; - pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródłiskowymi; w ramach działania należy pozostawić fragmenty reprezentatywne dla siedliska przyrodniczego; szczegółowy zasięg działania zostanie wskazany w ramach najbliższej rewizji planów urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów</p>	
3	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe,	Wg PZO Obr. Lubycza Królewska les. Potoki	<u>Istniejące:</u> Szkody powodowane przez zwierzynę łowną. Niedobór obumierających	Poprawa stanu ochrony – zwiększenie udziału martwego drewna, w tym grubowymiarowego (w	Wyłączenie z pozyskania drewna w ramach trzebieży późnych i cięć rębnych płatów siedliska, za wyjątkiem cięć sanitarnych i usuwa-	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
	we i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe C	oddz. 307d-f; 308d; les. Siedliska oddz. 371b,l; 372i,k. Wg prac fitosocjologicznych przeprowadzonych na potrzeby PUL w lokalizacjach wskazanych przez PZO siedlisko przyrodnicze nie występuje. Konieczna jest weryfikacja PZO.	drzew i martwego drewna skutkuje niedostatkami mikrosiedlisk gatunków związanych z tego typu siedliskami. Zamieranie jesionu wyniosłego. Szkody wyrządzone przez bobry. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne - wiatrolomy, okiść, przymrozki. <u>Potencjalne:</u> Zubożenie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. Prace regulacyjne w dolinach potoków.	odniesieniu do średnich wartości uzyskanych na stanowiskach monitoringowych, czyli 5 m ³ /ha; kłód o wymiarach: >3m długości >50 cm grubości/ha nie stwierdzono).	nia gatunków obcych ekologicznie. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.	
4	1308 mopek <i>Barbastella barbastellus</i> B	Obr. Lubycza Królewska les. Święcie oddz. 235a; 236c; 259b,g; 260a,b; 273i; 274a,f	<u>Istniejące:</u> Brak. <u>Potencjalne:</u> Zubożenie bazy pokarmowej na skutek stosowania insektycydów. Utrata żerowiska - wylesienia, fragmentacja obszarów leśnych, kurczenie się areалу dostępnych żerowisk. Likwidacja drzew dziuplastych, obumierających, z odstającą korą, starych pni – jako potencjalnych schronień dziennych.	Zwiększenie ilości mikrosiedlisk. Ograniczenie penetracji schronów przez człowieka w okresie zimowym. Tereny leśne obszaru Natura 2000 – utrzymanie co najmniej obecnego areálu i zwartości kompleksów leśnych. Dążenie do utrzymania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych, ich złożonej struktury wiekowej i przestrzennej.	<u>Utrzymanie zadrzewień w bezpośrednim otoczeniu schronów umożliwiających swobodny dołot nietoperzy do miejsc zimowania i rojenia.</u> W obrębie wyznaczonych stref należy dążyć do utrzymania pełnej zwartości koron drzew. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia koron drzew (prowadzących do powstania luk większych niż 5 arów). Cięcia na większych powierzchniach powinny być skonsultowane z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. W razie konieczności przeprowadze-	<u>Zabezpieczenie wejść do schronów</u> – montaż krat w 10 bunkrach. Kraty powinny umożliwić swobodny przelot nietoperzy oraz zabezpieczyć przed wchodzeniem do schronów ludzi (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania plany zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII). Usytuowanie zabezpieczeń, ich konstrukcja powinna być skonsultowana, a prace nadzorowane przez specjalistę chiropterologa. Kraty i drzwi powinny być zamknięte co najmniej w okresie od 1 listopada do 30 marca.

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielnie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
					<p>nia cięć w rejonie zimowisk nie należy dopuścić do izolacji schronów i otaczającego je drzewostanu od sąsiadujących terenów leśnych i pozostawić szpaler drzew o szerokości minimum 10 metrów.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p> <p><u>Utrzymanie lub powiększenie obecnego arealu i zwartości terenów leśnych obszaru Natura 2000, poprawa jakości żerowisk.</u> W gospodarce leśnej należy dążyć do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzyskania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych (na odpowiednich siedliskach), - zwiększenia powierzchni drzewostanów o złożonej strukturze wiekowej i przestrzennej. <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	<p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Wzbogacenie zimowisk w mikrokulturę</u> – umieszczenie komorowych pustakówpodsufitowych. Pustaki należy wmurować, przykleić lub zakotwiczyć w stropie na dolnej (stropy są betonowe), czasami również na górnej kondygnacji schronu w liczbie od kilku (min. 4) do kilkunastu sztuk. Otwory pustaków należy skierować pionowo w dół. Typ pustaków ich liczbę i usytuowanie należy skonsultować ze specjalistą chiropterologiem (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Konserwacja zabezpieczeń, naprawa uszkodzeń, otwieranie i zamykanie krat</u> (jeśli istnieje taka potrzeba) w okresie pozahibernacyjnym (zamknięcie – ostatnie dni października lub pierwsze dni listopada; otwarcie – w pierwszych dniach kwietnia; naprawa krat lub drzwi powinna być wykonywana w okresie</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
						pozahibernacyjnym). <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.
5	1324 nocek duży <i>Myotis</i> <i>Myotis</i> B	Obr. Lubycza Królewska les. Świącie oddz. 235a; 236c; 259b,c,g; 260a,b; 273i; 274a,f	<u>Istniejące:</u> Brak. <u>Potencjalne:</u> Zubożenie bazy pokarmowej na skutek stosowania insektycydów. Utrata żerowiska - wylesienia, fragmentacja obszarów leśnych, kurczenie się areалу dostępnych żerowisk. Likwidacja drzew dziuplastych, obumierających, z odstającą korą, starych pni – jako potencjalnych schronień dziennych.	Utrzymanie co najmniej obecnego areалу i zawartości kompleksów leśnych. Dążenie do utrzymania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych, ich złożonej struktury wiekowej i przestrzennej, zwiększenia udziału starych i obumierających drzew.	<u>Utrzymanie zadrzewień w bezpośrednim otoczeniu schronów umożliwiających swobodny dołot nietoperzy do miejsc zimowania i rojenia.</u> W obrębie wyznaczonych stref należy dążyć do utrzymania pełnej zwartości koron drzew. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia koron drzew (prowadzących do powstania luk większych niż 5 arów). Cięcia na większych powierzchniach powinny być skonsultowane z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. W razie konieczności przeprowadzenia cięć w rejonie zimowisk nie należy dopuścić do izolacji schronów i otaczającego je drzewostanu od sąsiadujących terenów leśnych i pozostawić szpaler drzew o szerokości minimum 10 metrów. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów. <u>Utrzymanie lub powiększenie obecnego areálu i zawartości terenów leśnych obszaru Natura 2000, poprawa jakości żerowisk.</u> W	<u>Zabezpieczenie wejść do schronów</u> – montaż krat w 10 bunkrach. Kraty powinny umożliwić swobodny przelot nietoperzy oraz zabezpieczyć przed wchodzeniem do schronów ludzi (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania plany zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII). Usytuowanie zabezpieczeń, ich konstrukcja powinna być skonsultowana, a prace nadzorowane przez specjalistę chiropterologa. Kraty i drzwi powinny być zamknięte co najmniej w okresie od 1 listopada do 30 marca. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów. <u>Wzbogacenie zimowisk w mikrokultury</u> – umieszczenie komorowych pustakwPodsufitowych. Pustaki należy wmurować, przykleić lub zakotwiczyć w stropie na dolnej (stropy są betonowe), czasami również na górnej kondygnacji schronu w liczbie od kilku (min. 4) do kilkunastu sztuk. Otwory pusta-

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydziałenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
					<p>gospodarce leśnej należy dążyć do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzyskania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych (na odpowiednich siedliskach), - zwiększenia powierzchni drzewostanów o złożonej strukturze wiekowej i przestrzennej. <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	<p>ków należy skierować pionowo w dół. Typ pustaków ich liczbę i usytuowanie należy skonsultować ze specjalistą chiropterologiem (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Konserwacja zabezpieczeń, naprawa uszkodzeń, otwieranie i zamknięcie krat</u> (jeśli istnieje taka potrzeba) w okresie pozahibernacyjnym (zamknięcie – ostatnie dni października lub pierwsze dni listopada; otwarcie – w pierwszych dniach kwietnia; naprawa krat lub drzwi powinna być wykonywana w okresie pozahibernacyjnym).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p>
6	1337 bóbr europejski <i>Castor fiber</i> C	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 309b	<p><u>Istniejące:</u> Brak.</p> <p><u>Potencjalne:</u> Ruch samochodowy odbywający się po drogach publicznych może prowadzić do uszczerpkienia stanu lokalnej populacji</p>	Zachowanie obecnej struktury i funkcji siedliska gatunku.	Brak	Brak

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>wskutek kolizji z pojazdami. Największym zagrożeniem są drogi o znacznym natężeniu ruchu – w warunkach obszaru Natura 2000 jest to droga krajowa 17 oraz droga wojewódzka nr 867.</p> <p>Celowe uśmiercanie bobrów. Niszczenie żeremi i tam bobrowych.</p> <p>Niszczenie brzegów, wycinka zadrzewień podczas prac regulacyjnych może prowadzić do zniszczenia istniejących nor i żeremi oraz do przekształcenia siedlisk gatunku.</p> <p>Presja drapieżnicza (wilk).</p>			
7	1361 ryś <i>Lynx lynx</i> C	Obr. Lubycza Królewska les. Siedliska na terenie leśnictwa	<p><u>Istniejące:</u> Drogi publiczne stanowią podstawowy czynnik decydujący o izolacji obszaru Natura 2000 oraz fragmentujący obszar osobniczy rysia. Największym zagrożeniem są drogi o znacznym natężeniu ruchu – w warunkach obszaru Natura 2000 jest to droga krajowa nr 17 oraz droga wojewódzka nr 867. Rozwój zabudowy wzdłuż dróg i poza jednostkami osadniczymi ogranicza dostęp dla rysia obszar, stanowi barierę migracyjną.</p> <p><u>Potencjalne:</u> Prace leśne w miejscach rozrodu mogą prowadzić do plosze-</p>	Utrzymanie populacji rysia w obszarze. Utrzymanie co najmniej aktualnego arealu i zwartości terenów leśnych.	<u>Zabezpieczenie potencjalnych miejsc rozrodu</u> – pozostawienie w obrębie głębokich, zalesionych parowów złomowisk, gałęzi i wykrotów dla zapewnienia bezpiecznych miejsc dla wychowu młodych oraz ukrycia się dużych drapieżników; w przypadku drzewostanów sosnowych dopuszczalne jest usuwanie wywrotów i gałęzi sosnowych, w sytuacji zagrożenia zdrowotności drzewostanów w obrębie obszaru Natura 2000 (zagrożenia gradacjami owadzimi). <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.	Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników – w populacjach ustabilizowanych jeleni i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego Łowieckiego Regionu Hodowlanego w oparciu o prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i saren (w tym drapieżnictwa) Pozyskanie myśliwskie powinno być prowadzone z uwzględnieniem szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000, Nadleśnictwo Tomaszów w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim.

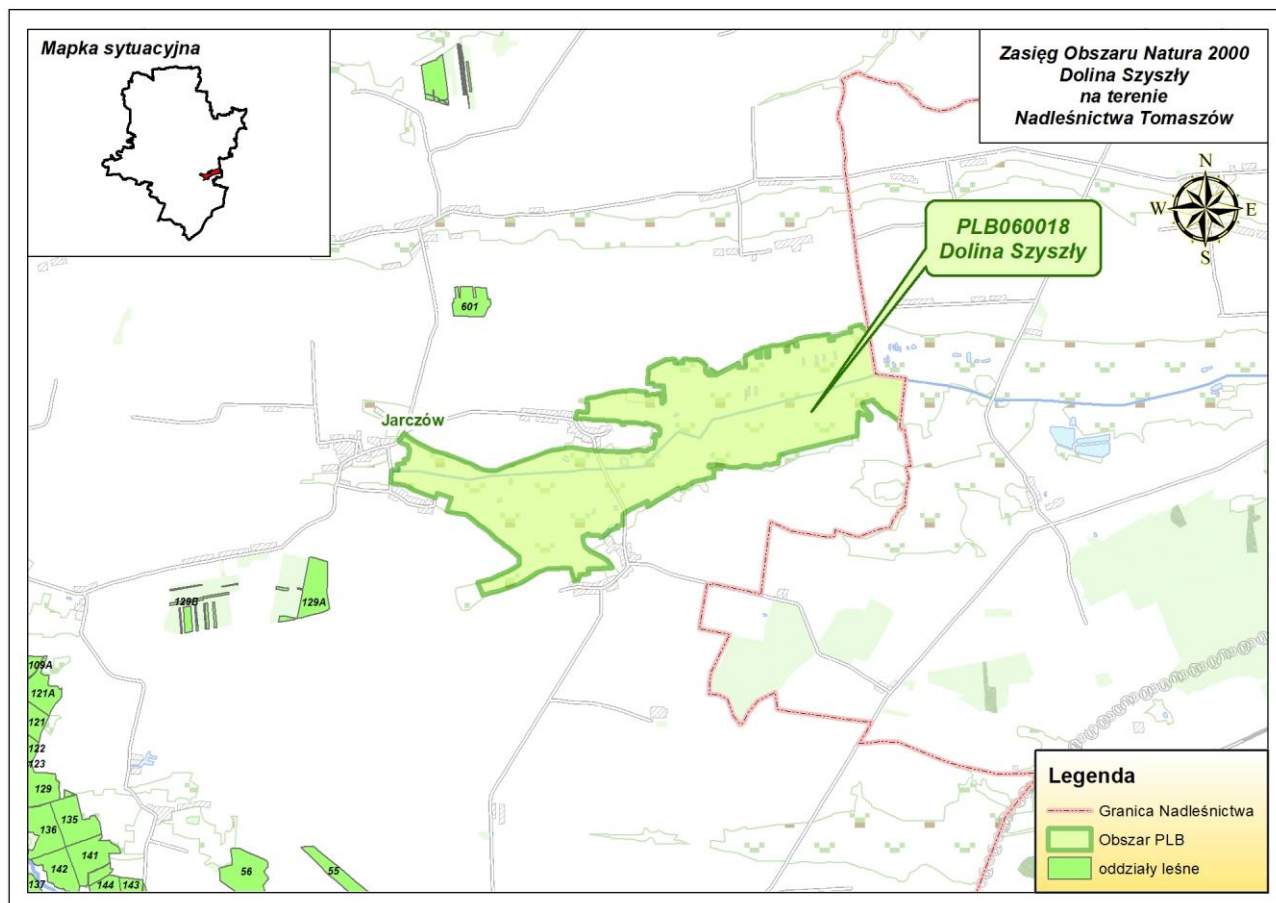
Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>nia rysia. Rajdy motocrossowe, przejazdy pojazdów przez teren leśny mogą powodować płoszenie zwierząt. Przypadki kłusownictwa mogą w przyszłości dotyczyć rysia. Zwierzęta domowe penetrujące lasy mogą roznosić wściekliznę i inne choroby zakaźne zwierząt.</p>			
8	wilk <i>Canis lupus</i> 1352 B	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki les. Siedliska les. Święcie na terenie leśnictw	<p><u>Istniejące:</u> Drogi publiczne stanowią podstawowy czynnik decydujący o izolacji obszaru Natura 2000 oraz fragmentujący areał watahy. Największym zagrożeniem są te o znacznym natężeniu ruchu drogowego – w warunkach obszaru Natura 2000 jest to droga krajowa nr 17 oraz droga wojewódzka nr 867. Rozwój zabudowy wzdłuż dróg i poza jednostkami osadniczymi ogranicza dostępny dla wilka areał, stanowi barierę migracyjną. W ciągu ostatnich lat zanotowano śmierć osobnika w skutek postrzału.</p> <p><u>Potencjalne:</u> Prace leśne wykonywane w miejscach rozrodu mogą prowadzić do płoszenia wilków, opuszczania nor itd. Polowania na terytorium Ukrai-</p>	Utrzymanie populacji wilka w obszarze. Utrzymanie co najmniej aktualnego areału i zwartości terenów leśnych.	<p>Zabezpieczenie potencjalnych miejsc rozrodu – pozostawianie w obrębie głębokich, zalesionych parowów złomowisk, gałęzi i wykrotów dla zapewnienia bezpiecznych miejsc dla wychowu młodych oraz ukrycia się dużych drapieżników; w przypadku drzewostanów sosnowych dopuszczalne jest usuwanie wywrotów i gałęzi sosnowych, w sytuacji zagrożenia zdrowotności drzewostanów w obrębie obszaru Natura 2000 (zagrożenia gradacjami owadzimi).</p> <p>Obszar wdrażania: Parowy w obrębie terenów leśnych obszaru Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów</p>	<p>Ustawienie tablic ostrzegawczych o możliwości przekraczania drogi przez wilki. Tablice należy ustawić w miejscach, w których zaplanowane do przeprowadzenia tropienia wykażą istnienie korytarzy migracyjnych dużych drapieżników (na odcinku Siedliska – Prusie). Termin realizacji – okres obowiązywania planu.</p> <p>Obszar wdrażania: Odcinki drogi wojewódzkiej 867, przebiegające przez kompleksy leśne obszaru Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników – w populacjach ustabilizowanych jeleni i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego Łowieckiego</p>

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielenie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			<p>ny mogą wpływać na liczebność populacji na Rostoczcu. Rajdy motocrossowe, przejazdy pojazdów przez teren leśny mogą powodować płoszenie zwierząt.</p> <p>Zwierzęta domowe penetrujące lasy mogą roznosić wściekliznę i inne choroby zakaźne.</p>			<p>Regionu Hodowlanego w oparciu o prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i saren (w tym drapieżnictwa). Pozyskanie myśliwskie powinno być prowadzone z uwzględnieniem szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową.</p> <p>Obszar wdrażania: Cały obszar Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000; Nadleśnictwo Tomaszów w porozumieniu z PZŁ.</p>
9	1083 jelonek ro- gacz <i>Lucanus cervus</i> B	Obr. Lubicza Królewska les. Siedliska oddz. 372n, (372l rezerwat)	<p><u>Istniejące:</u> Kradzieże drewna powodujące uszczerpnięcie zasobów zamierających i martwych dębów w obrębie siedliska gatunku. Naturalna sukcesja drzew i krzewów w warstwie podszytu drzewostanów dębowych, służących jako siedlisko gatunku, powodująca zacielenie dna lasu. Presja ze strony populacji dzików, drapieżnictwo ptaków i nietoperzy. Izolacja populacji mogąca skutkowaćubożeniem puli genowej.</p> <p><u>Potencjalne:</u></p>	Uzupełnienie wiedzy o gatunku, utrzymanie aktualnych zasobów drzewnych dębu (drzew żywych oraz martwego drewna) w obrębie siedliska gatunku.	<p>Zabezpieczenie siedliska gatunku – pozostawienie wszystkich dębów w drzewostanie. Zachowanie w drzewostanie martwego drewna dębowego oraz martwych i obumierających drzew i pni tego gatunku.</p> <p>Obszar wdrażania: Rezerwat „Jalinka” oraz południowa część oddz. 372n Nadleśnictwa Tomaszów.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>	

Lp	Przedmiot ochrony	Ogólna charakterystyka (lokalizacja) (obręb, oddz, wydzielanie/powierzchnia/liczebność)	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Cele działań ochronnych	Działania ochronne wraz z obszarem wdrażania (adresy leśne) i podmiotem odpowiedzialnym	
					działania w ramach gospodarki leśnej finansowane ze środków własnych PGL LP/ przewidywane metody i okresy realizacji	działania – wskazania ochronne realizowane poza gospodarką leśną finansowane ze środków zewnętrznych/przewidywane metody i okresy realizacji
1	2	3	4	5	6	7
			Zubażanie ekosystemu w stare, martwe i obumierające dęby oraz mikrosiedliska zamierającego drewna o umiarkowanej wilgotności. Zbiór w celach kolekcjonerskich.			
10	1166 traszka grzebienia- sta <i>Triturus cristatus</i> C	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 3071	<u>Istniejące:</u> Brak. <u>Potencjalne:</u> Przekształcanie trwałych użytków zielonych na grunty orne – zagrożenie dotyczy łąk zlokalizowanych w sąsiedztwie kompleksu stawowego w Hrebennem. Osuszanie nieużytków, zabagnień, oczek wodnych. Nieprawidłowa przebudowa kompleksu stawowego w Hrebennem – brak etapowości wykonywanych prac.	Utrzymanie właściwego stanu zachowania populacji.	Brak	Brak

3.5 Obszary Natura 2000 występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów

3.5.1 Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Szyszły PLB060018



Rycina nr 40 Zasięg obszaru specjalnej ochrony ptaków Dolina Szyszły PLB060018 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF i odnosi się on do całości obszaru, a nie tylko do fragmentu obszaru znajdującego się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Status prawny

Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21 lipca 2004 r. Dz. U. nr 229 poz. 2313, aktualizacja: Rozporządzenie Ministra Środowiska: z dnia 5 września 2007 r. Dz. U. Nr 179, poz. 1275. Aktualnie obowiązującą podstawą prawną jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 Nr 25 poz. 133).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 2557,21 ha (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 833,48 ha (32,59% pow. obszaru).

Opis obszaru

Obszar leży w makroregionie Wyżyna Wołyńska, mezoregionie Równina Bełzka. Położony jest przy granicy z Ukrainą. Obejmuje dolinę małej rzeki Szyszły, dopływu Rzeczyca. Większość doliny została zmeliorowana, a rzeka płynie wąskim korytem. Z powodu zaniechania gospodarki łąkarskiej i konserwacji rowów melioracyjnych dolina ulega procesowi wtórnego zabagnienia. Dominującym elementem krajobrazu są łąki i pastwiska na torfowiskach niskich (węglanowych), zajmujące ponad połowę powierzchni doliny. Większość użytków rolnych jest porzucona i zarasta krzewami. Zakrzaczenia rosną także na brzegach rzeki i niekonserwowanych rowów melioracyjnych i innych częściach doliny. Poza nieużytkowanymi łąkami rozwijają się tu również torfowiska niskie w wyrobiskach pozostałych po eksploatacji torfu. W okolicy Dynisk Starych zlokalizowany jest niewielki kompleks stawów. W południowo-wschodniej części ostoi znajduje się średniej wielkości kompleks leśny, z dominującymi dębem i sosną, w randze grądu subkontynentalnego. Zabudowa w tym regionie jest rozproszona – występuje na obrzeżach obszaru. Obszar Natura 2000 Dolina Szyszły PLB060018 sąsiaduje od zachodu z innym obszarem specjalnej ochrony ptaków - Doliną Sołokiji PLB060021. Granice ostoi Natura 2000 Dolina Szyszły PLB060018 na zachód od drogi publicznej łączącej m. Dębina i Dyniska - pokrywają się z granicami obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Łąki nad Szyszłą PLH060042. Ponadto, z obszarem sąsiaduje ostoja ptaków o randze międzynarodowej (IBA) – Ostoja Mircze. Ww. obszary te tworzą wspólnie jednolity i zwarty system chroniący unikalne wartości przyrodnicze południowo-wschodniej Lubelszczyzny.

Wartości przyrodnicze i znaczenie. W obszarze występuje 137 gatunków ptaków (117 lęgowych), z czego 30 wymienionych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (30 lęgowych), zaś 15 ujętych jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (8 lęgowych). Populacje lęgowe dwóch gatunków osiągają rangę kwalifikujących do objęcia ochroną w formie obszaru Natura 2000: derkacza i dubelta. Osobliwością obszaru jest też jedyne na Zamojszczyźnie stanowisko gdzie notowano wodniczkę. Ponadto, z ciekawych gatunków widziano w obszarze: czapłę purpurową, orzełka, gadożera, kobczyka, mornela. Istotnymi dla obszaru są też ptaki mokradłowe spoza Dyrektywy Ptasiej, dla których omawiany obszar jest jednym z ważniejszych na Zamojszczyźnie lęgowisk. Obszar jest miejscem występowania rozległych łąk, w tym zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, łąk użytkowanych ekstensywnie, fragmentów młak niskoturzycowych (siedliska z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej) i towarzyszących im gatunkom roślin, m.in. staroduba łąkowego i lipiennika Loesela (gatunki z Zał. II Dyrektywy Siedliskowej). W lesie dominują grądy subkontynentalne w dobrze zachowanymi fragmentami starodrzewu. Spośród zwierząt na szczególną

uwagę zasługuje suseł perełkowany mający swe kolonie w śróddolinkowych wywyższeniach. Obszar stanowi również ostoję dla kumaka nizinnego, bobra europejskiego i wydry. Derkacz ocena ogólna C, w tym: Populacja rozmieszczona w obszarze równomiernie na terenie całego obszaru: 55-60 terytorialnych samców co stanowi ok. 0,2% populacji krajowej – ocena C. Stan zachowania oceniono jako C, w tym: stopień zachowania struktury: II – elementy zachowane w dobrym stanie (rozległe łąki w dolinie Szyszły charakteryzują się korzystną dla derkaczy mozaikową strukturą zarówno w odniesieniu do intensywności użytkowania poszczególnych fragmentów łąk jak i różnym stopniem uwilgotnienia oraz zróżnicowana pokrywa roślinną) możliwość odtworzenia: II – możliwe przy średnim nakładzie kosztów Izolacja: ocena C – obszar znajduje się w granicach zwartej, naturalnego zasięgu gatunku. Dubelt ocena ogólna C, w tym: Populacja skupiona w obrębie jednego miejsca w pobliżu m. Plebanka: maksymalnie 10 tokujących samców co może stanowić od 1,3% do 3,8% populacji krajowej – ocena C. Stan zachowania oceniono jako C możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena B – populacja nieizolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku.

Tabela 66. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE występujące w obszarze Dolina Szyszły oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (na podst. SDF dla obszaru Natura 2000 Dolina Szyszły PLB060018)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A255	<i>Anthus campestris</i>	świergotek polny	D			
A404	<i>Aquila heliaca</i>	orzeł cesarski	D			
A089	<i>Clanga pomarina</i>	orlik krzykliwy	D			
A029	<i>Ardea purpurea</i>	czapla purpurowa	D			
A021	<i>Botaurus stellaris</i>	bąk	D			
A196	<i>Chlidonias hybridus</i>	rybitwa białowąsa	D			
A197	<i>Chlidonias niger</i>	rybitwa czarna	D			
A031	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biały	D			
A030	<i>Ciconia nigra</i>	bocian czarny	D			
A080	<i>Circaetus gallicus</i>	gadożer	D			
A081	<i>Circus aeruginosus</i>	błotniak stawowy	D			
A082	<i>Circus cyaneus</i>	błotniak zbożowy	D			
A083	<i>Circus macrourus</i>	błotniak stepowy	D			
A084	<i>Circus pygargus</i>	błotniak łąkowy	D			
A122	<i>Crex crex</i>	derkacz	C	B	C	C
A238	<i>Dendrocopos medius</i>	dzięcioł średni	D			
A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	dzięcioł białoszyi	D			
A236	<i>Dryocopus martius</i>	dzięcioł czarny	D			
A027	<i>Egretta alba</i>	czapla biała	D			
A379	<i>Emberiza hortulana</i>	ortolan	D			
A098	<i>Falco columbarius</i>	drzemlik	D			
A103	<i>Falco peregrinus</i>	sokół wędrowny	D			
A097	<i>Falco vespertinus</i>	kobczyk	D			
A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchotłówka białoszyja	D			
A154	<i>Gallinago media</i>	dublet	C	C	B	C
A127	<i>Grus grus</i>	żuraw	D			
A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	bielik	D			
A022	<i>Ixobrychus minutus</i>	bączek	D			

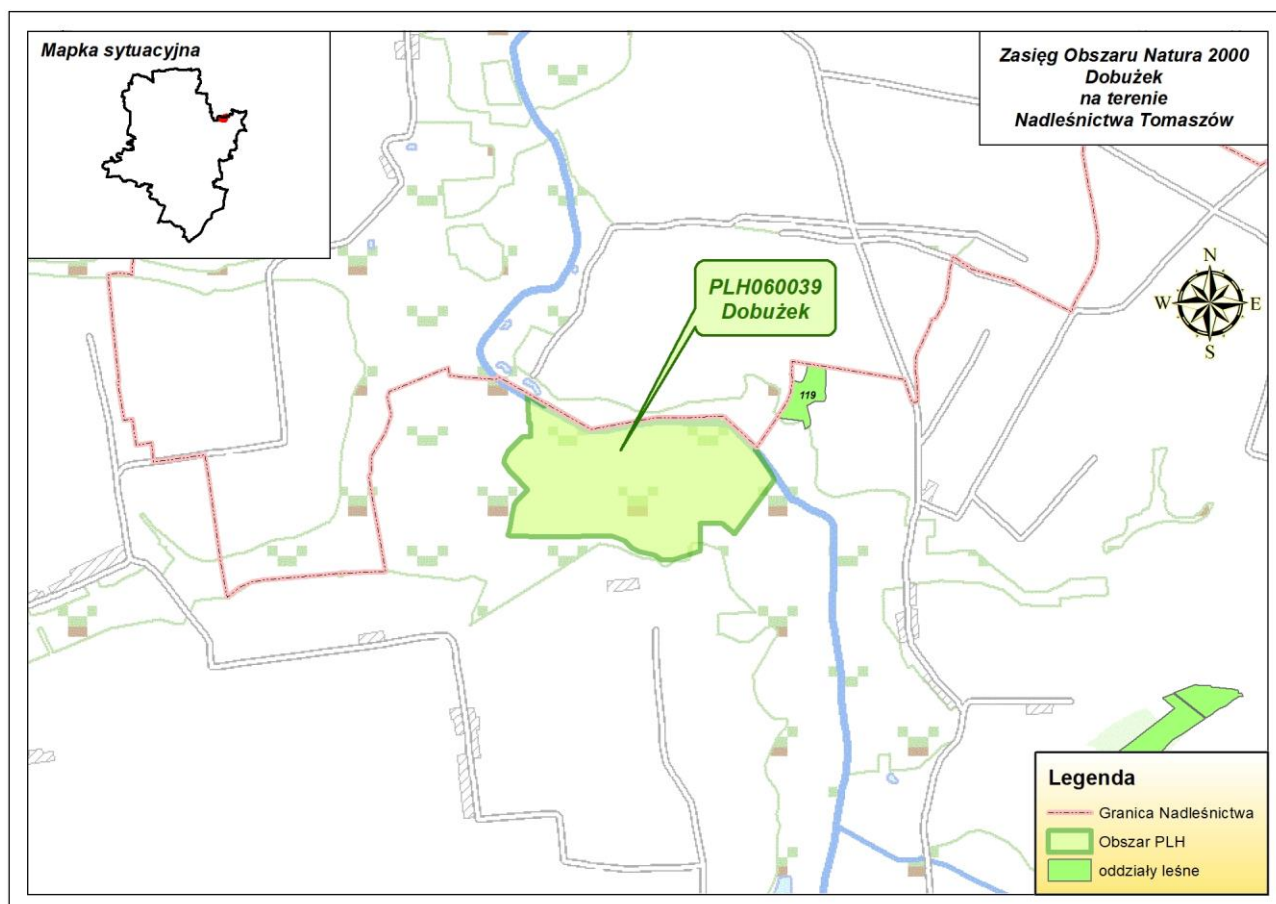
Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
A338	<i>Lanius collurio</i>	gąsiorek	D			
A246	<i>Lullula arborea</i>	lerka	D			
A272	<i>Luscinia svecica</i>	podróżniczek	D			
A073	<i>Milvus migrans</i>	kania czarna	D			
A094	<i>Pandion haliaetus</i>	rybołów	D			
A072	<i>Pernis apivorus</i>	trzmiełojad	D			
A151	<i>Philomachus pugnax</i>	batalion	D			
A140	<i>Pluvialis apricaria</i>	siewka złota	D			
A120	<i>Porzana parva</i>	zielonka	D			
A119	<i>Porzana porzana</i>	kropiatka	D			
A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybitwa rzeczna	D			
A307	<i>Sylvia nisoria</i>	jarzębatka	D			
A166	<i>Tringa glareola</i>	krawawodziób	D			

Obszar ten znajduje się w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa. Nie obejmuje gruntów będących w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Szyszły PLB060018 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 3 lipca 2014 r. poz. 2326).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.5.2 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dobużek PLH060039



Rycina nr 41 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dobużek PLH060039 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 43 str. 63].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 199,30 ha (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 127,41 ha (63,93% pow. obszaru).

Opis obszaru

Obszar stanowi fragment doliny rzeki Huczwy z odcinkiem stromego, orograficznie prawego zbocza doliny, pokrytego roślinnością kserotermiczną. Dno doliny zajęte jest przez ekstensywnie użytkowane łąki kośne i ziołorośla.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Doskonale zachowane zbiorowisko kserotermiczne z jednym z dwóch krajowych stanowisk żmijowca czerwonego *Echium russicum*. Żmijowiec czerwony objęty jest corocznym monitoringiem. W obszarze stwierdzono występowanie 3 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W 1986 r. wykryto tu także stanowisko tchórza stepowego (*Mustela eversmanni*), obecnie nie potwierdzone. Dodatkowo, na łąkach stwierdzono bardzo wysokie zagęszczenie lęgowych derkaczy *Crex crex*.

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Dobużek są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 67. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna
Kod	Nazwa			
1	2	3	4	5
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	B	A	B
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	B	B	C
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	B	B

Obszar znajduje się w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa. Nie znalazły się w nim grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów.

Tabela 68. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dobużek oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

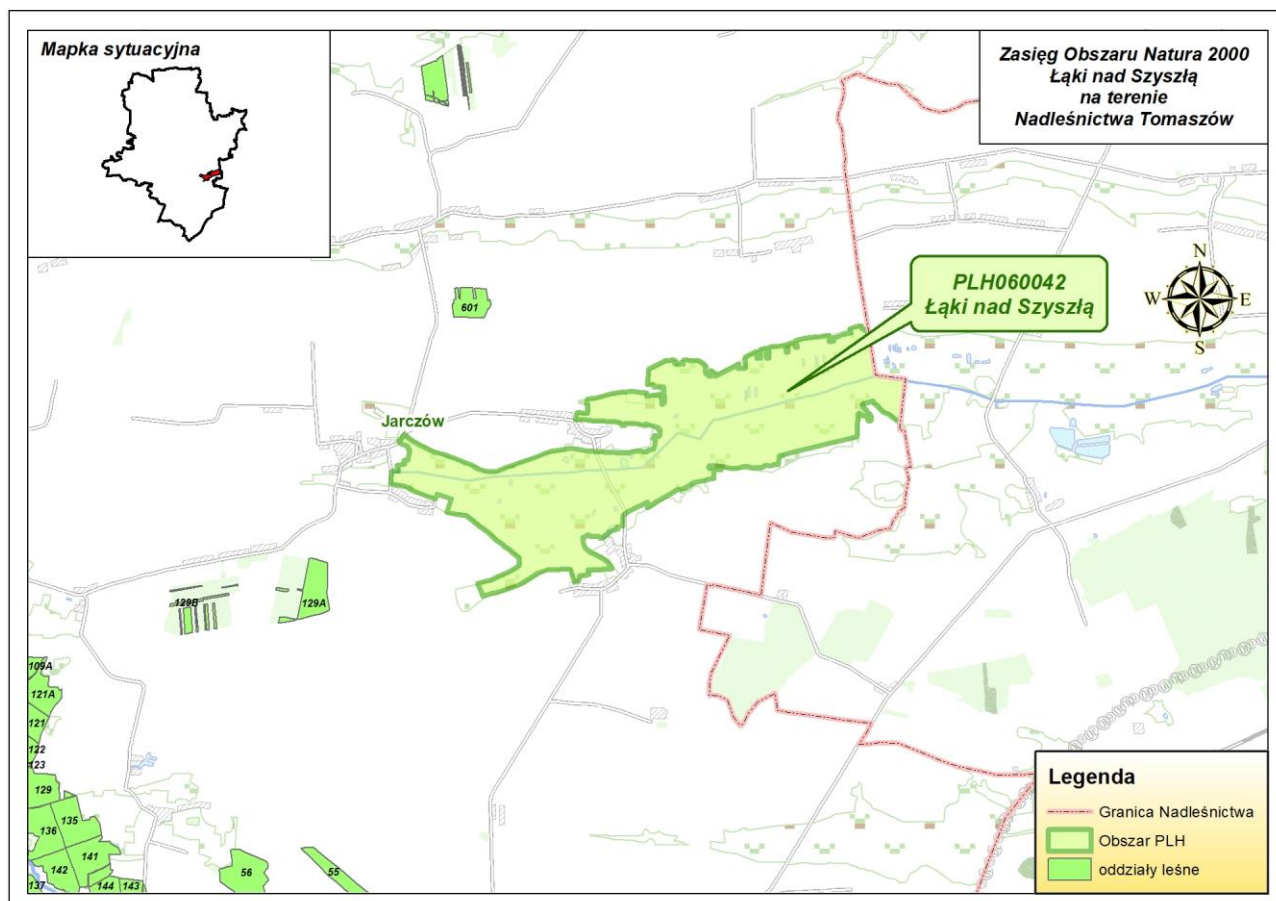
Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
Rośliny						
4067	<i>Echium russicum</i>	żmijowiec czerwony	B	C	B	B
Zwierzęta						
1188	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	D			
1060	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	D			
6179	<i>Phengaris nausithous</i>	modraszek nausitous	D			
6177	<i>Phengaris teleius</i>	modraszek telejus	D			

Na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów nie występują gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dobużek.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 22 kwietnia 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobużek PLH060039 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 22 kwietnia 2016 r. poz. 1656).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.5.3 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Łąki nad Szyszłą PLH060042



Rycina nr 42 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Łąki nad Szyszłą PLH060042 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE) [Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 43 str. 63].

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 981,05 ha (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 833,48 ha (84,96% pow. obszaru).

Opis obszaru

Obszar obejmuje dolinę rzeki Szyszły od wsi Zawady (na zachodzie) po szosę łączącą wsie Dyniska Stare i Dębina (na wschodzie). Teren w części jest użytkowany ekstensywnie (łąki kośne, eksploatacja torfu), w części nieużytkowany.

Wartość przyrodnicza i znaczenie

Dobrze zachowane, rozległe płaty łąk zmiennowilgotnych w ekstensywnie użytkowanej dolinie. Występują tu rzadkie zbiorowiska: *Cladietum marisci* i zbiorowisko z *Schoenus ferrugineus*. W miejscach dawnej eksploatacji torfu dobrze wykształcone, bardzo bogate florystycznie torfowiska węglanowe. Łącznie występuje tu 7 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 7 gatunków z Załącznika II tej dyrektywy. Obszar ważny dla zachowania lipiennika *Loesela Liparis loeseli*. Jedno z czterech stanowisk występowania starca wielkolistnego *Senecio macrophyllus* w Polsce (stanowiska na zachodniej granicy zasięgu).

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Łąki nad Szyszłą są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 69. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna
Kod	Nazwa			
1	2	3	4	5
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (<i>Charceteria spp.</i>)	C	C	C
3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	C	C	C
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	C	C	C
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe <i>Molinion</i>	B	A	B
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	A	B
7210	Torfowiska nakredowe (<i>Cladietum marisci</i> , <i>Caricetum buxbaumii</i> , <i>Schoenetum nigricantis</i>)	A	A	A
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	A	A	A

Obszar znajduje się w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa. Nie znalazły się w nim grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów.

Tabela 70. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Łąki nad Szyszłą oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

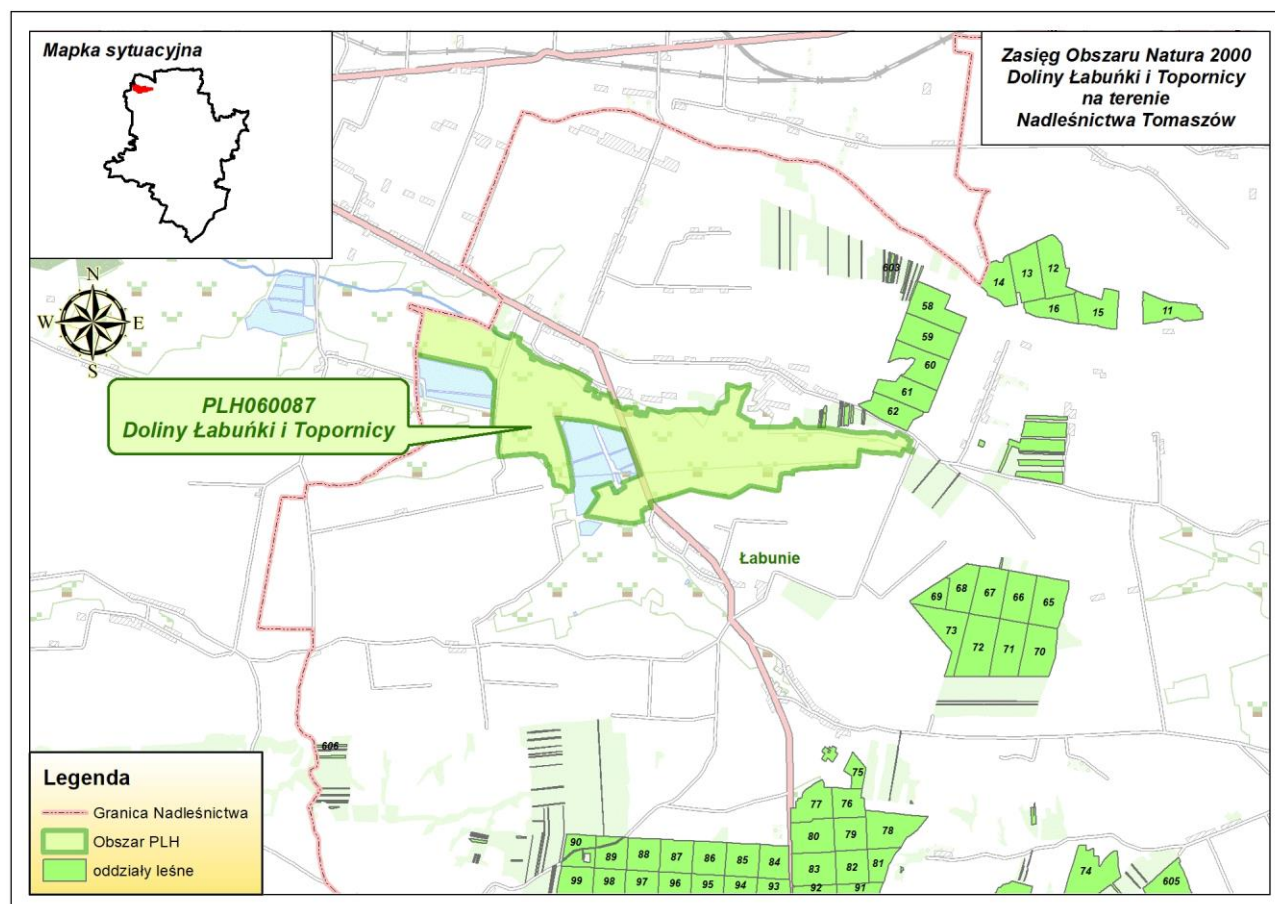
Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
Rośliny						
1617	<i>Angelica palustris</i>	starodub łąkowy	C	B	C	C
1903	<i>Liparis loeselii</i>	lipiennik Losela	B	A	C	A
Zwierzęta						
1188	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	D			
1337	<i>Cator fiber</i>	bóbr europejski	D			
1355	<i>Lutra lutra</i>	wydra	D			
6179	<i>Phengaris nausithous</i>	modraszek nausitous	C	B	C	C
6177	<i>Phengaris teleius</i>	modraszek telejus	C	B	C	C

Na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów nie występują gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Łąki nad Szyszłą.

Obszar ma sporządzony plan zadań ochronnych zatwierdzony na mocy zarządzenia z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki nad Szyszłą PLH060042 (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z 15 stycznia 2015 r. poz. 179).

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.5.4 Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Doliny Łabuńki i Topornicy PLH060087



Rycina nr 43 Zasięg obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Doliny Łabuńki i Topornicy PLH060087 w Nadleśnictwie Tomaszów

Opis obszaru sporządzono na podstawie zaktualizowanego w lutym 2017 r. SDF.

Status prawny Obszar zatwierdzony Decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 33 str. 146).

Powierzchnia obszaru:

- powierzchnia całkowita obszaru – 2054,72 ha (wg SDF)
- powierzchnia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów – 552,64 ha (26,90% pow. obszaru).

Położenie

Obszaru specjalnej ochrony siedlisk Doliny Łabuńki i Topornicy PLH060087 znajdują w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów.

Opis obszaru

W obrębie łąk bardzo licznie występuje starodub łąkowy *Ostericum palustre*. Jego populacja szacowana jest na 5 000 - 10 000 osobników. Występują tu również liczne rzadkie i chronione gatunki. Historyczne stanowisko *Liparis loeselii* i *Pulsatilla patens*. Z bezkręgowców stwierdzono występowanie 4 gatunków motyli zagrożonych wg. IUCN lub zamieszczonych w Konwencji Berneńskiej: *Maculinea telejus* (= *Phengaris telejus*), *Maculinea nausithous* (= *Phengaris nausithous*) i *Lycaena dispar* oraz wazki *Leucorhinia pectoralis*.

Przedmiotami ochrony na terenie ostoi Doliny Łabuńki i Topornicy są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Tabela 71. Typy siedlisk przyrodniczych i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (wg SDF)

Siedlisko przyrodnicze		Stopień reprezen.	Stan zachowania	Ocena ogólna
Kod	Nazwa			
1	2	3	4	5
6120	Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	B	C	C
6410	Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	D		
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	B	B	C

Obszar znajduje się w zasięgu administracyjnym nadleśnictwa. Nie znalazły się w nim grunty będące w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów.

Tabela 72. Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Doliny Łabuńki i Topornicy oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg SDF)

Kod	Nazwa		OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
	łacińska	polska	Populacja	St. zach.	Izolacja	Ogólnie
Rośliny						
1617	<i>Angelica palustris</i>	starodub łąkowy	B	A	C	B
Zwierzęta						
1188	<i>Bombina bombina</i>	kumak nizinny	D			
1337	<i>Castor fiber</i>	bóbr europejski	C	B	C	C
1220	<i>Emys orbicularis</i>	żółw błotny	D			
1042	<i>Leucorhinia pectoralis</i>	zalotka większa	D			
1355	<i>Lutra lutra</i>	wydra	C	B	C	C
1060	<i>Lycaena dispar</i>	czerwończyk nieparek	C	B	C	C
4038	<i>Lycaena helle</i>	czerwończyk fioletek	C	B	C	C
6179	<i>Phengaris nausithous</i>	modraszek nausithous	C	B	C	C
6177	<i>Phengaris telejus</i>	modraszek telejus	C	B	C	C

Na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów nie występują gatunki roślin i zwierząt będące przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Doliny Łabuńki i Topornicy.

Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie.

3.6 Pomniki przyrody

Na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów aktualnie występuje 6 pomników przyrody. Szczegółowe dane o pomnikach przyrody zestawiono w tabeli nr 73.

Tabela 73. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 5a)

Lp.	Nr z wykazu rejestru RDOŚ	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Opis obiektu								Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi
				Gmina Obręb ew. Leśnictwo Oddz. Poddz.	Rodzaj	Wiek ⁶ [lata]	Obw. ⁷ [cm]	Wys. ⁸ [m]	Stan zdrowotny	Zagrożenia	Pow. w [ha]	Projektowane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	35	Orzeczenie Nr 35 z up. Wojewody Zamojskiego, Wojewódzki Konserwator Przyrody z dnia 30 sierpnia 1997r.	Dz. Urz. WRN w Zamościu Nr 7, poz. 91	Lubycza Królewska Siedliska Siedliska	Grupa 23 dębów szypułkowych	ok. 250					brak	-	-	-
				373f	<i>Quercus robur</i>		644	20-	1					
				373i			405	25	1					
				373i			390	m	2					
				373i			431		2					
				373i			560		2					
				373i			384		2					
				373i			384		2					
				373i			425		2					
				373i			414		2					
				373i			400		2					
				372h			358		1					
				372h			343		1					
				372h			418		1					
				372f			640		2					
				372h			476		2					
				372h			415		2					
				372l			356		2					
				372l			438		2					
				372l			360		1					
				372l			488		1					

⁶ a - tylko dla drzew

⁷ b - dla drzew na wys. 1,3m, dla głązów i innych w najszerszym miejscu

⁸ c - dla głązów wystawianie ponad powierzchnię ziemi

Nadleśnictwo Tomaszów - Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Nr z wykazu rejestru RDOŚ	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Opis obiektu								Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi
				Gmina Obręb ew. Leśnictwo Oddz. Poddz.	Rodzaj	Wiek ⁶ [lata]	Obw. ⁷ [cm]	Wys. ⁸ [m]	Stan zdrowotny	Zagrożenia	Pow. w [ha]	Projektowane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
				372f 372d 372d			390 475 493		2 2 2					
2	269	Rozporządzenie Nr 24 Woj. Zamajskiego z dnia 30 marca 1995	Dz. Urz. Woj. Zamajskiego, Nr 10 poz. 59	Lubycza Królewska Potoki Potoki 309c	Źródliko w Potokach					brak	0,02	-	-	Podniesienie poziomu wody źródlikowej spowodowane tamą wybudowaną przez bobry na rzece Prutnik.
3	264	Rozporządzenie Nr 35 Woj. Zamajskiego z dnia 23 sierpnia 1993 r.	Dz. Urz. Woj. Zamajskiego, Nr 18 poz. 92	Tomaszów Lubelski Ruda Żelazna Bełżec 78d	Źródliko w Sołokijach					zaśmiecenie, dewastowanie przez użytkowników quadów	0,10	-	-	-
4	238	Rozporządzenie Nr 21 Woj. Zamajskiego z dnia 20 lipca 1992 r.	Dz. Urz. Woj. Zamajskiego, Nr 15 poz. 75	Krasnobród Obszar wiejski Zielone Ulów 288k	Skalki na szczycie Wzgórza Wapielnia					zaśmiecenie, zalegające drzewa i gałęzie, uschnięte drzewa wpływające niekorzystnie na walory krajobrazowe pomnika	1,77			Planowane jest zawarcie porozumienia z Urzędem gminy w sprawie ustaleń zadań ochronnych dla pomnika.

Lp.	Nr z wykazu rejestru RDOŚ	Nr zarządzenia data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Opis obiektu								Zabiegi uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska		Uwagi
				Gmina Obręb ew. Leśnictwo Oddz. Poddz.	Rodzaj	Wiek ⁶ [lata]	Obw. ⁷ [cm]	Wys. ⁸ [m]	Stan zdrowotny	Zagrożenia	Pow. w [ha]	Projektowane	Wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
5	-	Uchwała Nr XXX/190/2017 Rady Gminy Rachanie z dnia 27 września 2017 r.	Dz. Urz. Woj. Lubelskiego poz. 4060	Rachanie Kolonia Grodyślawice Grodysławice 137g	Dąb Aleksander Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	ok. 200	385	22	1	-	-	-	-	-
6.		Uchwała Nr XII/69/2019 Rady Miejskiej w Lubyczy Królewskiej z dnia 27 listopada 2019 r.	Dz. Urz. Woj. Lubelskiego poz. 7113	Lubycza Królewska Teniatyska Lubycza Królweska 215l	Dąb „Siemowit”- na cześć księcia mazowieckiego Siemowita IV Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	ok. 200	430	28	1	-	-	-	-	-

W kolumnie 10 – stan zdrowotny wg uproszczonej skali Pacyniaka i Smólskiego [1-5]

[1]- drzewo zdrowe, bez ubytków i obecności szkodników

[2]- drzewo z częściowo obumierającymi cieńszymi gałęziami w wierzchołkowej partii korony, z pojedynczymi szkodnikami

[3]- drzewo mające w 50% obumarłą koronę lub pień, w znacznym stopniu zaatakowane przez szkodniki

[4]- drzewo mające w 70% obumarłą koronę lub pień, z dużymi ubytkami tkanki drzewnej

[5]-drzewo mające w ponad 70% obumarłą koronę lub pień, z licznymi dziuplami oraz martwe

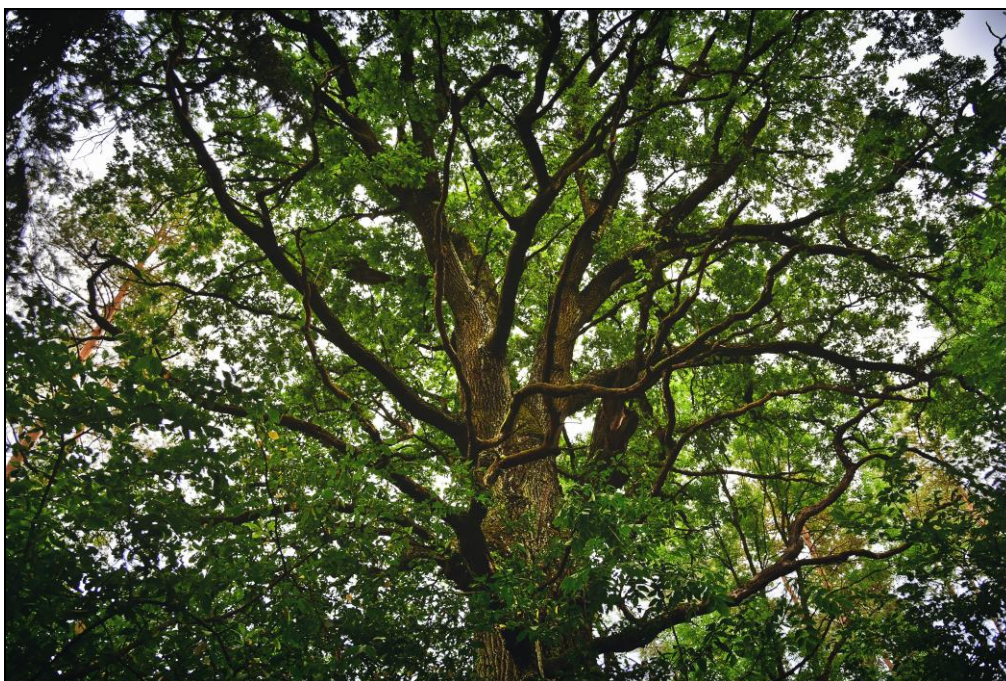
W porównaniu do poprzedniego Programu Ochrony Przyrody łączna liczba pomników zwiększyła się o dwa – dąb szypułkowy pod nazwą „Dąb Aleksander” powołany Uchwałą Nr Rady Gminy Rachanie z dnia 27 września 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego. z dnia 26 października 2017 r. Poz. 4060) oraz dąb szypułkowy pod nazwą „Siemowit” powołany Uchwałą Nr Rady miejskiej w Lubyczy Królewskiej z dnia 27 listopada 2019 r.

Należy nadmienić, że początkowa liczba drzew (dębów szypułkowych) w grupowym pomniku przyrody wynosiła 26. Rozporządzeniem Nr 27 Woj. Lubelskiego z dnia 3 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 123, Poz. 2919) zostały zniesione 3 z nich. Obecnie liczba wynosi 23 szt.

Nadleśnictwo Tomaszów nie zaproponowało nowych pomników przyrody.



Fot. 5. Fragment pomnika przyrody nieożywionej „Skałki na szczycie Wzgórza Wapielna”



Fot. 6. Pomnik przyrody dąb Siemowit

3.7 Użytki ekologiczne

Na terenie Nadleśnictwa Tomaszów, zgodnie z aktualnie obowiązującymi rozporządzeniami znajduje się 2 użytki ekologiczne.

Użytki ekologiczne na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów to „Stawy w Tarnawatce” oraz stanowisko roślinności kserotermicznej „Biała Góra”. Opis użytków zawiera tabela wg wzoru nr 7a. Uznanie tych powierzchni za użytki ekologiczne miało na celu ochronę cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym unikatowych środowisk i pozostałości ekosystemów.

Wg stanu na 1.01.2020 r. łączna powierzchnia użytków ekologicznych wynosi **332,95** ha.

W zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa znajdują się dodatkowo 3 użytki ekologiczne: Żurawce, Korhynie i Stawy Łaszczowskie.



Fot. 7. Użytek ekologiczny „Stawy w Tarnawatce”

Tabela 74. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na terenie Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 7a)

Lp	Nr Rej. RDOŚ	Nr zarządzenia, data	Dz. Urz. Woj. Poz.	Położenie		Pow. z rozp. [ha]	Pow. wg UL stan na 1.01.2020 [ha]	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi (nazwa użytku)	
				Oddz. Poddz.	Gmina Obręb Leśnictwo				Proj.	Wyk. ⁹		
1	141	Rozporządzenie Nr 166 Woj. Lubelskiego z dnia 24 lipca 2002 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 80 z 2002 r. poz. 1723	387a,f,g,h,i,j,k,l,m, 388f,g,h,i,j,k,l,m,n,o,p,s, 389k,390m, 390Aa,b,c,d,g,h,i, 393i, 394t, 396g,h,i, 397c,d,f	Tarnawatka Tomaszów Pańków	492,22	331,99	E-LZ, E-N, E-WP, E-WS E-Ł, OB.EKOL Obiekt jest ostoją dzikiej fauny, szczególnie ptactwa.	-	2019 r. Usunięcie 9 szt. drzew stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego.	Stawy w Tarnawatce	
2	142	Rozporządzenie Nr 167 Woj. Lubelskiego z dnia 24 lipca 2002 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 80 z 2002 r. poz. 1724	245Arx	Tomaszów Tomaszów Werechanie	33,72	0,96	E-LS	-	-	Biała Góra	
Razem obręb												
RAZEM POWIERZCHNIA								332,95				

⁹ Rok i rodzaj zabiegu

3.8 Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów

Tabela 75. Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz grzybów (wg wzoru nr 11)

(1) – wymaga ochrony czynnej;

(2) - gatunek, którego dotyczy zakaz transportu okazów gatunku roślin dziko występujących, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia [tj. zakaz zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunku] oraz nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 3 [tj. zakaz umyślnego niszczenia i uszkodzania, a także przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży wymiany, darowizny i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1,2 i 5-7 (tj. zakaz umyślnego niszczenia; umyślnego zrywania lub uszkodzania; przetrzymywania lub posiadania okazów gatunku; zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów; wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków) nie dotyczy okazów gatunków pozyskanych poza granicami państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska];

(3) - gatunek, którego nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 [tj. w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, zakaz umyślnego niszczenia i uszkodzania oraz niszczenia ich siedlisk, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1-3 (tj. zakaz umyślnego niszczenia; umyślnego zrywania lub uszkodzania; niszczenia ich siedlisk), nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów];

PCK – Polska czerwona księga roślin. 2014;

CLP – Czerwona lista roślin i grzybów Polski. 2006;

CL woj. – Czerwona lista roślin naczyniowych województwa lubelskiego. Cwenaar i in. 2016;

CR - *critical* - krytycznie zagrożone;

EN - *endangered* – zagrożone;

VU - *vulnerable* – narażone;

NT - *near threatened* - bliskie zagrożenia;

Załącznik II DS – gatunek wymieniony w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Wykazy chronionych roślin oraz grzybów sporządzono w oparciu o obowiązujące Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 roku.

W ramach przeprowadzonych prac terenowych na terenie nadleśnictwa stwierdzono występowanie **10** gatunków roślin objętych ochroną ścisłą:

- buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*
- ciemiężycyca (ciemierzycyca) czarna *Veratrum nigrum*
- goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*
- kłokoczka południowa *Staphylea pinnata*
- lilia złotogłów *Lilium martagon*
- obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*
- rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*
- starodub łąkowy *Angelica palustris*
- storczyk purpurowy *Orchis purpurea*
- szafirek miękki *Muscari comosum*

oraz **16** gatunków roślin objętych ochroną częściową:

- bagno zwyczajne *Ledum palustre*
- centuria pospolita (centuria zwyczajna) *Centaureum erythraea*
- ciemiężycyca (ciemierzycyca) zielona *Veratrum lobelianum*
- czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*
- goździk piaskowy *Dianthus arenarius*
- listera jajowata *Listera ovata*
- miodownik melisowaty *Melittis mellisophyllum*
- orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*
- pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły *Primula elatior*
- podkolan biały *Platanthera bifolia*
- podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*
- wawrzynek wilczętyko *Daphne mezereum*
- widłak goździsty *Lycopodium clavatum*
- widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*
- zawilec wielkokwiatowy (zawilec leśny) *Anemone sylvestris*
- zimoziół (linnea) północny *Linnaea borealis*

a także **2** gatunki grzybów objętych ochroną częściową:

- podgrzybek tęgoskórowy (pasoż.) *Pseudoboletus parasiticus*
- szyszkowiec łuskowaty *Strobilomyces strobilaceus*

W ubiegłym POP zanotowano 30 gatunków roślin objętych ochroną ścisłą oraz 6 gatunków roślin objętych ochroną częściową. A wśród grzybów - 5 gatunków objętych ochroną ścisłą i 1 gatunek objęty ochroną częściową.

Nie potwierdzono występowania następujących gatunków roślin:

Ochrona ścisła:

- Rosiczka pośrednia *Drosera intermedia*
- Mącznica lekarska *Arctostaphylos uvaursi*
- Powojnik prosty *Clematis recta*,
- Storzyc kukawka *Orchis militaris*,
- Dziewięsił popłochlistny *Carlina onopordifolia*

Ochrona częściowa:

- Parzydło leśne *Aruncus sylvestris*

Część gatunków z poprzedniego Programu Ochrony Przyrody nie znalazła się na listach roślin chronionych w obecnie obowiązujących rozporządzeniach. Istnieją również takie które mają zmieniony status ochronny w porównaniu do poprzedniego rozporządzenia – obowiązującego na czas sporządzania poprzedniego Programu Ochrony Przyrody.

Lista gatunków, które były w zestawieniu roślin chronionych zamieszczonym w poprzednim POP lecz na mocy obowiązujących rozporządzeń nie są już gatunkami chronionymi to:

- Paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*;
- Porzeczka czarna *Ribes nigrum*
- Barwinek pospolity *Vinca minor*
- Konwalia majowa *Convallaria majalis*,
- Pierwiosnek lekarski *Primula veris*

Gatunki które zmieniły swój status ochronny z ochrony ścisłej na częściowa to:

- Widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*
- Widłak goździsty *Lycopodium clavatum*
- Zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*
- Wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum*
- Bagno zwyczajne *Ledum palustre*
- Centuria pospolita *Centaurium erythraea*
- Orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*
- Podkolan biały *Platanthera bifolia*
- Podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*
- Miodownik melisowaty *Melittis*
- Goździk piaskowy *Dianthus arenarius*
- Listera jajowata *Listera ovata*

- Storczyk szerokolistny *Dactylorhiza majalis*,
- Zimoziół północny *Linnaea borealis*

Podczas prac terenowych nie odnaleziono takich gatunków grzybów jak:

- Smardz *Morchella sp.*
- Ozorek dębowy *Fistulina hepatica*

A w obecnie obowiązującym rozporządzeniu, status ochronny utracił:

- Szmaciak gałęzisty *Sparassis crispa*
- Sromotnik bezwstydnny *Phallus impudicus*

Wykaz chronionych i rzadkich gatunków zwierząt

Na podstawie opracowanych Projektów Planów oraz *Planów Zadań Ochronnych* dla obszarów Natura 2000, a także *Zakresów Planów Zadań Ochronnych w ramach Planu Urządzenia Lasu* w granicach Nadleśnictwa Tomaszów, *Powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej* wykonanej w 2007 r., danych udostępnionych przez gminy oraz inne organizacje, informacji z RDOŚ w Lublinie stwierdzono występowanie bardzo wielu gatunków ptaków, gadów, płazów, ssaków i bezkręgowców.

Fauna nadleśnictwa charakteryzuje się obecnością szeregu chronionych, rzadkich, zagrożonych i innych interesujących gatunków zwierząt.

Tabela 76. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 12)

Na terenie Nadleśnictwa Tomaszów stwierdzono występowanie wielu innych chronionych gatunków, dla których nie określono szczegółowej lokalizacji lub występują na licznych stanowiskach. Są to niżej wymienione gatunki.

Tabela 77. Chronione gatunki ryb, płazów i gadów mogące występować na terenie Nadleśnictwa Tomaszów

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
Ryby		
Ochrona częściowa		
1	minóg strumieniowy *	<i>Lampetra planeri</i>
2	piskorz *	<i>Misgurnus fossilis</i>
3	koza *	<i>Cobitis taenia</i>
4	głowacz białopłetwy *	<i>Cottus gobio</i>
5	piekielnica *	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Płazy		
Ochrona ścisła		
1	grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>
2	ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>
3	ropucha paskówka	<i>Epidalea calamita</i>
4	rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>
Ochrona częściowa		
5	traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>
6	żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>
7	żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>
8	ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>
Gady		
Ochrona ścisła		
1	żółw błotny *	<i>Emys orbicularis</i>
Ochrona częściowa		
2	jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>
3	jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>
4	padalec zwyczajny	<i>Anquis fragilis</i>
5	zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>
6	żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>

* dane Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Zamościu

Tabela 78. Chronione gatunki ptaków lęgowych mogące występować na terenie i w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
Ptaki		
Ochrona ścisła		
1	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>
2	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>
3	białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>
4	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>
5	blotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>
6	blotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
7	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>
8	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
9	bogatka	<i>Parus major</i>
10	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
11	brzegówka	<i>Riparia riparia</i>
12	brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>
13	ciemniówka	<i>Sylvia communis</i>
14	cietrzew	<i>Lyrurus tetrix</i>
15	cyranka	<i>Anas querquedula</i>
16	czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
17	czapla biała	<i>Ardea alba</i>

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
18	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>
19	czubatka	<i>Lophophanes cristatus</i>
20	czyż	<i>Spinus spinus</i>
21	derkacz	<i>Crex crex</i>
22	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>
23	dublet	<i>Gallinago media</i>
24	dudek	<i>Upupa epops</i>
25	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>
26	dzierlatka	<i>Galerida cristata</i>
27	dzięcioł białogrzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>
28	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>
29	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>
30	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>
31	dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>
32	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
33	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>
34	dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>
35	dziwonია	<i>Erythrina erythrina</i>
36	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>
37	gadożer	<i>Circaetus gallicus</i>
38	gajówka	<i>Sylvia borin</i>
39	gawron *	<i>Corvus frugilegus</i>
40	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>
41	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>
42	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
43	głuszc	<i>Tetrao urogallus</i>
44	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
45	jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>
46	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>
47	jerzyk	<i>Apus apus</i>
48	kania czarna	<i>Milvus migrans</i>
49	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>
50	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>
51	kawka	<i>Corvus monedula</i>
52	kląskawka	<i>Saxicola rubicola</i>
53	kobuz	<i>Falco subbuteo</i>
54	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>
55	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>
56	kos	<i>Turdus merula</i>
57	kowalik	<i>Sitta europaea</i>
58	krakwa	<i>Anas strepera</i>
59	kraska	<i>Coracias garrulus</i>
60	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>
61	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>
62	kropiatka	<i>Porzana porzana</i>
63	krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>
64	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>
65	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>
66	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>
67	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>
68	kulik wielki	<i>Numenius arquata</i>
69	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>
70	lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
71	lerka	<i>Lullula arborea</i>
72	łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>
73	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>
74	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>
75	makolągwa	<i>Linaria cannabina</i>
76	mazurek	<i>Passer montanus</i>
77	mewa czarnogłowa	<i>Larus melanocephalus</i>
78	mewa romańska	<i>Larus michahellis</i>
79	mewa siwa	<i>Larus canus</i>
80	mewa żółtonoga	<i>Larus fuscus</i>
81	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
82	mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
83	mucholówka mała	<i>Ficedula parva</i>
84	mucholówka szara	<i>Muscicapa striata</i>
85	mucholówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>
86	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>
87	myszolów	<i>Buteo buteo</i>
88	nurogęś	<i>Mergus merganser</i>
89	oknówka	<i>Gallinago media</i>
90	orlik grubodzioby	<i>Clanga clanga</i>
91	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>
92	ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>
93	orzecówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>
94	ostrzygojad	<i>Haematopus ostralegus</i>
95	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>
96	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>
97	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>
98	perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>
99	perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps grisegena</i>
100	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>
101	piecuzek	<i>Phylloscopus trochilus</i>
102	piegża	<i>Sylvia curruca</i>
103	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>
104	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
105	pliszka cytrynowa	<i>Motacilla citreola</i>
106	pliszka górską	<i>Motacilla cinerea</i>
107	pliszka górską	<i>Motacilla cinerea</i>
108	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>
109	pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>
110	pląskonos	<i>Anas clypeata</i>
111	plomykówka	<i>Tyto alba</i>
112	podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>
113	podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>
114	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>
115	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>
116	potrzyszcz	<i>Emberiza calandra</i>
117	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>
118	pójdźka	<i>Athene noctua</i>
119	przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>
120	puchacz	<i>Bubo bubo</i>
121	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>
122	puszczyk	<i>Strix aluco</i>
123	puszczyk mszarny	<i>Strix nebulosa</i>
124	puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>
125	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>
126	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>
127	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
128	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>
129	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>
130	rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>
131	rybitwa białowąsa	<i>Chlidonias hybrida</i>
132	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>
133	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>
134	rycyk	<i>Limosa limosa</i>
135	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>
136	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>
137	sieweczka obrożna	<i>Charadrius hiaticula</i>
138	sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>
139	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>
140	siniak	<i>Columba oenas</i>
141	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>
142	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>
143	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>
144	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
145	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>

Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
146	sosnówka	<i>Periparus ater</i>
147	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>
148	sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
149	srokosz	<i>Lanius excubitor</i>
150	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>
151	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>
152	szablodziób	<i>Recurvirostra avosetta</i>
153	szczudłak	<i>Himantopus himantopus</i>
154	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>
155	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>
156	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>
157	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>
158	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>
159	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>
160	świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>
161	świerszczak	<i>Locustella naevia</i>
162	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
163	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>
164	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
165	trzmiełojad	<i>Pernis apivorus</i>
166	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>
167	turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>
168	uszatka	<i>Asio otus</i>
169	uszatka błotna	<i>Asio flammeus</i>
170	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>
171	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>
172	włochatka	<i>Aegolius funereus</i>
173	wodniczka	<i>Acrocephalus paludicola</i>
174	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>
175	wróbel	<i>Passer domesticus</i>
176	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>
177	zausznik	<i>Podiceps nigricollis</i>
178	zielonka	<i>Parzana parva</i>
179	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>
180	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>
181	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>
182	żoła	<i>Merops apiaster</i>
183	żuraw	<i>Grus grus</i>
Ochrona częściowa		
1	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>
2	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>
3	kruk	<i>Corvus corax</i>
4	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>
5	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>
6	sroka	<i>Pica pica</i>
7	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>

* - osobniki poza obszarem administracyjnym miast (w obszarze administracyjnym miast ochrona częściowa)

Źródło danych: <http://www.lto.org.pl>. Lubelskie Towarzystwo Ornitologiczne. Ptaki regionu

Gatunki łowne		
Lp	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>
2	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>
3	czernica	<i>Aythya fuligula</i>
4	gęgawa	<i>Anser anser</i>
5	głowienka	<i>Aythya ferina</i>
6	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>
7	jarząbek	<i>Tetrastes bonasia</i>
8	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>
9	kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>
10	łyśka	<i>Fulica atra</i>

11	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>
----	--------	---------------------------

Tabela 79. Chronione gatunki ssaków mogące występować na terenie i w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów

Lp.	Gatunek Nazwa	
	polska	łacińska
Ssaki		
Ochrona ścisła		
1	mroczek pozłocisty	<i>Eptesicus nilssonii</i>
2	mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>
3	karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
4	karlik większy	<i>Pipistrellus nathusii</i>
5	borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>
6	chomik europejski	<i>Cricetus cricetus</i>
7	smużka leśna	<i>Sicista betulina</i>
8	orzysznicza	<i>Muscardinus avellanarius</i>
Ochrona częściowa		
9	jeż wschodni	<i>Erinaceus roumanicus</i>
10	kret	<i>Talpa europaea</i>
11	ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>
12	ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>
13	rzęsosek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>
14	rzęsosek mniejszy	<i>Neomys anomalus</i>
15	zębiatek białawy	<i>Crocidura leucodon</i>
16	wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>
17	karczownik ziemnowodny	<i>Arvicola amphibius</i>
18	popielica	<i>Glis glis</i>
19	gronostaj	<i>Mustela erminea</i>
20	łasica	<i>Mustela nivalis</i>

Gatunki te występują na terenie nadleśnictwa dość często, w wielu miejscach. Zaplanowane zabiegi obejmą jedynie część ich stanowisk. W PPUL nie ma też zapisów o zmniejszeniu powierzchni lasów nadleśnictwa. Do planowanych zabiegów należą głównie trzebieże i cięcia rębne, które nie spowodują ubytku w liczebności i kondycji populacji wymienionych powyżej gatunków zwierząt.

4 Walory przyrodniczo – leśne

4.1 Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego

4.1.1 Rzeźba terenu

Szczegółowy opis geomorfologii został zamieszczony w Opisie ogólnym lasów Nadleśnictwa Tomaszów (elaborat urzędniowy - rozdział „Rzeźba terenu”).

4.1.2 Warunki klimatyczne

Szczegółowy opis warunków klimatycznych został zamieszczony w Opisie ogólnym lasów Nadleśnictwa Tomaszów (elaborat urzędniowy - rozdział „Warunki klimatyczne”).

4.1.3 Ogólna charakterystyka gleb

Szczegółowy opis gleb występujących w nadleśnictwie znajduje się w operacie glebowo-siedliskowym opracowanym przez BULiGL w Przemyślu wg stanu na 1.01.1999 r. wraz z aneksem z 2010 oraz 2019 r. dla Nadleśnictwa Tomaszów.

Zestawienie typów gleb wg wydzieleń leśnych w Nadleśnictwie Tomaszów (pow. leśna zalesiona).

Typ gleby	Obręby				Nadleśnictwo	
	Lubycza Królewska		Tomaszów		ha	%
	ha	%	ha	%		
1	2	3	4	5	6	7
Arenosole AR	11,00	0,14	0,00	0,00	11,00	0,06
Rędziny R	744,94	9,40	955,66	9,90	1700,60	9,68
Czarnoziemy C	0,00	0,00	12,39	0,13	12,39	0,07
Czarne ziemie CZ	66,56	0,84	31,85	0,33	98,41	0,56
Gleby brunatne BR	1120,13	14,13	3750,15	38,86	4870,28	27,71
Gleby płowe P	7,73	0,10	701,07	7,26	708,80	4,03
Gleby rdzawe RD	4327,06	54,60	3597,12	37,27	7924,40	45,09
Gleby bielcowe B	1123,11	14,17	177,28	1,84	1300,39	7,39
Gleby gruntowo-glejowe G	68,61	0,87	61,42	0,64	130,03	0,74
Gleby opadowo-glejowe OG	54,93	0,69	91,66	0,95	146,59	0,83
Gleby mułowe (MŁ)	32,43	0,41	5,37	0,06	37,80	0,22
Gleby torfowe T	220,10	2,77	98,64	1,02	318,52	1,81
Gleby murszowe M	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gleby murszowate MR	59,81	0,75	23,86	0,25	83,67	0,48
Mady rzeczne MD	75,18	0,95	4,82	0,05	80,00	0,46
Gleby deluwialne D	12,01	0,15	110,72	1,15	122,73	0,70
Gleby industrio i urbanoziemne AU	1,25	0,02	29,49	0,31	30,74	0,17
Razem	7924,85	100,00	9651,50	100,00	17576,35	100,00

4.1.4 Warunki hydrologiczne

Szczegółowy opis warunków hydrologicznych został zamieszczony w Opisie ogólnym lasów Nadleśnictwa Tomaszów (elaborat urzędniowy - rozdział „Warunki hydrologiczne”).

4.2 Zestawienie ekosystemów wodno-błotnych

Tabela 80. Zestawienie obszarów wodno-błotnych w Nadleśnictwie Tomaszów

Śródleśne bagna "nieliterowane"	Bagna	Zbiorniki wodne
Obręb Lubycza Królewska		
5,54	127,05	9,47
Obręb Tomaszów		
4,04	81,43	220,49
Nadleśnictwo Tomaszów		
9,58	208,48	229,96

Szczegółowa lokalizacja oraz opis bagien znajduje się w opisach taksacyjnych dla nadleśnictwa. Na obszarach tych nie przewiduje się prowadzenia żadnych czynności gospodarczych, w tym związanych z melioracjami wodnymi. Powierzchnie te stanowią naturalne rezerwuary wody w drzewostanach, które zwiększają vitalność ekosystemów leśnych. Bagna śródleśne pozostawia się do zachowania w stanie zbliżonym do naturalnego.

4.3 Charakterystyka drzewostanów

4.3.1 Zestawienie siedliskowych typów lasu

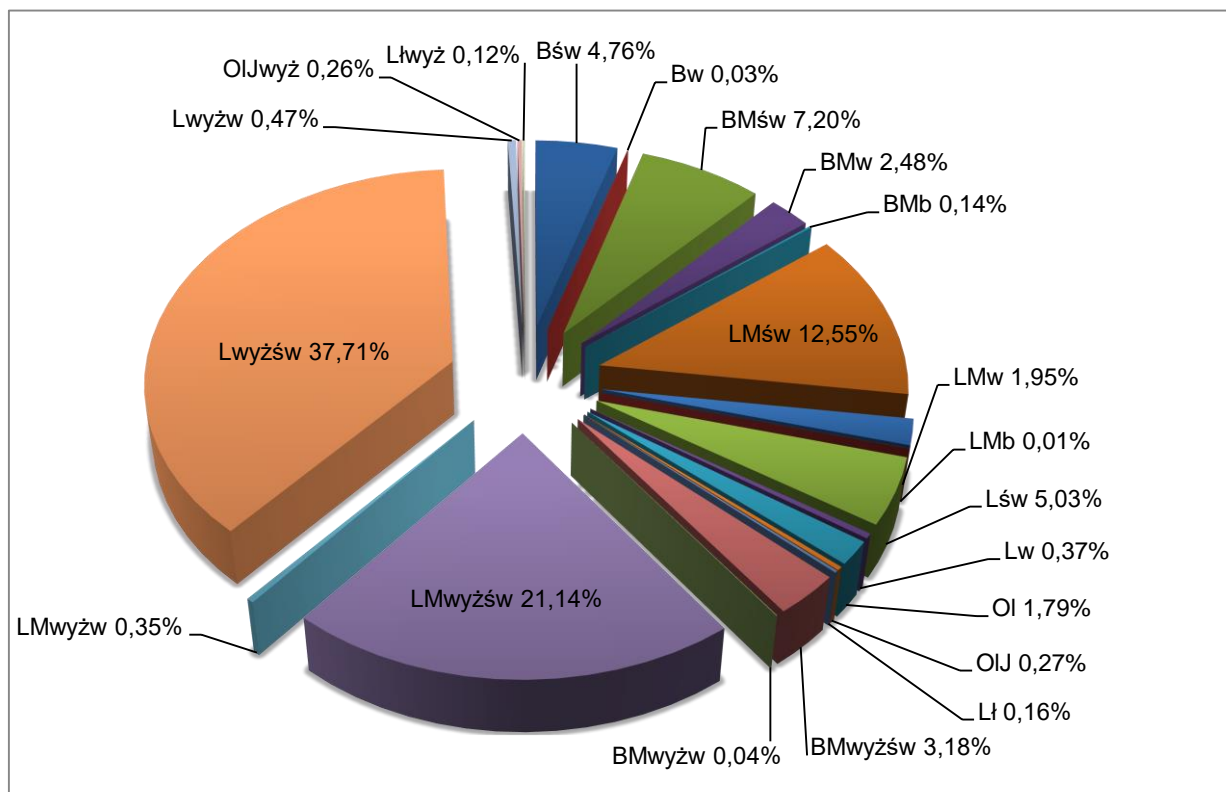
Poniżej przedstawiono zestawienie wynikające z rozliczenia powierzchni w ramach wyłączeń taksacyjnych.

Tabela 81. Zestawienie siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Tomaszów

Typ siedliskowy lasu	Obręby				Nadleśnictwo	
	LUBYCZA KRÓLEWSKA		TOMASZÓW		Pow.[ha]	Udział[%]
	Pow.[ha]	Udział[%]	Pow.[ha]	Udział[%]		
1	2	3	4	5	6	7
BŚW	597,70	7,54	238,32	2,47	836,02	4,76
BW	4,70	0,06	-	0,00	4,70	0,03
BMŚW	894,22	11,28	371,22	3,85	1265,44	7,20
BMW	403,02	5,09	29,89	0,35	436,68	2,48
BMB	20,83	0,26	4,13	0,04	24,74	0,14
LMŚW	1312,39	16,56	892,45	9,25	2205,06	12,55
LMW	255,67	3,23	86,20	0,89	341,87	1,95
LMB	2,24	0,03	-	0,00	2,24	0,01
LŚW	44,63	0,56	839,95	8,70	884,58	5,03
LW	42,49	0,54	22,91	0,24	65,40	0,37
OL	237,81	3,00	76,99	0,80	314,80	1,79
OLJ	45,01	0,57	3,15	0,03	48,16	0,27
LŁ	24,12	0,30	3,56	0,04	27,68	0,16
BMWYŻŚW	159,96	2,02	398,67	4,13	558,63	3,18
BMWYŻW	7,86	0,10	-	0,00	7,86	0,04
LMWYŻŚW	1740,34	21,96	1974,71	20,46	3715,05	21,14
LMWYŻW	8,86	0,11	52,51	0,54	61,37	0,35
LWYŻŚW	2091,28	26,39	4534,93	46,99	6626,21	37,71
LWYŻW	-	0,00	82,34	0,85	82,34	0,47
OLJWYŻ	11,15	0,14	34,54	0,36	45,69	0,26
LŁWYŻ	20,57	0,26	1,26	0,01	21,83	0,12
Razem	7924,85	100,00	9651,50	100,00	17576,35	100,00

Największą powierzchnię zajmuje las wyżynny świeży (LWYŻŚW) – 6626,21 ha – 37,71% powierzchni leśnej nadleśnictwa (w obrębie Lubycza Królewska – 26,39%, w obrębie Tomaszów – 46,99%). Kolejnym jest siedlisko lasu mieszanego wyżynnego świeżego (LMWYŻŚW) zajmujące 3715,05 ha – 21,14% (obręb Lubycza Królewska – 21,96%, obręb Tomaszów – 20,46%).

Rycina nr 44 Udział siedliskowych typów lasu w Nadleśnictwie Tomaszów



4.3.2 Bogactwo gatunkowe

Tabela 82. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego (wg wzoru nr 13)

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb LUBY-CZA KRÓLEWSKA	jednogatunkowe	ha	203,05	1613,37	1591,14	3407,56	43,4
	dwugatunkowe	ha	286,31	1089,41	1216,73	2592,45	33,1
	trzygatunkowe	ha	310,91	543,04	342,75	1196,70	15,3
	cztero- i więcej gatunkowe	ha	317,15	249,97	78,61	645,73	8,2
	łącznie	ha	1117,42	3495,79	3229,23	7842,44	100
Obręb TOMASZÓW	jednogatunkowe	ha	180,29	1315,74	1478,12	2975,15	31,0
	dwugatunkowe	ha	221,35	936,85	1988,01	3146,21	32,8
	trzygatunkowe	ha	215,10	970,62	939,27	2124,99	22,1
	cztero- i więcej gatunkowe	ha	327,51	618,91	409,62	1356,04	14,1
	łącznie	ha	944,25	3842,12	4815,02	9601,39	100
Nadleśnictwo TOMASZÓW	jednogatunkowe	ha	383,34	2929,11	3069,26	6381,71	36,6
	dwugatunkowe	ha	507,66	2026,26	3204,74	5738,66	32,9
	trzygatunkowe	ha	526,01	1513,66	1282,02	3321,69	19,0
	cztero- i więcej gatunkowe	ha	644,66	868,88	488,23	2001,77	11,5
	łącznie	ha	2061,67	7337,91	8044,25	17443,83	100

Pod względem bogactwa składu gatunkowego drzewostanów nadleśnictwa dominują drzewostany jednogatunkowe – 36,6%. Zauważalne jest bogactwo gatunkowe w drzewostanach najmłodszych klas wieku, tj. do 40 lat. Udział w nich drzewostanów trzygatunkowych oraz cztero i więcej gatunkowych wynosi łącznie przeszło 56%. Wynikiem tej sytuacji jest między innymi udział coraz bardziej rozbudowanych gatunkowo TD (GTD) przyjmowany w kolejnych planach urządzania lasu. Świadczy to o działaniach Nadleśnictwa podczas realizacji poprzednich planów UL w kierunku tworzenia takich drzewostanów, bardziej odpornych na czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne.

4.3.3 Struktura piętrowa

Tabela 83. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury (wg wzoru nr 14)

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA	jednopiętrowe	ha	1117,42	3241,99	1443,38	5802,79	74,1
	dwupiętrowe	ha	-	146,02	122,69	269,71	3,4
	wielopiętrowe	ha	-	-	-	-	-
	przerębowe	ha	-	-	-	-	-
	w KO i KDO	ha	-	107,78	1662,16	1769,94	22,6
	łącznie	ha	1117,42	3495,79	3229,23	7842,44	100,0
Obręb TOMASZÓW	jednopiętrowe	ha	944,25	3542,87	2605,51	7092,63	73,9
	dwupiętrowe	ha	-	138,32	630,02	768,34	8,0
	wielopiętrowe	ha	-	-	5,43	5,43	0,1
	przerębowe	ha	-	-	-	-	-
	w KO i KDO	ha	-	160,93	1574,06	1734,99	18,1
	łącznie	ha	944,25	3842,12	4815,02	9601,39	100,0
Nadleśnictwo TOMASZÓW	jednopiętrowe	ha	2061,67	6784,86	4048,89	12895,42	73,9
	dwupiętrowe	ha	-	284,34	753,71	1038,05	6,0
	wielopiętrowe	ha	-	-	5,43	5,43	0,0
	przerębowe	ha	-	-	-	-	-
	w KO i KDO	ha	-	268,71	3236,22	3504,93	20,1
	łącznie	ha	2061,67	7337,91	8044,25	17443,83	100,0

Pod względem budowy pionowej drzewostany nadleśnictwa są mało zróżnicowane. Zdecydowanie dominują drzewostany jednopiętrowe (73,9%). Drzewostany w KO i KDO zajmują – 20,1% powierzchni.

4.3.4 Pochodzenie drzewostanów

Tabela 84. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych (wg wzoru nr 15)

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<= 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA	odroślowe	ha	5,85	5,95		11,80	0,2
	z samosiewu	ha	109,60	707,71	1113,88	1931,19	24,6
	z odnowienia sztucznego	ha	535,49	1535,41	1816,19	3887,09	49,5
	brak informacji	ha	464,48	1246,72	299,16	2012,36	25,7
RAZEM Obręb		ha	1117,42	3495,79	3229,23	7842,44	100
Obręb TOMASZÓW	odroślowe	ha			1,09	1,09	0,0
	z samosiewu	ha	199,38	1308,84	2322,19	3830,41	39,9
	z odnowienia sztucznego	ha	400,47	1945,23	1807,74	4153,44	43,3
	brak informacji	ha	344,40	588,05	684,00	1616,45	16,8
RAZEM Obręb		ha	944,25	3842,12	4815,02	9601,39	100
Nadleśnictwo TOMASZÓW	odroślowe	ha	5,85	5,95	1,09	12,89	0,1
	z samosiewu	ha	308,98	2016,55	3436,07	5761,60	33,0
	z odnowienia sztucznego	ha	935,96	3480,64	3623,93	8040,53	46,1
	brak informacji	ha	810,88	1834,77	983,16	3628,81	20,8
RAZEM nadleśnictwo		ha	2061,67	7337,91	8044,25	17443,83	100

Jak wynika z powyższej tabeli w nadleśnictwie drzewostany z odnowienia sztucznego stanowią 46,1%. Drzewostany dla których nie określono pochodzenia zajmują 20,8% powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa, dotyczy to w znacznej mierze drzewostanów starszych klas wieku. Na podstawie danych historycznych dotyczących gospodarki leśnej można domniemywać, że również i one powstały w wyniku sadzenia. Drzewostanów z samosiewu jest 33%. Są to drzewostany powstałe z planowych odnowień naturalnych powstałych w ubiegłym 10-leciu jak i część drzewostanów brzoźowych i olszowych na różnych siedliskach.

4.3.5 Charakterystyka zespołów leśnych

Występowanie określonych zespołów leśnych wiąże się w znacznej mierze z udziałem powierzchniowym poszczególnych typów siedliskowych lasu. Podczas prac nad Projektu planu urządzenia lasu nie wykonywano prac fitosocjologicznych na całej powierzchni nadleśnictwa. Prace fitosocjologiczne wykonywane były tylko na siedliskach przyrodniczych wykazanych w bazie INVENT. W związku z tym zamieszczone dane w tabeli nr 84 są wynikiem częściowo prac fitosocjologicznych, danych z Siedliskowych podstaw hodowli lasu i Przewodnika do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski W. Matuszkiewicza 2006. Fitosocjologiczne zespoły roślinne, jako jednostki opisujące podstawowe typy ekosystemów leśnych, korespondują z typami siedliskowymi lasu stosowanymi w gospodarce leśnej.

Tabela 85. Relacje między typami siedliskowymi lasu a zespołami leśnymi w Nadleśnictwie Tomaszów

Lp.	Siedlisko	Symbol	Nazwa dominującego zespołu	
			łacińska	polska
1	Bór mieszany świeży	BMśw	<i>Quercus roboris-Pinetum</i>	Kontynentalny bór mieszany
2	Bór mieszany wilgotny	BMw		Zbiorowisko zastępcze z sosną <i>Pinus sylvestris</i>
3	Bór mieszany bagienny	BMb		Zbiorowisko zastępcze z sosną <i>Pinus sylvestris</i>
4	Bór mieszany wyżynny świeży	BMwyżśw	<i>Quercus roboris-Pinetum</i>	Kontynentalny bór mieszany
5	Las mieszany świeży	LMśw	<i>Quercus roboris-Pinetum</i> <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Kontynentalny bór mieszany grąd subkontynentalny
6	Las mieszany wyżynny świeży	LMwyżśw	<i>Abietetum polonicum</i> <i>Quercus roboris-Pinetum</i> <i>Dentario glandulosae-Fagetum</i> <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Wyżynny jodłowy bór mieszany Kontynentalny bór mieszany Zbiorowisko zastępcze z sosną <i>Pinus sylvestris</i> Zbiorowisko zastępcze z bukiem <i>Fagus sylvatica</i> Żyzna buczyna karpacka Grąd subkontynentalny
7	Las mieszany wilgotny	LMw		Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
8	Las mieszany wyżynny wilgotny	LMwyżw	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Grąd subkontynentalny
9	Las świeży	Lśw	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Grąd subkontynentalny Zbiorowisko zastępcze z sosną czarną <i>Pinus nigra</i> Zbiorowisko zastępcze z sosną <i>Pinus sylvestris</i>
10	Las wyżynny świeży	Lwyżśw	<i>Dentario glandulosae-Fagetum</i> <i>Festuco-Brometea</i> <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Żyzna buczyna karpacka Murawy kserotermiczne Grąd subkontynentalny Zbiorowisko zastępcze z bukiem <i>Fagus sylvatica</i> Zbiorowisko zastępcze z sosną <i>Pinus sylvestris</i>
11	Las wilgotny	Lw	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Grąd subkontynentalny Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
12	Las wyżynny wilgotny	Lwyżw	<i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i>	Grąd subkontynentalny
13	Las łęgowy	Lł	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Łęg jesionowo-olszowy Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
14	Las łęgowy wyżynny	Lłwyż		Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
15	Ols jesionowy	OIJ	<i>Fraxino-Alnetum</i>	Łęg jesionowo-olszowy Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
16	Ols typowy	OI	<i>Ribeso nigri-Alnetum</i>	Ols porzeczkowy Zbiorowisko zastępcze z olchą <i>Alnus glutinosae</i>
17	Grunty nieleśne	NL	<i>Festuco-Brometea</i> <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> <i>Ledo-Sphagnetum magellanici</i>	Murawy kserotermiczne Łozowisko z wierzbą szarą Kontynentalne tofowiska wysokie Zbiorowisko zastępcze z sosną czarną <i>Pinus nigra</i>

4.3.6 Drzewostany ponad 100 - letnie

W Nadleśnictwie Tomaszów drzewostany ponad 100-letnie zajmują łączną powierzchnię **3735,73** ha, co stanowi 21,85% powierzchni zalesionej nadleśnictwa. W układzie gatunków panujących w drzewostanie oraz w kępach, występowanie tych drzewostanów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 86. Zestawienie powierzchni drzewostanów ponad 100 – letnich w Nadleśnictwie Tomaszów

Gatunek panujący	Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA		Obręb TOMASZÓW		Nadleśnictwo TOMASZÓW	
	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %	pow. [ha]	udział %
Drzewostany						
SO	1256,50	15,9	745,70	7,7	2002,20	11,4
MD	-	-	10,69	0,1	10,69	0,1
JD	51,96	0,7	157,94	1,6	209,90	1,2
BK	413,83	5,2	834,46	8,6	1248,29	7,1
DB	75,47	1,0	124,92	1,3	200,39	1,1
GB	-	-	14,21	0,1	14,21	0,1
BRZ	7,25	0,1	-	-	7,25	0,0
OL	15,49	0,2	10,01	0,1	25,50	0,1
LP	-	-	17,30	0,2	17,30	0,1
Razem	1820,50	23,0	1915,23	19,8	3735,73	21,3
Kępy						
SO	2,82	0,0	1,04	0,0	3,86	0,0
JD	-	-	0,71	0,0	0,71	0,0
DB	-	-	0,67	0,0	0,67	0,0
LP	-	-	0,20	0,0	0,20	0,0
Razem	2,82	0,0	2,62	0,0	5,44	0,0
Łącznie						
SO	1259,32	15,9	746,74	7,7	2006,06	11,4
MD	-	-	10,69	0,1	10,69	0,1
JD	51,96	0,7	158,65	1,6	210,61	1,2
BK	413,83	5,2	834,46	8,6	1248,29	7,1
DB	75,47	1,0	125,59	1,3	201,06	1,1
GB	-	-	14,21	0,1	14,21	0,1
BRZ	7,25	0,1	-	-	7,25	0,0
OL	15,49	0,2	10,01	0,1	25,50	0,1
LP	-	-	17,50	0,2	17,50	0,1
Razem	1823,32	23,0	1917,85	19,9	3741,17	21,3

4.3.7 Lasy ochronne

Lasy ochronne w Nadleśnictwie Tomaszów występują na powierzchni 7881,57 ha, co stanowi 43,72% powierzchni leśnej (szczegółowe zestawie zamieszczono w Elaboracie urzędziowym).

Tabela 87. Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w Nadleśnictwie Tomaszów

Kategoria ochronności	Lubycza Królewska	Tomaszów	Nadleśnictwo
wodochronne	1443,01	742,69	2185,7
glebochronne	548,55	529,78	1078,33
cenne fragmenty rodzimej przyrody	600,34	1876,43	2476,77

Kategoria ochronności	Lubycza Królewska	Tomaszów	Nadleśnictwo
wodochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	8,66	229,41	238,07
wodochronne, stanowiące ostoje zwierząt	139,25	-	139,25
glebochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody	259,89	431,89	691,78
glebochronne, cenne fragmenty rodzimej przyrody, położone do 10 km od granic administracyjnych	-	34,77	34,77
glebochronne, wodochronne, położone do 10 km od granic administracyjnych	477,04	-	477,04
położone w granicach administracyjnych miast	-	150,57	150,57
cenne fragmenty rodzimej przyrody, położone do 10 km od granic administracyjnych	-	337,07	337,07
cenne fragmenty rodzimej przyrody, stanowiące drzewostany nasienne	-	72,22	72,22
Razem lasy ochronne	3476,74	4404,83	7881,57
<i>Wg planu urządzenia lasu na lata 2010-2019</i>	<i>3476,34</i>	<i>4406,67</i>	<i>7883,01</i>

4.3.8 Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF)

Kryteria wyznaczania lasów o szczególnych walorach przyrodniczych (HCVF) w Polsce:

HCVF 1 Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych;

HCVF 1.1 Obszary chronione;

HCVF 1.1.1 – lasy w rezerwach przyrody,

HCVF 1.1.2 – lasy w parkach krajobrazowych,

HCVF 1.2 – Ostoje zagrożonych i ginących gatunków

HCVF 2 Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej

HCVF 2.1 – Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie, w skali krajowej, makroregionalnej lub globalnej

HCVF 3 Obszary obejmujące rzadkie, ginące lub zagrożone ekosystemy;

HCVF 3.1 – Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej,

HCVF 3.2 – Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy, lecz w Polsce pospolitsze i występujące wielkoobszarowo, stanowiące ważne obszary gospodarki leśnej,

HCVF 4 Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych

HCVF 4.1 – Lasy wodochronne;

HCVF 4.2 – Lasy glebochronne

HCVF 6 Lasy o szczególnym znaczeniu dla tradycyjnej tożsamości kulturowej,

HCVF 6.1 Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Na terenie Nadleśnictwa Tomaszów wyznaczono lasy HCVF w dziewięciu kategoriach.

Lp	Kategoria HCVF	Pow. całkowita w ha	Lokalizacja
1	HCVF 1.1.1	302,05	Rezerwy przyrody: Piekietko koło Tomaszowa Lubelskiego, Księżostany, Łabunie, Skrzypny Ostrów, Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec, Przecinka, Zarośle, Jalinka, Machnowska Góra
2	HCVF 1.1.2	4305,25 17,76*	Park Krajobrazowy: Południoworostoczański Park Krajobrazowy - les. Potoki: 248 c-n,-f--j; 249 a-l,-a--g; 250 a-f,-a--b; 251 a-f,-a--b; 252 a-f,-a; 253 a-h,-a--d; 254 a-d,-a--i; 255 a-c,-a--h; 264 a-f,-a--c; 265 a-d,-a--d; 266 a-g,-a--f; 267 a-d,-a--h; 268 a-h,-a--c; 269 a-f,-a--c; 281 a-f,-a--c; 282 a-j,-a--c; 289 a-i,-a--d; 290 a-f,-a--i; 291 a-f,-a--i; 292 a-g,-a--g; 293 a-h,-a--j; 294 a-f,-a--f; 295 a-h,-a--g; 296 a-g,-a--g; 297 a-h,-a--f; 298 a-d,-a--h; 299 a-f,-a--g; 300 a-j,-a--g; 301 a-i,-a--d; 302 a-i,-a--i; 303 a-j,-a--g; 307 a-r,-a--h; 308 a-i,-a--d; 309 a-d,-a--h; 310 a-f,-a--g; 311 a-f,-a--j; 312 a-b,-a--d; 313 a-d,-a--h; 314 a-f,-a--h; 315 a-g,-a--h; 316 a-g,-a--h; 317 a-j,-a--h; 318 a-g,-a--f; 319 a-f,-a--d; 325 a-l,-a--i; 326 a-h,-a--i; 335 a-d,-a--g; 336 a-g,-a--g; 347 a-f,-a--d; - les. Siedliska: 327 a-j,-a--d; 328 a-g,-a--f; 329 a-m,-a--i; 330 a-j,-a--j; 331 a-g,-a--d; 332 a-d,-a--d; 333 a-i,-a--f; 334 a-g,-a--d; 338 a-d,-a--d; 338A a-b; 339 a-d,-a--h; 340 a-b,-a--g; 341 a-d,-a--g; 342 a-c,-a--g; 343 a-d,-a--c; 344 a-c,-a--d; 345 a-f,-a--g; 346 a-c,-a--g; 348 a-b,-a--b; 349 a-c,-a--d; 350 a-c,-a--d; 351 a-b,-a--f; 352 a-c,-a--n; 353 a-b,-a--j; 354 a-f,-a--f; 355 a-i,-a--h; 356 a-f,-a--i; 357 a-c,-a--d; 358 a-g,-a--g; 359 a-d,-a--d; 360 a-f,-a--f; 361 a-g,-a--c; 362 a-b,-a--c; 363 a-l,-a--d; 364 a-m,-a--f; 365 a-h,-a--g; 366 a-i,-a--g; 367 a-j,-a--f; 368 a-d,-a--h; 369 a-g,-a--d; 370 a-d,-a--f; 371 a-m; 372 a-n,-a--i; 373 a-l,-a--g; 374 a-c,-a--b; 375 a-d,-a; 376 a-k,-a--c; 377 a-l,-a--d; 378 a-f,-a--c; 379 a-c,-a; 380 a-i,-a--f; 381 a-b,-a--c; 382 a-d,-a--c; 383 a-i,-a--k; 384 a-g,-a--b; 385 a-i,-a--d; 386 a-d,-a--d; 387 a-g,-a--d; 388 a-b,-a--d; 389 a-f,-a--f; - les. Świącie: 235 a-c,-a,-c--j; 236 c-d,-f--j; 237 h,-f; 238 b-d; 240 a-g,-a--f; 241 a-g,-a--c; 242 a-d,-a--c; 243 a-d,-a--d; 256 a-i,-a--d; 257 a-b,-a--f; 258 a-g,-a--j; 259 a-g,-a--i; 260 a-b,-a--c; 261 a-g,-a--c; 270 a-g,-a--f; 271 a-g,-a--d; 272 a-d,-a--i; 273 a-i,-a--d; 274 a-h,-a--i; 275 a-g,-a--i; 276 a-h,-a--g; 277 a-i,-a--g; 278 a-f,-a--b; 283 a-j,-a--i; 284 a-h,-a--i; 285 a-o,-a--i. Krasnobrodzki Park Krajobrazowy - les. Ulów: 275 a,-a--b; 276 a-b,-a; 277 a-c,-a--b; 278 a-f,-a; 278A h-n,-h--l; 279 a-d,-a--b; 280 a-k,-a--h; 281 a-j,-a--h; 282 a-g,-a--d; 283 a-d,-a--b; 283A a; 284 a-d,-a--c; 285 a-c,-a--d; 286 a-f,-a--c; 287 a-ax,-a; 288 a-g,i-k,m,-a--b,-d--f,-h; 289 a-l,-a--f; 290 a-h; 290A a-h,k,-b--f; 291 a-g,-a--d; 292 a-j,-a--g; 293 a-f,-a--g; 294 a-c,-a--d; 295 a-f,-a--d; 296 a-b,-a--b; 297 a-d,-a--b; 298 a-f,-a--f; 299 a-d,-a--d; 300 a-f,-a--h; 301 a-d,-a--c; 302 a-d,-a--h; 303 a-f,-a--d; 304 a-f,-a--c; 305 a-l,-a--b; 306 a-c,-a--d; 306A a-n,r-ax,cx-jx,mx-ox,-a--f; 307 c-d,j,m-n,-a; 308 a-c,-a--b; 309 a-d,-a; 310 a-c,-a--b; 311 a-i,-a--c; 312 a-d,-a--b; 313 a-c,-a--b; 314 a-f,h,j,l,-a--b; 315 a-b,d,-a--d; 316 a-d,-a--c; 317 a-g,-a--c; 318 a-f,-a--c; 319 a-i,-a--d; 365 a-i,-a; 366 a-g,-a--c; 610-a. Grunty we współwłasnościach: 608a-h,l-m,p; 610ax,ay,bx,c,cx,lx,wx,xx,yx,a,zx,-a; 610Aa-h.
3	HCVF 1.2	1105,23	Strefy ochrony (całorocznej i okresowej): 23 szt. les.: Leliszka, Lubycza Królewska, Potoki, Dub, Grodyślawice, Pańków, Ulów (zał. nr 1)

Lp	Kategoria HCVF	Pow. całkowita w ha	Lokalizacja
4	HCVF 2.1	8588,48 122,35*	<p>Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie</p> <p>PLB060012 Roztocze</p> <p>- les. Bełżec: 160 a-k,~a~c; 168 a-g,~a; 169 a-gx,~a~d; 452 a-c,~a~f; 453a,~a~c; 454 a-d,~a~c; 455 a-c; 456 a-c,~a~f; 457 a,~a~b; 458 a-h,~a~i; 459 a-i,~a~d; 460 a-f,~a~h; 461 a-k,~a~c; 462 a-f,~a~i; 463 a-h,~a~b; 464 a-g,~a; 465 a-h,~a~d; 466 a-b,~a~b; 467 a-b,~a~b; 468 a-j,~a~b;</p> <p>- les. Lubycza Królweska: 205 a-b,~a; 206 a-h,~a~i; 212 a-g,~a~c; 213 a-d,~a~d; 216 a-g,~a~f; 217 a-g,~a~c; 218 a-f,~a~d; 220 a-g,~a~i; 222 a-i,~a~c; 223 a-f,~a~h; 245 a-h,~a~c; 246 a-k,~a~f; 247 a-l,~a~g; 287 a-j,~a~h; 288 a-j,~a~g;</p> <p>- les. Potoki: 248 a-n,~a~j; 249 a-l,~a~g; 250 a-f,~a~b; 251 a-f,~a~b; 252 a-f,~a; 253 a-h,~a~d; 254 a-d,~a~i; 255 a-c,~a~h; 264 a-f,~a~c; 265 a-d,~a~d; 266 a-g,~a~f; 267 a-d,~a~h; 268 a-h,~a~c; 269 a-f,~a~c; 281 a-f,~a~c; 282 a-j,~a~c; 289 a-i,~a~d; 290 a-f,~a~i; 291 a-f,~a~i; 292 a-g,~a~c; 293 a-h,~a~j; 294 a-f,~a~f; 295 a-h,~a~g; 296 a-g,~a~g; 297 a-h,~a~f; 298 a-d,~a~h; 299 a-f,~a~g; 300 a-j,~a~g; 301 a-i,~a~d; 302 a-i,~a~i; 303 a-j,~a~g; 305 a-k,~a~i; 306 a-f,~a~j; 307 a-r,~a~h; 308 a-i,~a~d; 309 a-d,~a~h; 310 a-f,~a~g; 311 a-f,~a~j; 312 a-b,~a~d; 313 a-d,~a~h; 314 a-f,~a~h; 315 a-g,~a~h; 316 a-g,~a~h; 317 a-j,~a~h; 318 a-g,~a~f; 319 a-f,~a~d; 322 a-k,~a~n; 323 a-j,~a~l; 324 a-m,~a~f; 325 a-l,~a~i; 326 a-h,~a~i; 335 a-d,~a~g; 336 a-g,~a~g; 337 a-o,~a~b; 347 a-f,~a~d;</p> <p>- les. Siedliska: 327 a-j,~a~d; 328 a-g,~a~f; 329 a-m,~a~i; 330 a-j,~a~j; 331 a-g,~a~d; 332 a-d,~a~d; 333 a-i,~a~f; 334 a-g,~a~d; 338 a-d,~a~d; 338A a-b; 339 a-d,~a~h; 340 a-b,~a~g; 341 a-d,~a~g; 342 a-c,~a~g; 343 a-d,~a~c; 344 a-c,~a~d; 345 a-f,~a~g; 346 a-c,~a~g; 348 a-b,~a~b; 349 a-c,~a~d; 350 a-c,~a~d; 351 a-b,~a~f; 352 a-c,~a~n; 353 a-b,~a~j; 354 a-f,~a~f; 355 a-i,~a~h; 356 a-f,~a~i; 357 a-c,~a~d; 358 a-g,~a~g; 359 a-d,~a~d; 360 a-f,~a~f; 361 a-g,~a~c; 362 a-b,~a~c; 363 a-l,~a~d; 364 a-m,~a~f; 365 a-h,~a~g; 366 a-i,~a~g; 367 a-j,~a~f; 368 a-d,~a~h; 369 a-g,~a~d; 370 a-d,~a~f; 371 a-m; 372 a-n,~a~i; 373 a-l,~a~g; 374 a-c,~a~b; 375 a-d,~a; 376 a-k,~a~c; 377 a-l,~a~d; 378 a-f,~a~c; 379 a-c,~a; 380 a-i,~a~f; 381 a-b,~a~c; 382 a-d,~a~c; 383 a-i,~a~k; 384 a-g,~a~b; 385 a-i,~a~d; 386 a-d,~a~d; 387 a-g,~a~d; 388 a-b,~a~d; 389 a-f,~a~f;</p> <p>- les. Świącie: 171A a-d,~a~b; 176 a-g; 177 a-g,~a~c; 178 a-j,~a~d; 179 a-f,~a~g; 180 a-k,~a~i; 181 a-m,~a~d; 182 a-f,~a; 183 a-f,~a~b; 183A a-g,~a~m; 184 a-h,~a~d; 185 a-j,~a~d; 186 a-g,~a; 187 a-j,~a~f; 224 a-j,~a~g; 225 a-c,~a~c; 226 a-h,~a~d; 227 a-h,~a~h; 228 a-i,~a~h; 229 a-h,~a~g; 230 a-c,~a~b; 231 a-d,~a~d; 232 a-h,~a~d; 233 a-i,~a~c; 234 a-g,~a~d; 235 a-d,~a~j; 236 a-d,~a~j; 237 a-i,~a~f; 238 a-d; 239 a-h,~a~c; 240 a-g,~a~f; 241 a-g,~a~c; 242 a-d,~a~c; 243 a-d,~a~d; 256 a-i,~a~d; 257 a-b,~a~f; 258 a-g,~a~j; 259 a-g,~a~i; 260 a-b,~a~c; 261 a-g,~a~c; 270 a-g,~a~f; 271 a-g,~a~d; 272 a-d,~a~i; 273 a-i,~a~d; 274 a-h,~a~i; 275 a-g,~a~i; 276 a-h,~a~g; 277 a-i,~a~g; 278 a-f,~a~b; 283 a-j,~a~i; 284 a-h,~a~i; 285 a-o,~a~i;</p> <p>- les. Pańków: 253 a-n,~a~d; 255 a-b,~a; 256 a-s,~a~d; 258 a-h; 259 a-d,~a~c; 261 a-n,~a~b; 262 a-c,~a; 263 a-f,~a~b; 264 a-c,~a; 265 a-f,~a~d; 266 a-f,~a; 269 a-f,~a~d; 270 a-j,~a~g; 271 a-m,~a~f; 272 a-h,~a~h; 273 a-g,~a~d; 274 a-cx,~a~d; 387 a-m,~a~b; 388 a-s,~a; 389 a-l,~a~d; 390 a-n,~a~i; 390Aa-i; 391 a-i,~a; 392 a-h,~a~l; 393 a-i,~a~i; 394 a-w,~a~k; 395 a-g,~a~h; 396 a-j,~a~i; 397 a-g,~a~g; 398 a-p,~a~i; 399 a-f,~a~c; 400 a-f,~a~c; 401 a,~a~c; 402 a-g,~a~f; 403 a-g,~a~c; 404 a-i,~a~f; 405 a-d,~a~d; 406 a-n,~a~d; 407 a-i,~a~b; 408 a-f,~a~d; 409 a-h,~a~b;</p> <p>- les. Tomaszów: 320 a-f,~a~h; 321 a-i,~a~p; 322 a-j,~a~h; 323 a-i,~a~g; 323A a-g,i; 324 a-i,~a~h; 325 a-k,~a~c; 326 a-g,~a~f; 327 a-d,~a~f; 328 a-f,~a~g; 329 a-f,~a~d; 330 a-g,~a~c; 330A a-i; 331 a-j,~a~b; 332 a-b,~a~c; 333 a-g,~a~f; 334 a-k,~a~c; 335 a-f,~a~f; 336 a-i,~a~d; 337 a-k,~a~i; 338 a-g,~a~d; 339 a-mx,~a~f; 342 a-d,~a; 343 a-b,~a~b; 344 a-f,~a~c; 345 a-f; 346 a-t,~a~f; 346A a-g,~a; 346B a-cx; 346C a-h; 347 a-c; 347A a-c; 348 a-c,~a~b; 349 a-c,~a~b; 350 a-f,~a~b; 351 a-f,~a~g; 352 a-f,~a~c; 353 a-d,~a~c; 354 a-i,~a~c; 354A a-i; 355 a-l,~a~g; 355A a-i,~a~b; 355B a-dx,~a~b; 356 a-i,~a~d; 357 a-c,~a~c; 357A a-ax,ay,bx,by,cx,cy,dx,dy,fx-zx,~a~f; 361 a-d,~a; 362 a-n,~a~b; 363 a-h,~a; 363A a-p; 364 a-i,~a;</p> <p>- les. Ulów: 320 a-f,~a~h; 321 a-i,~a~p; 322 a-j,~a~h; 323 a-i,~a~g; 323A a-g,i; 324 a-i,~a~h; 325 a-k,~a~c; 326 a-g,~a~f; 327 a-d,~a~f; 328 a-f,~a~g; 329 a-f,~a~d; 330 a-g,~a~c; 330A a-i; 331 a-j,~a~b; 332 a-b,~a~c; 333 a-g,~a~f; 334 a-k,~a~c; 335 a-f,~a~f; 336 a-i,~a~d; 337 a-k,~a~i; 338 a-g,~a~d; 339 a-mx,~a~f; 342 a-d,~a; 343 a-b,~a~b; 344 a-f,~a~c; 345 a-f; 346 a-t,~a~f; 346A a-g,~a; 346B a-cx; 346C a-h; 347 a-c; 347A a-c; 348 a-c,~a~b; 349 a-c,~a~b; 350 a-f,~a~b; 351 a-f,~a~g; 352 a-f,~a~c; 353 a-d,~a~c; 354 a-i,~a~c; 354A a-i; 355 a-l,~a~g; 355A a-i,~a~b; 355B a-dx,~a~b; 356 a-i,~a~d; 357 a-c,~a~c; 357A a-ax,ay,bx,by,cx,cy,dx,dy,fx-zx,~a~f; 361 a-d,~a; 362 a-n,~a~b; 363 a-h,~a; 363A a-p; 364 a-i,~a.</p>

Lp	Kategoria HCVF	Pow. całkowita w ha	Lokalizacja
5	HCVF 3.1	11,17	Siedliska przyrodnicze w stanie A i B (91D0, 91E0, 7110 na terenie nadleśnictwa także poza obszarami Natura 2000): les. Leliszka: 131f les. Lubycza Królewska: 194d, 197c,p, 202c, 208b les. Siedliska: 373d les. Ulów: 365g; 366f
6	HCVF 3.2	3150,04	Siedliska przyrodnicze w stanie A i B (pozostałe siedliska na terenie nadleśnictwa, także poza obszarami Natura 2000): les. Bełżec:160 c,f; les. Leliszka: 55 b; 78C d-f; 78C b; les. Potoki: 297 c; 298 b,d; 300 c-d; 313 c; 314 f; 315 d-f; 316 f; 317 c-d,g; 318 f; 319 b; 326 h; 335 a,c; 347 f les. Siedliska: 327 h,j; 328 d-g; 329 l; 330 d,i-j; 332 d; 333 a,c-d; 334 d; 338 a-b; 339 a-d; 340 a-b; 341 a-d; 342 a-c; 346 a-c; 349 a; 350 a-c; 351 a-b; 352 a-c; 353 a-b; 354 a,c-f; 355 a,c,i; 360 a; 361 c; 362 a; 369 g; 372 k; les. Święcie: 176 c; 177 c; 178 a; 181 b; les. Dub: 2 a,f,h; 3 a-b; 4 a-f; 5 a; 6 a-c; 7 a-d; 8 a-c,f; 9 a-b; 10 a-b; 14 a; les. Grodyślawice: 120 j-k; 130 d,g; 134 g; 135 a,c; 136 a; 154 f; 155 g,j-k; 156 g; 163 b; 164 a,c; 165 d-f; 166 a; 169 a,c,i,k; 170 c,g,j-k; 172 a; 358 c; 359 a; 360 a; les. Łabunie: 103 b; 58 a,c; 59 b,d-f; 60 b; 61 a,f; 62 o; 65 a,d,g-i; 66 a,c,f-h; 67 a; 70 a-b; 71 a,d; 72 a-b; 73 a-d; 76 a,c; 77 a-b,d; 78 b-c; 79 a,c-f; 80 a; 81 a-b; 82 a; 83 a-b,g-h; 85 a; 86 b-c; 87 a-b; 89 a,c; 90 a-b,d; 91 a-c; 92 a-b,g-h; 93 c,h; 94 a-b; 95 a-b; 96 c-d; 98 a-c; 99 a-b; 100 a; 101 a-b; 102 b; 103 a,c; 104 a-b; 105 a,c-d; 106 c-d; 107 a-b,f; 108 a; 109 a-b; 111 a-b les. Pańków: 254 d; 255 a-b; 267 d; les. Skrzypny Ostrów: 45 b,d; 47 c,h; 48 a,j; 49 b; 50 a-b; 53 d; 54 a,c-d; 56 a; 179 a; 182 b,d-j; 183 c,f-g; 186 c,f-g; 187 a,c-d; 188 a-d; 189 a; 206 b-c; 207 a; 208 d-f; 209 b-d,g; 210 b-c; 211 a,c,f; 216 a-b; 229 c; 241 a-b; 243 a-b; 249 c; 250 b,g; les. Tomaszów: 343 a; 344 a; 345 c; 343 b; 344 b; 351 a; 355 a-b; 356 g; les. Ulów: 290 b; 290A b; 293 b,d; 294 a-c; 297 a-c,f; 298 a-b; 299 a-c; 300 a-c; 301 a-b; 307 a,n; 308 a-b; 309 c; 310 b; 311 a-c,g; 314 b; 316 b; 317 a; 290 d; 291 a; 300 d; 301 c-d; 305 a; 306 a; 314 d-f; 315 d; 316 c; 317 c-d; les. Werechanie: 138 b-f,h; 139 a-b,d; 140 a,c,f; 142 f-g,i; 143 b-c; 145 b-c,f; 146 a-c; 147 b; 148 a; 149 c; 176 a; 194 a-b; 195 a-c,f; 196 f; 197 c; 198 a-c; 202 c; 203 c; 219 b-c; 220 c; 221 b; 222 a-b; 223 a; 224 a-b; 225 f; 226 a-c; 227 b; 230 a-b; 231 a-c,j; 232 a-f; 233 a-c; 234 b; 235 a; 236 c-g; 237 c,g-h; 238 a-c,f; 239 a-f; 240 a-c,h-i; 245 a-d; 246 a-b; 247 a-b.

Lp	Kategoria HCVF	Pow. całkowita w ha	Lokalizacja
7	HCVF 4.1	3040,06	<p>Lasy ochronne – wodochronne:</p> <p>les. Bełżec: 156 j; 158 g-h,j,m; 159 f; 162 a-k; 165 a-h,j-n; 464 d; 466 a-b; 467 a-b;</p> <p>les. Leliszka: 79 a-c,f-g; 80 d-g,w,y-z; 84 a-b; 85 a-d,g,j; 86 a-c,f; 94 a; 95 a,c,f,h-i; 96 a-c; 97 a-d; 98 a,c,g,j; 99 a-h,j,l-r; 110 b; 111 a,f-h; 112 a-c,f,k; 113 b-c,g-j,m-o,gx; 123 c; 124 a-c; 125 c-i; 126 a-h; 127 a-f; 129 g,i; 130 b-d,g-k; 131 a-h; 132 a-f; 133 a-d,h-i,k; 134 a; 135 a-c,f,h-i,k-l; 136 a-c,g-i; 137 a-k; 138 a-j; 139 a-c; 140 b-c,f; 141 a-b,d-i,k; 142 b,d-i; 144 a-b,d,g; 147 f-g,m-n; 148 d,g; 149 a-b,k-n,r;</p> <p>les. Lubycza Królewska: 58 a-b,d,g,i; 59 a,d; 60 a-g,k; 61 a-b; 62 b; 63 a-f; 64 a-d,g; 65 a,c-d,g-h; 67 a-b,f-i; 68 b-d; 69 b-d,j; 70 a,c-g,i-k; 71 a-i,k-l; 72 a-f; 73 a-j; 74 a,c-m; 77 a-i; 190 a,c-d; 194 a-g; 195 b-c; 197 b-j,l,p; 199 c,f; 202 a-c; 203 a-d; 204 a; 208 a-f; 209 a,c; 210 a; 214 a-c,f,h; 219 g; 222 h-i; 223 c-f; 244 a; 247 c-d; 287 f; 288 f;</p> <p>les. Potoki: 266 f; 296 b; 297 b-c,f; 298 c-d; 299 a-b,f; 300 b-d,g; 301 a; 302 b,d; 304 d-f,i-j,l-m; 305 a,c,h; 306 a-f; 307 a,c-f,h-j,l-o; 308 d-f,h; 313 c; 314 f; 315 f-g; 316 d; 317 a-c,f-j; 318 a; 319 b; 321 a-b; 324 b,d-g,m; 325 b-d,g; 326 a-h; 335 a-b,d; 336 b,d-g; 347 a-f;</p> <p>les. Siedliska: 327 a,c,f-j; 328 c-f; 329 d-h,l; 330 a-b,f-g; 331 a-c; 332 a-b; 333 a-c,f-g; 334 a-b,d-f; 338 b; 339 b; 340 b; 341 a; 342 a; 343 a; 344 c; 345 f; 346 c; 349 c; 350 c; 351 a; 352 b; 353 a; 354 a-f; 355 a-i; 356 a-f; 359 a-b; 366 a; 367 d; 368 b; 369 g; 370 d; 371 a-m; 372 a-k,n; 373 d,i,k-l; 380 a-g,i;</p> <p>les. Święcie: 171 d,h,j,m-n,p,s; 172 d,g-h; 173 a-b,d-i; 174 a-d;</p> <p>les. Dub: 2B b,f-i; 2C b-c,j; 24 a,c-d; 25 a-c,f; 26 a,c; 27 a,c;</p> <p>les. Grodyślawice: 120 a,c,k; 122 a-c,g,p; 123 c,f-g,j-l; 124 a,f; 153 c,j; 154 b; 155 b-g; 156 b-d; 157 a;</p> <p>les. Łabunie: 80 d; 84 f; 114 c-f; 115 f-g;</p> <p>les. Pańków: 253 a-g,i; 256 a-c,f-g,i; 259 a-b,d; 260 a,c,g; 261 a-b,d,g-i,l-m; 262 a,c; 263 a,d-f; 264 a-c; 265 c,f; 267 a-b,d; 268 a,d; 269 a,c; 270 a-b,d,f,i-j; 271 a-g; 272 a-f; 387 b-c; 388 a-c; 389 a,c,g-h,j; 390 c-g,j,n; 392 a,c-d,h; 393 a-f,h; 394 a-b,d-h,o-s; 395 a-c,f; 396 a,c-d,j; 397 a,g;</p> <p>les. Tomaszów: 320 b,d-f; 321 a-b,d,g-h; 322 a-f,h-j; 323 b-i; 324 a-f; 332 a; 333 b-g; 334 a-h,j-k; 335 a-d;</p> <p>les. Ulów: 318 b; 319 c-d; 367 h; 368 a-b,f-g.</p>
8	HCVF 4.2	2281,92	<p>Lasy ochronne – glebochronne:</p> <p>les. Potoki: 266 f; 296 b; 297 b-c,f; 298 c-d; 299 a-b,f; 300 b-d,g; 301 a; 302 b,d; 313 c; 314 f; 315 f-g; 316 d; 317 a-c,f-j; 318 a; 319 b; 335 a; 347 a-b,f.</p> <p>les. Siedliska: 327 a,c,f-j; 328 c-f; 329 d-h,l; 330 a-b,f-g; 331 a-c; 332 a-b; 333 a-c,f-g; 334 a-b,d-f; 338 b; 339 b; 340 b; 341 a; 342 a; 343 a; 344 c; 345 f; 346 c; 349 c; 350 c; 351 a; 352 b; 353 a; 354 a-f; 355 a-i; 356 a-f; 359 a-b; 366 a; 367 d; 368 b; 369 g; 370 d; 380 a-g,i.</p>
9	HCVF 6.1	484,32	<p>Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności:</p> <p>les. Bełżec: 162a.</p> <p>les. Dub: 64l.</p> <p>les. Leliszka: 79f, 79g, 80y, 78Dm, 78DI, 146b, 57c, 111d, 129a, 110c.</p> <p>les. Lubycza Królewska: 188f, 66f, 76a, 76c, 199h, 247b, 214j, 219c, 74a.</p> <p>les. Potoki: 254b, 266a, 282a, 303b, 269a, 335c.</p> <p>les. Siedliska: 373k, 372h, 373l, 356c, 373f, 373i.</p> <p>les. Święcie: 235a, 235b, 236c, 237h, 258a, 258b, 258d, 259c, 259g, 260a, 260b, 273i, 274a, 274f, 171j, 172g, 224d, 228g, 237b, 238a, 240a, 276h, 277a, 256b, 258c, 270d.</p> <p>les. Grodyślawice: 170k, 163b, 162f, 162d.</p> <p>les. Łabunie: 62j, 62a, 93c, 113i.</p> <p>les. Pańków: 269c, 391b, 409d, 255a.</p> <p>les. Skrzypny Ostrów: 185c, 215d.</p> <p>les. Tomaszów: 357A, 364h, 331a, 331d.</p> <p>les. Ulów: 293c, 294a, 295a, 300c, 304b, 312b, 304c, 288h.</p> <p>les. Werechanie: 231c, 141f.</p>

* - powierzchnia we współwłasnościach

4.3.9 Ekosystemy referencyjne

Lp	Rodzaje powierzchni	Pow. całkowita w ha	Lokalizacja
1	Rezerwat przyrody	302,05	Rezerваты przyrody: Zarośle, Przecinka, Las Lipowy w Uroczysku Bukowiec, Księżostany, Łabunie, Jalinka, Skrzypny Ostrów, Piekiełko koło Tomaszowa
Razem		302,05	

4.4 Zestawienie występujących na terenie nadleśnictwa typów siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i gatunków zwierząt oraz ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony na obszarach specjalnej ochrony ptaków

Ocenę występowania niektórych gatunków i siedlisk sporządzono na podstawie Zarządzenia nr 31 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19.07.2006 r. w sprawie ustalenia systemu powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt, innych organizmów i siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie wskaźnikowe przy ocenie stanu lasów oraz prognozowaniu zmian w ekosystemach leśnych [Zo -732 -2-18/2006] oraz Decyzji nr 61 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 25.07.2006 r. w sprawie przeprowadzenia w roku 2006-2007 powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. W Nadleśnictwie Tomaszów wykonano inwentaryzację wybranych siedlisk przyrodniczych, wybranych gatunków dzikiej flory i fauny oraz 6 gatunków ptaków (bocian czarny *Ciconia nigra*, bielik *Haliaeetus albicilla*, orlik krzykliwy *Clanga pomarina*, żuraw *Grus grus*, podróżniczek *Luscinia svecica*).

Zasięg siedlisk przyrodniczych na terenie nadleśnictwa był przedmiotem weryfikacji i uzgodnień podczas prac terenowych wykonywanych w ramach taksacji i prac fitosocjologicznych w 2018 roku. Łączna powierzchnia siedlisk przyrodniczych na gruntach nadleśnictwa to **3606,25** ha. W siedliskowych obszarach Natura 2000 na gruntach nadleśnictwa siedliska przyrodnicze będące przedmiotami ochrony występują na łącznej powierzchni **1441,89** ha.

Wyniki inwentaryzacji zamieszczone zostały w tabeli 88.

Tabela 88. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych (na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów) – wg inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych w LP 2006/2007 – dane zweryfikowane podczas prac terenowych w 2018 przez BULiGL Oddział w Lublinie

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha] w tym na specjalnych obszarach ochrony siedlisk Natura 2000	Występowanie w nadleśnictwie Typ siedliskowy lasu	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodnicze- go	Nazwa łacińska siedliska przyrodni- czego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>		NIE	0,04 (0,04*)	-	bagno
2	5130	Formacje z jałowcem pospolitym (<i>Juniperus communis</i>) na wrzosiowiskach lub nawapienych murawach		NIE	6,27 (6,27*)	-	rezerwat
3	6210	Murawy kserotermiczne	<i>Festuco-Brometea</i>	TAK	12,80 (12,80*)	Lwyżów	rezerwat, polana śródleśna, szczególna ochrona
4	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	<i>Molinion</i>	NIE	1,35 (1,35*)	-	łąka
5	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfoworczą (żywe)		TAK	3,34 (0,00*)	-	bagno
6	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)		NIE	0,07 (0,07*)	-	bagno
7	9130	Żyzne buczyny	<i>Dentario glandulosae</i> <i>Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>	NIE	677,20 (663,13*)	LMwyżów, Lwyżów	drzewostan
8	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>	NIE	2745,90 (702,48*)	Lśw, LMśw, LMwyżów, Lw, Lwyżów, Lwyżów	drzewostan, sukcesja, szczególna ochrona

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Siedlisko przyrodnicze				Powierzchnia [ha] w tym na specjalnych obszarach ochrony siedlisk Natura 2000	Występowanie w nadleśnictwie	Rodzaj powierzchni pow. nieleśna
	Kod siedliska przyrodniczego	Nazwa polska siedliska przyrodnicze- go	Nazwa łacińska siedliska przyrodni- czego	Siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym		Typ siedliskowy lasu	
1	2	3	4	5	6	7	8
9	91D0	Bory i lasy bagienne i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	<i>Vaccinio uliginosi</i> <i>Betuletum pubescen-</i> <i>tis, Vaccinio uliginosi</i> <i>Pinetum, Pino mugo-</i> <i>Sphagnetum, Spha-</i> <i>gno girgensohnii-</i> <i>Piceetum</i>	TAK	0,22 (0,22*)	BMb	drzewostan
10	91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródłiskowe	<i>Salicetum albo-</i> <i>fragilis, Populetum</i> <i>albae, Alnenion gluti-</i> <i>noso-incanae</i>	TAK	7,83 (0,00*)	Lł, OIj	drzewostan
11	91P0	Wyżynny jodłowy bór mieszany	<i>Abietetum polonicum</i>	NIE	151,23 (55,53*)	LMwyżsw, Lwyżsw	drzewostan
Razem					3606,25 (1441,89*)		

* - w nawiasie powierzchnia siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarach mających znaczenie dla Wspólnoty (PLH)

Tabela 89. Wykaz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, prace taksacyjne, PZO dla obszarów Natura 2000)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk) w tym na specjalnym obszarze ochrony siedlisk Natura 2000	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1902	obuwik pospolity	<i>Cypripedium calceolus</i>	42/40	występuje w prześwietlonych lasach liściastych na siedliskach Lśw i LMśw	TAK	NIE
2	1617	starodub łąkowy	<i>Angelica palustris</i>	1/1	wilgotna łąka	TAK	NIE

Tabela 90. Wykaz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, PZO dla obszarów Natura 2000)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk) w tym na specjalnym obszarze ochrony siedlisk Natura 2000	Opis siedliska	Gatunek wymagający ochrony w formie wyznaczenia obszaru Natura 2000	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1060	czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	2/1	łąka	TAK	NIE
2	1083	jelonek rogacz	<i>Lucanus cervus</i>	1/1	w pobliżu skupiska starych dębów	TAK	NIE
3	4030	szlaczkoń szafrańnic	<i>Colias myrmidone</i>	1/1	murawa kserotermiczna	TAK	NIE
4	1042	zalotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	4/0	bagna oraz użytek ekologiczny „Stawy w Tarnawatce”	TAK	NIE
5	1188	kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	3/0	miejsca ze stale lub okresowo zalegającą wodą	TAK	NIE
6	1166	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	2/1	miejsca ze stale lub okresowo zalegającą wodą	TAK	NIE
7	1308	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>	13/13	obserwowane w bunkrach i ich okolicy	TAK	NIE
8	1324	nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	12/12	obserwowane w bunkrach i ich okolicy	TAK	NIE
9	1337	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	9/1	tereny podmokłe, potoki, rowy melioracyjne	TAK	NIE
10	2021	smużka stepowa	<i>Sicista subtilis</i>	1/1	murawa kserotermiczna	TAK	NIE
11	1355	wydra	<i>Lutra lutra</i>	3/0	w pobliżu cieków wodnych, stawów i bagien	TAK	NIE
12	1361	ryś	<i>Lynx lynx</i>	1/1	teren leśnictwa Siedliska	TAK	NIE
13	1352	wilk	<i>Canis lupus</i>	teren leśnictwa: Lubycza Królewska, Potoki, Siedliska, Święcie, Grodyślawice	teren leśnictwa: Lubycza Królewska, Potoki, Siedliska, Święcie, Grodyślawice	TAK	TAK

Tabela 91. Wykaz gatunków ptaków z Załącznika nr 1 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Tomaszów (dane N-ctwo, Inwentaryzacja 2007, PZO dla obszarów Natura 2000)

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk) / w tym na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000	Opis siedliska	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	8
14	A022	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	2/2	użytek ekologiczny	NIE
15	A021	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	2/2	użytek ekologiczny	NIE
16	A075	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	zgodnie z wykazem stref	drzewostany dojrzałe w pobliżu dużych, otwartych zbiorników wodnych	NIE
17	A081	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	5/5	użytki ekologiczne	NIE
18	A031	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	1/1	na skraju lasu	NIE
19	A030	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	zgodnie z wykazem stref	w lasach z obszarami bagiennymi i podmokłymi	NIE
20	A122	derkacz	<i>Crex crex</i>	2/2	las gospodarczy w pobliżu łąki, użytek ekologiczny	NIE
21	A239	dzięcioł białogrzbisty	<i>Dendrocopos leucotos</i>	11/10	drzewostany starszych klas wieku	NIE
22	A429	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1/1	użytek ekologiczny	NIE
23	A236	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	22/22	drzewostany starszych klas wieku	NIE
24	A238	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	24/24	drzewostany starszych klas wieku	NIE
25	A234	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>	9/9	dojrzałe drzewostany mieszane o niezbyt dużym zwarciu	NIE
26	A338	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	8/8	odnotowany w młodnikach oraz na użytkach ekologicznych	NIE
27	A307	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>	2/2	użytek ekologiczny, drzewostan w pobliżu użytku ekologicznego	NIE
28	A119	kropiatka	<i>Porzana porzana</i>	1/1	drzewostan w pobliżu stawu	NIE
29	A246	lerka	<i>Lullula arborea</i>	1/1	młodnik na siedlisku boru świeżego, w pobliżu dawnej kopalni piasku	NIE
30	A321	muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	61/61	drzewostany liściaste starszych klas wieku	NIE
31	A320	muchołówka mała	muchołówka mała	4/4	drzewostany liściaste starszych klas wieku	NIE
32	A089	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	zgodnie z wykazem stref	w lasach otoczonych łąkami i zbiornikami wody.	NIE
33	A379	ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>	1/1	dojrzały drzewostan z przewagą sosny	NIE
34	A060	podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	1/1	użytek ekologiczny	NIE
35	A272	podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>	2/2	las łęgowy, użytek ekologiczny	NIE
36	A275	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	1/1	las łęgowy	NIE
37	A215	puchacz	<i>Bubo bubo</i>	1/0 (zgodnie z wykazem stref)	kompleks leśny w pobliżu stawów.	NIE
38	A156	rycyk	<i>Limosa limosa</i>	1/1	użytek ekologiczny	NIE
39	A072	trzmiełodaj	<i>Pernis apivorus</i>	24/24	drzewostany starszych klas wieku przylegające do terenów otwartych	NIE

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Kod gatunku	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba obserwacji (stanowisk) / w tym na obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000	Opis siedliska	Gatunek o znaczeniu priorytetowym
1	2	3	4	5	6	8
40	A120	zielonka	<i>Porzana parva</i>	8/8	bagno z zadrzewieniem wierzbowym, użytek ekologiczny	NIE
41	A229	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	1/1	las łęgowy w pobliżu stawu	NIE
42	A127	żuraw	<i>Grus grus</i>	2/2	bagno	NIE

4.5 Zestawienie zadrzewień na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo

Na gruntach nadleśnictwa ewidencyjna powierzchnia zadrzewień wynosi **563,18** ha są to zadrzewienia występujące na bagnach, rolach, pastwiskach, pod liniami energetycznymi, zarośnięte linie oddziałowe, w pobliżu osad leśnych itp.

Tabela 92. Zestawienie zbiorcze zadrzewień w Nadleśnictwie Tomaszów (wg wzoru nr 17)

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
1	08- 55-a	ŚL.T	8,03		E-LS: ZAKRZEW: ŚL.T ,JAŁ 0,JS 0,BEZ.C 0,GŁG 0,AK 0			
2	08- 55-b	ŚL.T	2,93		E-LS: ZAKRZEW: ŚL.T ,JAŁ 0,SO 0			
3	08- 55-c	SO	6,26	37	E-LS: ZADRZEW: SO 37,BRZ 37,OS 37,JS 37,DB 37;ZAKRZEW: JAŁ ,ŚL.T 0,SO 0,BRZ 0,GŁG 0			
4	08- 55-d	SO	8,07	37	E-LS: ZADRZEW: SO 37,SO.C 37,SO.B 37,BRZ 37,JS 37,DB 37,GR 37,JB 37;ZAKRZEW: JAŁ ,ŚL.T 0,GŁG 0			
5	09- 58-c	SO	5,54	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45,BRZ 45,OS 45;ZAKRZEW: IWA			
6	09- 59-b	IWA	1,12		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,BRZ 0			
7	09- 59-c	IWA	0,56		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,KRU 0,BRZ 0			
8	09- 60-i	SO	3,35	50	BAGNO: ZADRZEW: SO 50,OS 35,BRZ 35;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,OS 0,KRU 0			
9	09- 60-j	BRZ	8,97	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,OS 30,ŚW 40;ZAKRZEW: KRU			
10	09- 61-c	BRZ	2,28	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50;ZAKRZEW: IWA			
11	09- 61-d	OL	0,41	20	BAGNO: ZADRZEW: OL 20			
12	09- 62-a	SO	10,22	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,BRZ 45;ZAKRZEW: IWA			
13	09- 64-f	BRZ	0,78	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50;ZAKRZEW: IWA ,KRU 0			
14	09- 65-b	SO	5,24	82	BAGNO: ZADRZEW: SO 82,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
15	09- 65-f	BRZ	2,11	62	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 62,SO 62,OL 36;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
16	09- 67-c	WB	0,56		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
17	09- 68-a	SO	2,23	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,OL 45;ZAKRZEW: WB			
18	09- 69-a	SO	1,31	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,OS 60,BRZ 60;ZAKRZEW: WB			
19	09- 69-f	SO	0,85	80	BAGNO: ZADRZEW: SO 80;ZAKRZEW: WB			
20	09- 69-g	WB	0,83		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
21	09- 69-h	SO	0,34	83	BAGNO: ZADRZEW: SO 83;ZAKRZEW: WB 25			
22	09- 70-b	BRZ	0,36		BAGNO: ZAKRZEW: BRZ			
23	08- 78A-g	DB	1,06	50	R: ZADRZEW: DB 50;ZAKRZEW: ŚL.T			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
23	08- 85-f	KRU	0,89		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,WB 0,SO 0,BRZ 0;SAMOS: SO 30			
24	08- 85-h	SO	0,75	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,JD 35;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,JD 0,SO 0			
25	08- 95-b	OL	2,06	76	BAGNO: ZADRZEW: OL 76;ZAKRZEW: CZM ,BRZ 0			
26	08- 95-d	OL	4,73	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 25,OL 40;ZAKRZEW: WB			
27	08- 97-i	WB	3,12		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
28	08- 98-b	KRU	2,03		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,WB 0,SO 0			
29	08- 98-i	WB	6,75		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,KRU 0;SAMOS: BRZ 60,BRZ 45			
30	08- 99-i	WB	1,25		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,OL 0,ŚW 0;SAMOS: OL 90,SO 90,BRZ 60,OL 25			
31	08- 99-k	OL	0,47	30	BAGNO: ZADRZEW: OL 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
32	02- 105-d	SO	2,92	72	SZK LEŚNA: ZADRZEW: SO 72			
33	08- 111-b	OL	0,37	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65;ZAKRZEW: WB			
34	08- 112-d	WB	0,62		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
35	08- 112-g	WB	0,28		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
36	08- 112-i	BRZ	0,34	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40;ZAKRZEW: WB			
37	08- 112-j	BRZ	0,86	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,SO 40,SO 30,BRZ 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
38	08- 113-a	OL	0,88	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,BRZ 65;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
39	08- 113-d	BRZ	1,70	67	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 67,SO 67,OL 67;ZAKRZEW: SO ,WB 0,KRU 0,ŚW 0			
40	08- 113-f	OL	0,87	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
41	01- 120-f	BRZ	0,37	50	BUD INNE: ZADRZEW: BRZ 50			
42	01- 120-g	MD	0,22	70	L-CTWO: ZADRZEW: MD 70,DB 100			
43	08- 121-c	BRZ	0,27	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55			
44	08- 121-d	BRZ	0,42	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55			
45	08- 124-d	OL	0,18	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55			
46	08- 125-a	SO	0,74	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,DB 80,BRZ 70,OL 70,TP 60,WB 35;ZAKRZEW: OS 50,IWA 30			
47	08- 130-a	OL	0,66	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: IWA ,WB 0,OL 0			
48	08- 130-f	IWA	0,37	30	BAGNO: ZADRZEW: IWA 30,SO 30,OL 30,BRZ 30;ZAKRZEW: IWA			
49	08- 135-d	OL	0,38	57	BAGNO: ZADRZEW: OL 57;ZAKRZEW: IWA ,OL 0			
50	08- 135-g	OL	0,58	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55;ZAKRZEW: IWA ,BRZ 0			
51	08- 135-j	SO	1,09	55	BAGNO: ZADRZEW: SO 55,OL 55;ZAKRZEW: IWA			
52	08- 136-d	OL	1,07	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,SO 55			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
53	08- 136-f	OL	0,32	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40;ZAKRZEW: IWA 25			
54	08- 141-c	OL	1,42	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55;ZAKRZEW: WB ,OL 0			
55	08- 141-j	OL	0,89	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45;ZAKRZEW: BRZ ,IWA 0			
56	08- 142-a	SO	1,23	55	BAGNO: ZADRZEW: SO 55,OL 35;ZAKRZEW: IWA			
57	08- 142-c	OL	1,93	35	BAGNO: ZADRZEW: OL 35,BRZ 55,SO 55;ZAKRZEW: IWA			
58	08- 143-b	WB	0,39		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
59	08- 147-h	OL	0,32	30	BAGNO: ZADRZEW: OL 30,OL 60;ZAKRZEW: WB			
60	08- 148-h	WB	1,52		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
61	08- 149-f	WB	0,36		L-CTWO: ZAKRZEW: WB			
62	08- 149-o	OL	0,43	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 35,SO 120;ZAKRZEW: WB			
63	08- 149-p	OL	0,33	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 50;ZAKRZEW: WB			
64	01- 156-d	IWA	0,45		BAGNO: ZAKRZEW: IWA			
65	01- 158-i	IWA	0,41		BAGNO: ZAKRZEW: IWA			
66	01- 159-b	OL	1,21	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55;ZAKRZEW: IWA			
67	01- 165-i	WB	1,71		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,OL 0			
68	16- 170-b	WB	1,07	35	SKŁAD DR: ZADRZEW: WB 35;ZAKRZEW: ŚL.T ,DER.Ś 0,JKL 0			
69	16- 171-i	OL	1,09	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 50,OL 80,OL 40;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,DER.Ś 0,WB 0			
70	16- 171-k	OL	1,16	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 70,OL 35;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,WB 0			
71	16- 171-l	OL	0,62	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 50;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,BEZ.C 0			
72	16- 171-o	OL	1,16	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 40,OL 80;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,DER.Ś 0,PRZ.C 0			
73	16- 171-t	OL	0,50	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 40,OL 80;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,DER.Ś 0,PRZ.C 0			
74	16- 172-f	OL	6,04	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 80,OL 35;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,BEZ.C 0			
75	16- 180-f	SO	0,12	72	SKŁAD DR: ZADRZEW: SO 72;ZAKRZEW: KRU ,DB 0,ŚL.T 0,BRZ 0,JW 0			
76	16- 181-g	GB	0,32	35	R: ZADRZEW: GB 35,CZR 40,BRZ 40			
77	16- 181-h	GB	0,04	35	B-R: ZADRZEW: GB 35			
78	16- 181-i	SO	0,50	55	PS: ZADRZEW: SO 55,SO 75;ZAKRZEW: LSZ ,WB 0,BEZ.C 0,KRU 0			
79	09- 188-d	JW	1,47	65	R: ZADRZEW: JW 65,MD 65;SAMOS: KL 3,LP 3			
80	09- 191-c	KRU	0,33		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,IWA 0			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
81	09- 191-d	KRU	0,36		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,IWA 0			
82	09- 195-d	OL	0,40		BAGNO: ZAKRZEW: OL			
83	09- 206-f	SO	1,72	127	R: ZADRZEW: SO 127,DB 60,BRZ 60			
84	09- 206-g	ŚW	1,12		L-CTWO: ZAKRZEW: ŚW ,JB 0			
85	09- 208-h	WB	1,24		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
86	16- 241-f	SO	0,19	50	R: ZADRZEW: SO 50			
87	09- 246-h	KRU	0,83		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,BRZ 0,OL 0,WB 0			
88	09- 246-k	BRZ	0,55	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50;ZAKRZEW: WB			
89	09- 288-d	SO	0,43	112	BAGNO: ZADRZEW: SO 112;ZAKRZEW: WB			
90	12- 289-d	WB	0,37		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
91	12- 304-g	WB	0,65	40	BAGNO: ZADRZEW: WB 40			
92	12- 304-h	OL	2,79	75	BAGNO: ZADRZEW: OL 75;ZAKRZEW: IWA ,KRU 0			
93	12- 307-k	OL	0,31	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB			
94	12- 307-r	OL	0,13	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB			
95	12- 308-g	SO	0,39	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70;ZAKRZEW: WB ,OL 0			
96	12- 322-f	LP	0,18	60	S-R: ZADRZEW: LP 60;ZAKRZEW: JB			
97	12- 322-g	ŚW	0,18		BUD INNE: ZAKRZEW: ŚW			
98	12- 323-f	ŚW	0,62		R: ZAKRZEW: ŚW ,DB 0			
99	12- 324-c	WB	9,26		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
100	12- 324-k	KRU	0,65		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,JD 0			
101	12- 324-l	KRU	0,07		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,LSZ 0,GB 0,BK 0			
102	12- 325-a	OL	1,20	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70;ZAKRZEW: IWA ,OL 0			
103	12- 325-k	OL	0,49	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70;ZAKRZEW: IWA ,OL 0			
104	12- 337-i	IWA	0,42		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,KRU 0			
105	12- 337-n	LSZ	0,10		R: ZAKRZEW: LSZ ,BEZ.C 0			
106	14- 364-g	OL	0,76	35	BAGNO: ZADRZEW: OL 35;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0			
107	14- 373-b	LP	0,36	90	PS: ZADRZEW: LP 90			
108	14- 373-c	LP	0,56	25	R: ZADRZEW: LP 25			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
109	14- 373-f	LP	1,91	120	ZADRZEW: ZADRZEW: LP 120,DG 100,DB 220,LP 70,JB 40,KL 70,JS 70;ZAKRZEW: GŁG ,LP 0,DB 0,SO 0			
110	14- 373-g	DG	0,29	70	L-CTWO: ZADRZEW: DG 70			
111	14- 373-h	GŁG	0,39		R: ZAKRZEW: GŁG ,GB 0,SO 0			
112	14- 373-j	WB	0,37		PS: ZAKRZEW: WB ,OL 0,JW 0			
113	01- 458-f	SO	0,28	40	SKŁAD DR: ZADRZEW: SO 40			
114	01- 459-i	SO	1,82	124	KOP PIAS: ZADRZEW: SO 124,SO 15,ŚW 30			
115	01- 468-d	SO	0,76	105	BAGNO: ZADRZEW: SO 105;ZAKRZEW: IWA ,WB 0			
116	01- 468-h	SO	0,26	105	PARKING L: ZADRZEW: SO 105,JD 105			
117	03- 2-b	DB	0,32	7	BAGNO: ZADRZEW: DB 7			
118	03- 2A-b	DB	0,61	45	BAGNO: ZADRZEW: DB 45,DB 80,OS 55,LP 55;SAMOS: DB 10;ZAKRZEW: WB ,LSZ 0,DER.B 0,DB 0,JW 0			
119	03- 2B-d	OL	0,42	39	BAGNO: ZADRZEW: OL 39,OS 39;ZAKRZEW: WB ,ŚL.T 0			
120	03- 2B-j	DB	0,69	40	BAGNO: ZADRZEW: DB 40,OL 40,LP 40,OS 40;ZAKRZEW: WB			
121	03- 2B-k	DB	0,52	40	BAGNO: ZADRZEW: DB 40,OL 40;ZAKRZEW: LSZ			
122	03- 2B-l	DB	0,90	40	BAGNO: ZADRZEW: DB 40,OS 40,GB 40;ZAKRZEW: WB ,DER.B 0			
123	03- 2B-m	JW	0,29	40	BAGNO: ZADRZEW: JW 40,OL 40;ZAKRZEW: WB			
124	03- 2C-f	OL	0,41	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,DB 45,OS 45;ZAKRZEW: WB			
125	03- 2C-i	OL	1,46	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,DB 40;ZAKRZEW: WB			
126	03- 9-c	ŚL.T	0,40		R: ZAKRZEW: ŚL.T ,LSZ 0,GB 0,DER.Ś 0,GŁG 0			
127	03- 19-l	BRZ	0,27	30	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 30,OS 30;ZAKRZEW: LSZ ,KRU 0			
128	03- 19A-b	TP.C	0,56	40	LZ-R: ZADRZEW: TP.C 40,JB 40,ŚW 40;ZAKRZEW: WB ,BEZ.C 0,JS 0			
129	03- 27-d	SO	0,29	65	BAGNO: ZADRZEW: SO 65,OL 40;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,DB 0			
130	03- 28-d	SO	0,25	55	BAGNO: ZADRZEW: SO 55,OL 55;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,JRZ 0			
131	03- 29-i	OS	0,02	25	LZ-R: ZADRZEW: OS 25			
132	03- 29-j	OL	0,35	15	R: ZADRZEW: OL 15,BRZ 15			
133	03- 29-k	SO	0,03	25	PS: ZADRZEW: SO 25,BRZ 25			
134	03- 29-m	BRZ	0,45	17	R: ZADRZEW: BRZ 17			
135	03- 30-b	SO	1,10	66	BAGNO: ZADRZEW: SO 66,OL 40,BRZ 40,OS 40;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OS 0			
136	03- 31-c	SO	0,13	66	BAGNO: ZADRZEW: SO 66,OS 25;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
137	10- 62-y	ŚL.T	0,15		LZR-R: ZAKRZEW: ŚL.T ,AK 0,WB 0			
138	03- 64-g	WB	0,17		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,DER.Ś 0			
139	03- 64-j	WB	0,07		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,CZM 0,OS 0			
140	10- 74-m	BRZ	0,12	25	R: ZADRZEW: BRZ 25			
141	10- 75-j	GB	0,41		R: ZAKRZEW: GB ,ŚL.T 0			
142	10- 75-l	ORZ.C	0,27	60	R: ZADRZEW: ORZ.C 60,ŚW 60			
143	10- 100-b	OL	0,18		SKŁAD DR: ZAKRZEW: OL ,GB 0,BK 0			
144	10- 105-f	BRZ	1,70	30	PL ŁOW-R: ZADRZEW: BRZ 30;ZAKRZEW: BRZ ,GB 0,OS 0,AK 0,JW 0			
145	10- 113-b	SO	0,32	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70			
146	10- 113-j	BRZ	0,33	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,SO 60;ZAKRZEW: KRU			
147	04- 120-f	WB	0,39		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,OL 0			
148	04- 120-h	OL	0,63	30	BAGNO: ZADRZEW: OL 30;ZAKRZEW: WB			
149	04- 122-d	OL	0,95	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,OL 30;ZAKRZEW: WB			
150	04- 122-f	WB	0,28		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
151	04- 122-j	SO	0,32	60	SKŁAD DR: ZADRZEW: SO 60,DB 60,OS 60;ZAKRZEW: DB ,JW 0,JRZ 0			
152	04- 122-m	WB	0,27		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
153	04- 122-n	WB	0,62		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
154	04- 123-b	WB	0,78		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
155	04- 123-d	WB	0,72		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,OL 0			
156	04- 123-h	WB	0,86		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
157	04- 123-i	WB	0,70		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
158	04- 124-b	WB	0,43		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
159	04- 124-c	WB	0,54		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
160	04- 127-i	OL	0,45	35	SKŁAD DR: ZADRZEW: OL 35;ZAKRZEW: KRU ,WB 0			
161	04- 127-m	WB	0,38	60	L-CTWO: ZADRZEW: WB 60,JB 40,WIŚ 40			
162	04- 137-f	DB	0,48	100	B-R: ZADRZEW: DB 100,LP 80			
163	04- 152-b	OL	1,51	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,OS 0			
164	04- 153-a	WB	9,31		BAGNO: ZAKRZEW: WB			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
165	04- 154-a	BRZ	8,66	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70;ZAKRZEW: WB			
166	04- 155-a	BRZ	8,32	80	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 80,JS 70,OL 80;ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
167	04- 156-a	JS	11,58	70	BAGNO: ZADRZEW: JS 70,OL 65,JS 50,BRZ 65;ZAKRZEW: WB 20			
168	04- 174-c	GB	0,04		B-R: ZAKRZEW: GB			
169	04- 174-d	GB	1,30		R: ZAKRZEW: GB ,BRZ 0,OS 0			
170	19- 190-c	LP	0,72	80	L-CTWO: ZADRZEW: LP 80,JS 80,ŚW 15			
171	19- 190-f	OS	0,78	20	R: ZADRZEW: OS 20			
172	15- 212-h	BK	0,94	85	BAGNO: ZADRZEW: BK 85,DB 85;ZAKRZEW: IWA ,OL 0			
173	15- 217-d	BRZ	2,82	30	R: ZADRZEW: BRZ 30,DB 80,BK 80,ŚW 80			
174	15- 217-h	SO	0,71	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,BK 60,BRZ 90;ZAKRZEW: IWA			
175	15- 218-a	DB	1,22	170	R: ZADRZEW: DB 170,LP 100,GB 80			
176	15- 218-b	ŚW	0,78	25	SKŁAD DR: ZADRZEW: ŚW 25			
177	15- 218-g	LP	0,29	90	L-CTWO: ZADRZEW: LP 90,KSZ 70			
178	15- 218-h	LP	0,50	90	PS: ZADRZEW: LP 90,SO 25,ŚW 25			
179	15- 218-k	BRZ	0,59	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50;ZAKRZEW: IWA			
180	19- 231-h	MD	0,18	80	PS: ZADRZEW: MD 80,BRZ 80,KL 50;ZAKRZEW: LSZ			
181	19- 245A-rx	SO	0,96	45	E-LS: ZADRZEW: SO 45,OS 60,LP 30,SO 25;ZAKRZEW: KRU ,LSZ 0,SO 0			
182	15- 250-c	ŚW	1,27		R: ZAKRZEW: ŚW ,LSZ 0,LIG 0,GB 0			
183	11- 253-j	LP	0,44	90	BUD INNE: ZADRZEW: LP 90,BRZ 90,DB 110,SO 90			
184	11- 258-h	SO	0,56	75	BAGNO: ZAKRZEW: SO 75,DB 75,BRZ 0			
185	11- 260-b	WB	3,19		Ł: ZAKRZEW: WB			
186	11- 260-d	SO	0,10	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,DB 70			
187	11- 261-c	BRZ	0,57	35	BAGNO: ZAKRZEW: BRZ 35,SO 70,BRZ 70			
188	11- 261-f	OL	0,70	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,OS 40,BRZ 40,OL 70,OS 70,DB 70;ZAKRZEW: IWA			
189	11- 262-b	BRZ	0,34		BAGNO: ZAKRZEW: BRZ ,OL 0,WB 0			
190	11- 267-c	SO	0,40	110	BAGNO: ZADRZEW: SO 110,DB 95,GB 50;ZAKRZEW: WB			
191	11- 268-b	OL	0,03	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45;ZAKRZEW: IWA			
192	11- 268-f	DB	1,24	92	BAGNO: ZADRZEW: DB 92;ZAKRZEW: IWA			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
193	11- 268-g	IWA	0,28		BAGNO: ZAKRZEW: IWA			
194	11- 269-b	OL	0,98		BAGNO: ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0			
195	11- 269-d	WB	0,27		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
196	11- 270-g	SO	0,78	110	BAGNO: ZADRZEW: SO 110,DB 78,OL 58;ZAKRZEW: IWA			
197	11- 270-h	OL	1,17	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,SO 80,OS 80,DB 80,CZR 60,GB 60,ŚW 80;ZAKRZEW: IWA			
198	11- 273-d	OL	0,32		BAGNO: ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0			
199	18- 278-d	WB	1,08		PL ŁOW-Ł: ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
200	18- 302-b	IWA	0,25		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,KRU 0			
201	18- 306-c	SO	0,19	85	PARKING L: ZADRZEW: SO 85			
202	18- 307-a	BRZ	0,65	30	R: ZADRZEW: BRZ 30,OS 30			
203	18- 319-g	SO	2,16	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90,BRZ 50,OL 50			
204	17- 331-c	JB	0,44	25	BUD INNE: ZADRZEW: JB 25,ORZ.C 25			
205	17- 331-d	DB.C	0,49	25	ARBOR: ZADRZEW: DB.C 25,MD 25,ŚW 25,ŻYW.Z 25,SO.WE 25,DG 25,SO 25,BRZ 25,KSZ 25			
206	17- 331-j	SO	0,14	76	INNE BUD: ZADRZEW: SO 76			
207	17- 336-g	SO	0,07	75	INNE BUD: ZADRZEW: SO 75,BK 75;ZAKRZEW: CZR ,BRZ 0,LSZ 0			
208	17- 336-h	SO	0,29	75	INNE BUD: ZADRZEW: SO 75,BK 75			
209	17- 336-i	SO	0,43	59	INNE BUD: ZADRZEW: SO 59,MD 59,BK 59,DB 59;ZAKRZEW: JRZ ,JW 0			
210	17- 337-b	BRZ	0,37	30	BUD INNE: ZADRZEW: BRZ 30,IWA 30,OS 30,LP 30;ZAKRZEW: ŚW ,ŻYW.Z 0			
211	17- 337-c	CZR	0,32	40	BUD INNE: ZADRZEW: CZR 40			
212	17- 340-i	SO	0,09	80	BUD INNE: ZADRZEW: SO 80			
213	17- 356-f	WB	0,65		Ł: ZAKRZEW: WB			
214	17- 363-g	SO	0,27	30	BAGNO: ZADRZEW: SO 30,OL 40			
215	11- 387-a	WB	72,62	20	E-LZ: ZAKRZEW: WB 20,OS 35,BRZ 35,OL 35			
216	11- 387-f	WB	0,59		E-N: ZAKRZEW: WB			
217	11- 387-g	WB	0,30		E-N: ZAKRZEW: WB			
218	11- 387-h	WB	21,15		E-N: ZAKRZEW: WB ,OS 0,OL 0,BRZ 0,SO 0			
219	11- 387-i	WB	16,02		E-LS: ZAKRZEW: WB ,OS 0,OL 0			
220	11- 387-j	WB	3,72		E-LS: ZAKRZEW: WB			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
221	11- 387-k	WB	0,27		E-WP: ZAKRZEW: WB			
222	11- 388-f	SO	0,25	75	E-LS: ZADRZEW: SO 75			
223	11- 388-g	IWA	1,60		E-LZ: ZAKRZEW: IWA			
224	11- 388-h	WB	0,24		E-LS: ZAKRZEW: WB ,OL 0			
225	11- 388-j	SO	0,46	50	E-LS: ZADRZEW: SO 50,ŚW 50			
226	11- 388-k	BRZ	4,30		E-LZ: ZAKRZEW: BRZ ,OS 0,SO 0			
227	11- 388-m	OS	0,74	30	E-LZ: ZAKRZEW: OS 30,ŚW 30,DB 30,KL 30			
228	11- 388-n	SO	0,69		E-LS: ZAKRZEW: SO ,OS 0,BRZ 0			
229	11- 388-p	CZM	0,77		E-LS: ZAKRZEW: CZM ,DB 0			
230	11- 389-b	KRU	1,01		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,WB 0,SO 0,BRZ 0			
231	11- 389-d	KRU	0,78		BAGNO: ZAKRZEW: KRU ,WB 0,BRZ 0,SO 0			
232	11- 389-i	OS	0,43	30	BAGNO: ZADRZEW: OS 30,SO 82;ZAKRZEW: IWA			
233	11- 390-b	IWA	0,48		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,KRU 0,OL 0,BRZ 0,SO 0			
234	11- 390-i	OS	0,20	60	BAGNO: ZADRZEW: OS 60;ZAKRZEW: IWA			
235	11- 390-k	IWA	0,52		BAGNO: ZAKRZEW: IWA ,BRZ 0,OL 0			
236	11- 390A-a	IWA	148,67		E-N: ZAKRZEW: IWA ,OL 0			
237	11- 390A-b	WB	0,01	5	E-Ł: ZAKRZEW: WB 5			
238	11- 390A-c	WB	3,53		E-LS: ZAKRZEW: WB			
239	11- 390A-d	WB	5,64		E-LS: ZAKRZEW: WB			
240	11- 390A-f	WB	0,19		E-LS: ZAKRZEW: WB			
241	11- 393-i	WB	1,66		E-N: ZAKRZEW: WB			
242	11- 394-c	WB	2,09		PL ŁOW-Ł: ZAKRZEW: WB			
243	11- 394-t	WB	0,99		E-N: ZAKRZEW: WB			
244	11- 394-w	WB	0,67	40	BAGNO: ZADRZEW: WB 40			
245	11- 395-g	WB	1,04		BAGNO: ZAKRZEW: WB			
246	11- 396-f	WB	0,30		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,KRU 0			
247	11- 396-g	WB	0,01		E-Ł: ZAKRZEW: WB			
248	11- 396-h	SO	0,95		E-LZ: ZAKRZEW: SO ,WB 0			

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp.	Leśnictwo oddz. Pododdz.	Gatunek panujący	Powierzchnia [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy	Zabiegi uzgodnione z RDOŚ		Uwagi
						projektowane	wykonane	
249	11- 396-i	SO	0,31	70	E-LS: ZADRZEW: SO 70			
250	11- 397-c	WB	1,78		E-LZ: ZAKRZEW: WB ,SO 0			
251	11- 397-d	SO	0,44	70	E-LS: ZADRZEW: SO 70,OS 35,BRZ 35			
252	11- 397-f	SO	0,42	70	E-LS: ZADRZEW: SO 70,OL 40,BRZ 40,ŚW 40			
253	11- 403-b	SO	0,44	84	BAGNO: ZADRZEW: SO 84			
254	11- 403-c	BRZ	0,41	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,SO 40			
255	11- 409-h	BRZ	0,59		R: ZAKRZEW: BRZ			
256	18- 288-k	SO	1,77	80	U SKALNY: ZADRZEW: SO 80,BK 80,BK 50			
			563,18					

4.6 Zespoły pałacowo-parkowe

W zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów w miejscowości Łabunie znajduje się zespół pałacowo-parkowy. Jest to rzadki na terenie regionu przykład założenia pałacowego w typie „entre cour et jardin” (między dziedzińcem i ogrodem) z 3 ćw. XVIII w., zapewne autorstwa arch. Bernarda Meretyna pracującego dla Zamoyskich.



Fot. 8. Zespół pałacowo-parkowy Łabunie

(źródło: www.zabytek.pl/pl/obiekty/labunie-zespol-palacowo-parkowy)

Łabunie od ok. 1743 r. były własnością Jana Jakuba Zamoyskiego, wojewody podolskiego żonatego z Ludwiką Poniatowską, siostrą późniejszego króla. J.J. Zamoyski wznosił w latach 1750-70 zachowane do dziś założenie pałacowe. W pierwotnej formie pałac połączony był ćwierćkolistymi galeriami (rozebranych na pocz. XX w.) z oficynami stojącymi po bokach dziedzińca honorowego. Za pałacem założono geometryczny ogród, częściowo przekształcony na krajobrazowy w 2 poł. XIX w. W XIX w. majątek kilkakrotnie zmieniał właścicieli, należąc m.in. do Tarnowskich, z których Jan Stanisław w k. XIX w. sprzedał Łabunie hr. Aleksandrowi Szeptyckiemu z Łaszczowa, żonatemu z Izabellą z Sobańskich. W 1922 r. Szeptyccy przekazali siedzibę w Łabuniach Zgromadzeniu Sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi w dowód wdzięczności za pomoc w opiece nad chorą córką. Od 1930 r. pałac remontowano, przystosowując do nowych potrzeb. Podczas obu wojen światowych rezydencja została częściowo zniszczona. W 1944 r. Niemcy wysadzili środkową część pałacu i spalili towarzyszące mu budynki. W latach 1957-1962 zgromadzenie przystąpiło do odbudowy całego założenia, z uzupełnieniem o nowe

budynki gospodarcze. Natomiast w latach 1996-2003 przeprowadzono rewaloryzację parku, remont części pałacu i towarzyszącej mu zabudowy.

Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków województwa lubelskiego pod numerem A/473. Obecnie znajduje się z wnik Dom Rekolekcyjny prowadzony przez Siostry Franciszkaniki Misjonarki Maryi.

4.7 Ciekawe obiekty przyrody nieożywionej

Na gruntach nadleśnictwa występują ciekawe twory przyrody nieożywionej. Ich zestawienie ujęto w poniższej tabeli.

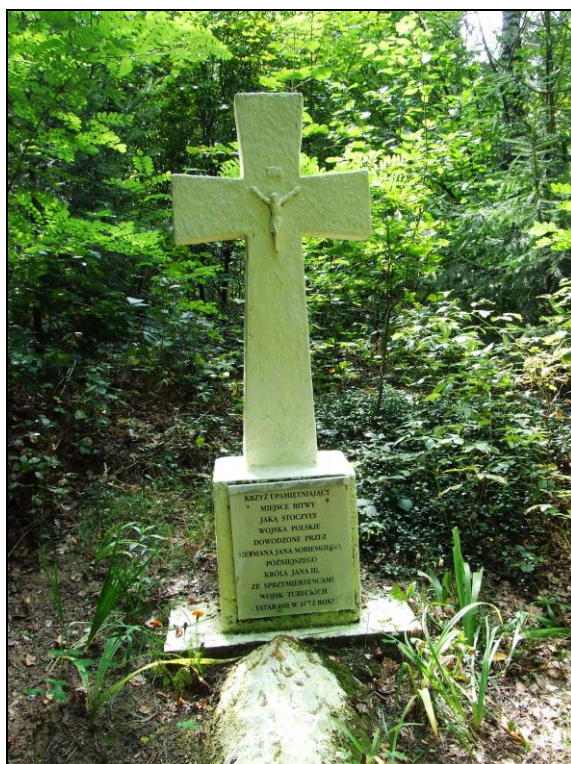
Tabela 93. Wykaz obiektów przyrody nieożywionej na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów (wg wzoru nr 18)

Lp.	Rodzaj obiektu	Leśnictwo oddz. poddz.	Pow. (ha)	Ogólny opis, rodzaj obiektu, wymiary, stan, walory	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Głazy narzutowe	Siedliska 357c	5,67	W drzewostanie bukowym na płaskim terenie.	Brak	-	-	-
2	Utwór geologiczny	Siedliska 334c	0,53	Podłoże grubej warstwy kamieni, w którym występują szerokie i głębokie szczeliny spowodowane prawdopodobnie ruchami tektonicznymi.	Brak	-	-	-
3	Skrzemieniałe drzewa	Siedliska Rezerwat Jalinka 372l	3,80	Licznie występujące w glebie fragmenty skamieniałych drzew.	Możliwe kradzieże fosyliów	-	-	-
4	Wąwóz	Werechanie 140f	25,60	Wąwóz o głębokości dochodzącej miejscami do ok.5m. Powstał wskutek erozji wodnej na glebie lessowej. Wzdłuż wąwozu przebiega droga wywozowa zwana „komisarską”.	Brak	-	-	-
5	Wąwozy „Kocia góra”	Łabunie 80a, 83c	25,66	Ciekawa rzeźba terenu, górki pocięte wąwozami	Brak	-	-	-
6	Dolina rzeczna	Ulów 367h, 368a	35,62	Malownicza dolina rzeczna wcinająca się w kompleks boru sosnowego	Brak	-	-	-

Lp.	Rodzaj obiektu	Leśnictwo oddz. poddz.	Pow. (ha)	Ogólny opis, rodzaj obiektu, wymiary, stan, walory	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Jary i wąwozy	Werechanie 176a, 177a	33,62	Teren poprzecinany głębokimi jarami i wąwozami	Brak	-	-	-
8	Źródliko	Lubycza Królewska 247d	1,73	-	Brak	-	-	-
9	Źródliko	Siedliska 364f	2,10	-	Brak	-	-	-
10	Źródliko	Siedliska 373d	0,73	Źródlecko z zabudową do czerpania wody.	Brak	-	-	-
11	Źródliko	Siedliska 373i	3,46	-	Brak	-	-	-
Razem			138,52					

4.8 Obiekty kultury materialnej

W Nadleśnictwie Tomaszów usytuowane są liczne obiekty kultury materialnej (tab. 93).



Fot. 9. Krzyż upamiętniający miejsce bitwy jaką stoczyły wojska polskie dowodzone przez hetmana Jana Sobieskiego, późniejszego króla Jana III ze sprzymierzeńcami wojsk tureckich – Tatarami w 1672 roku.



Fot. 10. Krzyż Niepodległości.



Fot. 11. Bunkier z sowieckich umocnień Linii Mołotowa

Tabela 94. Zestawienie ciekawszych obiektów kultury materialnej na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Cmentarzisko kurhanowe w Łosińcu	Tomaszów 357A Susiec dz. nr 1120, 1123-25, 1128, 1130, 1133, 1135, 1138-40, 1143, 1145-46, 1149, 1082, 1086-88, 1096	39,40	Stanowisko obejmuje około 30 kopców ziemnych (10 na gruntach Nadleśnictwa Tomaszów). Poszczególne kopce są prawdopodobnie mogiłami pochodzącymi z okresu wczesnośredniowiecznego.	-	-	-	Nr rej. zab. C/144
2	Cmentarzisko kurhanowe w Rudzie Żelaznej	Leliszka 79f, 79g, 80y Tomaszów Lubelski dz. nr 1114	1,59	Stanowisko obejmuje 9 kopców ziemnych różnej wielkości.	-	-	-	Nr rej. zab. C/110
3	Kurhan	Leliszka 78Dm Jarczów dz. nr 733	0,11	Kopiec ziemny. Przypuszczalnie jest to mogiła zawierająca pochówki kultury ceramiki sznurowej z młodszej epoki kamienia.	-	-	-	Nr rej. zab. C/120
4	Kurhan	Leliszka 78DI Jarczów dz. nr 742	0,12	Kopiec ziemny. Przypuszczalnie jest to mogiła zawierająca pochówki kultury ceramiki sznurowej z młodszej epoki kamienia.	-	-	-	Nr rej. zab. C/119
5	Cmentarzisko kurhanowe w Woli Gródeckiej	Grodysławice 170k Jarczów dz. nr 186	0,34	Cmentarzisko kurhanowe złożone z 3 kopców różnej wielkości. Badania wykopaliskowe przeprowadzone na jednym z kurhanów dostarczyły zabytków kultury ceramiki sznurowej i datowano je na schyłek epoki neolitu tj. 2000 l. p.n.e.	-	-	-	Nr rej. zab. C/109
6	Grodzisko wczesnośredniowieczne	Dub 64I Komarów-Osada dz. nr 1571	4,85	Grodzisko wczesnośredniowieczne w Śniatyczach.	-	-	-	Nr rej. zab. C/168
7	Kurhany	Ulów 293c, 294a, 295a, 300c, 304b, 312b Tomaszów dz. nr 654, 653, 652, 663, 671/2, 675/2	50,05	Wielokulturowy zespół osadniczy, funkcjonujący od paleolitu do XVII / XVIII wieku.	-	-	-	pulikacja: Niezabitowska- Wiśniewska 2017

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Kurhany	Grodystawice 163b, 162f, 162d <i>Jarczów</i> dz. nr 178, 179	21,82	Cmentarzysko kurhanowe złożone z 4 kopców różnej wielkości. Nie wpisane do rejestru zabytków.	-	-	-	-
9	Pomnik	Lubycza Królewska 188f <i>Lubycza Królewska</i> dz. nr 390	6,36	Pomnik upamiętniający zmarłego leśniczego leśnictwa Ruda Żurawiecka.	-	-	-	-
10	Pomnik	Łabunie 62j <i>Łabunie</i> dz. nr 984	4,61	Pomnik poświęcony żołnierzom poległym w 1939 r.	-	-	-	-
11	Pomnik	Tomaszów 364h <i>Susiec</i> dz. nr 1482	1,23	Pomnik upamiętniający Józefa Piłsudskiego.	-	-	-	-
12	Pomnik	Ulów 294a <i>Tomaszów Lubelski</i> dz. nr 653	jw	Ku pamięci kampanii wrześniowej.	-	-	-	-
13	Pomnik	Ulów 304c <i>Tomaszów Lubelski</i> dz. nr 670	1,50	Miejsce pamięci ku czci żołnierzy walczących we wrześniu 1939 r. z hitlerowskim najeźdźcą.	-	-	-	-
14	Pomnik	Tomaszów 331a <i>Tomaszów Lubelski</i> dz. nr 1024/4	7,58	Pierwszy marszałek Polski Józef Piłsudski w tym miejscu dnia 20.03.1921 r. odebrał defiladę 6 Brygady Kawalerii.	-	-	-	-
15	Pomnik	Tomaszów 331a <i>Tomaszów Lubelski</i> dz. nr 1024/4	jw	Płaskorzeźba Ignacego Paderewskiego.	-	-	-	-
16	Pomnik	Tomaszów 331a <i>Tomaszów Lubelski</i> dz. nr 1024/4	jw	Płaskorzeźba Józefa Piłsudskiego.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Pomnik	Tomaszów 331a <i>Tomaszów Lubelski</i> <i>dz. nr 1024/4</i>	jw	Płaskorzeźba Romana Dmowskiego.	-	-	-	-
18	Obelisk	Tomaszów 331a <i>Tomaszów Lubelski</i> <i>dz. nr 1024/4</i>	jw	W 70-tą rocznicę Polski niepodległej. Odbudowano z inicjatywy rzemiosła tomaszowskiego.	-	-	-	-
19	Obelisk	Tomaszów 331d <i>Tomaszów Lubelski</i> <i>dz. nr 1024/4</i>	0,49	Pamięci Wiesława Wośka Nadleśniczego Nadleśnictwa Tomaszów w latach 1956-1987.	-	-	-	-
20	Obelisk	Pańków 269c <i>Tarnawatka</i> <i>dz. nr 295</i>	12,04	W tym miejscu zginął tragicznie w dniu 12.07.1946 r. pracownik Lasów Państwowych, żołnierz AK Józef Bomba ps. Gaj.	-	-	-	-
21	Miejsce pamięci	Pańków 391b <i>Tarnawatka</i> <i>dz. nr 1861</i>	7,77	Tablica upamiętniająca szlak bojowy V Pułku Strzelców Konnych z Krakowa. Miejsce dawnej gajówki w której mieszkał gajowy Pyrek.	-	-	-	-
22	Miejsce pamięci	Pańków 409d <i>Tarnawatka</i> <i>dz. nr 1840</i>	3,57	Tablica upamiętniająca szlak bojowy V Pułku Strzelców Konnych z Krakowa. Krzyż w miejscu dawnej leśniczówki, w której mieszkał leśniczy Drożdziel.	-	-	-	-
23	Bunkry	Leliszka 146b, 57c <i>Lubycza Królewska</i> <i>dz. nr 379, 553</i>	16,56	Sowieckie umocnienia Linii Mołotowa.	-	-	-	-
24	Bunkry	Lubycza Królewska 66f, 76a, 76c <i>Lubycza Królewska</i> <i>dz. nr 220, 221</i>	15,76	Sowieckie umocnienia Linii Mołotowa.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Bunkry	Święcie 235a, 235b, 236c, 237h, 258a, 258b, 258d, 259c, 259g, 260a, 260b, 273i, 274a, 274f <i>Lubycza Królewska</i> <i>dz. nr 558, 157, 159,</i> <i>285, 284, 554, 293,</i> <i>555,</i>	91,83	Sowieckie umocnienia Linii Mołotowa.	-	-	-	-
26	Krzyż	Siedliska 373k <i>Lubycza Królewska</i> <i>dz. nr 558</i>	2,63	Krzyż upamiętniający miejsce bitwy jaką stoczyły wojska polskie dowodzone przez hetmana Jana Sobieskiego, późniejszego króla Jana III ze sprzymierzeńcami wojsk tureckich – Tatarami w 1672 roku.	-	-	-	-
27	Cmentarz	Leliszka 111d <i>Jarczów</i> <i>dz. nr 481</i>	0,17	Cmentarz ukraiński.	-	-	-	-
28	Cmentarz	Lubycza Królewska 199h <i>Lubycza Królewska</i> <i>dz. nr 221</i>	3,02	Centarz z I wojny światowej. Zbiorowe mogiły żołnierzy austro-węgierskich.	-	-	-	-
29	Cmentarz	Pańków 255a <i>Tarnawatka</i> <i>dz. nr 278</i>	0,25	Cmentarz z I wojny światowej. Znajduje się na nim 6 mogił zbiorowych i 3 mogiły pojedyncze oraz 1 kopiec ziemny.	-	-	-	Nr rej. zab. A/1535
30	Cmentarz	Skrzypny Ostrów 185c <i>Tarnawatka</i> <i>dz. nr 499</i>	1,51	Cmentarz z okresu II wojny światowej.	-	-	-	-
31	Mogiła	Ulów 304c <i>Tomaszów Lubelski</i> <i>dz. nr 670</i>	jw.	Miejsce uświęcone bohaterską krwią żołnierzy polskich w walce z najeźcą hitlerowskim we wrześniu 1939 r. Chwała bohaterom.	-	-	-	-
32	Mogiła	Leliszka 129a <i>Jarczów</i> <i>dz. nr 479</i>	8,41	Pojedyncze groby, prawdopodobnie pozostałości po cmentarzu ukraińskim.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Mogiła	Lubycza Królewska 247b <i>Lubycza Królewska dz. nr 640</i>	2,49	Mogiła z czasów II wojny światowej (prawdopodobnie Cyganów).	-	-	-	-
34	Mogiła	Siedliska 372h <i>Lubycza Królewska dz. nr 560</i>	1,65	Mogiła radzieckiego żołnierza (1941 r.).	-	-	-	-
35	Mogiła	Siedliska 373k <i>Lubycza Królewska dz. nr 558</i>	jw	Miejsce pochówku czambułu tatarskiego.	-	-	-	-
36	Mogiła	Siedliska 373l <i>Lubycza Królewska dz. nr 558</i>	3,31	Mogiła radzieckiego żołnierza.	-	-	-	-
37	Mogiła	Łabunie 62a <i>Łabunie dz. nr 984</i>	2,28	Mogiła żołnierza z września '39.	-	-	-	-
38	Mogiła	Łabunie 93c <i>Łabunie dz. nr 284/2</i>	6,25	Zbiorowa mogiła zamordowanych 7 osób w laach 50-tych.	-	-	-	-
39	Mogiła	Werechanie 231c <i>Rachanie dz. nr 2609/1</i>	3,99	Grób z czasów II wojny światowej. Prawdopodobnie jest to grób partyzanta.	-	-	-	-
40	Mogiła	Bełżec 162a <i>Bełżec dz. nr 183</i>	5,20	Mogiła ziemna z drewnianym krzyżem.	-	-	-	-
41	Kapliczka	Leliszka 110c <i>Jarczów dz. nr 477</i>	1,58	Kapliczka św. Rocha.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
42	Krzyż	Lubycza Królewska 214j <i>Lubycza Królewska dz. nr 235</i>	2,30	Krzyż kamienny z 1848 r.	-	-	-	-
43	Krzyż	Lubycza Królewska 219c <i>Lubycza Królewska dz. nr 244</i>	3,72	Krzyż kamienny z 1880 r.	-	-	-	-
44	Krzyż	Lubycza Królewska 74a <i>Lubycza Królewska dz. nr 223</i>	0,55	Krzyż kamienny.	-	-	-	Do renowacji.
45	Krzyż	Potoki 254b <i>Lubycza Królewska dz. nr 289</i>	11,71	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
46	Krzyż	Potoki 266a <i>Lubycza Królewska dz. nr 307</i>	8,32	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
47	Krzyż	Potoki 282a <i>Lubycza Królewska dz. nr 304</i>	8,12	Krzyż kamienny.	-	-	-	Do renowacji.
48	Krzyż	Potoki 303b <i>Lubycza Królewska dz. nr 29</i>	1,61	Krzyż pańszczyźniany.	-	-	-	-
49	Krzyż	Siedliska 356c <i>Lubycza Królewska dz. nr 531</i>	15,41	Krzyż upamiętniający śmierć gajowego Macewko.	-	-	-	-
50	Kapliczka	Siedliska 373f <i>Lubycza Królewska dz. nr 558</i>	1,91	Kapliczka św. Huberta.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
51	Kapliczka	Siedliska 373i Lubycza Królewska dz. nr 558	3,46	Kapliczka na dębie.	-	-	-	-
52	Krzyż	Święcie 171j Lubycza Królewska dz. nr 605/3	9,02	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
53	Krzyż	Święcie 172g Lubycza Królewska dz. nr 603	3,91	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
54	Krzyż	Święcie 224d Lubycza Królewska dz. nr 142	4,36	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
55	Krzyż	Święcie 228g Lubycza Królewska dz. nr 49	1,66	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
56	Krzyż	Święcie 237b Lubycza Królewska dz. nr 160	2,01	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
57	Krzyż	Święcie 238a Lubycza Królewska dz. nr 256/2	8,95	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
58	Kapliczka	Święcie 240a Lubycza Królewska dz. nr 254/1	3,96	Kapliczka murowana.	-	-	-	-
59	Krzyż	Święcie 276h Lubycza Królewska dz. nr 560	1,54	Krzyż metalowy.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
60	Krzyż	Święcie 277a Lubycza Królewska dz. nr 561	5,08	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
61	Krzyż	Łabunie 113i Krynice dz. nr 744	17,68	Krzyż kamienny.	-	-	-	-
62	Krzyż	Skrzypny Ostrów 215d Tarnawatka dz. nr 512	2,33	Krzyż „na skarpie”, dziękczynny. Miejsce dawnej leśniczówki.	-	-	-	-
63	Krzyż	Tomaszów 331a Tomaszów Lubelski dz. nr 1024/4	jw	Krzyż Niepodległości.	-	-	-	-
64	Kapliczka	Werechanie 141f Rachanie dz. nr 1613	6,49	Kapliczka na drzewie.	-	-	-	-
65	Kapliczka	Ulów 288h Krasnobród dz. nr 1843	3,38	Kapliczka na drzewie.	-	-	-	-
66	Kapliczka	Tomaszów 331a Tomaszów Lubelski dz. nr 1024/4	jw	Drewniana figura św. Jan Gwalbert.	-	-	-	-
67	Studnie	Potoki 269a Lubycza Królewska dz. nr 297	11,63	Dwie studnie. Pozostałość po dawnej wsi.	-	-	-	-
68	Studnia	Potoki 335c Lubycza Królewska dz. nr 328	2,36	Studnia. Pozostałość po dawnej wsi.	-	-	-	-

Nadleśnictwo Tomaszów – Program Ochrony Przyrody na lata 2020-2029

Lp	Nazwa obiektu	Lokalizacja (Leśnictwo, Oddz, Poddz., gmina)	Pow. Poddz.	Ogólny opis, rok powstania (budowy) rodzaj obiektu, walory,	Zagrożenia	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków		Uwagi
						Proj.	Wyk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
69	Studnia	Święcie 256b <i>Lubycza Królewska dz. nr 285</i>	1,39	Studnia. Pozostałość po dawnej wsi.	-	-	-	-
70	Studnia	Święcie 258c <i>Lubycza Królewska dz. nr 285</i>	5,39	Studnia. Pozostałość po dawnej wsi.	-	-	-	-
71	Studnia	Święcie 270d <i>Lubycza Królewska dz. nr 296</i>	4,25	Studnia. Pozostałość po dawnej wsi.	-	-	-	-
72	Zbiornik na wodę	Święcie 258c <i>Lubycza Królewska dz. nr 285</i>	jw.	Zbiornik na wodę. W okolicy znajdują się bunkry.	-	-	-	-
Razem			484,32					

4.9 Ekologiczna ocena stanu lasu

Ekologiczną ocenę lasu wykonano na podstawie oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem, ogólnego stanu siedliska i formy degradacji lasu. Zestawienie powierzchni w Nadleśnictwie Tomaszów przedstawiono w tabeli 95.

Tabela 95. Zestawienie powierzchni [ha] według typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych (wg wzoru nr 21)

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Wiek drzewostanu			Ogółem	Ogółem [%]
				<=40 lat	41-80	>80 lat		
LUBYCZA KRÓLEWSKA	bory	naturalne	ha	205,59	217,33	146,95	569,87	96,3
		zbliżony do naturalnego	ha	2,44	4,11	-	6,55	1,1
		znikształcone	ha	2,41	12,97	-	15,38	2,6
		razem	ha	210,44	234,41	146,95	591,80	100
	bory mieszane	naturalne	ha	186,14	414,57	576,25	1176,96	81,1
		zbliżony do naturalnego	ha	8,69	24,82	10,86	44,37	3,1
		znikształcone	ha	40,59	168,27	21,65	230,51	15,9
		razem	ha	235,42	607,66	608,76	1451,84	100
	lasy mieszane	naturalne	ha	89,16	369,81	869,59	1325,32	40,1
		zbliżony do naturalnego	ha	76,82	246,58	251,68	575,08	17,4
		znikształcone	ha	207,15	698,38	501,34	1406,87	42,5
		razem	ha	369,89	1314,77	1622,61	3307,27	100
	lasy	naturalne	ha	172,39	521,21	479,25	1172,85	47,1
		zbliżony do naturalnego	ha	20,85	46,59	101,92	169,36	6,8
		znikształcone	ha	108,43	771,15	269,74	1149,32	46,1
		razem	ha	301,67	1338,95	850,91	2491,53	100
	łącznie obręb	naturalne	ha	650,04	1522,92	2072,04	4245,00	54,1
		zbliżony do naturalnego	ha	108,80	322,10	364,46	795,36	10,1
		znikształcone	ha	358,58	1650,77	792,73	2802,08	35,7
		razem	ha	1117,42	3495,79	3229,23	7842,44	100
TOMASZÓW	bory	naturalne	ha	11,44	159,26	38,53	199,23	85,4
		znikształcone	ha	-	6,56	-	6,56	2,8
		zdegradowane	ha	3,14	-	-	3,14	1,3
		silnie zdegradowane	ha	24,42	-	-	24,42	10,5
		razem	ha	39,00	165,82	28,53	233,35	100
	bory mieszane	naturalne	ha	38,26	411,01	269,66	718,93	90,0
		zbliżony do naturalnego	ha	-	3,66	5,85	9,51	1,2
		znikształcone	ha	17,32	42,08	10,72	70,12	8,8
		razem	ha	55,58	456,75	286,23	798,56	100
	lasy mieszane	naturalne	ha	84,89	389,81	575,88	1050,58	35,1
		zbliżony do naturalnego	ha	4,95	118,01	23,70	146,66	4,9
		znikształcone	ha	162,20	630,78	1007,47	1800,45	59,2
		razem	ha	252,04	1135,85	1608,56	2996,45	100
	lasy	naturalne	ha	464,73	1595,96	1863,40	3924,09	70,4
		zbliżony do naturalnego	ha	2,68	62,92	11,83	77,43	1,4
		znikształcone	ha	130,22	424,82	1016,47	1571,51	28,2
		razem	ha	597,63	2083,70	2891,70	5573,03	100
	łącznie obręb	naturalne	ha	599,32	2556,04	2737,47	5892,83	61,4
		zbliżony do naturalnego	ha	7,63	184,59	41,38	233,60	2,4
		znikształcone	ha	309,74	1101,49	2036,17	3447,40	35,9
zdegradowane		ha	3,14	-	-	3,14	0,0	

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Wiek drzewostanu			Ogółem	Ogółem [%]
				<=40 lat	41-80	>80 lat		
Nadleśnictwo TOMASZÓW		silnie zdegradowane	ha	24,42	-	-	24,42	0,3
		razem	ha	944,25	3842,12	4815,02	9601,39	100
	bory	naturalne	ha	217,03	376,59	175,48	769,10	93,2
		zbliżony do naturalnego	ha	2,44	4,11	-	6,55	0,8
		znikształcone	ha	2,41	19,53	-	21,94	2,7
		zdegradowane	ha	3,14	-	-	3,14	0,4
		silnie zdegradowane	ha	24,42	-	-	24,42	3,0
		razem	ha	249,44	400,23	175,48	825,15	100
	bory mieszane	naturalne	ha	224,40	825,58	845,91	1895,89	84,2
		zbliżony do naturalnego	ha	8,69	28,48	16,71	53,88	2,4
		znikształcone	ha	57,91	210,35	32,37	300,63	13,4
		razem	ha	291,00	1064,41	894,99	2250,40	100
	lasy mieszane	naturalne	ha	170,81	759,62	1445,47	2375,90	37,7
		zbliżony do naturalnego	ha	81,77	364,59	275,38	721,74	11,4
		znikształcone	ha	369,35	1326,41	1510,32	3206,08	50,9
		razem	ha	621,93	2450,62	3231,17	6303,72	100
	lasy	naturalne	ha	637,12	2117,17	2342,65	5096,94	63,2
		zbliżony do naturalnego	ha	23,53	109,51	113,75	246,79	3,1
		znikształcone	ha	238,65	1195,97	1286,21	2720,83	33,7
		razem	ha	899,30	3422,65	3742,61	8064,56	100
	łącznie nadleśnictwo	naturalne	ha	1249,36	4078,96	4809,51	10137,83	58,1
		zbliżony do naturalnego	ha	116,43	506,69	405,84	1028,96	5,9
		znikształcone	ha	668,32	2752,26	2828,90	6249,48	35,8
		zdegradowane	ha	3,14	-	-	3,14	0,0
		silnie zdegradowane	ha	24,42	-	-	24,42	0,1
		razem	ha	2061,67	7337,91	8044,25	17443,83	100

W Nadleśnictwie Tomaszów zdecydowanie przeważają siedliska w stanie naturalnym i zbliżonym do naturalnego odpowiadające potencjalnym możliwościom produkcyjnym.

Siedliska znikształcone występują na gruntach porolnych.

Tabela 96. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem (wg wzoru nr 20)

Obręb	Siedlisko	Stopień zgodności								Suma powierzchni
		Zgodne		Częściowo zgodne		Niezgodne				
		ha	%	ha	%	negatywne		obojętne		
LUBYCZA KRÓLEWSKA	Bśw	569,66	97,0	5,59	1,0	2,12	0,4	9,73	1,7	587,10
	Bw	4,70	100,0	-	-	-	-	-	-	4,70
	BMśw	706,33	80,7	165,59	18,9	2,96	0,3	0,66	0,1	875,54
	BMw	294,78	74,0	91,08	22,8	-	-	12,75	3,2	398,61
	BMb	4,47	45,3	-	-	-	-	5,40	54,7	9,87
	LMśw	752,51	57,6	546,44	41,8	2,18	0,2	6,42	0,5	1 307,55
	LMw	112,51	44,7	132,16	52,5	1,38	0,5	5,74	2,3	251,79
	Lśw	18,35	43,0	10,96	25,7	13,41	31,4	-	-	42,72
	Lw	10,40	26,1	28,12	70,6	-	-	1,29	3,2	39,81
	OI	210,22	93,4	3,03	1,3	10,21	4,5	1,53	0,7	224,99
	OIJ	1,57	3,6	42,12	96,4	-	-	-	-	43,69
	LŁ	1,33	5,5	20,36	84,6	2,39	9,9	-	-	24,08
	BMwyżśw	111,81	69,9	47,83	29,9	-	-	0,32	0,2	159,96
	BMwyżw	-	-	3,18	40,5	-	-	4,68	59,5	7,86
	LMwyżśw	346,53	19,9	1 308,93	75,3	64,46	3,7	19,15	1,1	1 739,07

Obręb	Siedlisko	Stopień zgodności								Suma powierzchni
		Zgodne		Częściowo zgodne		Nie zgodne				
		ha	%	ha	%	negatywne		obojętne		
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
	LMwyżw	-	-	7,42	83,7	0,41	4,6	1,03	11,6	8,86
	Lwyżśw	857,10	41,1	982,79	47,1	192,68	9,2	51,95	2,5	2 084,52
	OIJwyż	5,29	47,4	5,86	52,6	-	-	-	-	11,15
	LŁwyż	-	-	-	-	3,02	14,7	17,55	85,3	20,57
Razem LUBYCZA KRÓLEWSKA		4 007,56	51,1	3 401,46	43,4	295,22	3,8	138,20	1,8	7 842,44
TOMASZÓW	Bśw	233,35	100,0	-	-	-	-	-	-	233,35
	BMśw	303,14	81,9	65,76	17,8	0,20	0,1	0,96	0,3	370,06
	BMw	15,34	50,3	13,34	43,8	1,24	4,1	0,55	1,8	30,47
	BMb	4,00	100,0	-	-	-	-	-	-	4,00
	LMśw	560,57	63,0	313,94	35,3	2,03	0,2	13,84	1,6	890,38
	LMw	46,10	54,6	31,05	36,8	3,30	3,9	3,97	4,7	84,42
	Lśw	594,06	71,0	161,63	19,3	76,00	9,1	4,93	0,6	836,62
	Lw	12,35	54,9	10,14	45,1	-	-	-	-	22,49
	OI	57,26	90,4	2,88	4,5	-	-	3,17	5,0	63,31
	OIJ	-	-	3,15	100,0	-	-	-	-	3,15
	LŁ	3,25	100,0	-	-	-	-	-	-	3,25
	BMwyżśw	349,01	88,6	41,77	10,6	0,21	0,1	3,04	0,8	394,03
	LMwyżśw	616,67	31,3	1 247,30	63,3	77,06	3,9	28,11	1,4	1 969,14
	LMwyżw	0,84	1,6	42,58	81,1	9,09	17,3	-	-	52,51
	Lwyżśw	2 143,44	47,3	1 875,46	41,4	360,90	8,0	150,40	3,3	4 530,20
Lwyżw	3,67	4,7	46,05	58,9	2,98	3,8	25,51	32,6	78,21	
OIJwyż	9,07	26,3	17,34	50,2	1,89	5,5	6,24	18,1	34,54	
LŁwyż	-	-	-	-	-	-	1,26	100,0	1,26	
Razem TOMASZÓW			4 952,12	51,6	3 872,39	40,3	534,90	5,6	241,98	2,5
Nadleśnictwo TOMASZÓW	Bśw	803,01	97,9	5,59	0,7	2,12	0,3	9,73	1,2	820,45
	Bw	4,70	100,0	-	-	-	-	-	-	4,70
	BMśw	1 009,47	81,0	231,35	18,6	3,16	0,3	1,62	0,1	1 245,60
	BMw	310,12	72,3	104,42	24,3	1,24	0,3	13,30	3,1	429,08
	BMb	8,47	61,1	-	-	-	-	5,40	38,9	13,87
	LMśw	1 313,08	59,7	860,38	39,1	4,21	0,2	20,26	0,9	2 197,93
	LMw	158,61	47,2	163,21	48,5	4,68	1,4	9,71	2,9	336,21
	Lśw	612,41	69,6	172,59	19,6	89,41	10,2	4,93	0,6	879,34
	Lw	22,75	36,5	38,26	61,4	-	-	1,29	2,1	62,30
	OI	267,48	92,8	5,91	2,0	10,21	3,5	4,70	1,6	288,30
	OIJ	1,57	3,4	45,27	96,6	-	-	-	-	46,84
	LŁ	4,58	16,8	20,36	74,5	2,39	8,7	-	-	27,33
	BMwyżśw	460,82	83,2	89,60	16,2	0,21	0,0	3,36	0,6	553,99
	BMwyżw	-	-	3,18	40,5	-	-	4,68	59,5	7,86
	LMwyżśw	963,20	26,0	2 556,23	68,9	141,52	3,8	47,26	1,3	3 708,21
LMwyżw	0,84	1,4	50,00	81,5	9,50	15,5	1,03	1,7	61,37	
Lwyżśw	3 000,54	45,4	2 858,25	43,2	553,58	8,4	202,35	3,1	6 614,72	
Lwyżw	3,67	4,7	46,05	58,9	2,98	3,8	25,51	32,6	78,21	
OIJwyż	14,36	31,4	23,20	50,8	1,89	4,1	6,24	13,7	45,69	
LŁwyż	-	-	-	-	3,02	13,8	18,81	86,2	21,83	
Razem nadleśnictwo		8 959,68	51,4	7 273,85	41,7	830,12	4,8	380,18	2,2	17 443,83

Jak wynika z powyższego zestawienia w nadleśnictwie dominują drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskowym typem lasu – 51,4%, natomiast udział drzewostanów o składzie gatunkowym częściowo zgodnym wynosi 41,7%, a drzewostanów niezgodnych jest 7%. Są to najczęściej drzewostany iglaste na żyzniejszych siedliskach lasów mieszanych i lasów.

4.9.1 Borowacenie

Borowacenie (pinetyzacja) określa się jako słabe, jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* w składzie gatunkowym drzewostanów wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych.

Borowacenie określa się jako średnie, jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych.

Borowacenie określa się jako mocne jeżeli udział sosny *Pinus sylvestris* lub świerka *Picea abies* w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 97. Zestawienie powierzchni [ha] wg borowacenia (wg wzoru 22)

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Wiek drzewostanu			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80	>80 lat		
Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA	brak	824,61	1 087,07	1 111,18	3 022,86	38,6
	słabe	165,51	932,10	1 038,43	2 136,04	27,2
	średnie	85,28	822,72	840,23	1 748,23	22,3
	mocne	42,02	653,90	239,39	935,31	11,9
	łącznie	1 117,42	3 495,79	3 229,23	7 842,44	100
Obręb TOMASZÓW	brak	716,19	2 085,67	2 426,77	5 228,63	54,4
	słabe	173,03	910,42	1 011,12	2 094,57	21,8
	średnie	28,50	588,81	885,54	1 502,85	15,7
	mocne	26,53	258,73	490,08	775,34	8,1
	łącznie	944,25	3 843,63	4 813,51	9 601,39	100
Nadleśnictwo TOMASZÓW	brak	1 540,80	3 172,74	3 537,95	8 251,49	47,3
	słabe	338,54	1 842,52	2 049,55	4 230,61	24,3
	średnie	113,78	1 411,53	1 725,77	3 251,08	18,6
	mocne	68,55	912,63	729,47	1 710,65	9,8
	łącznie	2 061,67	7 339,42	8 042,74	17 443,83	100

Jak wynika z powyższego zestawienia w Nadleśnictwie Tomaszów zjawisko borowacenia występuje na 52,7% powierzchni drzewostanów, w tym borowacenie średnie – 18,6% powierzchni lasów, a udział borowacenia mocnego to 9,8%.

4.9.2 Monotypizacja

Monotypizacja jest to zjawisko polegające na zubożeniu składu gatunkowego drzewostanów i uproszczeniu struktury warstwowej i wiekowej.

Zestawienie kompleksów leśnych z punktu widzenia monotypizacji, tj. ujednolicenia gatunkowego lub wiekowego drzewostanów wykonuje się dla kompleksów powyżej 200 ha, z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów 1-40, 41-80 oraz powyżej 80 lat, oraz podziału drzewostanów na: sosnowe + świerkowe i pozostałe.

Monotypizacja częściowa ma miejsce wówczas gdy udział jednego gatunku lub jednej (20 letniej) klasy wieku wynosi 50-80%, lub udział jednej klasy wieku różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80%.

Monotypizacja pełna występuje wówczas gdy udział jednego gatunku i jednej klasy wieku przekracza 80% całej analizowanej, zwartej powierzchni leśnej.

W Nadleśnictwie Tomaszów nie stwierdzono występowania monotypizacji, ponieważ w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej, nie występują zwarte, ponad 100-hektarowe bloki drzewostanów jednowiekowych i jednogatunkowych.

4.9.3 Neofityzacja

Neofityzacja wyróżniana jest w drzewostanach, które w swoim składzie gatunkowym, podroście lub podszytcie posiadają gatunki „obce” takie jak np. sosna Banksa *Pinus banksiana*, sosna, wejmutka *Pinus strobus*, sosna czarna *Pinus nigra*, dąb czerwony *Quercus rubra*, robinia akacjowa *Robinia pseudacacia*.

Tabela 98. Zestawienie powierzchni [ha] wg neofityzacji (wg wzoru nr 24)

Obręb, nadleśnictwo	Gatunek obcy	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb LUBYCZA KRÓLEWSKA	AK	41,51	174,84	27,97	244,32	3,1
	DB.C	11,3	15,42	44,82	71,54	0,9
	SO.B		1,67		1,67	0,0
	SO.C	0,61	2,21		2,82	0,0
	SO.WE		1,96		1,96	0,0
Obręb TOMASZÓW	AK	1,47	50,61	24,62	76,70	0,8
	DB.C	18,32	26,92	5,79	51,03	0,5
	SO.C	1,32	4,20		5,52	0,1
	SO.WE		1,60		1,60	0,0
Nadl. TOMASZÓW	AK	42,98	225,45	52,59	321,02	1,8
	DB.C	29,62	42,34	50,61	122,57	0,7
	SO.B		1,67		1,67	0,0
	SO.C	1,93	6,41		8,34	0,0
	SO.WE		3,56		3,56	0,0
RAZEM POWIERZCHNIA		74,53	279,43	103,2	457,16	2,5

W tabeli 98 zestawiono gatunki obce występujące w drzewostanach nadleśnictwa w składzie gatunkowym drzewostanu, pojedynczo, miejscami oraz w podszytach. Powierzchnia 457,16 ha jest powierzchnią całych wydziałów, w których występują gatunki obce we wszystkich warstwach drzewostanów.

4.9.4 Drewno martwe

Zgodnie z § 62 Instrukcji Urządzania Lasu na co dziesiątej powierzchni próbnej dokonano pomiarów drewna martwego. Pomiary wykonano na 331 szt. powierzchni kołowych. Miąższość drewna martwego określono z podziałem na drewno: martwe stojące, złamane oraz martwe leżące.

Tabela 99. Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Tomaszów – Tabela XXI z Instrukcji Urządzania Lasu

Grupy typów siedliskowych lasu	Miąższość drewna martwego					
	Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³
Obręb Lubycza Królewska						
Bory suche i świeże	3,62	1648	6,92	3152	10,54	4801
Bory i lasy bagienne	-	-	-	-	-	-
Bory mieszane świeże, wilgone, bagienne i bory wilgotne	4,40	5805	8,50	11217	12,90	17021
Lasy mieszane świeże i wilgotne	4,78	14810	8,81	27318	13,59	42128
Lasy świeże i wilgotne	5,26	10764	7,87	16125	13,13	26889
Lasy łęgowe, olsy i olsy jesionowe	13,21	3933	25,53	7600	38,74	11533
Ogółem obręb	5,12	36959	9,06	65413	14,18	102372
Obręb Tomaszów						
Bory suche i świeże	4,39	911	2,04	424	6,43	1336
Bory i lasy bagienne	-	-	-	-	-	-
Bory mieszane świeże, wilgone, bagienne i bory wilgotne	4,12	3199	1,67	1294	5,79	4492
Lasy mieszane świeże i wilgotne	6,33	18527	3,64	10648	9,96	29175
Lasy świeże i wilgotne	4,08	21305	5,56	29039	9,63	50344
Lasy łęgowe, olsy i olsy jesionowe	1,65	161	1,79	175	3,44	336
Ogółem obręb	4,77	44103	4,50	41580	9,28	85683
Nadleśnictwo Tomaszów						
Bory suche i świeże	3,86	2560	5,39	3577	9,25	6136
Bory i lasy bagienne	-	-	-	-	-	-
Bory mieszane świeże, wilgone, bagienne i bory wilgotne	4,30	9004	5,97	12510	10,27	21514
Lasy mieszane świeże i wilgotne	5,53	33337	6,30	37967	11,83	71303
Lasy świeże i wilgotne	4,41	32069	6,21	45164	10,62	77233
Lasy łęgowe, olsy i olsy jesionowe	10,36	4094	19,67	7775	30,02	11869
Ogółem nadleśnictwo	4,93	81063	6,50	106992	11,43	188055

Jak wynika z powyższej tabeli miąższość drewna martwego zinwentaryzowanego w nadleśnictwie podczas prac taksacyjnych przedstawia się następująco: w odniesieniu do całego nadleśnictwa miąższość posuszu stojącego na jeden hektar wynosi 4,93 m³, a miąższość drewna martwego leżącego wynosi 6,49 m³/ha. Łączna miąższość drewna martwego w nadleśnictwie to ok. **11,43 m³/ha**. Zinwentaryzowana miąższość stanowi ok. 3,5% zapasu.

Na podstawie danych z założonych powierzchni kołowych na których inwentaryzowano drewno martwe można stwierdzić, że ilość drewna martwego na siedliskach przyrodniczych przedstawia się następująco:

Tabela 100. Zestawienie miąższości drewna martwego na siedliskach przyrodniczych w Nadleśnictwie Tomaszów

Siedlisko przyrodnicze		Udział drewna martwego		
Nazwa	Kod	ha	m ³	m ³ /ha
1	2	3	4	5
Żyzna buczyna karpacka (<i>Dentario glandulose-Fagetum</i>)	9130	677,20	6326,60	9,34
Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	2745,90	34771,42	12,66
Łęgi olszowo-jesionowe (<i>Fraxino-Alnetum</i>), wierzbowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i>) i topolowe (<i>Populetum albae</i>)	91E0*	7,83	691,75	88,35
Wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	91P0	151,23	2441,94	16,15
Razem		3582,16	44231,71	12,35

Średnia ilość drewna martwego w RDLP Lublin na podstawie danych WISL 2014-2018¹⁰ wynosi 4,6 m³/ha, średnia ilość drewna martwego w skali kraju na podst. danych WISL 2014-2018 wynosi 8,0 m³/ha.

¹⁰ <http://www.lasy.gov.pl/dokumenty/gospodarka-lesna/urzadzanie/wielkoobszarowa-inwentaryzacja-stanu-lasow-w-polsce-za-okres-2014-2018/raport-koncowy>

5 Zagrożenia środowiska leśnego

Zanieczyszczenia powietrza

Zanieczyszczenie powietrza jest główną przyczyną globalnych zagrożeń środowiska i jednocześnie należy do najbardziej niebezpiecznych dla przyrody i człowieka, gdyż są mobilne i mogą powodować skażenie na dużych obszarach praktycznie wszystkie komponenty środowiska.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Tomaszów brak jest większych zakładów przemysłowych mogących w niekorzystny sposób oddziaływać na środowisko. Większość firm zlokalizowanych na tym terenie to zakłady produkcyjno-usługowo-handlowe, głównie działające w handlu i usługach, a także w budownictwie, przetwórstwie przemysłowym i transporcie.

Na jakość powietrza atmosferycznego wpływają przede wszystkim:

- emisja zanieczyszczeń na danym terenie,
- dopływ zanieczyszczeń z innych obszarów,
- warunki klimatyczne,
- topografia terenu.

W przypadku Nadleśnictwa Tomaszów stan powietrza atmosferycznego zależy głównie od emisji zanieczyszczeń ze źródeł usytuowanych na terenie nadleśnictwa. Na emisję całkowitą składa się emisja:

- ze źródeł punktowych – stacjonarnych;
- ze źródeł powierzchniowych (rolnictwo, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów);
- ze źródeł liniowych – komunikacyjnych.

Jednym ze źródeł emisji zanieczyszczeń na terenie Nadleśnictwa są źródła liniowe. Do tego typu emitorów należą ciągi komunikacyjne w postaci różnych dróg. Przez obszar nadleśnictwa przebiega jeden z ważniejszych szlaków komunikacyjnych regionu droga krajowa nr 17. Jest to droga krajowa klasy GP (ruch główny przyspieszony) oraz klasy S we wschodniej części Polski przebiegająca południkowo od wschodnich granic Warszawy do drogowego przejścia granicznego Polski z Ukrainą w Hrebennem. Wzrost natężenia ruchu (w tym również z materiałami niebezpiecznymi) zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia katastrofy drogowej i spowodowania zagrożeń dla otaczającego środowiska.

Zanieczyszczenia wody

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są ścieki komunalne i przemysłowe. Ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami jest nie tylko zagadnieniem ekologicznym, ale również naukowo – technicznym, co związane jest z koniecznością realizacji wysokosprawnych obiektów oczyszczalni ścieków niezbędnych do likwidacji istniejących źródeł zanieczyszczenia wód.

Zagrożenie pożarowe

Szczegółowe dane dotyczące zagrożenia pożarowego omówione są w planie ochrony przeciwpożarowej zamieszczonym w tomie I planu ul. Nadleśnictwo znajduje się w III kategorii zagrożenia pożarowego. Problematyka pożarowa przedstawiona została w elaboracie urzędowym w rozdziale pt. Kierunkowe wytyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej i na mapie ochrony przeciwpożarowej.

Gospodarka odpadami

Bardzo istotnym elementem w ochronie środowiska jest gospodarka odpadami zarówno przemysłowymi jak i komunalnymi. Z dniem 1.07.2013 r. weszła w życie ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z 6.03.2013 r., wnosząca zasadnicze zmiany w zakresie gospodarowania odpadami. Ustawa ta określa zasady postępowania z odpadami, stawiając na pierwszym miejscu ich segregację oraz zapobieganie powstawaniu odpadów lub minimalizację ich ilości. Mimo wejścia w życie wymienionej ustawy znajdują się ludzie kontynuujący niechlubną „tradycję” wyrzucania śmieci do lasu.

Zagrożenia antropogeniczne

Do czynników antropogenicznych powodujących zanieczyszczenie środowiska i mających wpływ na stan sanitarny lasu można zaliczyć zaśmiecanie terenów leśnych przez człowieka. Zaśmiecanie terenów leśnych to problem, który dotyczy również terenu Nadleśnictwa Tomaszów. Problem dotyczy również lasów znajdujących się w niewielkiej odległości od mniejszych miejscowości, lasów przy szlakach komunikacyjnych oraz miejsc w pobliżu postoju pojazdów, jak i terenów służących do rekreacji. Powszechnym zjawiskiem są „dzikie wysypiska” na terenach leśnych. Dotyczy to zwłaszcza kompleksów przylegających do okolicznych miejscowości oraz wzdłuż dróg publicznych przebiegających przez obszary leśne. Corocznie nadleśnictwo wydaje na sprzątanie lasów znaczne środki finansowe.

Do bezpośrednich form negatywnego oddziaływania ludzi na lasy Nadleśnictwa Tomaszów należy zaliczyć:

- a) wywożenie do lasu śmieci (przez okolicznych mieszkańców) oraz zaśmiecanie lasu (przez turystów, grzybiarzy),
- b) nadmierną penetrację lasów w okresie zbioru grzybów przez ludność (miejscową, turystów, wczasowiczów),
- c) nielegalną wycinkę i kradzież drewna,
- d) kłusownictwo,
- e) kradzieże sadzonek z upraw i niszczenie drzewek,
- f) wyrzucanie śmieci z samochodów w trakcie przejazdu przez lasy,
- g) celowe podpalenia lasu,
- h) niszczenie urządzeń turystycznych, tablic informacyjnych i ostrzegawczych,

- i) niszczenie i kaleczenie drzew,
- j) niszczenie stanowisk roślin chronionych,
- k) płoszenie zwierzyny, niszczenie gniazd, mrowisk.

6 Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego, regulacji użytkowania zasobów oraz wykonywania prac leśnych

Gospodarka leśna w Nadleśnictwie Tomaszów prowadzona będzie w oparciu o wytyczne w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne: rozporządzenie w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, Zasady Hodowli Lasu, i Instrukcję Ochrony Lasu, które wprowadzają zasady ekologizacji do gospodarki leśnej.

W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego szczególną uwagę należy zwracać na:

- pozostawianie w lesie części biomasy (części stojących drzew, martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory), o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu;
- wytyczanie i wykorzystywanie szlaków zrywkowych;
- w miarę możliwości stosowanie maszyn i urządzeń napędzanych przez silniki spalino-
we z katalizatorami, stosowanie olei biodegradowalnych do pilarek;
- unikanie zniszczeń stanowisk chronionych gatunków roślin i grzybów poprzez dokona-
nie wizji terenowej w celu sprawdzenia ich występowania, tymczasowe oznakowanie stanowisk,
pozostawienie wokół stanowisk biogrup lub w miarę możliwości wykonywanie zabiegów w okre-
sie zimowym przy pokrywie śnieżnej, a w razie potrzeby modyfikację sposobu wykonania prac,
- pozostawianie m. in. Zwalonych drzew na brzegach zbiorników wodnych i cieków oraz
w odległości 10 metrów od linii brzegowej;
- ochronę stanowisk gatunków chronionych, rzadkich i cennych podczas trzebieży
i innych zabiegów, m.in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, omijanie
stanowisk gatunków chronionych, wyznaczanie szlaków zrywkowych omijających stanowiska;
- przestrzeganie terminów ochrony okresowej gatunków „strefowych”; w strefach
ochrony całorocznej zabiegi wykonywać wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, poza okre-
sem lęgowym i w sposób nie pogarszający ich występowania (za zgodą RDOŚ);
- pozostawianie drzew biocenotycznych w drzewostanach np. drzew dziuplastych i ga-
tunków o miękkim drewnie;
- ochrona różnorodności biologicznej m. in. poprzez: zachowanie cennych elementów
środowiska takich jak: torfowiska, bagna, łąki śródleśne, cieki i zbiorniki wodne; stwarzanie lub
propagowanie warunków egzystencji w środowisku leśnym organizmom uważanym za poży-
teczne pn. mrówkom i innym drapieżnym owadom, płazom, gadom, ptakom, nietoperzom; po-
prawę naturalnej bazy żerowej oraz utrzymanie liczebności zwierzyny na poziomie, przy którym
wyrządzone szkody umożliwią osiągnięcie celu hodowli lasu; kształtowanie ekotonów;

- nie wykaszanie roślinności szuwarowej na zbiornikach wodnych i nie usuwanie zadrzewień i zakrzaczeń w sąsiedztwie zbiorników wodnych;
- pozostawienie w drzewostanach gatunków wczesnosukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki, iwy;
- stosować odnowienia naturalne wszędzie tam, gdzie na to pozwala jakość drzewostanu;
- nie stosować cięć zupełnych bezpośrednio przy źródłach, ciekach i zbiornikach wodnych, w miejscach pamięci;
- w zakresie ochrony różnorodności biologicznej stosować w praktyce zapisy zawarte w IOL;
- wykonywanie zabiegów fitomelioracyjnych w celu biologicznego uodporniania drzewostanów zgodnie z zapisami w IOL;
- kształtowanie stref ekotonowych zgodnie z zapisami zawartymi w IOL (cz.I, rozdz. A, pkt 5);
- pozostawianie kęp starodrzewu (biogrup) na zrębach - zgodnie z zapisami zawartymi w Zasadach Hodowli Lasu oraz Instrukcji Ochrony Lasu (cz.I, rozdz. A, pkt 6);
- ochrona pożytecznej fauny owadożernej: pasożytów i drapieżnych stawonogów, mrówek, płazów i gadów, ptaków, nietoperzy i innych pożytecznych ssaków zgodnie z zapisami zawartymi w IOL (cz.I, rozdz. A, pkt 7);
- w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych: dostosowanie składów gatunkowych upraw i TD do warunków siedliskowych, uwzględnienie mikrosiedlisk;
- w odniesieniu do gatunków roślin: gatunki roślin wymagające ochrony czynnej: obuwik pospolity, starodub łąkowy, storczyk purpurowy, szafirek miękkiolistny, goryczka krzyżowa – zachowanie siedlisk gatunków w stanie optymalnym, nie dopuszczać do nadmiernego ocienienia stanowisk.

Wytyczne dotyczące działań na obszarach Natura 2000

Sposoby postępowania przyjęte na KZP w odniesieniu do poszczególnych typów leśnych siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, które nie mają ustanowionych PZO lub zakresu planu zadań ochronnych dla gruntów w zarządzie LP wchodzących w skład obszarów Natura 2000 (Bródek PLH060085, Minokąt PLH180089):

- 9170** Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny:
- w gospodarce leśnej popierać i stosować TD właściwe dla siedliska;
 - w drzewostanach wymagających działań ochronnych i odnowieniowych prowadzić cięcia stopniowe i częściowe z średni okresem odnowienia;
 - dążyć do uzyskania odnowień naturalnych zdolnych z siedliskiem;

- wykonać cięcia pielęgnacyjne popierające w drzewostanie gatunki pożądane, eliminujące gatunki obce siedliskowo i ekologicznie;

- odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska;
- dążyć do popraw struktury i składu gatunkowego siedlisk zniekształconych;
- ograniczyć użytkowanie trudnodostępnych stoków, dolin i źródeł.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*

- pozostawić do naturalnej sukcesji;
- dążyć do zachowania stosunków wodnych dla siedliska.

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*):

- dążyć do zachowania stosunków wodnych właściwych dla siedliska.

91D0 Bory i lasy i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne:

- w gospodarce lasnej dążyć do zachowania stosunków wodnych właściwych dla siedliska;
- wyłączenie z użytkowania rębnego.

Sposoby postępowania w odniesieniu do gatunków zwierząt i roślin będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 nie mających ustanowionych PZO lub zakresu planu zadań ochronnych dla gruntów w zarządzie LP wchodzących w skład obszarów Natura 2000

1902 Obuwik pospolity

- zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie;
- wykonywanie zabiegów w miarę możliwości w okresie zimowym przy pokrywie śnieżnej.

W miejscach występowania siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarach „siedliskowych” (lokalizacja występowania siedlisk w opisach taksacyjnych), zabiegi gospodarcze wykonywać w sposób zapobiegający negatywnemu wpływowi na te siedliska. Dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 należy przyjmować następujące składy gatunkowe drzewostanu:

TSL	Typ siedliska (kod)	Nazwa siedliska	Przyrodniczy typ lasu	Propozycja składu gatunkowego dla drzewostanu
LMśw Lśw LMwyżśw, Lwyżśw	9130	Żyzna buczyna karpacka (<i>Dentario glandulose-Fagetum</i>)	Bk	Bk 80%, Db, Gb i inne 20%.

TSL	Typ siedliska (kod)	Nazwa siedliska	Przyrodniczy typ lasu	Propozycja składu gatunkowego dla drzewostanu
LMw Lśw, LMśw, LMwyżsw Lw, Lwyżsw, LMwyżw	9170	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	Db Bk-Db Db-Bk Db-Jd	Ip.: Db 70%, Kl, Gb i inne 30%, Ilp.: Gb 50%, Lp, Czc i inne 30%; Ip.: Db 70%, Bk, Jw i inne 30%, Ilp.: Gb 70%, Lp i inne 30%; Ip.: Db 70%, Ol, Wz i inne 30%, Ilp.: Gb 70%, Lp i inne 30%. Db 50%, Bk 30% i inne 20% Bk 50%, Db 30 i inne 20% Jd 50%, Db 30% i inne 20%
LMśw LMw LMwyżsw, LMwyżsw BMwyżsw BMwyżw	91P0	Wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	Jd	Jd 70%, Bk, Św i inne 30%.
BMb	91D0	Bory i lasy i brzoźow sosnowe bagienne lasy borealne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>)	So	So 80, Brz i inne 20%

W odniesieniu do siedlisk przyrodniczych i gatunków stanowiących przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 dla których ustanowione zostały plany zadań ochronnych lub PUL uwzględnia zakres planu zadań ochronnych dla gruntów w zarządzie LP wchodzących w skład obszarów Natura 2000 należy wykonywać zabiegi ochronne zgodne z zapisami zawartymi w ustanowionych planach zadań ochronnych dla tych obszarów lub zawartymi w PUL uwzględniającym zakres planu zadań ochronnych.

7 Edukacyjna rola Programu Ochrony Przyrody

Edukacja leśna społeczeństwa jest jednym z podstawowych zadań nadleśnictwa wynikających z założeń Polityki Leśnej Państwa i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych”.

Charakterystyka walorów edukacyjnych Nadleśnictwa Tomaszów

Ze względu na bliskie sąsiedztwo Tomaszowa Lubelskiego, które stymuluje ilość imprez promujących i duży ruch turystyczny, na terenie nadleśnictwa możliwy jest wielotorowy rozwój edukacji leśnej.

Według stanu na dzień 31.12.2019 r. Nadleśnictwo Tomaszów zarządza gruntami o powierzchni 18693,17 ha (Nadleśnictwo podzielone jest na 2 obręby, 14 leśnictw i gospodarstwo szkółkarskie oraz ośrodek hodowli zwierzyny OHZ-LP Pańków).

Nadleśnictwo Tomaszów przygotowało następujące obiekty służące edukacji i turystyce:

1) Izba edukacyjna

Izba edukacyjna nadleśnictwa Tomaszów corocznie odwiedzana jest przez wycieczki z przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów w celu podziwiania zgromadzonych tam przedmiotów. Wyposażona jest w rzutnik multimedialny używany podczas wielu prelekcji i spotkań z leśnikami. Wśród wielu zgromadzonych eksponatów na uwagę zasługuje spreparowany bielik i bóbr, świadek historii – pień ponad dwustuletniego dęba. Można tam zapoznać się z bogatym zbiorem owadów, historią żywicowania, skamieniałymi drzewami. Warto też zobaczyć dioramę – gablotę z charakterystycznymi roślinami żywej buczyny tomaszowskiej, a także obejrzeć filmy przyrodnicze.

Poprzez działania związane z edukacją Nadleśnictwo przybliży dzieciom, młodzieży i dorosłym rolę lasów w życiu człowieka, zasady prowadzenia gospodarki leśnej, znaczenie ochrony lasu oraz przyrody i wiele innych zagadnień związanych z leśnictwem.

2) Ścieżki edukacyjne

Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna im. Naczelnika Państwa Polskiego Józefa Piłsudskiego „Siwa Dolina”

Ścieżka pokrywa się częściowo ze szlakiem turystycznym oraz z popularnymi trasami rowerowymi i narciarskimi. Została przygotowana w dwóch wariantach o różnej długości :

Trasa I – 3 km

„Początek ścieżki znajduje się przy parkingu Nadleśnictwa. Ustawiono tu kilka tablic z opisem podstawowych zagadnień leśnych. Zanim udamy się do kolejnego przystanku, warto się jeszcze zatrzymać przy ogromnym pniu, jaki pozostał po dębem wyróconym przez huragan w 1997 r. Drogą leśną ruszamy do oddalonego o około 50 m przystanku 2. Po prawej stronie widać pomnikowy kamień oraz niewielki mur z napisem upamiętniającym Defiladę VI Brygady Kawalerii odbieranej przez Marszałka Józefa Piłsudskiego w 1921 r. Dalej idziemy prosto drogą leśną. Wkrótce wychodzimy na polanę. Po lewej stronie mijamy leśniczówkę. Tuż obok znajduje się niewielkie arboretum. Dochodzimy do skrzyżowania dróg. Ścieżka przecina tu szosę do Tomaszowa Lubelskiego. Drewniane schodki za przejściem prowadzą nas na kolejny odcinek ścieżki i szlaku turystycznego, które biegną dalej wspólnie wzdłuż szosy Tomaszów – Susiec.



Fot. 12. Miejsce pamięci

Brzeg lasu obsadzono robinią akacjową. Wkrótce dochodzimy do dużego parkingu w Siwej Dolinie. Aby dojść do przystanku nr 5, kierujemy się znakami ścieżki i szlaku turystycznego. Ścieżka wznosi się lekko w górę. W pobliżu przystanku, po prawej stronie ścieżki, porozwieszano na drzewach budki lęgowe dla różnych gatunków ptaków leśnych. Przemierzając dość długi odcinek trasy, jaki nas dzieli od kolejnego przystanku, warto się uważnie rozglądać. Po prawej stronie drogi rosną sędziwe, ponad stuletnie sosny, z których w przeszłości pozyskiwano żywicę. Dochodząc do przystanku 6, położonego po lewej stronie drogi, skąd można zobaczyć opaliskowane młode modrzewie, w głębi lasu zaś – fragment ogrodzonej uprawy leśnej. Po lewej stronie mijamy drzewostan, w którym dominują modrzewie. Wkrótce docieramy do miejsca, gdzie można chwilę odpocząć, korzystając z postawionych tu drewnianych ław i stołów. Schodzimy ścieżką w kierunku Siwej Doliny. Po lewej stronie widać paśnik i dwie lizawki dla zwierząt. Ścieżka prowadzi nas dość stromym zboczem wprost do Siwej Doliny. Niegdyś płynęła tędy rzeka, a dziś są tu łąki i uprawy leśne. Ukształtowanie terenu i duża wilgotność powodują, że w dolinie utrzymują się często mgły. To właśnie im zawdzięcza ona swą nazwę. Ścieżka skręca tu w prawo i wiedzie nas przez łąkę wzdłuż malowniczej doliny otoczonej po obu stronach lasami. Dolina zaczyna się zwężać. W oddali widać już parking i karcznię. Dochodzimy do kolejnego przystanku, gdzie wytorzono przykładowo kilka drewnianych wałków różnych gatunków drzew. Wchodzimy na rozległą polanę w Siwej Dolinie, gdzie znajduje się ostatni przystanek krótszej trasy. Znajdziemy tu dwie tablice. Jedna dotyczy niebezpieczeństwa pożarów leśnych, druga zaś informuje nas obrazowo o tym, jak cenne są lasy. Naszą wycieczkę kończymy na tyłach karczmy, gdzie można odpocząć korzystając ze stołów i ław ustawionych pod drewnianym zadaszeniem”.

Trasa II – 5,5 km

„Trasa biegnie początkowo tak samo jak trasa krótsza. Za przystankiem 6 dochodzimy do skrzyżowania dróg leśnych. Tam trasa krótsza skręca w prawo. My idziemy dalej prosto. Następnie przystanki opatrzone numeracją rzymską. Przystanek I znajduje się po prawej stronie drogi, gdzie można przyjrzeć się pokrojowi jodeł i innym cechom morfologicznym tego gatunku drzewa. Około kilkuset metrów dalej ścieżka rozwidła się. W tym miejscu szlak turystyczny odchodzi w lewo. Kierując się oznakowaniem ścieżki, idziemy na wprost i tak docieramy do kolejnego przystanku. Jest nim niewielka szkółka leśna, gdzie w otoczeniu dojrzałych drzewostanów hoduje się sadzonki jodłowe. Aby dojść do następnego przystanku, należy wrócić do rozwidlenia dróg i skręcić w lewo. Tuż przy drodze znajduje się niewielkie mrowisko i tablica informacyjna. Kolejny przystanek znajduje się po lewej stronie drogi, w głębi lasu. Ustawiono tu niewielką zamaskowaną platformę, z której można obserwować ptaki leśne. Wewnątrz znajdują się barwen plansze z ilustracjami ptaków, które powinny przydać się adeptom ornitologii w rozpoznawaniu różnych gatunków dzięciołów i sikorek. Wkrótce ścieżka opada dość stromo w dół i tak docieramy do Siwej Doliny. Znajdujemy się na skraju lasu. Po lewej stronie widać uprawę leśną, a po prawej – wilgotną łąkę i tablice z opisem przystan-

ku. Przecinamy w poprzek dolinę i ponownie wchodzimy do lasu. Ścieżka pnie się ostro w górę. Po przejściu około 200 m skręcamy w prawo kierując się znakami na drzewach. Kolejny przystanek mamy po prawej stronie. Jest to średniowiekowy bór sosnowy porastający żyzne siedlisko lasu wyżynnego. Pod okapem sosny znajdziemy jeżynę, malinę, kruszynę, a nawet tarninę. Po dłuższym marszu dochodzimy do następnego przystanku. Znajduje się on również po prawej stronie ścieżki. Spróbujmy przyjąć się uważnie i policzyć, ile to pięter może mieć las i jakie gatunki tworzą poszczególne warstwy. Wędrujemy dalej, wypatrując uważnie znaków, bowiem na tym odcinku ścieżka często się rozwidla. Po przebyciu kilkuset metrów po lewej stronie znajdziemy kolejny przystanek. Jest nim młody wielogatunkowy drzewostan z bukiem, jodłą, świerkiem, sosną i modrzewiem, rosnący na żyznej glebie leśnej. Ścieżka wkrótce zaprowadzi nas do przedostatniego przystanku, położonego we wnętrzu drzewostanu bukowego. Poczym ścieżka skręca w prawo i zaczyna schodzić w dolinę, gdzie znajduje się ostatni X przystanek trasy”.

Ścieżka edukacyjna „Szlakiem Skamieniałych Drzew” w Siedliskach

Ścieżka ta położona jest w Siedliskach, nieco a południe od przejścia granicznego z Ukrainą w Hrebennem. Rozpoczyna się w pobliżu kościoła. Długość ścieżki wynosi ok. 2 km, jej trasa jest łatwa do przejścia dla każdego i nie wymaga większego wysiłku. Oznakowana jest biało-czerwonymi znakami, a także strzałkami kierunkowymi na załamaniach trasy.

„Znajdziemy tu obszerny parking, gdzie możemy zostawić samochód. Tuż obok pod okazałą lipą drobnolistną usytuowano drewniany stół i ławy. Tu możemy usiąść i posilić się przed wyruszeniem na trasę. Ustawiono tam również trzy tablice informacyjne, z treścią których warto się zapoznać. Dowiemy się z nich między innymi o położeniu geograficznym miejscowości Siedliska na Roztoczu Wschodnim, niezwykłych walorach przyrodniczych tej krainy, a także o wyjątkowo bogatej i burzliwej historii Siedlisk.



Fot. 13. Cypryśniki błotne

Wyruszamy na ścieżkę i po chwili dochodzimy do leśniczówki Siedliska. Po prawej stronie w pobliżu stawów zobaczymy plantację cypryśnika błotnego – współczesnego odpowiednika gatunku *Taxodioxyylon taxodii* – drzewa sprzed 18-12 milionów lat, dzisiaj odnajdywanego w Sedliskach w formie skrzemieniałej. Nieco dalej po lewej stronie za dorodną lipa rośnie pomnikowy, ponad 300 letni dąb. Jeszcze dalej stoi kaplica św. Huberta, postawiona tu przez koło łowieckie „Hermes”. Jest to teren dawnego parku przypałacowego. Dalej szlak wiedzie nas tą samą drogą. Wkrótce dochodzimy do skrzyżowania dróg, na którym nasza ścieżka skręca w lewo, zaś czerwony szlak turystyczny podąża w prawo. Przy zabudowaniach wsi mijamy po lewej stronie cztery okazałe dęby szypułkowe – pomniki przyrody. Przechodzimy przez tor kolejowy, za którym zaczyna się rezerwat „Jalinka”. Idziemy dalej pośród jodeł, sosen i dorodnych dębów. Wkrótce ścieżka skręca nieco w prawo i po chwili wchodzimy na skraj lasu. Skręcamy w prawo i skrajem pól wracamy w stronę toru kolejowego. Po lewej stronie na otwartym polu zauważymy samotną kapliczkę w formie krzyża. Podobno jest to wotum za uratowanie życia księżniczki Elżbiety Sapieżanki, która spadła z konia. Przekraczamy tor kolejowy, mijamy zabudowania po lewej stronie i znów jesteśmy na rozwidleniu dróg, gdzie rośnie okazały dąb z kapliczką. Tym razem skręcamy w lewo w drogę gruntową. Ścieżka znów pokrywa się z przebiegiem czerwonego szlaku turystycznego. Dochodzimy do Wzgórza Tatarskiego, oddalonego nieco od ścieżki po lewej stronie (naprzeciwko zabudowań wsi). Jest to okazały kurhan usypany w kształcie półksiężyca, gdzie pochowani zostali Tatarzy polegli w bitwie stoczonej z wojskami polskimi pod wodzą Hetmana Jana Sobieskiego w 1672 roku. Podążamy nadal główną drogą wzdłuż ogrodzenia zabudowań wiejskich. Po prawej stronie z naprzeciwka płynie potok Prutnik.

Drogą przez wieś dochodzimy do skrzyżowania z kamiennym krzyżem i skręcamy w prawo. Za mostkiem skręcamy w pierwszą drogę w lewo i po ok. 200 m dochodzimy do poprzecznej drogi, która prowadzi nas w lewo do kapliczki „Nad źródłem”.



Fot. 14. Przy kapliczce Nad źródłem

Jest to niezwykle urokliwe miejsce. Drewniana kapliczka usytuowana jest przy wydajnych źródłach Prutnika. Według ludowego przekazu woda z tego źródła ma właściwości uzdrawiające. W 2003 roku obok kapliczki umieszczono na wodzie kamienną figurę Matki Bożej. Po obejrzeniu kapliczki i jej otoczenia cofamy się z powrotem do miejsca, gdzie po jednej stronie drogi stoi murowana cerkiew grekokatolicka p.w. św. Mikołaja, zaś po drugiej budynek miejscowego muzeum. Na koniec proponujemy wizytę w muzeum, które oprócz zbiorów etnograficznych i łowieckich, posiada także okazałą ekspozycję skanieniałych drzew”.

Ścieżka edukacyjno-przyrodnicza „Werechanie”

Ścieżka ta ma na celu podniesienie walorów turystycznych malowniczej okolicy, a także przybliżenia turystom zagadnień z zakresu leśnictwa, lokalnej flory i fauny oraz ochrony przyrody. Ekspozuje niezwykle urokliwy krajobraz jarów i wąwozów porośniętych lasami, zwanych przez lokalnych mieszkańców „Piecykami”.

Ścieżka w rezerwacie Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego

Ścieżka oprowadza po rezerwacie, pokazując przechodniowi okazałe głązy narzutowe. Przebieg wyznaczony jest drewnianymi tabliczkami.

Inne obiekty

Nadleśnictwo Tomaszów w swej ofercie edukacyjnej posiada również zieloną klasę znajdującą się przy budynku – siedzibie, punkt edukacji przyrodniczej na szkółce leśnej w leśnictwie Bełzec Szkółka oraz arboretum imienia Nadleśniczego Wiesława Wośka przy ścieżce edukacyjnej „Siwa Dolina”.



Fot. 16. Arboretum im. Nadleśniczego Wośka

Każdego roku pracownicy Nadleśnictwa prowadzi lekcje i wycieczki, odbywające się nie tylko na ścieżkach edukacyjnych, ale również w lesie czy przy leśniczówkach. Lekcje w terenie, jako najbardziej działające na wyobraźnię słuchaczy cieszą się największym powodzeniem. Tomaszowscy leśnicy prowadzą także prelekcje w placówkach oświatowych. Tematyka spotkań jest różnorodna: dokarmianie zwierząt zimą, praca leśnika, ochrona przyrody, zasady zachowywania się w lesie, a także szeroko pojęta tematyka przyrodnicza i ekologiczna.

„Leśne Arboretum 100-lecia Odzyskania Niepodległości”

Obiekt historyczno-przyrodniczy znajduje się w pobliżu siedziby nadleśnictwa. Przebiega przez miejsce, w którym w 1921 roku Marszałek Józef Piłsudski odbierał defiladę 6 Brygady Kawalerii. Odznaczył też żołnierzy orderem Virtuti Militari, za męstwo w wojnie z bolszewikami. Obecnie jest to teren porośnięty lasem, który przez ostatnie lata pełen był dzikich ścieżek którymi mieszkańcy skracali sobie drogę. Pracownicy nadleśnictwa postanowili przywrócić to miejsce do użyteczności publicznej. Żeby las, tak niesamowicie związany z historią naszego kraju, zaczął pełnić funkcje nie tylko przyrodnicze, ale przede wszystkim edukacyjne. Nazwali je Leśnym Arboretum 100-lecia Odzyskania Niepodległości. Ścieżka biegnie po utwardzonych alejach obsadzonych krzewami. W centralnej części znajduje się Krzyż Niepodległości oraz popiersia Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego. A przy wejściu kapliczka św. Jana Gwalberta, patrona leśników.



Fot. 15. Drewniana figura św. Jana Gwalberta

I. Potencjalni partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa:

1. Szkoły

- Przedszkole Samorządowe nr 1 w Lubyczy Królewskiej;
- Zespół Szkolno- Przedszkolny w Bełczu;
- Szkoła Podstawowa w Łaszczowie;
- Szkoła Podstawowa im. Gen. Nikodema Sulika w Lubyczy Królewskiej;
- Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Armii Kraków w Łosińcu;
- Przedszkole Samorządowe nr 2 Sportowo- Artystyczna Akademia Uśmiechu w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa w Pasiekach;
- Zespół Szkół nr 4 w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa w Pasiekach;
- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa w Krynicach im. Batalionów Chłopskich;
- Przedszkole Samorządowe nr 5 w Tomaszowie Lubelskim im. Krasnala Hałabały;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Wieprzowie;
- Przedszkole Miejskie nr 4 w Zamościu;
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Jezierni (Fundacja Wiedza, Edukacja, Rozwój);
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Łaszczowie;
- Przedszkole Samorządowe nr 1 w Lubyczy Królewskiej;
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Doktora Janusza Petera w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Rachaniach;
- Niepubliczne Przedszkole „Baśniowa Kraina” w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Majdanie Sopotkim;
- Przedszkole Samorządowe nr 1 im. Jana Brzechwy w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa w Rogóźnie;
- Przedszkole Samorządowe nr 1 im. Jana Brzechwy w Tomaszowie Lubelskim;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Starowiejskiego w Łaszczowie;
- Zespół Szkół w Majdanie Sopotkim Większym;
- Zespół Szkół nr 1 w Tomaszowie Lubelskim;
- Zespół Szkół Publicznych w Łaszczówce;
- Szkoła Podstawowa w Ulhówku;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Orłąt Lwowskich w Tomaszowie Lubelskim;
- Przedszkole Samorządowe nr 1 w Tomaszowie Lubelskim;
- Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Września 1939 r. w Majdanie Górnym;

- Przedszkole Niepubliczne Językowo-Artystyczne "Król Maciuś Pierwszy" w Tomaszowie Lubelskim
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa Little Oxford w Tomaszowie Lubelskim.

2. Samorządy

- Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim;
- Urząd Miasta Tomaszów Lubelski;
- Urząd Gminy Tomaszów Lubelski.

3. Media: prasa, radio, telewizja

- Katolickie Radio Zamość;
- Radio Lublin;
- Rewizje Tomaszowskie;
- Kronika Tygodnia;
- Tygodnik Zamojski;
- Głos Roztocza;
- Głos Lasu Lubelski;
- Kurier Lubelski;
- Telewizja TVP 3 Lublin;
- Telewizja Tomaszów Lubelski.

4. Organizacje pozarządowe

- Lokalna Organizacja Turystyczna "Roztocze" z siedzibą w Tomaszowie Lubelskim;
- Lokalna Grupa Działania „Roztocze Tomaszowskie”;
- Lokalna Organizacja Turystyczna w Tomaszowie Lubelskim;
- Ośrodek Sportu i Rekreacji „TOMASOVIA” w Tomaszowie Lubelskim;
- Polski Czerwony Krzyż, Oddział Rejonowy w Tomaszowie Lubelskim;
- Tomaszowski Dom Kultury;
- ZHP Hufiec Tomaszów Lubelski.

5. Inne

- Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Tomaszowie Lubelskim;
- Komenda Powiatowa policji w Tomaszowie Lubelskim;
- Miejska Biblioteka Publiczna w Tomaszowie Lubelskim im. Tomasza Zamojskiego;

- Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku. Filia w Tomaszowie Lubelskim.

II. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie

Wydawnictwo Lipiec – foldery

Wydawnictwo turystyczne Paweł Wład – mapa turystyczna nadleśnictwa

III. Plany działalności edukacyjnej nadleśnictwa

Oprócz kontynuacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem obiektów edukacyjnych nadleśnictwa i na terenie placówek oświatowych, należy dążyć do współpracy z przedszkolami, szkołami i stowarzyszeniami w ramach długoterminowych projektów, co pozwala na przeprowadzenie cyklu zajęć i pełniejszą formę kształcenia, obejmującą szerszy zakres poruszanych zagadnień, uwzględniający również sezonowość prac leśnika.

8 **Rekreacja i turystyka**

Na wysokie walory turystyczne terenu składają się wielorakie wartości przyrodnicze, krajobrazowe, kulturowe i historyczne.

Szlaki turystyczne i miejsca do uprawiania turystyki znajdujące się na terenie działania Nadleśnictwa Tomaszów opisano poniżej.

Tereny najbardziej atrakcyjne turystycznie i krajobrazowo udostępnione są do zwiedzania poprzez sieć wyznaczonych szlaków turystycznych. Stanowią one jeden z najważniejszych elementów racjonalnego zagospodarowania turystycznego terenu, umożliwiając poruszanie się turystów w sposób nie zagrażający środowisku przyrodniczemu.

Przez teren nadleśnictwa przebiega **7** szlaków turystycznych, **2** szlaki rowerowe i **1** trasa narciarstwa biegowego:

- „Centralny” (niebieski): biegnie przez Roztocze, a na terenie Nadleśnictwa od Bełżca, przez Lubycze Królewską, Kniazie, Hute Lubyczą, Rabinówkę, Pasieki, Ulów, na wzgórzu „Wapielnia”;
- „Walk Partyzanckich” (czarny): prowadzi z Tomaszowa do Górecka Kościelnego. Przez teren Nadleśnictwa na odcinku Tomaszów – Pasieki – Łosiniec;
- „Władysławy Podobińskiej (zielony): wiedzie z Zamościa do Suśca, a jego fragment w Nadleśnictwie Tomaszów to odcinek Krasnobród Podklasztor – wzgórze „Wapielnia” – Łasochy;
- „Historyczny” (zielony): Tomaszów – rezerwat geologiczny „Piekiełko” – Majdan Górny – rezerwat „Skrzypny Ostrów” – Huta Tarnawacka;
- „Wolnościowy” (czerwony): Tomaszów – Łaszczówka – Sołokije – Żyłka – Bełżec - Brzeziny – Huta Lubycza – wzgórze Krągły Goraj – Siedliska – Hrebenne;
- „Łącznikowy” (czarny): biegnie z Bełżca do Narola, a przez teren Nadleśnictwa na odcinku Bełżec – Brzeziny;
- Szlak „Po bunkrach linii Mołotowa” – biegnie z Huty Lubyczkiej przez wzgórze Krągły Goraj, Wereszcyce, Kniazie, Lubycze Królewską, Teniatyske, Małe Mosty do granicznej stacji kolejowej w Hrebennem.
- Szlak rowerowy „Nad Sołokiją” (niebieski): prowadzi z Lubyczy Królewskiej do Zatyła;
- Ścieżka rowerowa Hrebenne-Siedliska: biegnie przez okolice wsi Hrebenne i Siedliska. Prowadzi przez drzewostany Nadleśnicwa i stanowi 12 kilometrowy odcinek Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza.
- Trasa narciarstwa biegowego Siwa Dolina: wyznaczone trasy służą do uprawiania narciarstwa biegowego zimą oraz kolarstwa górskiego i biegów terenowych latem. Trasa po części pokrywa się z ścieżką przyrodniczo-edukacyjną „Siwa Dolina”.

Przebieg tych ścieżek i szlaków wniesiony został na mapy przeglądowe.

Rozbudowana sieć dróg leśnych, parkingów leśnych z wiatami umożliwi korzystanie z lasów przez rowerzystów i pieszych. Istniejące ścieżki przyrodniczo-leśne, szlaki rowerowe i konne zachęcają do podziwiania naturalnych krajobrazów i bliskości natury.

Szlaki turystyczne, ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne, ścieżki rowerowe, miejsca postoju i wypoczynku, zapobiegają nadmiernej, swobodnej penetracji terenu przez ludność. Aby spełniały swoje zadania muszą być właściwie utrwalone w terenie jak również na mapach turystycznych.

9 Plan działań

Tabela 101. Zbiornicze zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów
(wg wzoru XXIII Instrukcji Urządzania Lasu)

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Obligatoryjne	Fakultatywne
1	2	3	4	5
1	Lokalizacja rezerwatów: tabela nr 9 oraz opisy taksacyjne i mapy	Utrzymanie możliwości realizacji celów ochrony	Zadania w zakresie ochrony rezerwatów – wynikające z planu ochrony lub zadań ochronnych (w przypadku ich ustanowienia). (Podmiot wskazany w planie ochrony lub w planie zadań ochronnych.)	Likwidacja zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego (jeżeli występują) - zarządzający gruntami (nadleśnictwo).
2	Lokalizacja w opisach taksacyjnych i mapach	Utrzymanie możliwości realizacji celów ochrony	Monitorowanie stanu rezerwatów i obszarów Natura 2000 zgodnie z IOL (tom I, część IV, rozdziały: 2.1, 2.2, 2.3) (Nadleśnictwo)	
3	Lokalizacja tabel nr 14, 21, 29, 32, 37, 42, 47, 58, 65.	Utrzymanie możliwości realizacji celów ochrony	Zadania dotyczące gatunków i siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, wynikające z ustanowionych Planów Zadań Ochronnych lub PUL uwzględniającego zakres Planów Zadań Ochronnych dla gruntów będących w zarządzie LP (Podmiot wskazany w Planie Zadań Ochronnych.)	
4	Teren całego nadleśnictwa.	Zwiększanie ilości drewna martwego	Pozostawiać drzewa dziuplaste, drzewa martwe w różnym stopniu rozkładu uwzględniając względy bezpieczeństwa publicznego oraz zagrożenie stanu sanitarnego (pojaw szkodników w formie gradacyjnej), chronić istniejące stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt (Nadleśnictwo)	
5	Lokalizacja w tabelach 78,80 i opisach taksacyjnych oraz na mapach gospodarczo-przeładowych dla leśnictw w skali 1:10000.	Ochrona stanowisk gatunków chronionych	Obserwacja i aktualizacja wykazu stanowisk chronionych i rzadkich roślin, grzybów, porostów i mszaków zgodnie z IOL (tom I, część IV, rozdział 2.4) (Nadleśnictwo)	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Obligatoryjne	Fakultatywne
1	2	3	4	5
6	Lokalizacja w tab. nr 78,80 i opisach taksacyjnych oraz na mapach gospodarczo-przeglądowych dla leśnictw w skali 1:10000.	Ochrona stanowisk gatunków chronionych	W miejscach występowania rzadkich gatunków chronionych grzybów i roślin: podczas wykonywania prac przy pozyskaniu drewna ochrona stanowisk poprzez znakowanie taśmą, dostosowanie kierunku obalania poza stanowisko gatunku; wykorzystywanie szlaków zrywkowych omijających stanowiska, pozostawianie biogrup lub wykonywać zabiegi w miarę możliwości w okresie zimowym (Nadleśnictwo)	
7	Lokalizacja zgodnie z wykazem stref ochrony wyznaczonych dla ochrony, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony	Ochrona stanowisk gatunków strefowych	W miejscach występowania gatunków „strefowych” zabiegi gospodarcze wykonywać zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z dnia 28 grudnia 2016 r., poz. 2183), na podstawie art. 49 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późniejszymi zmianami) Nadleśnictwo (w odniesieniu do stref całorocznych i okresowych za zgodą RDOŚ w Lublinie)	
8	Lokalizacja w opisach taksacyjnych	Utrzymanie różnorodności siedlisk	Zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego śródleśnych bagien, łąk, polan (Nadleśnictwo)	
9	Lokalizacja – zgodnie z planem zagospodarowania rębного	Zwiększanie i utrzymanie różnorodności biologicznej	Przebudowa drzewostanów. Stosowanie rębni złożonych, dostosowanie składu gatunkowego do właściwego siedliska, pozostawianie biogrup	
10	Teren całego nadleśnictwa. W szczególności obiekty służące edukacji leśnej (ścieżki przyrodnicze, izba edukacyjna).	Promocja zrównoważonego leśnictwa	Opracowanie Programu Edukacji Leśnej społeczeństwa (Nadleśnictwo)	
11	Lokalizacja wg opisów taksacyjnych i map	Promocja zrównoważonego leśnictwa	Utrzymywanie we właściwym stanie miejsc postoju, wypoczynku i ścieżek dydaktycznych (Nadleśnictwo)	

Tabela 102. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa Tomaszów lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie
(Tabela XXII Instrukcji Urządzania Lasu)

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
Obszar specjalnej ochrony ptaków - Ostoja Tyszowiecka PLB060011					
1	orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i> A089 B	Obr. Tomaszów les. Dub – 23c, 28a W obszarze znajdują się dwie strefy ochrony – załącznik nr 1: strefa nr 4 i 5.	Utrzymanie populacji na poziomie około 10 par. Zachowanie otwartego charakteru siedlisk użytkowanych jako łąki i pastwiska (będące żerowiskiem gatunku) o powierzchni około 4300 ha. Utrzymanie otwartego charakteru oraz obecnego przeznaczenia agrocenoz o powierzchni około 3400 ha.	Zarastanie terenów otwartych (trzcina, szuwarami wielkoturzycowymi, krzewami) - głównie łąk i ugorów w procesie sukcesji oraz brak wypasu zwierząt gospodarskich co dodatkowo może podtrzymywać procesy sukcesyjne.	Nie przewiduje się działań ochronnych z zakresu ochrony czynnej zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.
2	trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> A072 C	Obr. Tomaszów les. Dub – 18f, 24c, 64l	Utrzymanie w obszarze Natura 2000 populacji na poziomie ponad 11 par. Zachowanie otwartego charakteru siedlisk użytkowanych jako łąki i pastwiska (będące żerowiskiem gatunku) o powierzchni około 4300 ha. Utrzymanie otwartego charakteru oraz obecnego przeznaczenia agrocenoz o powierzchni około 3400 ha.	Zarastanie terenów otwartych (trzcina, szuwarami wielkoturzycowymi, krzewami) - głównie łąk i ugorów w procesie sukcesji oraz brak wypasu zwierząt gospodarskich co dodatkowo może podtrzymywać procesy sukcesyjne. Zmiana struktury użytkowania – przekształcanie terenów łąkowych w uprawy leśne. Zmniejszanie powierzchni drzewostanów w starszym wieku, preferowanych do zakładania gniazd (dotyczy lasów prywatnych), a także niepokojenie i płoszenie podczas prac leśnych oraz zubożenie bazy pokarmowej wskutek stosowania środków chemicznych. Potencjalne poszukiwanie i eksploatacja gazu i ropy naftowej w obszarach występowania tych złóż w obszarze i jego sąsiedztwie – powodująca zmniejszenie powierzchni żerowisk oraz łągowisk (dotyczy zwłaszcza rozbudowy infrastruktury związanej z wydobyciem i przesyłem/transportem wydobytego surowca). Przeznaczenie obszarów do	Nie przewiduje się działań ochronnych z zakresu ochrony czynnej zwierząt oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
				<p>lokalizacji odnawialnych źródeł energii uzyskiwanej z farm wiatrowych i paneli fotowoltaicznych. Ogranicza to powierzchnię żerowisk oraz generuje zagrożenie kolizji z turbinami. Kolizje przelatujących ptaków (podczas: powrotu z żerowisk, sezonowych dyspersji, migracji) z liniami napowietrznymi. Odwadnianie terenów podmokłych powodujące degradację siedliska jako żerowisko lub lęgowisko, pogłębiające deficyt wodny spowodowany wykonanymi przed laty melioracjami. Presja drapieżników – ssaków drapieżnych, głównie kun – pładrowanie lęgów, chwytanie i zabijanie młodych i dorosłych osobników.</p>	
Obszar specjalnej ochrony ptaków - Zlewnia Górnej Huczwy PLB060017					
3	<p>muchotówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> A321 B</p>	<p>Obr. Tomaszów les. Grodystawice – 120k, 130b, 158b, 159a, 162b</p>	<p>Utrzymanie w obszarze Natura 2000 populacji na poziomie – 46 par lub wyższym. Utrzymanie około 60% drzewostanów liściastych i mieszanych w wieku co najmniej 70 lat z przestojami drzew liściastych powyżej 100 lat.</p>	<p>Usuwanie martwych i umierających drzew zmniejsza ilość dostępnych miejsc lęgowych (dziuple, półdziuple) oraz zubażabazę pokarmową gatunku. Odmłodzenie drzewostanów liściastych, nadmierne rozluźnienie struktury drzewostanów oraz pozostawienie zbyt małych płatów starodrzewów – siedliska gatunku, może doprowadzać do zmniejszenia odpowiednich cech siedliska i jego spójności. Przeznaczenie obszarów do lokalizacji odnawialnych źródeł energii uzyskiwanej z farm wiatrowych oraz kolizje przelatujących ptaków z liniami napowietrznymi może powodować nadmierną śmiertelność ptaków podczas migracji. Nie zidentyfikowano obszarów szczególnie narażonych na oddziaływanie tych zagrożeń.</p>	<p>Wykonywanie prac rębnych w znanych terytoriach, w okresie od 1 sierpnia do 20 kwietnia. Wykonywanie rębni gniazdowych w starych drzewostanach bukowych, grądowych i olchowych (w wieku > 80 lat) z pozostawianiem na zrębie pojedynczych drzew równomiernie rozmieszczonych lub biogrup. Pozostawianie wszelkich drzew dziuplastych.</p> <p>Obszar wdrażania: Nadleśnictwo Tomaszów, obręb Tomaszów, oddz.: 126-127, 130-131, 134-136, 153, 161-163.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: Nadleśnictwo Tomaszów w porozumieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					Środowiska w Lublinie
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Dolina Sieniochy PLH060025					
4	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>) 6410 A	Obr. Tomaszów Les. Dub oddz.: 19Aa	Poprawa jakości wskaźnika „Ekspansywne gatunki roślin zielnych”, którego obniżone wartości są skutkiem zaniechania użytkowania niektórych płatów siedliska. Zachowanie właściwych wartości kluczowych wskaźników siedliska przyrodniczego (aktualnie będących w doskonałym stanie) w płatach łąk użytkowanych ekstensywnie (dwukośnych i jednokośnych).	Biorąc pod uwagę bardzo ogólne informacje wyjściowe na temat rozmieszczenia poszczególnych płatów siedliska przyrodniczego w obszarze, jak i brak informacji na temat historii zmian w charakterze siedliska, można tylko domniemywać, że obecność w obszarze płatów bardziej i mniej intensywnie użytkowanych jest efektem zmian o określonym kierunku (intensyfikacja, zaniechanie użytkowania, zmiany w użytkowaniu). Biorąc pod uwagę prawidłowości w rozmieszczeniu w obszarze gruntów użytkowanych jako łąki i grunty orne (grunty orne zajmują tereny bardziej wyniesione i znajdujące się w niewielkim oddaleniu od zabudowań, łąki - odwrotnie), za potencjalnie zagrożone uznano płaty łąk znajdujące się w sąsiedztwie gruntów ornych. Zagrożenie związane z możliwością zaniechania użytkowania łąk (powodem może być zanik zainteresowania właścicieli tą formą użytkowania, w niektórych sytuacjach wskutek innych uwarunkowań.	Eliminacja zagrożenia w ciągłości użytkowania łąk związanego z aktywnością życiową bobra (<i>Castor fiber</i>). Inwentaryzacja bobra w obszarze (tamy, żeremia, nory, zniszczone i uszkodzone groble i drogi, zalewiska). Działanie może być poprzedzone ankietami przeprowadzonymi w środowisku właścicieli i użytkowników łąk. Ustalenie możliwości przeniesienia populacji bobra na stanowiska zastępcze, na których efekty jego aktywności nie będą potencjalnie kolidować z gospodarką rolną, łąkarską, leśną (doliny rzek objęte ochroną rezerwatową, zbiorniki retencyjne, cieki w lasach nie pełniących funkcji gospodarczych itp.). Odłów bobrów i przeniesienie na stanowiska zastępcze przy niezbędnym udziale wyspecjalizowanej firmy. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie Działania obligatoryjne: Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub posiadacz obszaru. Działania fakultatywne: Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolno środowiskowego w

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Zarządca lub posiadacz obszaru na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.
5	starodub łąkowy <i>Angelica palustris</i> 1617 A	Obr. Tomaszów Les. Dub oddz.: 19Aa	Zachowanie charakterystycznych cech siedliska gatunku (aktualnie będących w doskonałym stanie) na wszystkich zidentyfikowanych stanowiskach gatunku.	Brak potencjalnych zagrożeń.	Brak potrzeby formułowania specjalnych działań ochronnych o charakterze ochrony czynnej oraz modyfikacji metod gospodarowania. Ochrona populacji i siedliska gatunku w ramach działań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych 6410. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub posiadacz obszaru.
6	czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> 1060 B	Obr. Tomaszów Les. Dub oddz.: 19Aa	Zachowanie aktualnej struktury krajobrazu doliny, która jednak nie gwarantuje poprawy oceny wskaź-	Brak potencjalnych zagrożeń.	Brak potrzeby formułowania specjalnych działań ochronnych o charakterze ochrony czynnej oraz modyfikacji

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
			ników populacji gatunku, decydujących o niskiej ocenie stanu ochrony.		metod gospodarowania. Ochrona populacji i siedliska gatunku w ramach działań ochronnych dla siedlisk przyrodniczych 6410. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Właściciel lub posiadacz obszaru.
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Zarośle PLH060028					
7	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170 A	Obr. Tomaszów Les. Ulów oddz.: Obr. Tomaszów Les. Ulów oddz.: 290b,c, 293b,d, 294a,b,c, 297a,b,c,f, 298a,b,c, 299a,b,c, 300a,b,c, 301a,b, 307c,n, 308a,b, 309a,b,c, 310a, b, 311a,b,c,g, 314a,b, 315a, 316a,b, 317a.	Zachowanie siedliska w stanie właściwym FV. Poprawa stanu siedliska z niezadowolającego U1 na właściwy FV poprzez: - zmniejszanie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska, - poprawę wskaźnika: „Martwe drewno (łącznie zasoby) h3” i „Martwe drewno wielkowymiarowe h192”.	Usuwanie martwych i umierających drzew - zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby. Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrolomy, okiść, przymrozki. Zagrożenie w przypadku wielkopowierzchniowych szkód.	Zmniejszenie udziału gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie. Należy sukcesywnie usuwać sosnę oraz inne gatunki niewłaściwe dla składu gatunkowego siedliska w ramach cięć pielęgnacyjnych i rębnych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 293b, 294a, c, 299a, b, c, 300a, b, c, 301a, b, 309a, b, 310b, 311b, g, 314a, b, 315a, 316b, 317a Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa rozłożona w czasie przebudowa przy zastosowaniu rełbni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego dostosowanego do grądu i jego identyfikatorów fitosocjologicznych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 290b, 297a, c, f, 307c, 308a, 310a, 311c, 316a; Umożliwienie wzrostu i rozwoju mł-

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>dego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odślanianiu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 290b, c, 293b, 294a, c, 297a, b, c, f, 298a, b, c, 299a, b, c, 300a, b, c, 301a, b, 307c, d, 308a, b, 309a, b, c, 310a, b, 311a, b, c, g, 314a, b, 315a, 316a, b, 317a;</p> <p>Zwiększenie udziału martwego drewna. Pozostawianie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
8	Wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>) 91P0 B	Obr. Tomaszów Les. Ulów oddz.: oddz.: 290d, 300d, 301c,d, 314d,f, 315d, 316c, 317c,d.	Zachowanie siedliska w stanie właściwym FV.	Szkody powodowane przez zwierzynę łowną - ograniczenie odnowienia, zmiana składu gatunkowego odnowienia. Inne naturalne katastrofy (wiatrołomy, okiść, przymrozki) - brak naturalnego odnowienia jodły, zamieranie jodły. Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych.	Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa, rozłożona w czasie przebudowa przy użyciu rębni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego, dostosowanego do charakteru siedliska przyrodniczego i jego identyfikatorów fitosocjologicznych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>300d, 301d, 314f, 317d;</p> <p>Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odśnianiu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> 300d, 301c, d, 314d, f, h, 315d, 316c, 317c, d</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Żurawce PLH060029					
9	Formacje z jałowcem pospolitym (<i>Juniperus communis</i>) na wrzosi-wiskach lub nawapien-nych murawach 5130 B	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55c, f	Zachowanie siedliska w niepogor- szonym stanie tj. U1	Możliwość zalesiana odłogów i nieuży- tków. Możliwość eksploatacji skał wa- piennych na terenie ostoi. Lokalizacja odwiertów lub gróg przejazdu przy po- szukiwaniach gazu łupkowego, obszar znajduje się w obrębie koncesji Zwie- rzyniec.	<p>Działania obligatoryjne: Zachowanie inicjalnego charakteru siedliska. Utrzymanie mozaiki zarośli jałowca i muraw.</p> <p>Działania fakultatywne: Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu Rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, którego realizacja będzie zgodna z potrzeba- mi ochrony siedliska. Uszczegółowie- nie wymogów: wypas - obsada zwie- rząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksy- malnym obciążeniu pastwiska do 2,5 t/ha (5 DJP/ha); - sezon pastwiskowy – od 1 maja do 15 października.</p> <p>Monitoring na stałych powierzch- niach. Badania należy przeprowadzić</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					na przełomie czerwca i lipca, co najmniej, co 5 lat. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie
10	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>) 6210 B	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55a,b	Zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie tj. U1. Zahamowanie rozprzestrzeniania się rośliności zaroślowej, gatunków ekspansywnych i inwazyjnych.	Możliwość zalesiania odłogów i nieużytków. Możliwość eksploatacji skał wapiennych na terenie ostoi. Poszukiwanie i wydobywanie ropy lub gazu- lokalizacja odwiertów lub dróg przejazdu przy poszukiwaniach gazu łupkowego, obszar znajduje się w obrębie koncesji Zwierzyniec.	Usuwanie gatunków inwazyjnych w szczególności barszczu Sosnowskiego, trzcinnika piaskowego, nawłoci i robinii akacjowej. Działania obligatoryjne: Zachowanie dotychczasowego, otwartego charakteru siedliska. Działania fakultatywne: Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW nastawionego na ochronę muraw. Uszczegółowienie wymogów: Wypas · obsada zwierząt od 0,4 do 0,6 DJP/ha, przy maksymalnym obciążeniu pastwiska do 2,5 t/ha (5 DJP/ha) · sezon pastwiskowy – od 1 maja do 15 października. Monitoring na stałych powierzchniach. Badania należy przeprowadzić na przełomie czerwca i lipca, co najmniej, co 4 lata. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie.
11	Obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> 1902 A	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Utrzymywanie optymalnych warunków świetlnych w miejscu występowania.	Brak użytkowania muraw, a w konsekwencji zmiany sukcesyjne we florze brak wypasu sprzyja rozwojowi zarośli, w których storczyk nie będzie miał do-	Dla Machnowskiej Góry nie określono w PZO.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
				brych warunków bytowania. Możliwość zalesiania odłogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.	
12	Szlaczkoń szafraniec <i>Colias Myrmidone</i> 4030 B	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Utrzymywanie optymalnych warunków siedliskowych. Uaktualnienie informacji na temat występowania gatunku w obszarze.	Możliwość zalesiania odłogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.	Dla Machnowskiej Góry nie określono w PZO.
13	Smużka stepowa <i>Sicista subtilis</i> 2021 A	Obr. Lubycza Królewska Les. Leliszka oddz. 55b	Utrzymywanie optymalnych warunków siedliskowych. Uaktualnienie informacji na temat występowania gatunku w obszarze.	Możliwość zalesiania odłogów i nieużytków ze stanowiskami storczyków.	Dla Machnowskiej Góry nie określono w PZO.
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Borowa Góra PLH060070					
14	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i> i ciepłolubne murawy z <i>Asplenion septentrionalis</i> <i>Festucion pallentis</i>) 6210 C	Obr. Lubycza Królewska les. Leliszka oddz. 78Cd,f	Utrzymanie muraw w stanie otwartym poprzez zahamowanie sukcesji.	Niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak - przeprowadzenie odkrzaczania murawy bezpośrednio do granicy z użytkami rolnymi doprowadzi do zaniku strefy buforowej, która to powinna występować między gruntami użytkowymi rolniczo a murawą.	Poprawa stanu siedliska. Usunięcie krzewów – poprawa wskaźnika „Eks-pansja krzewów i podrostu drzew” w drugim i piątym roku obowiązywania PUL. Obszar wdrażania: Obr. Lubycza Królewska 78Cd. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie. Zachowanie stanu siedliska. Koszenie płatów muraw kserotermicznych. W trzecim, szóstym i dziewiątym roku obowiązywania PUL. Obszar wdrażania: Obr. Lubycza Królewska 78Cd,f. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie.
15	obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i>	Obr. Lubycza Królewska	Nie określono zagrożeń potencjalnych.	Nie określono zagrożeń potencjalnych.	Nie określono w PZO.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
	1902 C	les. Leliszka oddz. 78Cd,f			
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Łabunie PLH060080					
16	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170 B	Obr. Tomaszów les. Łabunie oddz. 62o, 65a,b,c,d,g,h,i; 66a,b,c,d,f,g,h; 67a; 68c; 69a,c; 70a,b; 71a,c,d; 72a,b; 73a,b,c,d.	Zachowanie siedliska w stanie właściwym FV. Poprawa stanu siedliska z niezadowolającego U1 na właściwy FV poprzez: -zmniejszenie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska, - poprawę wskaźnika: „Martwe drewno (łącznie zasoby) h3” i „Martwe drewno wielkowymiarowe h192”.	Zubażenie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odślanianiem podatnej na erozję gleby. Eksplatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrołomy, okiść, przy-mrozki. Zagrożenie w przypadku wielko-powierzchniowych.	Zmniejszenie udziału gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie. Należy sukcesywnie usuwać sosnę oraz inne gatunki niewłaściwe dla składu gatunkowego siedliska w ramach cięć pielęgnacyjnych i rębnych. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65b, c, f, 66b, c, d, f, 67a, 68c, 69a, c, 71a, c Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odślanianiu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu. <u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 70a, b, 71a, c, d, 72a, b, 73a Zwiększenie udziału martwego drewna. Stopniowe pozostawianie martwego drewna (leżącego i stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności. <u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>Zapobieganie rozprzestrzenianiu się robinii akacjowej. Systematyczne wycinanie odrostów robinii w ramach prowadzonych zabiegów pielęgnacyjnych, utrzymywanie dużego zwarcia drzewostanu w bezpośrednim sąsiedztwie starszych osobników tego gatunku. Nie należy wycinać starszych osobników robinii, ponieważ spowoduje to bujny wzrost odrostów korzeniowych.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 69c.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie.</p>
17	obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> 1902 A	Obr. Tomaszów les. Łabunie oddz. 65a,b,d,f,g; 66a,b,c,d,g,h; 67b; 68b,c; 69a; 71a; 73a.	Poprawa warunków świetlnych.	Nie określono zagrożeń potencjalnych.	<p>Poprawa warunków świetlnych. Usunięcie podszytu, głównie derenia w miejscu występowania obuwika.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65a, b, d, f, 66a, b, c, d, g, h, 67b, 68b, c, 69a, 71a, 73a</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: RDOŚ w Lublinie.</p> <p><u>Monitoring:</u> Ocena stopnia ocienienia.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 65a, b, d, f, 66a, b, c, d, g, h, 67b, 68b, c, 69a, 71a, 73a</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					nie: RDOŚ w Lublinie.
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Bródek PLH060085					
18	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170 B	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 14a les. Łabunie oddz. 58a,c; 59b,d,f; 60b; 61a,f	Utrzymanie siedliska we właściwym stanie.	Brak potencjalnych zagrożeń.	<p>W gospodarce leśnej popierać i stosować TD właściwe dla siedliska. W drzewostanach wymagających działań ochronnych i odnowieniowych prowadzić cięcia stopniowe i częściowe z średnim okresem odnowienia. Dążyć do uzyskania odnowień naturalnych zgodnych z siedliskiem. Wykonywać cięcia pielęgnacyjne popierające w drzewostanie gatunki pożądane, eliminujące gatunki obce siedliskowo i ekologicznie. Odnowienie sztuczne wykonywać gatunkami charakterystycznymi dla siedliska. Dążyć do poprawy struktury i składu gatunkowego siedlisk zniekształconych. Ograniczyć użytkowanie trudnodostępnych stoków, dolin i źródlisk. Stosować zasady pozostawienia drewna martwego w lesie zgodnie z IOL.</p> <p>Obszar wdrażania: Obr. Tomaszów, les. Dub oddz. 14a les. Łabunie oddz. 58a,c; 59b,d,f; 60b; 61a,f.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
19	obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> 1902 A	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 11a; 14a les. Łabunie oddz. 58a,c; 59a; 60a	Poprawa warunków świetlnych.	Sukcesja.	Zachowanie siedliska w nie pogorszo- nym stanie. Wykonywanie zabiegów w miarę możliwości w okresie zimowym przy pokrywie śnieżnej.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>Obszar wdrażania: Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 14a; les. Łabunie oddz. 58a,c; 59b,d,f; 60b; 61a,f.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Kazimierówka PLH060088					
20	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170 B	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 3a,b,c; 4a,b,c,d,f; 5a; 6a,b,c; 7a,b,c,d; 8a,b,c,f; 9a,b.	Zachowanie siedliska w stanie właściwym FV. Poprawa wskaźnika: „Martwe drewno (łącznie zasoby) h3” i „Martwe drewno wielkometryczne h192”.	Zubażenie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi drzewami i rozkładającym się drewnem. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształcaniem innych warstw lasu, zaburzaniem struktury runa, odsłanianiem podatnej na erozję gleby. Eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania - brak zabiegów odnowieniowych po wycince lub drzewostanach pokłeskowych. Szkody powodowane przez czynniki abiotyczne – wiatrolomy, okiść, przymrozki. Zagrożenie w przypadku wielkopowierzchniowych szkód.	<p>Dostosowanie składu drzewostanu do składu zgodnego z siedliskiem przyrodniczym. Stopniowa, rozłożona w czasie przebudowa przy użyciu rębni złożonych ze średnim lub długim okresem odnowienia; zabiegi hodowlano-ochronne prowadzące do uzyskania składu gatunkowego, dostosowanego do charakteru siedliska przyrodniczego i jego identyfikatorów fitosocjologicznych.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 3a, 4c, f, 7c, 8b, f.</p> <p>Umożliwienie wzrostu i rozwoju młodego pokolenia drzew. Zabiegi hodowlano-ochronne polegające na odstaniu i pielęgnacji nalotów i podrostów gatunków drzew. Rodzaj i charakter zabiegu dostosowany do fazy rozwojowej drzewostanu.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 3a, b, c, 4a, b, c, d, f, 5a, 6a, b, c, 7a, b, c, d, 8a, b, c, f, 9a, b, 10a.</p> <p>Zwiększenie udziału martwego drewna. Stopniowe pozostawianie martwego drewna (leżącego i</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>stojącego) w drzewostanie do osiągnięcia wskaźnika około 3% zasobności.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Cały obszar</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
21	obuwik pospolity <i>Cypripedium calceolus</i> 1902 A	Obr. Tomaszów les. Dub oddz. 8c,9b	Poprawa warunków świetlnych.	Brak.	<p>Poprawa warunków świetlnych w miejscu występowania obuwika, w tym usuwanie podszytu.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 8c, 9b</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ Lublin</p> <p>Monitoring: Ocena stopnia ocienienia.</p> <p><u>Obszar wdrażania:</u> Obr. Tomaszów 8c, 9b</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> RDOŚ Lublin</p>
Specjalny obszar ochrony siedlisk – Minokąt PLH060089					
22	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i> 3150 B	Obr. Lubycza Królewska les. Bełzec oddz: 468j	Zachowanie struktury i składu gatunkowego właściwego dla siedliska. Utrzymanie właściwych warunków hydrologicznych.	Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku.	<p>Pozostawienie bez użytkowania.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>
23	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-</i>	Obr. Lubycza Królewska les. Bełzec oddz: 468 b (PNSW), k	Zachowanie struktury i składu gatunkowego właściwego dla siedliska. Utrzymanie właściwych warunków hydrologicznych.	Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku. Zmiana składu gatunkowego (sukcesja) - proces	<p>Pozostawienie bez użytkowania.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
	<i>Caricetea</i> 7140 B			naturalny polegający na rozwoju krzewów i drzew. Zarastanie torfowisk roślinnością krzewiastą i drzewiastą powoduje zubożanie składu florystycznego torfowiska.	
24	Bory i lasy i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne <i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> 91D0 A	Obr. Lubycza Królewska les. Bełzec oddz: 468 i	Zachowanie struktury i składu gatunkowego właściwego dla siedliska. Utrzymanie właściwych warunków hydrologicznych.	Osuszanie terenów podmokłych. Odwodnienie siedliska doprowadzi do jego zaniku.	Pozostawienie bez użytkowania. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.
Specjalny obszar ochrony siedlisk - Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093					
25	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>) 9130 B	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 297c,f; 298b,d; 300c,d; 301a; 313c; 314f; 315d,f; 316f,g; 317c,d,g; 318f; 319b; 326h; 335a,c; 347a,f; les. Siedliska oddz. 327h,j; 328d,f,g; 329l; 330d,i,j; 331d,f,g; 332b,c,d; 333a,c,d,f,h,i; 334b,d,f,g; 338a,b; 339a,b,c,d; 340a,b; 341a,b,c,d; 342a,b,c; 343a,b,c,d; 344a,b,c; 345a,b,c,d,f; 346a,b,c; 349a; 350a,b,c; 351a,b; 352a,b,c; 353a,b; 354a,b,c,d,f; 355a,c,f,i; 356a,b; 359a; 360a; 361a,c,d; 362a,b; 368d; 369b,d,f,g; 370a; 380a,c.	Poprawa stanu ochrony – zwiększenie udziału martwego drewna, w tym grubowymiarowego (w odniesieniu do średnich wartości uzyskanych na stanowiskach monitoringowych, czyli 6,6 m ³ , w tym 1,3 kłody o wymiarach >3 m długości > 50 cm grubości/ha) oraz starych obumierających drzew, ograniczenie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska.	Zubażanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumieraniem podatnej na erozję gleb. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształceniem innych warstw lasu, zaburzeniem struktury runa, odślanianiem podatnej na erozję gleby.	Stosowanie w gospodarce leśnej typów drzewostanu właściwych dla siedliska. Usuwanie obcych siedliskowo i geograficznie gatunków drzew (gł. sosny pospolitej i modrzewia) w trakcie cięć pielęgnacyjnych i rębnych. Dostosowanie gospodarki leśnej do specyfiki siedliska i poprawa wskaźników decydujących o jego stanie ochrony. Na gruntach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego należy przyjąć: - zasadę pozostawiania do naturalnego rozpadu co najmniej 5% powierzchni reprezentatywnego drzewostanu objętego użytkowaniem rębny lub 5% masy z chwili rozpoczęcia rębni;

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>-potrzebę zwiększenia ilości martwego drewna w ekosystemach leśnych (konsekwentnie pozostawianie pojedynczych starych drzew lub niewielkich grup, które zapewniają w przyszłości odpowiednie zasoby drewna martwego, w tym grubowmiarowego; pozostawione drzewa powinny reprezentować gatunki właściwe dla siedliska przyrodniczego;</p> <p>-możliwie najszersze stosowanie rębni częściowych (II) i stopniowych (IV), w szczególności częściowej gniazdowej (IID) i stopniowej udoskonalonej (IVD);</p> <p>- długi i bardzo długi okres odnowienia (ok. 40 lat);</p> <p>- przeciętny wiek rębności dla buka – 120 lat;</p> <p>- preferowanie odnowienia naturalnego;</p> <p>- pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródłiskowymi; w ramach działania należy pozostawić fragmenty reprezentatywne dla siedliska przyrodniczego; szczegółowy zasięg działania zostanie wskazany w ramach najbliższej rewizji planów urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów</p>
26	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	Obr. Lubycza Królewska	Poprawa stanu ochrony – zwiększenie udziału martwego drewna,	Zubożanie ekosystemu w mikrosiedliska gatunków związanych z obumierającymi	Stosowanie w gospodarce leśnej typów drzewostanów właściwych dla

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
	(<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>) 9170 C	les. Siedliska oddz. 372k	w tym grubowymiarowego (w odniesieniu do średnich wartości uzyskanych na stanowiskach monitoringowych, czyli 6,5 m ³ /ha, w tym 1 kłody o wymiarach : >3m długości > 50cm grubości /ha) oraz starych obumierających drzew, ograniczenie udziału w drzewostanach gatunków obcych dla siedliska, rozbudowanie struktury wiekowej drzewostanów, poprawa zgodności składu gatunkowego drzewostanów z warunkami siedliskowymi.	drzewami i rozkładającym się drewnem. Przerzedzanie zwarcia drzewostanów skutkować może przekształceniem innych warstw lasu, zubożeniem struktury runa, odślanianiem podatnej na erozję gleby.	siedliska. Usuwanie obcych siedliskowo i geograficznie gatunków drzew (gł. Sosny pospolitej i modrzewia) w trakcie cieć pielęgnacyjnych i rębnych. Dostosowanie gospodarki leśnej do specyfiki siedliska i poprawa wskaźników decydujących o jego stanie ochrony. Na gruntach w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego należy przyjąć: - zasadę pozostawiania do naturalnego rozpadu co najmniej 5% powierzchni reprezentatywnego drzewostanu objętego użytkowaniem rębnym lub 5% masy z chwili rozpoczęcia rębni; - potrzebę zwiększania ilości martwego drewna w ekosystemach leśnych (konsekwentnie pozostawienie pojedynczych starych drzew lub niewielkich grup, które zapewniają w przyszłości odpowiednie zasoby drewna martwego, w tym grubowymiarowego; pozostawione drzewa powinny reprezentować gatunki właściwe dla siedliska przyrodniczego); - możliwe najszerze stosowanie rębni częściowych (II) i stopniowych (IV), w szczególności częściowej gniazdowej (IID) i stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVD); - długi i bardzo długi okres odnowienia (ok. 40 lat); - przeciętny wiek rębności dla dębu – 140 lat, dla grabu – 80 lat; - preferowanie odnowienia naturalne-

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>go;</p> <p>- pozostawienie bez użytkowania trudno dostępnych stoków i dolin potoków wraz z obszarami źródłiskowymi; w ramach działania należy pozostawić fragmenty reprezentatywne dla siedliska przyrodniczego; szczegółowy zasięg działania zostanie wskazany w ramach najbliższej rewizji planów urządzenia lasu w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów</u></p>
27	mopek <i>Barbastella barbastellus</i> 1308 B	Obr. Lubycza Królewska les. Świącie oddz. 235a; 236c; 259b,g; 260a,b; 273i; 274a,f.	Zwiększenie ilości mikrosiedlisk. Ograniczenie penetracji schronów przez człowieka w okresie zimowym.	Zubożenie bazy pokarmowej na skutek stosowania insektycydów. Utrata żerowiska - wylesienia, fragmentacja obszarów leśnych, kurczenie się areалу dostępnych żerowisk. Likwidacja drzew dziuplastych, obumierających, z odstającą korą, starych pni – jako potencjalnych schronień dziennych.	<p><u>Utrzymanie zadrzewień w bezpośrednim otoczeniu schronów umożliwiających swobodny dołot nietoperzy do miejsc zimowania i rojenia.</u> W obrębie wyznaczonych stref należy dążyć do utrzymania pełnej zawartości koron drzew. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia koron drzew (prowadzących do powstania luk większych niż 5 arów). Cięcia na większych powierzchniach powinny być skonsultowane z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. W razie konieczności przeprowadzenia cięć w rejonie zimowisk nie należy dopuścić do izolacji schronów i otaczającego je drzewostanu od sąsiadujących terenów leśnych i pozostawić szpaler drzew o szerokości minimum 10 metrów.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.</u></p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p><u>Utrzymanie lub powiększenie obecnego arealu i zwartości terenów leśnych obszaru Natura 2000, poprawa jakości żerowisk.</u> W gospodarce leśnej należy dążyć do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzyskania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych (na odpowiednich siedliskach), - zwiększenia powierzchni drzewostanów o złożonej strukturze wiekowej i przestrzennej. <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów.</p> <p><u>Zabezpieczenie wejść do schronów –</u> montaż krat w 10 bunkrach. Kraty powinny umożliwić swobodny przelot nietoperzy oraz zabezpieczyć przed wchodzeniem do schronów ludzi (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania plany zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p>Usytuowanie zabezpieczeń, ich konstrukcja powinna być skonsultowana, a prace nadzorowane przez specjalistę chiropterologa. Kraty i drzwi powinny być zamknięte co najmniej w okresie od 1 listopada do 30 marca.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Wzbogacenie zimowisk w mikrokulturę –</u> umieszczenie komorowych pustakwPodsufitowych. Pustaki należy</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>wmurować, przykleić lub zakotwiczyć w stropie na dolnej (stropy są betonowe), czasami również na górnej kondygnacji schronu w liczbie od kilku (min. 4) do kilkunastu sztuk. Otwory pustaków należy skierować pionowo w dół. Typ pustaków ich liczbę i usytuowanie należy skonsultować ze specjalistą chiropterologiem (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Konserwacja zabezpieczeń, naprawa uszkodzeń, otwieranie i zamykanie krat</u> (jeśli istnieje taka potrzeba) w okresie pozahibernacyjnym (zamknięcie – ostatnie dni października lub pierwsze dni listopada; otwarcie – w pierwszych dniach kwietnia; naprawa krat lub drzwi powinna być wykonywana w okresie pozahibernacyjnym).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p>
28	nocek duży <i>Myotis myotis</i> 1324 B	Obr. Lubycza Królewska les. Święcie oddz. 235a; 236c; 259b,c,g;	Utrzymanie co najmniej obecnego areалу i zawartości kompleksów leśnych. Dążenie do utrzymania jak największej powierzchni drzewost-	Zubożenie bazy pokarmowej na skutek stosowania insektycydów. Utrata żerowiska - wylesienia, fragmentacja obszarów leśnych, kurczenie się	<u>Utrzymanie zadrzewień w bezpośrednim otoczeniu schronów umożliwiających swobodny dołot nietoperzy do miejsc zimowania i rojenia.</u> W obrębie

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
		260a,b; 273i; 274a,f.	nów liściastych, ich złożonej struktury wiekowej i przestrzennej, zwiększenia udziału starych i obumierających drzew.	areалу dostępnych żerowisk. Likwidacja drzew dziuplastych, obumierających, z odstającą korą, starych pni – jako potencjalnych schronień dziennych.	wyznaczonych stref należy dążyć do utrzymania pełnej zwartości koron drzew. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia koron drzew (prowadzących do powstania luk większych niż 5 arów). Cięcia na większych powierzchniach powinny być skonsultowane z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. W razie konieczności przeprowadzenia cięć w rejonie zimowisk nie należy dopuścić do izolacji schronów i otaczającego je drzewostanu od sąsiadujących terenów leśnych i pozostawić szpaler drzew o szerokości minimum 10 metrów. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów. <u>Utrzymanie lub powiększenie obecnego areалу i zwartości terenów leśnych obszaru Natura 2000, poprawa jakości żerowisk.</u> W gospodarce leśnej należy dążyć do: - uzyskania jak największej powierzchni drzewostanów liściastych (na odpowiednich siedliskach), - zwiększenia powierzchni drzewostanów o złożonej strukturze wiekowej i przestrzennej. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów. <u>Zabezpieczenie wejść do schronów</u> – montaż krat w 10 bunkrach. Kraty powinny umożliwić swobodny przelot nietoperzy oraz zabezpieczyć przed wchodzeniem do schronów ludzi

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>(działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania plany zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p>Usytuowanie zabezpieczeń, ich konstrukcja powinna być skonsultowana, a prace nadzorowane przez specjalistę chiropterologa. Kraty i drzwi powinny być zamknięte co najmniej w okresie od 1 listopada do 30 marca.</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p> <p><u>Wzbogacenie zimowisk w mikrokulturę</u> – umieszczenie komorowych pustakówpodsufitowych. Pustaki należy wmurować, przykleić lub zakotwiczyć w stropie na dolnej (stropy są betonowe), czasami również na górnej kondygnacji schronu w liczbie od kilku (min. 4) do kilkunastu sztuk. Otwory pustaków należy skierować pionowo w dół. Typ pustaków ich liczbę i usytuowanie należy skonsultować ze specjalistą chiropterologiem (działanie jednorazowe – należy je wykonać w pierwszych dwóch latach obowiązywania planu zadań ochronnych; prace należy prowadzić w okresie od 1 V do 15 VII).</p> <p><u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<u>Konserwacja zabezpieczeń, naprawa uszkodzeń, otwieranie i zamykanie krat</u> (jeśli istnieje taka potrzeba) w okresie pozahibernacyjnym (zamknięcie – ostatnie dni października lub pierwsze dni listopada; otwarcie – w pierwszych dniach kwietnia; naprawa krat lub drzwi powinna być wykonywana w okresie pozahibernacyjnym). <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z Nadleśnictwem Tomaszów.
29	bóbr europejski <i>Castor fiber</i> 1337 C	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 309b	Zachowanie obecnej struktury i funkcji siedliska gatunku.	Ruch samochodowy odbywający się po drogach publicznych może prowadzić do uszczerpkienia stanu lokalnej populacji wskutek kolizji z pojazdami. Największym zagrożeniem są drogi o znacznym natężeniu ruchu – w warunkach obszaru Natura 2000 jest to droga krajowa 17 oraz droga wojewódzka nr 867. Celowe uśmiercanie bobrów. Niszczenie żeremi i tam bobrowych. Niszczenie brzegów, wycinka zadrzewień podczas prac regulacyjnych może prowadzić do zniszczenia istniejących nor i żeremi oraz do przekształcenia siedlisk gatunku. Presja drapieżnicza (wilk).	Nie określono w PZO.
30	ryś <i>Lynx lynx</i> 1361 C	Obr. Lubycza Królewska les. Siedliska na terenie leśnictwa	Utrzymanie populacji rysia w obszarze. Utrzymanie co najmniej aktualnego arealu i zwartości terenów leśnych.	Prace leśne w miejscach rozrodu mogą prowadzić do płoszenia rysia. Rajdy motocrossowe, przejazdy pojazdów przez teren leśny mogą powodować płoszenie zwierząt. Przypadki kłusownictwa mogą w przyszłości dotyczyć rysia. Zwierzęta domowe penetrujące lasy	<u>Zabezpieczenie potencjalnych miejsc rozrodu</u> – pozostawienie w obrębie głębokich, zalesionych parowów złomowisk, gałęzi i wykrotów dla zapewnienia bezpiecznych miejsc dla wychowu młodych oraz ukrycia się dużych drapieżników; w przypadku drzewostanów sosnowych

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
				mogą roznosić wściekliznę i inne choroby zakaźne zwierząt.	dopuszczalne jest usuwanie wywrotów i gałęzi sosnowych, w sytuacji zagrożenia zdrowotności drzewostanów w obrębie obszaru Natura 2000 (zagrożenia gradacjami owadzimi). <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> Nadleśnictwo Tomaszów. Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników – w populacjach ustabilizowanych jeleni i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego Łowieckiego Regionu Hodowlanego w oparciu o prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i saren (w tym drapieżnictwa) Pozy-skanie myśliwskie powinno być pro-wadzone z uwzględnieniem szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową. <u>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie:</u> sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000, Nadleśnictwo Tomaszów w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim.
31	wilk <i>Canis lupus</i> 1352 B	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki les. Siedliska les. Święcie na terenie leśnictw	Utrzymanie populacji wilka w obszarze. Utrzymanie co najmniej aktualnego arealu i zwartości terenów leśnych.	Prace leśne wykonywane w miejscach rozrodu mogą prowadzić do płoszenia wilków, opuszczania nor itd. Polowania na terytorium Ukrainy mogą wpływać na liczebność populacji na Rostoczu. Rajdy motocrossowe, przejazdy pojazdów przez teren leśny mogą powodować płoszenie zwierząt. Zwierzęta domowe penetrujące lasy mogą roznosić wściekliznę i inne choroby zakaźne.	Zabezpieczenie potencjalnych miejsc rozrodu – pozostawianie w obrębie głębokich, zalesionych parowów złomowisk, gałęzi i wykrotów dla zapewnienia bezpiecznych miejsc dla wychowu młodych oraz ukrycia się dużych drapieżników; w przypadku drzewostanów sosnowych dopuszczalne jest usuwanie wywrotów i gałęzi sosnowych, w sytuacji zagrożenia zdrowotności drzewostanów w obrębie obszaru Natura 2000 (zagro-

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					<p>żenia gradacjami owadzimi).</p> <p>Obszar wdrażania: Parowy w obrębie terenów leśnych obszaru Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów</p> <p>Ustawienie tablic ostrzegawczych o możliwości przekraczania drogi przez wilki. Tablice należy ustawić w miejscach, w których zaplanowane do przeprowadzenia tropienia wykażą istnienie korytarzy migracyjnych dużych drapieżników (na odcinku Siedlińska – Prusie). Termin realizacji – okres obowiązywania planu.</p> <p>Obszar wdrażania: Odcinki drogi wojewódzkiej 867, przebiegające przez kompleksy leśne obszaru Natura 2000.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000.</p> <p>Zabezpieczenie bazy pokarmowej drapieżników – w populacjach ustabilizowanych jeleni i saren pozyskanie myśliwskie powinno być planowane w obrębie całego Łowieckiego Regionu Hodowlanego w oparciu o prognozowany przyrost liczebności, przy uwzględnieniu wszystkich czynników wpływających na śmiertelność jeleni i</p>

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF (również stan ochrony, jeżeli znany)	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu leśnego (oddział, pododdział)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
					saren (w tym drapieżnictwa). Pozyskanie myśliwskie powinno być prowadzone z uwzględnieniem szkód wyrządzanych przez zwierzynę płową. Obszar wdrażania: Cały obszar Natura 2000. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000; Nadleśnictwo Tomaszów w porozumieniu z PZŁ.
32	jelonek rogacz <i>Lucanus cervus</i> 1083 B	Obr. Lubycza Królewska les. Siedliska oddz. 372n	Uzupełnienie wiedzy o gatunku, utrzymanie aktualnych zasobów drzewnych dębu (drzew żywych oraz martwego drewna) w obrębie siedliska gatunku.	Zubażanie ekosystemu w stare, martwe i obumierające dęby oraz mikrosiedliska zamierającego drewna o umiarkowanej wilgotności. Zbiór w celach kolekcjonerskich.	Zabezpieczenie siedliska gatunku – pozostawienie wszystkich dębów w drzewostanie. Zachowanie w drzewostanie martwego drewna dębowego oraz martwych i obumierających drzew i pni tego gatunku. Obszar wdrażania: Rezerwat „Jalinka” oraz południowa część oddz. 372g Nadleśnictwa Tomaszów. Podmiot odpowiedzialny za wykonanie: Nadleśnictwo Tomaszów.
33	traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> 1166 C	Obr. Lubycza Królewska les. Potoki oddz. 307I	Utrzymanie właściwego stanu zachowania populacji.	Przekształcanie trwałych użytków zielonych na grunty orne – zagrożenie dotyczy łąk zlokalizowanych w sąsiedztwie kompleksu stawowego w Hrebennem. Osuszanie nieużytków, zabagnień, oczek wodnych. Nieprawidłowa przebudowa kompleksu stawowego w Hrebennem – brak etapowości wykonywanych prac.	Nie określono w PZO.

10 Wykaz map stanowiących załącznik do Programu Ochrony Przyrody

1. Mapa przeglądowa obszarów chronionych i funkcji lasu w skali 1:25 000,
2. Mapa rozmieszczenia stanowisk chronionych i rzadkich roślin, zwierząt i grzybów wraz ze strefami ochrony ostoi, wg obrębów leśnych w skali 1:25 000,
3. Mapa walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1:50 000.

Na mapach przeglądowo-gospodarczych oraz na mapach cięć w skali 1:10 000 z przeznaczeniem dla leśniczych zostaną naniesione granice istniejących w danym leśnictwie form ochrony przyrody, w tym również lokalizacja stanowisk roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną ścisłą.

11 Literatura

1. Atlas hydrologiczny Polski, 1987. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
2. Baraniecka D. i inni Instytut Geologiczny. 1984: Budowa Geologiczna Polski Tom I – Stratygrafia, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa.
3. Chałubińska A., Wilgat T. 1954; Podział fizjograficzny województwa lubelskiego; [w:] Przewodnik V Ogólnopolskiego Zjazdu PTG Lublin.
4. Czarnecki Z. 1991. Ptaki Europy. Warszawa. Elipsa.
5. Cwener A., Michalczyk W., Krawczyk R. 2016. Red list of vascular plants of Lublin Region. Annales UMCS, sec. C 71(1): 7-26.
6. Czuba M. 2002. Doskonalenie gospodarki leśnej. Warszawa PWR i L.
7. Gwiazdowicz D. J. red. 2007. Ochrona przyrody w lasach. I. Ochrona zwierząt. Wydawnictwo PTL Poznań.
8. Grzywacz A. 1988. Grzyby leśne. Warszawa PWR i L.
9. Kondracki J. 1988. Geografia fizyczna Polski. Wydanie VI. PWN. Warszawa.
10. Kondracki J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
11. Liro A. red. 1998. Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej Econet-Polska. Fundacja IUCN Poland. Warszawa.
12. Malinowski J. red. 1991. Budowa geologiczna Polski. Tom VII Hydrogeologia. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
13. Matuszkiewicz. J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN.
14. Matuszkiewicz M. 2008. Potencjalna roślinność naturalna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa.
15. Niezabitowska-Wiśniewska B. 2017. Archaeological research results of the settlement micro-region in the area of Ulów in Middle Roztocze i the light of the project „Roztocze – the ancient terra incognita?...”. Folia Quaternaria 85. 5-47. Kraków.
16. Piękoś-Mirkowa H. Mirek Z. 2003. Atlas roślin chronionych. Warszawa, MULTICO Oficyna Wydawnicza.
17. Pawlaczyk J. Pawlaczyk P. 2003. Ochrona rzadkich i zagrożonych roślin w lasach. Świebodzin Wydawnictwo Klubu Przyrodników.
18. Romer E. 1949 – Regiony klimatyczne Polski. Prace Wrocł. Tow. Nauk., B, 16, Wrocław: 1-27.
19. Seneta W. 1973. Dendrologia. PWN. Warszawa.
20. Solon i in. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporar spatial data. Geographia Polonica. Volume 91. Issue 2, pp.143-170.
21. Szafer W. Zarzycki K. (red.). 1972: Szata roślinna Polski. PWN. Warszawa.

22. Szafer W. Kulczyński S. Pawłowski B. 1986. Rośliny polskie. PWN. Warszawa.
23. Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski rozmieszczenie i liczebność. PWN Warszawa
24. Woś A. 1999 Klimat Polski Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN.
25. Wilk T. Jujka M. Krogulec J. Chylarecki P. red. 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP. Marki.
26. Zielony R. Kliczkowa A. 2010. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski. CILP Warszawa.
27. IMGW 1983. Podział hydrograficzny Polski. Warszawa.
28. Instrukcja ochrony lasu. 2011 Warszawa.
29. Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie. 1996 Warszawa.
30. Instrukcja urządzania lasu. 2011 Warszawa.
31. Klasyfikacja gleb leśnych Polski Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. 2000 Warszawa
32. Koncepcja sieci Natura 2000 w Polsce. Raport końcowy 2001.
33. Natura 2000 Europejska sieć ekologiczna 1999 Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Warszawa.
34. Polska Czerwona Księga Roślin. 2001 Kraków Polska Akademia Nauk.
35. Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce. 2001 Warszawa Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne.
36. Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Tomaszów na okres 1.01.2010 – 31.12.2019 r. – BULiGL Oddział w Lublinie.
37. Roczniki gleboznawcze Systematyka Gleb Polski Wydanie czwarte. 1989 Warszawa PWN
38. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13.04.2010 roku w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie.
39. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną.
40. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.10.2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej roślin.
41. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 06.10.2014 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
42. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.
43. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008r, roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dz. U. 198, poz. 1226.

44. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku, roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dz. U. 25, poz. 133.
45. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.03.2005 roku w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody.
46. Siedliskowe podstawy hodowli lasu. 2004. Warszawa.
47. Zasady hodowli lasu. 2011. Warszawa. PWRiL.
48. Raport o stanie lasów w Polsce 2014. Warszawa, styczeń 2015r.
49. Raport o stanie środowiska w Województwie Lubelskim w 2014 roku. Lublin, 2015r.
50. Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł., 2013. Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GDOŚ, Warszawa.

Materiały niepublikowane przekazane przez pracowników Nadleśnictwa Tomaszów, RDOŚ w Lublinie, Urzędów Gmin z zasięgu terytorialnego nadleśnictwa, OTOP, Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Zamościu.

Strony internetowe:

www.lasy.gov.pl
www.lublin.lasy.gov.pl
www.mos.gov.pl
www.natura2000.gdos.gov.pl
www.gus.pl
www.salamandra.org.pl
www.kobidz.pl
www.komisjafaunistyczna.pl
www.info.botany.pl
www.bocian.org.pl
<http://www.lto.org.pl>
<https://zabytek.pl>

A series of horizontal dashed lines for text entry, spanning the width of the page.

Blank page with horizontal dashed lines for text entry.

A series of horizontal dashed lines for text entry, spanning the width of the page.

A series of horizontal dashed lines for text entry, spanning the width of the page.

Blank lined area for text entry, consisting of multiple horizontal dashed lines.

A series of horizontal dashed lines for text entry, spanning the width of the page.

A series of horizontal dashed lines for text entry, spanning the width of the page.

13 Tabele do uzupełnienia

Tabela 103. Wykaz pomników przyrody w Nadleśnictwie Tomaszów zatwierdzonych po 1.01.2020 r.

Lp.	Nr rej woj.	Nr zarządzenia, rozporządzenia	Położenie		Opis obiektu					Zabiegi wykonane lub projektowane	Uwagi
			oddz poddz	obręb gmina leśnictwo	rodzaj	wiek	obwód (cm)	wys. (m)	Stan zdr.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Lp.	Nr rej. woj.	Nr zarządzenia, rozporządzenia	Położenie		Opis obiektu					Zabiegi wykonane lub projektowane	Uwagi
			oddz. poddz.	obręb gmina leśnictwo	rodzaj	wiek	obwód (cm)	wys. (m)	Stan zdr.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Tabela 104. Wykaz stwierdzonych chronionych gatunków roślin i zwierząt na terenie Nadleśnictwa Tomaszów (po 1.01.2020 r).

Lp.	gatunek	leśnictwo, oddział, dokładna lokalizacja	Ogólny opis występowania lokalnej populacji	Opis obiektu, walory, zalecenia. Zabiegi uzgodnione z RDOŚ.
1	2	3	4	5

Lp.	gatunek	leśnictwo, oddział, dokładna lokalizacja	Ogólny opis występowania lokalnej populacji	Opis obiektu, walory, zalecenia. Zabiegi uzgodnione z RDOŚ.
1	2	3	4	5

14 Załączniki



Nadleśnictwo Tomaszów

Tomaszów Lubelski, ...23...maj 2018 r.

Zn. spr.: ZG.6003.2.2018

**Kierownik Pracowni
Siedliskowo-Urządzeniowej
Leszek Reizer**

Nadleśnictwo Tomaszów w odpowiedzi na e-maila z dnia 15.05 2018 r. przekazuje w załączeniu skany następujących dokumentów:

1. Rezerwatów przyrody - 9 szt.
2. Stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową – 20 szt.
3. Pomników przyrody - 5 szt.
4. Użytków ekologicznych – 2 szt.

NADLEŚNICTWO
Leszek Reizer
dr młd Leszek Dmitrocz



Nadleśnictwo Tomaszów, Pasieki, ul. Mickiewicza 1, 22-600 Tomaszów Lubelski
tel.: +48 84 664 24 56 - 59, fax: +48 84 665 88 71, e-mail: tomaszow@lubin.lasy.gov.pl

www.lasy.gov.pl

URZĄD GMINY ŁABUNIE
ul. Zamojska 50
22-437 Łabunie
tel./fax (84) 611 30 19/ 84 611 30 22
NIP 822-12-03-344
OS.604.23.2018

Łabunie, dnia 03 stycznia 2019r.

Przedsiębiorstwo Państwowe
Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37- 700 Przemysł

W nawiązaniu do Waszego wniosku znak: TU-K-420-123-2018-441 z dnia 19.12.2018r. (data wpływu 27.12.2018r.) o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, Urząd Gminy Łabunie udostępnia wymagane dane.

1. Instalacje do produkcji energii elektrycznej - elektrownia fotowoltaiczna o mocy 598,8 kW o powierzchni zabudowy 3478m² na działkach nr 837/7, 837/5, 837/9, 837/11, 836/2 położonych w obrębie geodezyjnym Łabunie.
2. Instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – brak
3. Instalacje do oczyszczania ścieków – brak
4. Instalacje do wydobywania kopalin metodą odkrywkową i podziemną - brak
5. Instalacje do składowania odpadów – brak
6. Budowa autostrad i dróg ekspresowych – przez teren gminy ma przebiegać planowana droga ekspresowa S17, której budowa ma być prowadzona w latach 2020- 2025
7. Dane dotyczące chronionych gatunków:

Obszary specjalnej ochrony, Program Natura 2000

Ostoje sieci Natura 2000: "Doliny Łabuńki i Topornicy" PLH060087 i "Dolina Górnej Łabuńki" PLB060013.

Obszar Specjalnej ochrony Ptaków PLB060013 Dolina Górnej Łabuńki

Zasadniczą część ostoi stanowią łąki pokrywające dolinę rzeki. Przed melioracjami, wykonanymi kompleksowo po wojnie, miały one charakter torfowisk węglanowych. Świadczy o tym zachowana w niektórych miejscach charakterystyczna roślinność torfowiskowa oraz gleby nawapienne -rędziny -w sąsiedztwie doliny. Obecnie łąki mają znacznie zmienione stosunki wodne w kierunku ich przesuszenia. Rzeka Łabuńka jest na całej długości uregulowana i pogłębiona, zaś jej brzegi są faszynowane i miejscami porośnięte szpalerami sztucznie nasadzonych topól. Obrzeża rowów porastają zakrzewienia wierzbowe. Rangę przyrodniczą ostoi podnoszą trzy kompleksy stawów rybnych: stawy w Pniówku, stawy Błonka i stawy w Łabuniach. Powierzchnia stawów waha się od około 60 do 100 ha. Prowadzona jest tam średnio intensywna gospodarka rybacka. Dolina jest silnie uźródłona -w jej obrębie występuje kilka bardzo wydajnych źródeł kluczowych dla istnienia stawów.

Niewielką część ostoi zajmują pola uprawne, na których uprawia się głównie: pszenicę, buraki cukrowe, kukurydzę i ziemniaki. Lasy w ostoi stanowią głównie kilku-lub kilkunastoarowe drągowiny sosnowe, posadzone na skraju łąk lub tuż koło zabudowań wiejskich (między Zwódnem a Pniówkiem), niewielki płat starego łągu jesionowo-topolowego (w Łabuńkach) oraz

kilkudziesięci hektarowy kompleks borów mieszanych k. Barchaczowa. Kompleksy te są istotnym miejscem lęgów ptaków szponiastych i sów, głównie pustułki i uszatki oraz gawrona -gatunku, którego liczebność na Zamojszczyźnie spada.

Ptaki

W obszarze występują 222 gatunki ptaków (113 lęgowych), z czego 54 wymienione są w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (13 lęgowych), zaś 41 gatunków ujętych jest w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (4 lęgowe).

Trzonem ostoi jest 7 gatunków: bąk *Botaurus stellaris*, bączek *Ixobrychus minutus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, zielonka *Porzana parva*, derkacz *Crex crex*, dubelt *Gallinago media* i rycyk *limosa limosa*, z których populacje lęgowe: bączka, zielonki, derkacza i rycyka są przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.

Z ciekawych gatunków widziano w ostoi: nura białodziobego *Gavia adamsii*, kormorana małego *Phalacrocorax pygmeus*, kanię rudą *Milvus milvus*, kanię czarną *Milvus migrans*, gadożera *Circus aeruginosus*, orlika grubodziobego *Aquila clanga*, kobczyka *Falco vespertinus*, sokoła wędrownego *Falco peregrinus*, drzemlika *Falco columbarius*, ostrygojada *Haematopus ostralegus*, mewę trójpalczastą *Rissa tridactyla* i trznadla złotawego *Emberiza aureola*.

Poza gatunkami « naturalnymi », występują 42 gatunki lęgowe objęte ochroną gatunkową ściśle: przepiórka *Coturnix coturnix*, myszołów *Buteo buteo*, kobuz *Falco subbuteo*, pustułka *Falco tinnunculus*, czajka *Vanellus vanellus*, turkawka *Stereptopelia turtur*, sierpówka *Streptopelia decapoda*, puszczyk *Strix aluco*, uszatka *Asio otus*, krętogłów *Jynx torquilla*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, dzięciołek *Dendrocopos minor*, skowronek *Alauda arvensis*, dymówka *Hirundo rustica*, świergotek łąkowy *Anthus pratensis*, świergotek drzewny *Anthus trivialis*, pliszka żółta *Motacilla flava*, pliszka siwa *Motacilla alba*, rudzik *Erithacus rubecula*, kopciuszek *Phoenicurus phoenicurus*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, kos *Turdus merula*, śpiewak *Turdus philomelos*, kwiczoł *Turdus pilaris*, świerszczak *Locustella naevia*, strumieniówka *Locustella fluviatilis*, łożówka *Acrocephalus palustris*, piegża *Sylvia curruca*, kapturka *Sylvia atricapilla*, cierniówka *Sylvia communis*, bogatka *Parus major*, modraszka *Parus caeruleus*, wilga *Oriolus oriolus*, gąsiorek *Lanius collurio*, szpak *Sturnus vulgaris*, zięba *Fringilla coelebs*, dzwonec *Carduelis chloris*, makolągwa *Carduelis cannabina*, kulczyk *Serinus serinus*, szczygieł *Carduelis carduelis*, trznadla *Emberiza citrinella*, potrzos *Emberiza schoeniclus*.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLB060087 Doliny Łabuńki i Topornicy

Ostoja położona jest w Kotlinie Zamojskiej na S i SW od Zamościa. Ostoja obejmuje rozległe górne odcinki dolin rzek Łabuńka i Topornica, dopływów Wieprza. Występują tu liczne źródła zasilające zmeliorowane łąki. W dolinie występują niewielkie wzniesienia (grądziaki). W dolinie Łabuńki zlokalizowane zostały 3 kompleksy stawów rybnych: „Łabunie”, „Pniówek” i „Blonka”. W obrębie kompleksu łąk zachowały się niewielkie płaty łąk trzęślicowych *Molinietum medioeuropeum*.

Rośliny

Obszar rozległych torfowisk po części użytkowany ekstensywnie (łąki kośne, eksploatacja torfu), po części nieużytkowany. W obrębie łąk bardzo licznie występuje starodub łąkowy *Ostericum palustre*, gatunek z załącznika II DŚ. Jego populacja szacowana jest na 5 000 -10 000 osobników. Występują tu również liczne rzadkie i chronione gatunki roślin, m.in.: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata*, zerwa kulista *Phyteuma orbiculare*, turzyca *Davallia Carex davalliana*, pełnik europejski *Trollium europeum*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, ciemiężycza zielona *Veratrum lobelianum*, mleczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, wilczomleczyk błotny *Euphorbia palustris*, *Scorzonera purpurea*, powojnik prosty *Clematis recta*, storczyk ku kawka *Orchis militaris*, kukułka plamista *Dactylorhiza maculata*, zimowit jesienny *Colchium autumnale*.

Historyczne stanowisko lipiennika *Loesela Liparis loeselii* i sasanki otwartej *Pulsatilla patens*.

Bezkręgowce

Z bezkręgowców stwierdzono występowanie 4 gatunków motyli zagrożonych wg. IUCN lub zamieszczonych w Konwencji Berneńskiej i załączniku II DS.: modraszek telejus *Phenagris telejus*, modraszek nausitous *Phenagris nausitous*, czerwończyk fioletek *Lycaena helle* i czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* oraz ważki zalotka większa *Leucorhinia pectoralis*.

Spośród wszystkich gatunków motyli będących przedmiotem ochrony w ostoi « Doliny Łabuńki i Topornicy » czerwończyk nieparek jest gatunkiem najmniej zagrożonym i najbardziej pospolitym.

Ssaki

Faunę ssaków obszaru reprezentują przede wszystkim słabo rozpoznane gatunki małe (gryzonie, ryjówki, ssaki drapieżne - gronostaj i łasica oraz nietoperze) oraz średnie i duże ssaki: sarna *Capreolus capreolus*, lis *Vulpes vulpes*, wydra *Lutra lutra*, bóbr europejski *Castor fiber*, z których dwa ostatnie figurują w Zał. II Dyrektywy Siedliskowej sieci Natura 2000. Drobne ssaki to, z wyjątkiem nietoperzy, gatunki występujące zwykle powszechnie. Podobnie w odniesieniu do sarny i lisa -są dość liczne i rozpowszechnione. Stanowiska oraz obszary stałego występowania wydry oraz bobra europejskiego, zlokalizowane są w obrębie stawów rybnych oraz wzdłuż Łabuńki i niektórych rowów melioracyjnych.

Płazy

W obszarze występuje 8-9 gatunków płazów: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, kumak nizinny *Bombina bombina*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaba moczarowa *Rana arvalis* oraz żaby z grupy żab zielonych *Rana esculenta complex*, z których kumak nizinny jest gatunkiem wpisanym do Zał. II Dyrektywy Siedliskowej sieci Natura 2000, zaś rzekotka drzewna i żaba trawna figurują w Zał. IV Dyrektywy Siedliskowej sieci Natura 2000.

Kluczowymi obszarami występowania płazów w dolinie Łabuńki są stawy rybne w Pniówku, stawy Blonka k. Wierzbia oraz stawy w Łabuniach. Zbiorniki te stanowią obszar rozmnażania się wszystkich wymienionych gatunków, zaś w odniesieniu do kumaka nizinnego -stanowią najważniejsze stanowiska w powiecie zamojskim. Po okresie rozrodczym, płazy występują zarówno w zbiornikach (stawach rybnych), jak również w rozproszeniu, głównie w dolinie rzeki (w pobliżu rowów, zastoisk śródłukowych) oraz w pobliżu zadrzewień i siedzib ludzkich -gdzie najprawdopodobniej hibernują. Najliczniej występującymi gatunkami są: ropucha szara, żaba trawna, żaba moczarowa oraz żaby z grupy żab zielonych.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH 060085 Bródek

Ostoja położona jest w strefie wododziałowej Huczwy (dopływu Bugu) i Łabuńki (dopływu Wieprza) pomiędzy Kotliną Hrubieszowską a Kotliną Zamojską.

Ostoja obejmuje 4 kompleksy głównie grądów subkontynentalnych odmiany wołyńskiej *Tilio carpinetum* z licznym występowaniem gatunków ciepłolubnych.

Obszar obejmuje płaty grądów z licznym występowaniem *Cypripedium calceolus* (ponad 1400 os.) i licznymi gatunkami rzadkimi i chronionymi. Populacja obuwika stanowi 3,5 - 4,7 % populacji wojewódzkiej i ponad 2% populacji krajowej.

ROŚLINY

Anagallis foemina, *Anemone sylvestris*, *Aquilegia vulgaris*, *Aster amellus*, *Cephalanthera damasonium*, *Clematis recta*, *Laserpitium latifolium*, *Lilium martagon*, *Listera ovata*, *Melittis melissophyllum*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera chlorantha*, *Symphytum tuberosum*

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH 060080 Łabunie

Kompleks leśny położony we wsi Łabunie na SE od Zamościa. Północna część chroniona jako rezerwat przyrody Łabunie, obejmuje oddziały leśne 65, 66, 67, 68 i 69a,b (Leśnictwo Łabunie, Obręb Tomaszów, Nadleśnictwo Tomaszów). Rezerwat przyrody Łabunie powołany dla ochrony muraw kserotermicznych na rozległych polanach śródleśnych (stan w latach XX w.). Obecna szata roślinna to fitocenozy leśne o charakterze ciepłolubnego grądu, w miejscach gdzie zachowane były pozostałości muraw i większe skupienia ciemnicy czarnej prowadzi się zabiegi czynnej ochrony: wycinanie drzew i krzewów (2,32 ha, 2,1% pow. rezerwatu) oraz wykaszanie (2,27 ha, 2,1% pow. rezerwatu). Od strony południowej rezerwat graniczy z drzewostanami gospodarczymi, od północnej - z polami.

Jedno z najbogatszych stanowisk obuwika pospolitego (*Cypripedium calceolus*) w Polsce. Jedno z czterech stanowisk w Polsce (najbogatsze) ciemnicy czarnej w Polsce. Większość powierzchni obszaru zajmuje siedlisko grądu subkontynentalnego.

Występują tu także murawy kserotermiczne ze znaczącym udziałem storczyków (7 gatunków).

ROŚLINY

Adonis vernalis, *Aquilegia vulgaris*, *Aruncus sylvestris*, *Cephalanthera damasonium*, *Cimicifuga europaea*, *Daphne mezereum*, *Epipactis helleborine*, *Gymnadenia conopsea*, *Lilium martagon*, *Listera ovata*, *Melittis melissophyllum*, *Muscari comosum*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera chlorantha*, *Veratrum nigrum*

Rezerваты przyrody

Księżostany - rezerwat przyrody znajdujący się na terenie gminy Łabunie w województwie lubelskim. Powierzchnia: 50,55 ha, rok utworzenia: - 2003, dokument powołujący - Rozporządzenie nr 84 Wojewody Lubelskiego z dnia 31 grudnia 2003 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. Nr 53, poz. 1921), przedmiot ochrony (wg aktu powołującego) - zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnej buczyny karpackiej - formy podgórskiej ze starodrzewem bukowym, występującej w pobliżu północno - wschodniej granicy zwartej zasięgu buka.

Łabunie - rezerwat przyrody znajdujący się na terenie gminy Łabunie w województwie lubelskim. Powierzchnia: (dane nadesłane z nadleśnictwa) - 108,54 ha, rok utworzenia: - 1959, dokument powołujący - Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 5 listopada 1959 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP nr 97, poz. 526), przedmiot ochrony (wg aktu powołującego) - zachowanie stanowiska bardzo rzadkich roślin stepowych.

WÓJT
Mariusz Kukielka
mgr Mariusz Kukielka

Urząd Gminy
BELZEC, 22-670 BELZEC
ul. Lwowska 5, woj. lubelskie
tel. 0-843 685-24-45, 685-21-82, fax 685-23-37

BULIGL 2019-01-07
Wpłynęło dn.
Zał. Belzec.2019.01.02
Nr 628

ŚR.604.1.2019

**Przedsiębiorstwo Państwowe
Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemyslu
ul. Wysockiego 46a
37-700 PRZEMYŚL**

W odpowiedzi na wniosek z dnia 27.12.2018 r. (data wpływu) dot. udzielenia informacji o środowisku, na podstawie art. 8 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r. poz. 2081 z późn. zm.) Gmina Belzec informuje:

1. Na terenie gminy Belzec występują obszary chronione prawem Natura 2000 obszar specjalnej ochrony ptaków:

- Roztocze PLB060012 wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. W ostoi występuje m.in.: dzięcioł białogrzbiety *Dendrocopos leucotos*, muchołowka białoszyja *Ficedula albicollis* i trzmielojad *Pernis apivorus*, włochatka *Aegolius funereus*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, podgorzałka *Aythya nyroca*, puchacz *Bubo bubo*, lelek *Caprimulgus europaeus*, rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, bocian czarny *Ciconia nigra*, siniak *Columba oenas*, derkacz *Crex crex*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, kobuz *Falco subbuteo*, muchołowka mała *Ficedula parva*, bączek *Ixobrychus minutus*, gąsiorek *Lanius collurio*, pliszka górska *Motacilla cinerea*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, puszczyk uralski *Strix uralensis* i jarzębatka *Sylvia nisoria*. Na terenie gminy Belzec występują gatunki jak: bocian biały *Ciconia ciconia*; dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, derkacz *C. Crex*.

- Dolina Sołokiji PLB060021 wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Przedmiotem ochrony są ptaki i ich siedliska: dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus*, derkacz *Crex crex* i rybitwa białowąsa *Chlidonias hybridus*

-obszar ochrony siedliskowej Minokąt PLH060089.

2. Na terenie gminy Belzec zarejestrowanych jest 5 obiektów stanowiących pomniki przyrody żywej i nieożywionej:

- jałowiec pospolity (*Juniperus communis*) o obwodzie 92 cm, dz. nr 513;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) o obwodzie 300 cm, dz. nr 1752;
- leszczyna turecka (*Corylus colurna*) o obwodzie 150 cm, dz. nr 1752;
- pozostałość parku o kompozycji barokowej z przełomu XVII/XIX w., obejmująca lipy drobnolistne w ilości 66 szt. (*Tilia cordata*) o obwodach 150-340 cm, dz. nr 2678,
- tereny źródłkowe o pow. 0.11 ha dz. Nr 1124/2.

3. Na terenie gminy nie występują farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do

produkcji paliw z produktów roślinnych- biogazownie, nie występują również składowiska odpadów.

4. Na nieruchomości grunтовой oznaczonej nr 1269 zlokalizowana jest gminna Oczyszczalnia Ścieków BIO-PAK Qśrd – 180 m³/d.

5. Na terenie gminy zlokalizowane są 2 kopalnie piasku (wydobywanie kopalin metodą odkrywkową) prowadzone przez Zakład Montażowo-Budowlanego "SPOIWO" oraz Zakład Wapiceno-Piaskowy "Bełzec" Sp. z o.o. i 1 kopalnia wydobywania opoki (wydobywanie kopalin metodą podziemną) prowadzona przez ECOFILTRATION Sp. z o.o.

6. Planowana do realizacji jest budowa drogi ekspresowej S 17, postępowanie prowadzi Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad w Lublinie, której przebieg realizowany również będzie na terenie gminy Bełzec.


W OŚRODKU
Andrzej Adamczak

000536019
URZĄD GMINY
Al. Przyjaźni 5
37-620 HORYNIEC-ZDRÓJ
woj. podkarpackie
NIP 793-13-29-616

G.6131/71/2018

Horyniec-Zdrój, dnia 31 grudnia 2018n r.

Biuro Urządzania Lasu i Gospodarki Leśnej

Oddział w Przemysłu

ul. Wysockiego 46 a

37-700 P r z e m y ś ł

W odpowiedzi na pismo Tu-K-420-2018-433 z dnia 19.12.2018 r. w sprawie wykonywania projektu Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów Lubelski – Urząd Gminy w Horyńcu-Zdroju informuje : na terenie tut.Gminy administrowanym przez Nadleśnictwo Tomaszów Lubelski , wchodzących w skład sołectw Werchrata i Prusie nie występują farmy wiatrowe,elektrownie wodne , instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych , brak składowisk odpadów oraz budowy autostrad lub innych tras komunikacyjnych.

Na w/w obszarze nie stwierdzono wydobywania wszelkich kopalin oraz występowania roślin i zwierząt uznanych za prawnie chronione.

Z up. WÓJTA GMINY

mgr Janusz Witkowski
Z-CA WÓJTA GMINY

GMINA JARCZÓW
22-664 JARCZÓW
powiat tomaszowski
woj. lubelskie

BULIGL 2019-01-02
Wpłynęło dn.
Zal.
Nr 435 Jarczów 2018-12.28

RRG -6333/6/4/2018

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu

Gmina Jarczów w załączeniu przesyła dane z monitoringu ptaków, mapkę z zaznaczonymi wiatrakami szt. 17, ponadto na terenie gminy Jarczów występują trzy oczyszczalnie ścieków tj; w Jarczowie , plebance i Przeorsku Nowym.

Załączniki:

- mapki szt 2
- monitoring ptaków

Z up. Wójt
Tadeusz Mucha
Kierownik
Urzedu Gminy Jarczów

URZĄD GMINY
ul. Rynek 15
22-435 KOMARÓW-OSADA
tel. 84 615 31 02, fax 84 615 31 85
woj. lubelskie

Komarów-Osada, 2019.01.18

RGO.6121.5.2018

***Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji
Leśnej
Oddział w Przemysłu***

W odpowiedzi na pismo z dnia 19.12.2018 r. znak TU-K-420-118-2018-436 dotyczące udostępnienia danych dotyczących występowania chronionych gatunków oraz innych informacji istotnych dla ochrony przyrody informuję, że na terenie gminy Komarów-Osada brak jest form ochrony przyrody ustanowionych uchwałą rady gminy. Ochrona gatunków chronionych realizowana jest w ramach ustanowionych na terenie gminy dwóch obszarów w ramach sieci Natura 2000 – Dolina Sieniochy - specjalny obszar ochrony siedlisk i Ostoja Tyszowiecka - obszar specjalnej ochrony ptaków. Informacje o występowaniu gatunków chronionych zawarte zostały m.in. w Standardowych formularzach danych sporządzonych dla ww. obszarów. Obszarami tymi zarządza Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie.

Ponadto informuję, że na terenie tutejszej gminy nie funkcjonują instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów.

Jak wynika z dotychczasowej korespondencji jeden z wariantów przebiegu planowanej drogi ekspresowej S-17 wskazano przez teren Gminy Komarów-Osada.

Z up. WÓJTA GMINY
SEKRETARZ GMINY
mgr Stanisław Sić

URZĄD GMINY
ul. Rynek 15
22-435 KOMARÓW-OSADA
tel. 84 615 31 02, fax 84 615 31 85
woj. lubelskie

Komarów-Osada, 2019.01.18

RGO.6121.5.2018

***Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji
Leśnej
Oddział w Przemysłu***

W odpowiedzi na pismo z dnia 19.12.2018 r. znak TU-K-420-118-2018-436 dotyczące udostępnienia danych dotyczących występowania chronionych gatunków oraz innych informacji istotnych dla ochrony przyrody informuję, że na terenie gminy Komarów-Osada brak jest form ochrony przyrody ustanowionych uchwałą rady gminy. Ochrona gatunków chronionych realizowana jest w ramach ustanowionych na terenie gminy dwóch obszarów w ramach sieci Natura 2000 – Dolina Sieniochy - specjalny obszar ochrony siedlisk i Ostoja Tyszowiecka - obszar specjalnej ochrony ptaków. Informacje o występowaniu gatunków chronionych zawarte zostały m.in. w Standardowych formularzach danych sporządzonych dla ww. obszarów. Obszarami tymi zarządza Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie.

Ponadto informuję, że na terenie tutejszej gminy nie funkcjonują instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów.

Jak wynika z dotychczasowej korespondencji jeden z wariantów przebiegu planowanej drogi ekspresowej S-17 wskazano przez teren Gminy Komarów-Osada.


Z up. WÓJTA GMINY
SEKRETARZ GMINY
mgr Stanisław Siel

G M I N A
LUBYCZA KRÓLEWSKA
22-680 LUBYCZA KRÓLEWSKA
ul. Kolejowa 1
REGON 950368948 NIP 921-198-71-20

RGK. 6121.2.2019

Lubycza Król. dnia 14.01.2019

BULIGL 2019-01-18

Wpłynęło dn.
Zat.
Ist.

**Biuro Urządzenia Lasu
i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemyślu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemyśl**

dot. informacji istotnych dla ochrony przyrody

W odpowiedzi na pismo z dnia 19.12.2018r znak: TU-K-420-122-2018-440 (data wpływu 27-12-2018), Gmina Lubycza Królewska informuje:

1. na terenie gminy znajduje się jedna instalacja – farma wiatrowa - w m. Dęby;
2. na terenie gminy znajduje się jedna instalacja – elektrownia wodna – w m. Wierzbica;
3. na terenie gminy biogazowni brak - inwestorzy planowali wykonanie 2 takich obiektów: w m. Potoki i m. Dyniska Nowe – nie rozpoczęto budowy tych obiektów;
4. na terenie gminy znajdują się oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Wierzbica, Dyniska Nowe, Machnów Nowy, Machnów Stary, Nowosiółki Kardynalskie, Żurawce Osada i w Lubyczy Królewskiej;
5. Brak na terenie gminy miejsc wydobywania kopalin;
6. Gminne składowisko odpadów (położone na gruntach miejscowości Dęby) zostało zamknięte w roku 2013;
7. Przez teren gminy (na odcinku Święcie – Hrebenne) przebiegać ma droga ekspresowa S-17 – decyzję środowiskową wydaje RDOS Lublin.

Inwestycje wymienione powyżej powstały przed wprowadzeniem w życie procedur środowiskowych, na podstawie przepisów aktualnie obowiązujących.

Na terenie rezerwatu „Machnowska Góra” chroniony jest storczyk purpurowy. O inne gatunki chronione i ich szczegółową lokalizację należy pytać w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Lublinie.

Z poważaniem

BURMISTRZ

mgr Marek Łuszczynski

BURMISTRZ ŁASZCZÓWA
ul. Ciepłota 14
22-650 ŁASZCZÓW
pow. tomaszowski, woj. lubelskie
RGN. 721.1.2019

BULIGL
Wpłynęło dn.2019..01..16
Za:
Nr *442*
Łaszczów 09.01.2019 r.

Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł

W odpowiedzi na pismo Nr. TU-K-420-124-2018-442 z dnia 19.12.2018 r. / data wpływu 27.12.2018 r./ w związku z wykonaniem Projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów Lubelski informuję, że na podstawie załączonej mapy zasięgu opracowanego obszaru, na terenie Gminy Łaszczów nie występują istotne informacje dla ochrony przyrody tj. instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazowni, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalni metodą podziemną, składowania odpadów, budowa autostrad i dróg ekspresowych. Jednocześnie nadmieniam, że udzielona jest koncesja na wydobywanie kruszywa naturalnego /piasku/ metodą odkrywkową ze złoża Wólka Pukarzowska 5" na działkach o nr: 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897/1, 897/2, 898, 899, 900, 901 906, 907, 575.

Z up. BURMISTRZA
[Podpis]
mgr inż. Rafał Swatowski
SEKRETARZ GMINY

Wójt Gminy Miączyn
Miączyn 107
22-455 Miączyn

OS.7160.6.2019

Miączyn, dnia 15 stycznia 2019 r.

BULIGL

Wpłynęło dn.2019-01-2-1

Zat.

Nr 443

Biura Urządzania Lasu i Geodezji
Leśnej Oddział w Przemyślu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemyśl

Nawiązując do pisma znak: TU-K-420-125-2018-443 z dnia 19.12.2018 roku uprzejmie informuję, że na terenie gminy Miączyn nie występują instalacje o których wskazaniem Państwo wnioskujecie. Natomiast pozostałe informacje dostępne są w centralnym ogólnodostępnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody prowadzonym przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (wydruk w załączeniu).

z up. Wójta Gminy

mgr Stanisław Kapica
Sekretarz Gminy

WÓJT GMINY SITNO
22-424 Sitno
pow. zamojski, woj. lubelskie
tel. 84 611 39 40, fax: 84 611 23 08

RI.6040.1.2019

Sitno, dnia 09.01.2019 r.

BULIGL 2019-01-17
Wpłynęło dn.
Zat.
Nr 447

Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł

W odpowiedzi na pismo nr TU-K-420-129-2018-447 z dnia 27.12.2018 r., informuję, że na terenie Gminy Sitno w obszarze który zaznaczyli Państwo na mapie występuje Obszar Natura 2000 tj. *Dolina Górnej Siniochy* na której znajdują się gatunki: starodub łukowy (roślina), kumak nizinny i traszka grzebieniasta (płazy), bóbr europejski i wydra (ssaki), czerwonończyk nieparek, czerwonończyk fioletek, modraszek nausitous, modraszek telejus (motyle), *Bródek*- na którym znajduje się obuwik pospolity (roślina).

Ponadto informuję, że na danym obszarze nie występują: instalacje do produkcji energii elektrycznej- farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych- biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów, budowa autostrad i dróg ekspresowych.

Informuję również, że wszystkie informacje o ochronie przyrody dostępne są na stronie internetowej: <http://geoserwis.gcos.gov.pl/mapy/>

WÓJT GMINY
K. Seń
mgr Krzysztof Seń

WÓJT GMINY
SUSIEC

ROL.6164.1.2019

BULIGL 2019 -01- 11
Wpłynęło dn.
Zal.
Nr 448

Susiec, dnia 08 stycznia 2019 r.

**Biuro Urządzenia Lasu
i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł**

W odpowiedzi na wniosek TU-K-420-130-2018-448 z dnia 19.12.2018 r. o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, w związku z wykonaniem przez Wasze Biuro Projektu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów – Urząd Gminy Susiec informuje co następuje:

Na terenie Zakładu Górniczego Zawadki, na działkach leśnych obejmujących nieruchomości o numerach ewidencyjnych: 1548 w obrębie geodezyjnym Kunki i 1502 w obrębie geodezyjnym Łosiniec, o ustanowionym obszarze i terenie górniczym „Zawadki II” o powierzchni 57 741 m², w miejscowości Zawadki, gmina Susiec, powiat tomaszowski, woj. lubelskie, ze złoża „Zawadki”, funkcjonuje prowadzona metodą odkrywkową kopalnia kruszywa naturalnego (piasku).

W granicach złoża „Zawadki” wg stanu na dzień 31.12.2017 r. :

- zasoby geologiczne wynoszą – 437 237 Mg
- zasoby przemysłowe wynoszą – 437 237 Mg
- zasoby operatywne (możliwe do wydobycia) – 330 175 Mg.

W miejscowości Susiec na działce nr ew. 522/1 i 523/1 w obrębie geodezyjny Skwarki zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków o obciążeniu RLM = 3777 i przepustowości Q = 305 m³/d.

W miejscowości Majdan Sopocki Drugi na działce nr ew. 1602 w obrębie geodezyjnym Majdan Sopocki zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków o obciążeniu RLM = 815 i przepustowości Q = 132 m³/d.

Na terenie gminy Susiec nie występują instalacje do produkcji energii elektrycznej: farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych (biogazownie).

Na terenie tut. Gminy brak czynnych składowisk odpadów oraz nie jest prowadzona budowa autostrad i dróg ekspresowych.

WÓJT GMINY
Zbigniew Maklicki

GMINA TARNAWATKA
22 604 TARNAWATKA
ul. Lubelska 39
tel. (84) 662-47 10 fax (84) 662-4 24
REGON 950368783 NIP 921 19 81 850

GK.7021.43. 2018 MCZ

Tarnawatka 2019.01.03

**Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemyślu
ul. Wysockiego 46 a
37-700 Przemyśl**

W nawiązaniu do pisma znak TU-K-420-131-2018-449 z dnia 2018.12.19 data wpływu 2018.12.27 informuję:

1. Na terenie gminy Tarnawatka znajdują się chronione obszary terenu które stanowią około 30% powierzchni gminy są to:

- rezerwat przyrody "Skrzypny Ostrów",
- użytek ekologiczny "Stawy w Tarnawatce",
- obszar Natura 2000- "Roztocze".

2. W gminie Tarnawatka eksploatowane są instalacje, które mogą mieć negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze są to cztery komunalne oczyszczalnie ścieków oraz składowisko odpadów innych niż niebezpieczne w Tarnawatce, które obecnie jest w trakcie rekultywacji (lokalizacja składowiska 50°32'35.2"N 23°22'27.4"E)

Parametry oraz lokalizacja oczyszczalni ścieków:

- Tarnawatka z rzeczywistym dobowym przepływem 110 m3/d, lokalizacja oczyszczalni 50°32'12.2"N 23°22'32.2"E
- Pańków z rzeczywistym dobowym przepływem 8,5 m3/d, lokalizacja oczyszczalni 50°30'52.9"N 23°21'31.9"E
- Niemirówek-Kol. z rzeczywistym dobowym przepływem 7,8 m3/d, lokalizacja oczyszczalni 50°33'03.4"N 23°21'16.3"E
- Wieprzów Tarnawacki z rzeczywistym dobowym przepływem 110m3/d, lokalizacja oczyszczalni 50°30'09.3"N 23°25'31.1"E

3. Nie występują inne instalacje wymienione w Państwa piśmie.

W O J T
Plot Puszczy

URZĄD GMINY
 22-600 TOMASZÓW LUBELSKI
 ul. 29 Listopada 9, woj. lubelskie
 tel. (0-84) 664-30-85, fax (0-84) 664-38-73
 REGON 000550960 NIP 921-13-73-240

Tomaszów Lubelski 14.01.2019

R.6163.8.2018

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
 Oddział w Przemyślu
 ul. Wysockiego 46 A
 37-700 Przemyśl

W nawiązaniu do pisma TU-K-420-133-2018-451 z dnia 19.12.2018 r., które wpłynęło do Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski w dniu 27 grudnia 2018 r. dotyczącego udostępnienia danych dotyczących występowania chronionych gatunków oraz innych informacji istotnych dla ochrony przyrody tj. instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów, budowa autostrad i dróg ekspresowych, poniżej przedstawiam zestawienie planowanych i zrealizowanych przedsięwzięć, stanowiące odpowiedź na powyższe.

Formy ochrony przyrody:

Piekiełko koło Tomaszowa Lubelskiego – rezerwat przyrody
 Zarośle – rezerwat przyrody
 Krasnobrodzki Park Krajobrazowy – park krajobrazowy
 Zarośle PLH 060028 – specjalny obszar ochrony siedlisk – Dyrektywa siedliskowa
 Bobrowa Góra PLH 060070 – specjalny obszar ochrony siedlisk – Dyrektywa siedliskowa
 Roztocze PLB 060012 – obszar specjalnej ochrony ptaków – Dyrektywa ptasia
 Dolina Sołokiji PLB 060021 – obszar specjalnej ochrony ptaków – Dyrektywa ptasia

Instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe:

Lp.	Obręb/miejscowość	Numer działki
1.	0002/Chorażanka	-19, 20, 22/1, 23, 24, 25/1, 25/2, 26, 27/1, 29
2.	0010/Majdan Górny	-169/2, 170, 171/2
3.	0017/Przeorsk	-436/1, 436/2, 472/1, 492, 494, 495, 499, 506/1, 973/1, 973/2
4.	0021/Ruda Wołoska	-144, 145, 146, 149, 150, 237, 238, 239

Fotowoltaika

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Obręb/miejscowość	Numer działki
1.	Budowa i eksploatacja elektrowni słonecznej nr 1 o mocy do 1MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą planowana do realizacji	0005/Jeziernia	-1150
2.	Budowa i eksploatacja elektrowni słonecznej nr 2 o mocy do 1MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą planowana do realizacji	0005/Jeziernia	-1150, 1274/1, 1274/2

3.	Budowa i eksploatacja elektrowni słonecznej nr 3 o mocy do 1MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą planowa do realizacji	0005/Jeziernia	-1274/1, 1274/2
4.	Budowa farmy fotowoltaicznej wraz z infrastrukturą techniczną o mocy do 2MW i przyłączem do krajowej sieci elektroenergetycznej	0018/Rabinówka	-1010
5.	Budowa instalacji fotowoltaicznej o mocy do 200 kW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną	0009/Łaszcówka Kolonia	-206/14, 260/16, 260/17, 260/26, 260/34
6.	Termomodernizacja istniejącego budynku hotelarsko – gastronomicznego oraz wykonanie instalacji odnawialnych źródeł energii – paneli fotowoltaicznych o mocy 16,2 kW	0009/Łaszcówka Kolonia	-260/1, 260/2, 260/10
7.	Budowa elektrowni fotowoltaicznej o mocy max. 99 kW wraz z infrastrukturą towarzyszącą	0005/Jeziernia	-221/3
8.	Termomodernizacja istniejącego budynku hotelarsko – gastronomicznego oraz wykonanie instalacji odnawialnych źródeł energii – paneli fotowoltaicznych o mocy do 40 kW	0009/Łaszcówka Kolonia	-260/10, 260/12
9.	„Elektrownia Słoneczna TermoSystemy” o mocy max. 990 kW na powierzchni ok. 0,87 ha wraz z infrastrukturą towarzyszącą	0005/Jeziernia	-700, 701, 702/2, 703/2, 704/4, 705/3
10.	„Elektrownia Słoneczna JackeR” o mocy max. 99 kW na powierzchni ok. 0,15 ha wraz z infrastrukturą towarzyszącą	0005/Jeziernia	-700, 701, 702/2
11.	Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstwa JackeR dla lokalizacji	0005/Jeziernia 0010/Majdan Górny	-699/2, 700 -546/2
12.	„Elektrownia Słoneczna JackeR 2” o mocy max. 99 kW na powierzchni ok. 0,15	0005/Jeziernia	-551, 553/2

	ha wraz z infrastrukturą towarzyszącą		
13.	Budowa farmy fotowoltaicznej wraz z infrastrukturą techniczną o mocy do 2MW i przyłączem do krajowej sieci elektroenergetycznej	0008/Laszczówka	1233/1

Wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną

l.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Obręb/miejscowość	Numer działki
1.	Poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego połączone z robotami geologicznymi w ramach obszaru koncesyjnego Tomaszów Lubelski	Obszar koncesyjny obejmuje 14 gmin usytuowanych na terenie województw: lubelskiego i podkarpackiego. Lubelskie: (UM i G Józefów, UM i G Krasnobród, UG Adamów, UG Krynice, UG Tamawatka, UG Rachanie, UG Jarczów, UM Tomaszów Lubelski, UG Tomaszów Lubelski, UG Susiec, UG Bełzec, UM i G Lubycza Królewska Podkarpackie: (UM i G Narol, UG Horyniec)	
2.	Wydobywanie metodą odkrywkową piasku ze złoża „Rabinówka”	0018/Rabinówka	-561/1, 561/2, 561/3
3.	Eksploatacja złoża piasku „Szarowola I”	0024/Szarowola	-1301, 1542, 1543, 1544, 1545
4.	Eksploatacja złoża piasku „Szarowola II”	0024/Szarowola	-610/1, 613/9
5.	Eksploatacja złoża piasku „Szarowola III”	0024/Szarowola	-1233/1, 1233/2, 1241, 1244
6.	Wydobywanie kopaliny /piasku/ ze złoża „Laszczówka Kolonia 2”	0009/Laszczówka Kolonia	-256, 257
7.	Eksploatacja piasku metodą odkrywkową ze złoża „Laszczówka Kolonia I”	0009/Laszczówka Kolonia	-255, 256, 257, 258

Budowa autostrad i dróg ekspresowych

– budowa drogi ekspresowej S17 Warszawa – Hrebenne, odc. obwodnica Tomaszowa Lubelskiego, długości ok. 10 km.

ZBIÓRÓWA
 WYDZIAŁ OCHRONY ŚRODOWISKA
 WYDZIAŁ OCHRONY ŚRODOWISKA
 POLSKA AGENCJA ENERGETYKI I ŚRODOWISKA

Temat **Projekty Planów Urządzenia Lasu**
Od Małgorzata Grabek <malgorzata.grabek@lubelskie.pl>,
Do <anna.bugno@przemysl.buligl.pl>,
Data 2019-01-07 12:21



Witam

W odpowiedzi na pismo TU-K-420-165-2018-483 dotyczące Projektów Urządzenia Lasu dla Nadleśnictw Tomaszów i Biłgoraj:

Nadleśnictwo Biłgoraj: ponieważ ma być stworzony Plan Ochrony Szczębrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego nie posiadamy aktualnych danych.

Nadleśnictwo Tomaszów: obszar działania Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych nie obejmuje swoim działaniem części podkarpackiej Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego, w związku z tym dane dotyczące chronionych gatunków zostały przekazane do BULiGL w Lublinie.

Pozdrawiam



Małgorzata Grabek
ul. Partyzantów 94, 22-400 Zamość
tel. (84) 638 55 06
e-mail: malgorzata.grabek@lubelskie.pl
www.parki.lubelskie.pl

LROT/5./12/2018

Lublin, 31.12.2018 r.

BULIGL
Wpłynęło dn. 2019 -01- 07
Zal.
nr 454

Biurow Urządzania Lasu i Geodezji
Leśnej Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł

W odpowiedzi na pismo nr TU-K-420-136-2018-454 z dnia 19.12.2018 roku informujemy, że Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna nie prowadzi statystyk dotyczących przebiegu szlaków turystycznych i rowerowych na wskazanym przez Państwa obszarze. Szlakami turystycznymi w regionie zajmują się między innymi: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, lokalne organizacje turystyczne i grupy działania, gminy, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze oraz parki narodowe i krajobrazowe.

Z poważaniem

WICEPREZES
Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej

Dorota Lachowska
Dorota Lachowska



Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna
ul. Jezuitcka 1/3, 20-113 Lublin
tel./fax: +48 532 14 48
e-mail: info@lrot.pl, www.lrot.pl



Okręg Polskiego Związku
Wędkarskiego
ul. Wojska Polskiego 15
22-400 Zamość
www.pzw.org.pl/56/

Biuro O PZW
tel. 84 638 45 56
fax 84 638 45 56
Dyrektor 506 162 120
zamosc@pzw.pl

NIP:922-12-33-799
REGON: 950218025
KRS: 0000077805
Sąd Rejonowy w Lublinie
XI Wydział Gospodarczy

Zamość, dn. 10.01.2019r.

L.dz. 3/2018

BULIGL
Wpłynęło dn. 2019 -01- 14
Zal.
Nr 405

**Biuro Urządzenia Lasu
i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
Ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł**

Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Zamościu w odpowiedzi na pismo TU-K-420-147-2018-465 informuje, że w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Tomaszów w obwodzie rybackim rzeki Tanew nr 1 stwierdzono występowanie wielu gatunków, tj: ssaki – bóbr i wydra, płazy i gady – traszka grzebieniasta, kumak nizinny, żółw błotny, **ryby – minóg strumieniowy, piskorz, koza, głowacz biało-płetwy, piekielnica, kielb krótkowłosa, lipień, pstrąg potokowy.** W zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Biłgoraj w obwodzie rybackim rzeki Tanew nr 2 stwierdzono występowanie wielu gatunków, tj: ssaki – bóbr i wydra, płazy i gady – traszka grzebieniasta, kumak nizinny, żółw błotny, **ryby – minóg strumieniowy, piskorz, koza, głowacz biało-płetwy, piekielnica, kielb krótkowłosa, lipień, pstrąg potokowy.** W obwodzie rybackim rzeki Sołokija nr 1 również występują ssaki – bóbr i wydra, **ryby – różanka pospolita, śliz pospolity.**

Źródło informacji zostało pozyskane z operatów wyżej wymienionych obwodów rybackich.

DIREKTOR BIURA
Okregu PZW w Zamościu
inż. Beata Wróbel



Imię: szlaki turystyczne
E-mail: jula.janina@portal.buligi.pl
Adres: www.buligi.pl
Data: 2020-02-02 14:00
Temat: Szlaki



1 mail szlaki@buligi.pl (12 KB)

Plan Szlaków Łęka i Działki Łęka
w Tomaszowie

W załączniku za pomocą T3-0-02-048-2020-001 przesłany jest plan szlaków pieszych i rowerowych na terenie Nadleśnictwa Tomaszów

Szlaki turystyczne
na terenie Nadleśnictwa Tomaszów

1. Szlak Centralny (szlak) Szymbark - Zaleszany - mg. Wądziki - Babin - Łubowa Kółka - mg. Mały Gaj - Buzów - Nowe - Przyłoty - Dąb (100 km) (na terenie Nadl. Tomaszów - 45 km)

2. Szlak Wschodni (szlak) Tomaszów Łęka - Babin - Działki - Działki Kółka - Białucha (22,2 km) (na terenie Nadleśnictwa Tomaszów - 14 km)

3. Szlak Wschodni (szlak) Tomaszów Łęka - Babin - Białucha - Mały Gaj - Łubowa Kółka - Wądziki - Łubowa Kółka (45,7 km) (na terenie Nadleśnictwa Tomaszów - 45,7 km)

4. Szlak Północny (szlak) Tomaszów Łęka - mg. Północny - mg. Północny Gaj - Turkowice - 80 km (na terenie Nadl. - 22 km)

5. p.n. Gaj (szlak) Północny - mg. Gaj - Mały Gaj (12,2 km) (na terenie Nadl. Tomaszów - 12,2 km)

Szlaki rowerowe

Szlak rowerowy Tomaszów Łęka - Babin (na terenie Nadl. Tomaszów) - 11 km

Szlak „Mały Szlak” Łubowa Kółka - Białucha - Zuzana - Działki - Babin - Działki - Łubowa Kółka - 28 km

W załączniku znajdują się również plany szlaków, których wydajność jest ograniczona przez warunki terenowe.

W załączniku do wiadomości znajdują się również plany szlaków pieszych i rowerowych na terenie Nadleśnictwa Tomaszów

Plan szlaków pieszych i rowerowych na terenie Nadleśnictwa Tomaszów

Podane dane mają charakter poglądowy i nie należy ich traktować jako danych technicznych. Wszelkie dane techniczne należy weryfikować w miejscach, gdzie znajdują się szlaki.

Opis szlaków na terenie Nadleśnictwa Tomaszów jest dostępny w formie elektronicznej na stronie internetowej Nadleśnictwa Tomaszów.

Z poważaniem,

Edward Dzwonko

Przewodniczący

STAROSTWO POWIATOWE
LUBACZÓW
ul. Wysokiego 46a
26-100 Lubaczów
R.033.1.16.2018

Lubaczów, dnia 31.12.2018r

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemyślu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemyśl**

W odpowiedzi na Państwa pismo znak: TU-K-420-151-2018-469 z dnia 19.12.2018, data wpływu 20.12.2018r., dotyczące udostępnienia danych z zakresu występowania chronionych gatunków oraz innych informacji istotnych dla ochrony przyrody w związku ze sporządzaniem Projektu Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów, Starostwo Powiatowe w Lubaczowie uprzejmie informuje, że teren wskazany na „Mapie zasięgu opracowanego obszaru” obejmuje część obrębu Prusie i Werchrata, gm. Horyniec-Zdrój, powiat lubaczowski.

W roku 2010 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, w trakcie sporządzania „Prognozy oddziaływania na środowisko projektów uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa w powiecie Lubaczów (gminy Narol, Oleszyce, Cieszanów, Stary Dzików, Horyniec-Zdrój)”, określił m.in., że wskazane obręby położone są w granicach OSOP Natura 2000 „Roztocze” (PLB060012), częściowo w granicach obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty „Horyniec” (PLH180017) z proponowaną zmianą granic, częściowo w granicach proponowanego obszaru mającego znaczenie dla wspólnoty „Uroczyska Roztocza Wschodniego” (PLH060093).

Prognoza oddziaływania na środowisko projektów uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa w powiecie Lubaczów (gminy Narol, Oleszyce, Cieszanów, Stary Dzików, Horyniec-Zdrój, została sporządzona w marcu 2010r., przez Klub Przyrodników w Świebodzinie, ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin, na podstawie analizy materiałów zebranych i zawartych w opisach taksacyjnych.

Na terenie lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa w obrębie Prusie zinventaryzowano następujące gatunki objęte ochroną: barwinek pospolity (*Vinca minor* L.), bluszcz pospolity (*Hedera helix* L.), kopytnik pospolity (*Asarum europaeum* L.), widłak wroniec (*Lycopodium selago* L.), dzięcioł czarny (*Drycopus martius* L.), zaś na terenie lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa w obrębie Werchrata zainventaryzowano następujące gatunki objęte ochroną gatunkową: kopytnik pospolity (*Asarum europaeum* L.), przyłasczka pospolita (*Hepatica nobilis* Mill.), rzekotka drzewna (*Hyla arborea* L.), migrujący dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus* Gmelin), migrujący trzmielojad (młody) (*Pernis apivorus* L.), orlik krzykliwy (*Aquila pomarina* Brehm).

Odnosnie pozostałych danych dot. instalacji do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów, budowy autostrad i dróg ekspresowych tut. organ nie posiada informacji.

Otrzymuje:

1. Adresat.
2. a/a

Zap. Starosta
mgr Bogdan Skibiński
KACZELNIK POWIATOWY LASOWNICTWA I OCHRONY ŚRODOWISKA

STAROSTA TOMASZOWSKI
ul. Lwowska 68
22-600 Tomaszów Lubelski
- 6 -

RLO. 604.48.2018

BULIGL 2019-01- 14
Wpłynęło dn.
Zal.
Nr 471

Tomaszów Lubelski 09.01.2019 r

*Przedsiębiorstwo Państwowe
Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł*

W odpowiedzi na pismo z dnia 28.12.2018 znak: TU-K-420-153-2018-471 w sprawie udostępnienia informacji o środowisku na potrzeby wykonania Projektu Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów Lubelski uprzejmie informuję, że uchwałą Rady Powiatu w Tomaszowie Lubelskim Nr II/15/2018 został przyjęty Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla powiatu tomaszowskiego. Przedmiotowy program zawiera m. in. stan poszczególnych elementów środowiska, system przyrodniczy, zawiera sprecyzowane zagrożenia dla jakości elementów środowiska, ustalone zostały działania mające na celu ich ochronę. Program Ochrony Środowiska został umieszczony na stronie internetowej <https://sptomaszowlubelski.bip.lubelskie.pl>. w zakładce ochrona środowiska, program ochrony środowiska.

Poniżej w formie załączników tabelarycznych przesyłamy Państwu informacje na temat instalacji OZE, instalacji oczyszczania ścieków, zestawienie koncesji na wydobywanie kopaliny, składowiska odpadów. Sprawa budowy dróg ekspresowych i autostrad leży w kwestii zarządcy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Załączniki:

Tabela 1. Wykaz oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie powiatu tomaszowskiego.

Tabela 2. Wykaz instalacji do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne na terenie powiatu tomaszowskiego.

Tabela 3. Aktualny stan składowisk odpadów na terenie powiatu tomaszowskiego

Tabela 4. Zestawienie koncesji Starosty Tomaszowskiego

Z up. STAROSTY
K. Guca
Katarzyna Guca
CZŁONEK ZARZĄDU

Otrzymuje:

1. adresat

2.a/a

Roundcube Webmail :: UG Krynice - odpowiedź na wniosek o udostęp... <https://portal.buligl.pl/drupal/sites/all/modules/rcmail/roundcubemail-0...>

Temat **UG Krynice - odpowiedź na wniosek o udostępnienie informacji**
Od ugkrynice@wp.pl <ugkrynice@wp.pl>,
Do anna.bugno@przemysl.buligl.pl <anna.bugno@przemysl.buligl.pl>,
Data 2019-01-24 12:50



-
- Krynickie_pomniki_przyrody_06_06_2013.ods (30 KB)

Dzień dobry.

W nawiązaniu do pisma TU-K-420-120-2018-438 przesyłam w załączeniu wykaz pomników przyrody z terenu Gminy Krynice, jednocześnie informuję że na terenie naszej gminy nie posiadamy instalacji o które pytali Państwo w piśmie.

Pozdrawiam
Tomasz Kozłowski
UG Krynice

URZĄD MIASTA
Tomaszów Lubelski

BULIGL 2019-01-14
Wpłynęło dn.
Zał.
Nr 462

Tomaszów Lubelski, 8 stycznia 2019 r.

IR.6220.16.2018

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46a
37-700 Przemysł

W odpowiedzi na pismo znak TU-K-420-144-2018-462 5 z dnia 19 grudnia 2018 r. (data wpływu: 28 grudnia 2018 r.) przekazuję wnioskowane informacje o środowisku.

Informacje dotyczące występowania chronionych gatunków w obrębie Miasta Tomaszów Lubelski, będące w posiadaniu tut. urzędu, pochodzą z wykonanego w 2018 r. opracowania ekofizjograficznego. W załączeniu przesyłam kserokopię fragmentu ww. opracowania dot. fauny i flory na terenie miasta, w tym gatunków chronionych oraz form ochrony przyrody.

Na terenie Miasta Tomaszów Lubelski, spośród wskazanych w Waszym piśmie przedsięwzięć występują (lub są w trakcie realizacji):

- oczyszczalnia ścieków przy ulicy Petera 63;
- składowisko odpadów – zamknięte, obecnie w trakcie rekultywacji – przy ul. Łaszczowieckiej;
- droga ekspresowa – obwodnica Tomaszów Lubelskiego (w trakcie realizacji).

Ponadto na terenie Miasta Tomaszów Lubelski znajdują się dwie zrealizowane elektrownie fotowoltaiczne (działki nr 16/2 ark. 3, nr 2 ark. 10 oraz działki nr 10/3, 11, 243/3 ark. 10) i jedna elektrownia fotowoltaiczna, planowana do realizacji (działki nr 10/3, 11, 243/3 ark. 10), wszystkie zlokalizowane w północno-wschodniej części miasta.

Z up. BURMISTRZA MIASTA
Marek Zieliński
SZEF
WYDZIAŁ INWESTYJCJI I ROZWOJU

URZĄD MIEJSKI
w **TYSZOWCACH**
ul. 3 Maja 8, 23-630 Tyszowce
tel. 084 68 19 303, 084 68 19 315
084 68 19 350, fax 084 68 12 129

Tyszowce, dnia 07.01.2019 r.

BULIGL
Wpłynęło dn. 2019-01-14
Zał.
Nr 492

OŚR.6162.1.2018

Biuro Urządzania lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46 a
37-700 Przemysł

Odpowiadając na pismo z dnia 19.12.2018 r. (data wpływu 27.12.2018 r.) znak: TU-K-420-134-2018-452, w związku z wykonaniem Projektu Planu Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Tomaszów, informuję, że na podstawie załączonej przez Państwa mapy zasięgu opracowanego obszaru, na terenie gminy Tyszowce nie występują istotne informacje dla ochrony przyrody tj. instalacje do produkcji energii elektrycznej – farmy wiatrowe, elektrownie wodne, instalacje do produkcji paliw z produktów roślinnych – biogazownie, instalacje do oczyszczania ścieków, wydobywanie kopalin metodą odkrywkową i podziemną, składowania odpadów, budowa autostrad i dróg ekspresowych.

BURMISTRZ
AP
Andrzej Podgórski

Otrzymują:

1. Adresat.
2. a/a.

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTEKÓW
ul. Archidiakońska 4
20-113 Lublin
tel. 81 532-90-35, 81 532-59-37, 81 532-26-04

BULIGL 2019 -01- 2 1
Wpłynęło dn.
Załącznik
Nr 301

WUOZ w Lublinie
Delegatura w Zamościu

Nasz znak:
KD.5135. 4 . 1 .2019

Data:
2019 -01- 14

Dotyczy: przekazanie sprawy do załatwienia wg kompetencji

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie przekazuje w załączeniu WUOZ w Lublinie Delegatura w Zamościu – pismo Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemysłu z dnia 21.12.2018, znak TU-K-420-179-2018-501 (wpływ do Kancelarii WUOZ w Lublinie dn. 27.12.2018r.) w sprawie udostępnienia danych dotyczących stanowisk archeologicznych oraz zabytków nieruchomych zlokalizowanych na terenie jednostki administracyjnej tj. Nadleśnictwa Biłgoraj (wg załączonej mapy obszaru) – do załatwienia wg kompetencji.

Lubelski Wojewódzki
Konserwator Zabytków
dr Dariusz Kopicowski

Załącznik 1

Do wiadomości:

- 1) Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemysłu
ul. Wysockiego 46 a, 37-700 Przemysł
2. a/a



AZP-I.5135.1.2019.ES

BULIGL
Wpłynęło dn. 2019-01-04
Zał.
Nr 480

Przemyśl, 02.01.2019 r.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Lublinie
Delegatura w Zamościu
ul. Staszica 29
22-400 Zamość

Dot.: Nadleśnictwa Tomaszów

W nawiązaniu do pisma Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemyślu znak: TU-K-420-162-2018-480 z dnia 19.12.2018 r. przesyłam w załączeniu materiały (oryginał) do załatwienia wg właściwości terytorialnej.

Podkarpacki Wojewódzki
Konserwator Zabytków
dm
Bartłomiej Kot

Otrzymują:

1. Adresat + 1 zał.
2. a/a Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków z/s w Przemyślu, ul. Jagiellońska 29, 37-700 Przemyśl + 1 zał.

Do wiadomości:

1. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemyślu

